

Täysistunto

Tiistai 30.11.2021 klo 13.59—22.01

Täysistunto alkoi klo 13.59. Täysistunto päättyi klo 22.01.

Puhetta johtivat toinen varapuhemies Juho Eerola (13.59—15.57), ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne (15.57—18.00 ja 19.56—22.01) ja puhemies Anu Vehviläinen (18.00—19.56).

1. Nimenhuuto

Nimenhuutoraportti Liite 1A

Toimitettiin nimenhuuto.

2. Ilmoituksia

2.1. U-asiat

Puhemies on lähettänyt valiokuntiin Euroopan unionin asian U 70/2021 vp.

3. Eduskunnan oikeusasiamiehen vaali

Vaali VAA 85/2021 vp

Vaaleja

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Päiväjärjestyksen 3. asiana on eduskunnan oikeusasiamiehen vaali. Oikeusasiamies valitaan neljän vuoden toimikaudeksi, joka alkaa 1.1.2022 ja päättyy 31.12.2025.

Edustajille on jaettu ote perustuslakivaliokunnan pöytäkirjasta, joka sisältää valiokunnan arvioinnin ilmoittautuneesta. Tehtävään ilmoittautuneen hakemus on ollut nähtävänä keskuskansliassa.

Vaali toimitetaan kuten puhemiehen vaali, siis umpilipuin. Äänestyslipussa saa olla vain valittavan nimi niin selvästi ilmaistuna, ettei epäselvyyttä tarkoitettusta henkilöstä synny. Muunlainen äänestyslippu hylätään. Vaali toimitetaan yhtä urnaa käyttäen. Edustajat tuovat äänestyslippunsa urnaan nimenhuudon mukaisessa järjestyksessä ja niin taitettuna, ettei lipun sisältö ole nähtävissä.

Vaalitoimituksessa avustamaan pyydän seuraavat edustajat: Ilmari Nurminen, Jukka Mäkyinen, Sari Sarkomaa ja Hanna Huttunen.

Vaalitoimitus alkoi.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Äänestyksen tulos julistetaan.

Pöytäkirja PTK 142/2021 vp

Sihteeri luki:

Äänestyksessä on ääniä saanut oikeustieteen tohtori Petri Jääskeläinen 119 ääntä. Lisäksi on jätetty 2 tyhjää äänestyslippua.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kun oikeustieteen tohtori Petri Jääskeläinen on saanut äänestyksessä enemmän kuin puolet annetuista äänistä, on hänet valittu eduskunnan oikeusasiamiehen tehtävään toimikaudeksi, joka alkaa 1. päivänä tammikuuta 2022 ja päättyy 31. päivänä joulukuuta 2025.

Eduskunta valitsi eduskunnan oikeusasiamieheksi toimikaudeksi 1.1.2022—31.12.2025 oikeustieteen tohtori Petri Jääskeläisen.

4. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi tartuntatautilain väliaikaisesta muuttamisesta ja liikenteen palveluista annetun lain väliaikaisesta muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 226/2021 vp

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 4. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sosiaali- ja terveystieteiden valiokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan, liikenne- ja viestintävaliokunnan, sivistysvaliokunnan ja talousvaliokunnan on annettava lausunto.

Lähetekeskusteluun varataan enintään 45 minuuttia, ja asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Aloitetaan keskustelu, ministeri Kiuru. Ei ole paikalla, joten mennään puhujalistaan. — Edustaja Turtiainen.

Keskustelu

14.34 **Ano Turtiainen vkk:** Arvoisa puhemies! Tällä hallituksen esityksellä ollaan siis jatkamassa tartuntatautilain väliaikaisten ja erittäin kyseenalaisten muutosten olemassaoloa. Viimeksi, kun tähän lakiin liittyvistä asioista latelin suorat sanat, puhuttani yritettiin sensuroida muun muassa hiljentämällä mikrofoni. Myös YouTube on poistanut kaksi tähän aiheeseen liittyvää eduskuntapuhuttani asettaen minut vielä määräaikaiseen julkaisukieltoon molemmista julkaisuista.

Hyvät kollegat, eikö jo se, että näistä toimista ei muka saisi esittää eriävää kantaa, herätä teitä kyseenalaistamaan koko toimet? Tai se, kuinka kahtia koko kansamme on saatu jaettu maamme ulkopuolelta saneltujen sosialististen, tyrannimaisten ja laittomien toimien kautta? Koko maailma on jaettu kahtia: kansat, kirkot, kodit, ihan kaikki. Ja täällä salissaakin on väkeä, jotka ovat naureskelleet, kun olen kertonut maailman olevan kolmannessa maailmansodassa. Eikö teitä häiritse edes se, ettei kukaan voi enää hyvin, eivät edes ne, jotka ovat alistuneet tekemään kaiken sen, mitä valtamedia ja valtiojohto ovat saaneet heidät pelottelun kautta tekemään? Ettekö te ymmärrä, että te kirjoitatte historiaamme mustaa lo-pun aikaa?

Kerroin tästä pöntöstä teille jo aikoja sitten puheessani, mistä tässä on kysymys, ja ker-roin myös vastuustanne näihin asioihin. Kerroin teille silloin, että te olette nyt tietoisia,

Pöytäkirja PTK 142/2021 vp

mistä on kysymys, ja että te ette voi enää koskaan vedota tietämättömyyteen näissä asioissa. Siitä huolimatta niiden puheiden jälkeen tässä talossa on hallituspuolueen edustaja yksityisessä keskustelussa ehdottanut jopa rokottamattomien rautoihin laittamista. Australiassa rokottamattomia viedään jo eristysleireille. Toistan jälleen kerran teille, hyvät kollegat: Suomessa ei ole ollut espanjantaudin jälkeen, eikä ole nyt, mitään massoitain ihmisiä tappavaa kulkutautia. Jokainen tässä salissa, joka ei kyseenalaista tätä käsittelyssä olevaa lakia, syyllistyy terveiden, toisin ajattelevien ihmisten alistamiseen, syrjimiseen, ajojahtiin ja kansanryhmää vastaan kiihottamiseen. Tuo toiminta johtaa sinne kuuluisalle tulikivijärvälle, ja tässä kaikessa on nähtävissä raamatullisia maailmanlopun aikojen piirteitä.

Lännen Media kysyi jo kansanedustajilta kantoja pakkorokotuksista, eli puheet siitäkin hulluudesta on jo aloitettu. Sanon sen nyt teille suoraan: tätä kansaa ei pakolla rokoteta. Se on aivan varma. Jos te meinaatte sellaista toteuttaa, silloin yhteiskunnassamme ei ole enää rauha, eikä se palaa ennen kuin teidät on laitettu vastuuseen teoistanne. Ihmisiä syrjivillä kaiken maailman passeilla kansalaisten puolipakottaminen rokotettavaksi pitää lopettaa välittömästi. Se on pelkästään poliittinen päätös, kun koko korona lopetetaan tästä maasta, ja se onnistuu tässä salissa. Te lainsäätäjät, jotka lähдете nyt median mukana peittelemään rokotehaittoja keksittyjen varianttimuunnosten aiheuttamiksi, otatte valtavan riskin.

Arvoisa puhemies! Hyvät kollegat, uskaltakaa kyseenalaistaa tuo pimeyden tie, missä te nyt harhailette. Kysykää itseltänne, onko tässä yhteiskunnassa nyt kaikki kunnossa, ja miettikää, voivatko ne tulla kuntoon tällaisilla ihmisiä eriarvoistavilla toimilla, joita te edelleen pimeydessänne suunnittelitte. Tulkaa pois tuosta pimeydestä, sillä nyt ollaan päätepysäkillä. Kääntykää pyhässä kirjassakin mainitun Pohjolasta tulevan valon puolelle. Uskokaa tai älkää, mutta se valo on tulossa, ja sen myötä kaikki paha ja pimeys tulee pakenemaan tästä maasta. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitoksia. — Ja nyt hallituksen esityksen esittelypuheenvuoro, ministeri Kiuru, olkaa hyvä.

14.40 Perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Totean heti alkuun, että en päässyt esittelemään tätä ensimmäisenä puheenvuorona, koska sain noin 10 minuuttia ennen tiedon siitä, että tämä aikataulu venyy, ja sen takia olin tuossa käytävällä. Onneksi eräs kollegoista auttoi tietämään, että täällä olikin jo käsittely alkanut, joten olin väärän informaation varassa, mutta nyt pääsen näitä esittelemään.

Arvoisa puhemies! Hallitus antoi viime torstaina esityksen tartuntatautilain väliaikaisesta muuttamisesta. Muutokset on tarkoitettu olemaan voimassa tämän epidemian johdosta väliaikaisesti ensi vuoden kesäkuun loppuun asti. Samassa esityksessä on myös liikenteen palveluista annettua lakia koskeva muutos, joka koskee aikataulu- ja reittitiedoista ilmoittamista koronaepidemian aikana, ja sitäkin jatkettaisiin tuohon samaan aikaan asti.

Hallituksen esitykseen sisältyy säännökset terveysturvallisesta maahantulosta, tilojen ja toimintojen rajoittamisesta tartuntojen leviämisen estämiseksi, Koronavilkusta ja koronapassista. Näitä koskevat säännökset ovat jo tartuntatautilaissa, mutta niiden voimassaolo päättyy tämän vuoden lopussa, ja kyseessä ovat nyt tartuntatautilain jatkot, jotka tulisi turvata, jotta työkalut ovat jatkossakin käytössä. Tässä vallitsevassa epidemiatilanteessa on siis tärkeää ja välttämätöntä näiden säännösten voimassaoloa jatkaa. Hallitus esittää säännösten jatkamista pääosin nykyisten säännösten mukaisina. Joitakin muutoksia on ehdotettu, ja käyn ne kohta läpi.

Pöytäkirja PTK 142/2021 vp

Arvoisa puhemies! Tartuntatautilain rajaturvallisuutta eli terveysturvallista maahantuloa koskevat säännökset lisättiin tartuntatautilakiin ensimmäinen kerran väliaikaisesti ke-sällä. Säännökset tulivat voimaan heinäkuun 12. päivänä, ja ne olivat voimassa lokakuun puoliväliin asti. Säännösten voimassaoloa jatkettiin nyt, aika tuoreeltaan, syksyllä vuoden loppuun asti, ja nyt näiden pykälien voimassaoloa on tarkoitus edelleen jatkaa. Säännösten voimassaolon jatkamisella pyritään edelleen ehkäisemään ulkomaalaista alkuperää ole-vien covid-19-tartuntojen leviäminen Suomeen. Säännökset pysyisivät pääosin ennallaan, joitakin tarkennuksia lukuun ottamatta.

Kun koronavirus leviää väestössä, joudumme varautumaan myös siihen, että sen perimä muuntuu. Viime viikolla Maailman terveysjärjestö ja Euroopan tautienehkäisy- ja valvon-tavirasto nostivat uuden koronavirusmuunnoksen niin sanottujen huolestuttavien viruskan-tojen listoilleen. Tätä omikronvirusmuunnosta on toistaiseksi raportoitu eteläisestä Afri-kasta, mutta olemme jo nähneet useita ilmaantumisia myös Euroopan maista. Terveysten ja hyvinvoinnin laitos on kertonut 29.11. kahdesta suomalaisesta omikronepäilystä henkilöil-lä, joilla on kontakti ulkomaille.

Omikronvirusmuunnosta pidetään huolestuttavana, koska siinä on merkittävä määrä mutaatioita ja se näyttäisi ainakin tällä hetkellä leviävän aiempia viruskantoja nopeammin. Tietoa muuntuneen viruskannan ominaisuuksista liittyen taudin vakavuuteen tai sairaste-tun taudin tai rokotteen antamaan suojaan meillä ei vielä ole. Tämä selviää nyt näiden viik-kojen aikana. WHO on kehottanut maita tehostamaan valmiuttaan havaita omikrontapauk-sia. EU-jäsenvaltioihin kohdistuvan virusmuunnoksen leviämisen riskin arvioidaan ole-van korkea tai jopa erittäin korkea, minkä vuoksi jäsenvaltioita kehoitetaan huolehtimaan väestön mahdollisimman korkeasta rokotekattavuudesta sekä tehostamaan rajojen terveysturvallisuustoimia.

On siis edelleen tärkeää huolehtia siitä, että koronaviruksen sekä uusien muuntuneiden viruskantojen tulo Suomeen voidaan estää mahdollisimman tehokkaasti. Maahan saapu-viin kohdistuvilla terveysturvallisuustoimilla voidaan estää ulkomaalaista alkuperää ole-via tartuntoja ja hidastaa nimenomaan uusien huolestuttavien viruskantojen leviämistä Suomeen. Vaikka väestön rokotukset Suomessa ovat edenneet hyvin, on merkittävä osa väestöstä yhä vailla rokotteen antamaa suojaa. Koronavirustartunnat leviävät tällä hetkellä rokotamattomassa väestössä erityisen tehokkaasti, ja sairaanhoitoa tarvitsevien vakavasti oireilevien potilaiden määrä on kasvanut. On siis ensiarvoisen tärkeää huolehtia suoma-laisten suojaamisesta rajan yli tulevilta uusilta viruksilta, ja siksi säännösten jatkoa nyt esi-tetään.

Hyväksyttävän rokotesarjan käsitteen täsmentämistä on toivottu, koska tutkimusten mu-kaan yhden annetun rokotteen ja sairastetun taudin yhdistelmä antaa vähintään yhtä tehok-kaan suojan kuin kaksi rokotetta. Lain 16 g §:n 1 momentin määritelmää ehdotetaan-kin tarkennettavaksi rokotesarjan määritelmästä siten, että rokotesarjalla tarkoitettaisiin myyn-tiluvassa määriteltyjen rokoteannosten lukumäärän lisäksi myös aikaisemmin sairastetun laboratoriovarmistetun covid-19-taudin ja yhden hyväksyttävän covid-19-rokoteannoksen yhdistelmää.

Eräitä rajattuja 16 c §:ssä lueteltuja henkilöryhmiä koskisi voimassa olevaan tapaan poikkeus, jonka mukaan heillä ei olisi velvollisuutta esittää todistusta tai osallistua testiin, mutta pykälän 2 momentissa oleva maita ja alueita koskeva poikkeus ja valtioneuvoston asetuksenantovaltuus poistettaisiin.

Pöytäkirja PTK 142/2021 vp

Arvoisa puhemies! Esityksessä ehdotetaan jatkettavaksi ravitsemisliikkeiden toiminnan väliaikaista rajoittamista ja valvontaa sekä henkilöliikenteessä ja muissa palveluissa noudatettavia erityisiä hygieniavelvoitteita ja toiminnan väliaikaista rajoittamista koskevien säännösten voimassaoloa. Suomen väestön rokotekattavuus ei vielä ole riittävä suojaamaan haavoittuvassa asemassa olevia vakavalta taudilta ja sairaalahoidon kapasiteetti on yhä uhattuna, minkä vuoksi on välttämätöntä, että viranomaisilla on tarvittaessa otettavissa käyttöön keinoja estää viruksen leviämistä.

Matkustajamäärän väliaikaista rajoittamista ja tilojen väliaikaista sulkemista koskevis-
sa säännöksissä olevia viranomaisen päätöksenteon kriteerejä muutettaisiin siten, että säännöksen soveltamiskriteereistä poistetaan covid-19-taudin ilmaantuvuus. Samalla tarkennetaan kuntien tai sairaanhoitopiirien alueella todettujen tartuntaryppäiden kriteeriä siten, että säännösten soveltaminen edellyttää, että tartuntaryppäät alueella ovat merkittäviä ja että ne voisivat aiheuttaa riskin uusien tartuntojen laajaan leviämiseen alueella. Vastava muutos on jo nyt syksyllä tehty tilojen käytön edellytyksiä koskevaan 58 d §:ään, ja muutos vastaisi tätä samaa sanamuotoa.

Esityksessä ehdotetaan jatkettavaksi myös Koronavilkun käyttöä. Nämä säännökset pysyisivät ennallaan.

EU:n digitaalista koronastodistusta eli tutummin koronapassia koskevat säännökset ovat edelleen voimassa lokakuun puolivälistä alkaen. Koronapassin käyttöä vaihtoehtoisena toimenasetetuille rajoituksille on tarkoituksenmukaista jatkaa, mutta käyttöä koskevaa sääntelyä on tarvetta tarkentaa kohdentamalla koronapassin käyttö koskemaan yleisötilaisuuden ja tilan koko aukioloaikaa.

Arvoisa puhemies! Hallitus on esittänyt uutta väliaikaista säännöstä, 58 i §:ää, kuntien velvollisuudesta myöntää EU:n digitaalinen koronarokotetodistus EU:n ulkopuolella rokotetuille.

Lisäksi laissa olisi voimassa olevaan tapaan väliaikaiset säännökset covid-19-testin laiminlyöntiä koskevasta rikkomuksesta, valtion korvausvelvollisuudesta kunnille ja kuntayhtymille sekä virka-avusta ja päätösten täytäntöönpanosta. — Kiitoksia.

14.48 Mika Niikko ps: Arvoisa puhemies! Ei ole kulunut kuin pari kuukautta siitä, kun tässä salissa keskusteltiin koronapassin käyttöönotosta. Silloin hallitus väitti kivenkovaa, että koronapassi on avaava toimenpide, ei rajaava. Kaikki väitteet siitä, että se rajoittaisi joidenkin ihmisten elämää väärällä tavalla, leimattiin perättömiksi. Ei mennyt montakaan viikkoa, kun alettiin kuulla ministereiden suusta puheita siitä, että koronapassista täytyy saada muokattua uusi rajoitustoimi. Koska muiden laajennusten osalta hallituksen aioiden valmistelu on vielä kesken, käsittelemme tässä kohtaa koronapassin voimassaolon pidentämistä kesäkuun loppuun saakka sekä sen esittämisvelvollisuuden säätämistä koskemaan koko aukioloaikaa tai tapahtuman kesto.

Ehdotus ensinnäkin esittää ajanjaksoa, joka on aivan liian pitkä. Tätä mieltä oli myös moni lausuntokierroksella olleista asiantuntijoista. Toisekseen koko passi on edelleen täynnä valuvikoja, epäloogisuuksia ja kansaa jakavaa jaottelua. [Kokoomuksen ryhmästä: Mites Niikon maskikäsitys?] Tälläkään hetkellä kukaan ei ole oikeastaan tiennyt, missä ja koska passia saa kysyä. Kaikki toimijat ovat tehneet sen suhteen omia ratkaisujaan, joista osa voi olla jopa säädösten vastaisia, esimerkiksi passin vaatiminen joissain kulttuuritapahtumissa ja yksityistilaisuuksissa. Ja osa käyttötavoista voi pahentaa myös leviämiskäsitteitä, kuten se, että passia aletaan tarkastaa vasta keskellä yötä.

Pöytäkirja PTK 142/2021 vp

Arvoisa puhemies! Kaikilla ei edelleenkään ole ollut mahdollisuutta saada passia, vaikka esimerkiksi immuniteetin puolesta olisivat sen ansainneet. Testit ovat edelleen kalliita, ja niissä käyminen toistuvasti, jopa useasti viikossa, on mahdotonta. Kaikki tämä perustuu sille oletukselle, että rokotettujen täytyy saada elää normaalia elämää — siitä huolimatta, että rokotettukin sairastuu ja tartuttaa. Nyt on yli 80 prosenttia kansasta rokotettu, ja tartuntamäärät ovat korkeampia kuin koskaan. [Aki Lindén: Pääosin rokottamattomia!]

Asukasluvultaan pieni Gibraltar on kuitenkin osoitus siitä, että mikään rokote kattavuus ei ole tarpeeksi korkea. Siellä on käytännössä rokotettu reilusti yli 100 prosenttia kansasta. Kaikki ovat saaneet kaksi ja osa kolme rokotetta, ja silti ilmaantuvuus on 768 per 100 000 asukasta. Suomessa vastaava luku on noin 240. Siellä perutaan joulutapahtumia ja kehoitetaan ihmisiä välttämään suurten tilaisuuksien järjestämistä, huolehtimaan turvaväleistä ja niin edelleen. Rokote ei siis ratkaise tätä pandemiaa. Silti Suomessa painostetaan kaikin keinoin loppuja rokottamattomia ottamaan rokotteet, koska rokote kattavuuden nousua pidetään tärkeimpänä tavoitteena. Painostus ja pakko lisäävät ainoastaan vastarintaa ja levottomuutta.

Arvoisa puhemies! Erityisen huolissani olen siitä, että hallitus suunnittelee rokottavansa 5—11-vuotiaat lapset. Tähän odotetaan Kansallisen rokotusasiantuntijaryhmän kantaa huomenna. Taudin vakavuudella suositusta ei voi perustella, sillä THL:n Hanna Nohynekkin mukaan koko pandemia-aikana Suomessa on sairaalassa ollut yhteensä 110 lasta, joista puolet alle yksivuotiaita ja yksi kolmasosa sairaalassa muista syistä, ja korona on ollut vain sivulöydös. Jos perusteena on se, että tautia on nyt paljon lasten joukossa, niin siinäkin kannattaisi ensin huomata se, että koulualtistumisista tiedottaminen perheelle on monella paikkakunnalla ollut aivan luokatonta. Kyse on ainoastaan tilanteen huonosta hoitamisesta, eikä se riitä perusteeksi yleiselle lasten rokottamiselle.

Arvoisa puhemies! Nyt perustelen, miksi lapsia ei pitäisi rokottaa muulla tavoin, ja ehkä käytännön esimerkki on paras. Me kansanedustajat saadaan hyvin paljon palautetta ihmisiltä, ja toki siellä on paljon virheellistä radioaaltoa, mutta on siellä tositarinoitakin. Viime viikolla juttelin erään 27-vuotiaan terveydenhoitajan kanssa, joka kertoi minulle, että hän on hyvin rokotemyönteinen henkilö. Hän on itse rokottanut paljon asiakkaitaan niin koronan kuin influenssankin varalta jo vuosia. Hän sanoi, että kun hän otti kesäkuussa ensimmäisen pistoksen, niin hänen kohdallaan jostain syystä tämä rokote ei toiminut toivotulla tavalla. Hän sanoi, että hän sai kovan päänsäryn siitä ja vähän ajan päästä tuli kaikennäköistä kihelmöintiä ja erittäin pahoja sisäisiä, kehossa olevia tunteita — tuntui kuin keho olisi tulossa — ja tätä hänen sanojensa mukaan kesti lähes kaksi kuukautta. Hän joutui jäämään pois töistä, niin joutui jäämään mieskin, pitämään huolta lapsista, ja hän sanoi, että hän ei ole vielääkään kokonaan tervehtynyt tästä asiasta. Eniten häntä häiritsi tietysti alussa, kuten hän sanoi, että kuukauden oli aamusta iltaan jyskyttävä pääkipu eikä se lähtenyt millään. Paljon tutkimuksia tehtiin, mutta mitään löydöstä ei ole löydetty vielä tähänkään päivään mennessä.

Se, mikä tämän naisen tarinassa koskettti, oli kuitenkin se, että hän ei puhunut oikeastaan itsestään, vaan hän sanoi, että mitä jos näille lapsille käy samoin: mitä jos ne pienet lapset, jotka eivät välttämättä tarvitse tätä rokotetta, niin kuin minä tarvitsen, saavat tällaisen järkyttävän sivuoireen? Siinä mielessä tällainen epäitsekäs lähestymistapa päättäjään on kunnioitettavaa. Ei hän ehkä täysin väärässä voi olla, koska rokotehaittailmoitukset ovat lisääntyneet erittäin merkittävästi. Tällä hetkellä näitä haittailmoituksia, jotka on käsitelty 18.11. mennessä, löytyy 5 686 kappaletta. Näistä vakavia ilmoituksia on 4 032, ja nämä

Pöytäkirja PTK 142/2021 vp

ovat siis, huomauttaa, vain käsitellyt tapaukset. Nyt me ei voida sanoa, että nämä ihmiset ovat kaikki väärässä, kun he ovat itse tehneet sen ilmoituksen, jota lääkärit eivät suostu tekemään aikasyistä tai joistain muista syistä johtuen. Meidän järjestelmämme on [Puhemies koputtaa] laittanut nämä asiakkaat itse täyttämään nämä hakemukset, koska muuta tapaa ei ole. Tämän johdosta toivon, että lasten rokottamisessa oltaisiin harkitsevaisempia ja pyritäisiin välttämään turhia rokotteita.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja nyt, edustaja Niikko, aika on täyttynyt, ja havaitsen, että [Mika Niikko: Kiitoksia!] — kiitoksia — täällä on halukkuutta debatoida asiasta. Otetaan ensinnä sosiaali- ja terveysvaliokunnan puheenjohtaja, edustaja Lohi. — Olkaa hyvä.

14.56 Markus Lohi kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluan tässä nostaa esille pari kysymystä hallituksen esityksestä. Ennen sitä haluan kuitenkin todeta, että ymmärrän, että meitä kansanedustajia on täällä monella asiantuntemuksella — on varmasti lääkäreitäkin — mutta itse voin sanoa, että aika pidätyväisesti suhtaudun siihen, että me aletaan yksityiskohtaisesti täällä määrittelemään poliittisesti, mikä on kansallisen rokoteohjelman sisältö ja järjestys, ketä rokotetaan. Totta kai siihen on vapaus ottaa kantaa, mutta sanon sosiaali- ja terveysvaliokunnan puheenjohtajanakin, että jätän mielelläni nämä yksityiskohdat ammattilaisten päätettäväksi. Luotan täysin meidän viranomaisjärjestelmäämme ja siihen, että kansallinen rokoteasiantuntijaryhmä pohtii omalla asiantuntemuksellaan, mikä on viisasta. Itse koen, että sen mukaan on parasta mennä. [Mika Niikon välihuuto]

Muutoin tästä hallituksen esityksestä voi todeta sen, että koronapassi on järkevä ottaa käyttöön, jottei yhteiskuntaa tarvitse pitää suljettuna. [Puhemies koputtaa] Meillä ei ole varaa sulkea yhteiskuntaa enää.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Laiho.

14.57 Mia Laiho kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Koronatilanne on edelleenkin haastava. Suomessa omikronvariantti on tuonut siihen lisää ulottuvuuksia. Koronapassivalmistelua kokoomus ehdotti jo viime keväänä. Nyt meillä on tämä rajoituksiin sidottu koronapassi, jonka jatkoa ollaan esittämässä, ja se on tietenkin perusteltua. Peräänkuulutamme kuitenkin sitä, että tarvitsisimme koronapassin laajenemismahdollisuutta, että ne yritykset ja toiminnot, jotka haluavat ottaa koronapassin käyttöön, voisivat sen tehdä ja rokotetuilla olisi mahdollisuus terveysturvallisesti käydä näissä toiminnoissa.

Toivottavasti ministeri Kiuru tulee tänne vielä takaisin, koska olisin kysynyt vielä koronapassin valmistelusta liittyen sen käyttöönottomahdollisuuteen työpaikoilla ja myöskin tästä laajentamisesta, että miten hallitus on etenemässä — tai onko etenemässä. Nyt tässä esitetään tätä samaa esitystä, [Puhemies koputtaa] mikä meillä on ollut syksyn aikana, ja me tarvittaisiin lisää työkaluja epidemian hoitoon.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Lindén.

14.59 Aki Lindén sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puheenjohtaja! Ehdin tuossa edustaja Niikon puheenvuoron aikana kaivamaan äkkiä älypuhelimesta esille nuo Gibral-

Pöytäkirja PTK 142/2021 vp

tarin luvut, ja toteanpa tässä seuraavaa: 15. helmikuuta — 15. maaliskuuta, siis yhden kuu-kauden aikana, Gibraltarilla kuoli 94 henkilöä koronainfektion seurauksena, sen jälkeen, siis 15:nneestä maaliskuuta nyt marraskuun loppuun, neljä henkilöä. Miten voi kukaan väit-tää, ettei rokotuksilla ole merkitystä ja hyötyä tässä?

Muuten tietysti lyhyessä puheenvuorossa en voi nyt sanoa kaikkea sitä, mitä olin ajatel-lut, mutta tiivistettynä voi sanoa, että suuri ongelma on se, että meillä on noin 800 000 hen-kilöä Suomessa yli 12-vuotiaista vielä ilman kahta rokotetta, ja pitkälti sen seurauksena me nyt näitä ongelmia Suomessa koemme. Nythän on kysymys näiden jo aiemmin tehtyjen ra-joitusten jatkamisesta tietyllä pienellä lisäyksellä.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Niikko.

15.00 **Mika Niikko ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! En itsekään kiistä sitä, etteikö rokote suojaa ihmistä vakavilta sairauksilta tai jopa kuolemalta. [Välihuutoja] Mut-ta vastaavasti on tullut ilmoituksia, että näin on myös päässyt tapahtumaan rokotteesta huo-limatta hyvin useasti — ja jopa rokotteesta johtuen. Näiden johdosta kannatan sitä, että ih-miset nyt itse saisivat tehdä sen valinnan omaan terveyteensä liittyvissä kysymyksissä.

Ja nytten, arvoisa ministeri, olisin kysynyt: Hallitus on valmistelemassa terveydenhuol-lon henkilöstölle pakkorokotusta. Tällainen lakiesitys on valmisteilla, ja tässä tavallaan työntekijät erilaisten sanktioiden uhalla joutuisivat rokottautumaan. Nyt on kuitenkin hen-kilöitä, jotka terveydellisistä syistä eivät tähän uskalla ryhtyä tai eivät ryhdy, ja he eivät saa siitä vapautusta normaalilla keinolla. Miten he saavat vapautuksen siitä, jos he tietävät, että heidän kohdallaan esimerkiksi joku lievempi perussairaus antaa semmoisen viitteen, ettei ota sitä rokotetta? Tehän olette vastannut, että aikomus on, [Puhemies koputtaa] että ku-kaan ei tule menettämään työpaikkaansa tämän johdosta. [Puhemies: Aika on täynnä!] Hei-dät mahdollisesti siirrettäisiin toisiin tehtäviin. Onko tämä esitys tulossa edelleen saman-laisena?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Kauma.

15.01 **Pia Kauma kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! En kyllä oikein ymmär-rä tuota edustaja Niikon purkausta näistä rokotusten haittavaikutuksista. Pitäisi kuitenkin olla suhteellisuudentaju tässä koko epidemian laajuudessa. Keskeinen väline siihen, miten me saadaan tämä pandemia loppumaan, on se, että meillä on riittävän laaja rokotuskatta-vuus. Kaikki muut toimenpiteet tarvitaan siihen oheen, mutta se on kuitenkin kaikkein tär-kein asia.

Se, että tätä voimassaoloa nyt jatketaan kesäkuun loppuun, on hyvä, mutta me kokoo-muslaiset olisimme halunneet tästä laajemman: kauppoihin, tilaisuuksiin, työpaikoille ko-ronapassi, aivan kuten on esimerkiksi Italiassa, Ranskassa, Espanjassa, monessa muussa maassa paljon laajemmin otettu käyttöön kuin Suomessa. Uskallan väittää, että rokotuskat-tavuus olisi Suomessa laajempi, jos tähän olisi ryhdytty jo viime keväänä. Toivon todella-kin, ministeri, että ryhdytte toimenpiteisiin, kaikkiin niihin toimenpiteisiin, mitä voidaan tehdä, että rokotuskattavuus saadaan riittävän suureksi.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Aittakumpu.

Pöytäkirja PTK 142/2021 vp

15.02 **Pekka Aittakumpu kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämän keskustelun lähtökohtana on tärkeä muistaa, mistä nyt on kysymys: Korona on todella vakava tauti, ja jos tässä jonkunlaista vastakkainasettelua haluaa nähdä, niin se pitää nähdä terveyden ja sairauden ja elämän ja kuoleman välillä. Tavoitteena on suojella ihmisten terveyttä ja elämää.

Sote-valiokunta mietinnössään piti tätä koronapassia tärkeänä, ja edelleen siihen on perusteet siinä, että sillä tavalla me voimme tätä yhteiskuntaa pitää auki. Emme voi enää lähteä sellaiseen sulkutilaan, joita olemme joutuneet kokemaan. Ja nyt niin lausuntovaliokunnassa kuin mietintövaliokunnassa, sosiaali- ja terveysvaliokunnassa, tämä esitys täytyy tarkkaan käydä läpi, ja perustuslakivaliokunta tarkastelee esitystä myöskin perusoikeuksien näkökulmasta.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Soinikoski.

15.03 **Mirka Soinikoski vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Viidennen korona-aallon erityispiirre on, että se on rokottamattomien epidemia — teho-osastojen kuormituksen kipuraja ylittyi jo. Erikoissairaanhoidon joutumisen riski on merkittävästi suurempi rokottamattomilla kuin kaksi kertaa rokotetuilla. Rokotukset ovat ainoa tie ulos tästä.

Rokottamattomat ovat elo—lokakuun aikana päätyneet koronatartunnan seurauksena erikoissairaanhoidon 19 kertaa todennäköisemmin ja tehohoitoon 33 kertaa todennäköisemmin kuin rokotetut. Tilanne käy päivä päivältä vaarallisemmaksi niille, joita ei ole rokotettu. Vetoan jälleen suomalaisiin: ottakaa rokotteet ja suojatkaa itsenne.

Rokotuskattavuuden nostamisella suojaamme sairaaloiden kantokykyä ja vähennämme terveydenhuollon kuormitusta, jotta voimme hoitaa muitakin sairauksia. Koronan aiheuttama hoitovelka on jo melkoinen, emmekä voi sitä enää kasvattaa.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Juuso.

15.04 **Kaisa Juuso ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä tässä poliittisena päättäjänä on todella vaikean asian edessä, koska näitä asiantuntijalausuntoja, mitä liittyy näihin rokotteisiin, tulee eri puolilta maailmaa, ja siis erittäin korkeatasoisilta tahoiltakin, niin että ei tässä aina tiedä, mitä tässä uskoa. Luen nyt teille sen, mikä nyt ainakin on ihan luotettavaa tietoa — tämä on europarlamentin päätöslauselmaesitys, 23.9.21 päivätty, ja tässä todetaan: ”Euroopan lääkevirasto on saanut tiedon jo lähes miljoonasta covid-19-rokotteen antamisen jälkeen ilmenneestä haittavaikutustapauksesta”, ”ottaa huomioon, että nämä haittavaikutukset ovat toisinaan vakavia, ja toteaa, että esimerkiksi noin 75 000 ihmistä olisi kärsinyt vakavista neurologisista vaikutuksista Pfizerin rokotteen jälkeen”, ”ottaa huomioon, että Euroopan lääkeviraston mukaan covid-19-rokotteet ovat aiheuttaneet Euroopan unionissa noin 5 000 kuolemantapausta”, ja niin edelleen. [Puhemies koputtaa] Eli kyllä tämä aika pelottavaa luettavaa on.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja edustaja Koulumies.

15.05 **Terhi Koulumies kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies... [Puhuja aloittaa puheenvuoron mikrofonin ollessa suljettuna]

Pöytäkirja PTK 142/2021 vp

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Koulumies, mikrofoni päälle.

Arvoisa puhemies! Rokotteet ovat hieno keksintö, ja ne ovat turvallisia ihmisille. Kannatan niitä lämpimästi, ja itse jopa voisin harkita rokotepakkoa. Tein syksyllä semmoisenkin aloitteen, että koronapassi pitäisi ulottaa työelämään.

Edustaja Niikko oli huolissaan siitä, että koronapassi tuo rajoituksia ihmisille. No, oma huoleni on ihan täysin päinvastainen: jos tänne nyt tulee se omikronvariantti ja jos se todellakin väistää nykyisten rokotteiden suoja, silloinhan rokotepassi ei riitä alkujaankaan. Eli nyt täytyisi pohtia sitä, millä me saadaan tarpeeksi suojatoimia, rajoituksia myös rokotettuja ihmisiä kohtaan, ja tähän liittyen haluaisin kuulla, minkälaista hätäjarrumekanismia hallitus on konkreettisesti suunnitellut, koska me voidaan olla todella ongelmissa, jos talvella täällä korona leviää myös rokotetuissa. Minkätyyppisiä rajoituksia ja toimia olette suunnitelleet sen varalle tähän koronapassiin liittyen?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja edustaja Honkonen.

15.06 Petri Honkonen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Täytyy sanoa, että kyllä minä olen todella surullinen nyt, kun kuulin tässä edustaja Niikon ja muiden perussuomalaisten puheenvuorot, joissa levitätte tietoa ja annatte ymmärtää asioita väärällä tavalla liittyen tähän koronaan ja tähän tautiin. Siis passin tavoitteena on suojata ennen kaikkea heitä, jotka eivät ota rokotetta, koska on lääketieteellinen tosiasia, että rokote suojaa tältä koronan vakavalta muodolta ja nyt tehohoidossa olevista ehdoton valtaosa on rokkottamattomia. Tämä on tosiasia.

Täytyy sanoa, että kyllä minä ihmettelen tätä perussuomalaisten toimintaa tässä kysymyksessä. Kannatatteko te oikeasti tätä ihmisten rokottautumista? Minä ymmärrän, kun edustaja Turtiaista kuunteli, että teitä poliittisesti ahdistaa se, että jos nämä tiihoset ja muut teidän puolueestanne lähtevätkin Turtiaisen kelkkaan, ja sen takia teidän on pakko flirttaila näiden rokotekriittisten ynnä muiden kulkutautimyönteisten voimien kanssa. Mutta minun mielestäni vastuuntuntoisen puolueen pitää sanoa asiat niin kuin ne tieteellisesti on todettu ja niin kuin ne ovat, [Puhemies koputtaa] varsinkin kun eletään tällaisen kansainvälisen kriittisen epidemian olosuhteissa.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja nyt edustaja Meri.

15.08 Leena Meri ps (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Tuo oli aika epämiellyttävää kuunneltavaa. Me olemme vakavan sairauden, koronan, edessä, ja te keskitytte täällä johonkin vaalihöpinöihin. Se ei nyt kiinnosta varmaan kansalaisia, vaan se, miten me selvittää tästä.

Jos ajatellaan, että me elämme yhdenvertaisessa yhteiskunnassa ja on ihmisiä, joilla on sairaus tai perusteltu syy, että he eivät voi ottaa rokotetta, niin se on ainakin minun huolenaiheeni, niin kuin tuo edustaja Niikkokin toi esille, ja olisin halunnut ministeriltä kysyä: miten me turvataan näiden ihmisten tulevaisuus? Sillä koronapassi luo myös turhaa turvallisuudentunnetta, koska myös rokotetut ihmiset levittävät koronaa ja myös sairastuvat koronaan. Lääkärilehden mukaan yhdeksän prosenttia yli 70-vuotiaista on joutunut kahden rokotteen jälkeen sairaalahoitoon. Mitkä ovat hallituksen suunnitelmat siihen? Koska ko-

Pöytäkirja PTK 142/2021 vp

ronapassi ei estä tätä virusvariantin leviämistä, miten te menette tästä eteenpäin? [Puhemies koputtaa]

Toivon, että vähentäkää nyt tätä aluevaalihöpötystä.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Mykkänen.

15.09 Kai Mykkänen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä tässä kun kuuntelee edustajia Niikko ja Juuso ja myöskin Meri, vähän vaikea on välttyä siltä johtopäätökseltä, että tässä te olette rokotekritiittisiä — kun Niikko puhui lasten rokottamista vastaan, ja Juuso korosti ja todisteli rokotteiden haittavaikutuksia. [Välihuutoja perussuomalaisten ryhmästä] Meri toki toi esiin sen, että ne eivät ole täysin suojaavia, mikä on tietysti meidän kaikkien tuntema fakta. [Leena Meren välihuuto]

Suomessahan meillä on se tilanne, että me hoidamme jokaisen potilaan riippumatta siitä, miten hän on aiemmin käyttäytynyt, ja se on oikea lähtökohta. Tämän takia on myös oikein ja itse asiassa valinnanvapautta tukevaa, että sitten me pystymme pandemiasta huolimatta tämän rokotepassin avulla mahdollistamaan esimerkiksi palveluissa käymistä ja mahdollistamaan työntekoa. Kysyisinkin tässä nyt ministeri Kiurulta suoraan: oletteko valmis tuomaan esityksen, joka tekee rokotteesta edellytetyn asian terveydenhuollon ammattilaisille ja muille ihmisten parissa työskenteleville, [Puhemies koputtaa] ja voitteko tuoda sen ennen joulua?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ledamot Rehn-Kivi.

15.10 Veronica Rehn-Kivi r (vastauspuheenvuoro): Värderade talman! Regeringen föreslår att giltighetstiden för de temporära bestämmelserna i lagen om smittsamma sjukdomar förlängs till utgången av juni 2022 så att bestämmelserna huvudsakligen är oförändrade.

On helppoa olla jälkiviisas, mutta säännösten pidemmästä voimassaolosta kuin vuoden loppuun olisi pitänyt säätää jo, kun asiaa viimeksi käsiteltiin — oltaisiin voitettu vähän aikaa. Tärkeintä on kuitenkin, että näitä määräyksiä nyt jatketaan heikentyneen koronatilanteen vuoksi.

Rokotukset ja koronapassin käyttö ovat tehokkaita keinoja ehkäistä koronan leviämistä ja samalla pitää yhteiskunta avoinna. Valitettavasti tässä ehdotuksessa ei ole nyt säännöksiä koronapassin käytön laajentamisesta entistä useampaan yhteiskunnan toimintoon. [Ben Zyskiewicz: Te voitte hallituspuolueena vaikuttaa asiaan!]

En bra och mycket väntad förbättring i lagförslaget är att medborgare som fått sina vaccinationer i ett annat EU-land nu också kan beviljas ett coronapass som upptas i Kanta-tjänsterna. Det här underlättar vardagen för många.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Kiuru.

15.11 Pauli Kiuru kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Ensinnäkin haluan toivottaa ministeri Kiurulle turnauskestävyyttä. Näytätte olevan hallituksessa yksi niistä harvoista ministereistä, joilla on rohkeutta puhua näistä asioista — ikävistäkin asioista — tiukassa paikassa.

Pöytäkirja PTK 142/2021 vp

Edustaja Niikko, ulkoasiainvaliokunnan puheenjohtaja, oli täällä ensimmäisenä koronaviruksen alkaessa kaupittelemassa maskeja, jakamassa niitä täällä, pelottelemassa kansanedustajia. [Mika Niikko pyytää vastauspuheenvuoroa] Tällä hetkellä meillä on täällä puhemiesneuvoston suositus: puhemiesneuvosto, jossa Niikko on itse jäsen, suosittaa maskin käyttöä salissa. Ja mitä tekee edustaja Niikko? Nousee pystyyn ilman maskia. Minun mielestäni tässä on kysymys maanpuolustuksesta, kokonaisturvallisuudesta — kysymys on siitä, miten käy työpaikkojen, miten käy ihmisten mielenterveyden, miten käy kestävyys — ja samaan aikaan täällä edustaja Niikko kylvää epäluuloa, kylvää väärää tietoa, esittelee ihmeellisiä prosenttilukuja, jotka täällä todistetaan [Puhemies koputtaa] vääräksi.

Ei muuta. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Niikko.

15.12 Mika Niikko ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täytyy nyt vastata tähän Kiurun provokatiiviseen puheenvuoroon rakentavalla tavalla.

Edustaja Kiuru, minulla on yksilönä oikeus valita omaan terveyteeni liittyvät ratkaisut. Eikö olekin näin? [Pauli Kiuru: Te sairastutatte muita!] — Miten minä voin sairastuttaa, terve ihminen, henkilön, joka on rokotettu kaksi kertaa? Tämä on niin absurdia tämä keskustelu.

Ensinnäkin tästä passista, kun sanotaan, että se suojaa. No miten se sitten suojaa, jos passin omaavaa henkilöä ei testata edes pienioireisena? Miten se suojaa ihmistä pitämään työpaikan terveydenhuoltoalalla, kun hallitus tuo sen esityksen jatkossa, jos heitä uhataan heittää pois niistä tehtävistä, joissa katsotaan, että passi on välttämätön? Ei se suojaa. [Välihuuto]

Ja sitten toisekseen, olen samaa mieltä teidän puheenvuoronne kanssa siitä, että rokote on erittäin hieno keksintö. Rokotteita on tarvittu läpi ihmishistorian, mutta jostain syystä tämä RNA-rokote aiheuttaa valtavasti haittailmoituksia. Euroopassa yli miljoona ja Suomessakin [Puhemies koputtaa] tuhansia, joten onhan tässä ihmisillä oikeus... [Puhemies keskeyttää puheenvuoron puheajan ylityttyä]

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Kiviranta.

15.13 Esko Kiviranta kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä minuakin hämmästyttää. On vaikea löytää logiikkaa noista edustaja Niikon puheista, edustaja Turtiaisesta nyt puhumattakaan. Koronapandemia ei ole ottanut laantuakseen, ja nyt kiusaksemme on saapumassa ja saapunutkin ilmeisesti jo uusi variantti, joka on tehokkaammin leviävä kuin aikaisemmat, ja jo näillä nykyisilläkin koronavirustartunnat, sairaalakuormitus ja tehohoidon tarve ovat selvästi kasvaneet viime viikkojen kuluessa. On selvää, että nyt on varauduttava sillä tavalla, että koronapassin käyttöä jatketaan ja sillä sitten voidaan torjua viruksen leviämistä.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Sarkomaa.

15.14 Sari Sarkomaa kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Omikron leviää, emme tiedä, kuinka vaarallinen se on. Kysymys kuuluukin, kuinka tässä tartuntatautilain

Pöytäkirja PTK 142/2021 vp

muutoksessa hallitus on ottanut tämän huomioon, että tämä variantti voi olla jopa nopeammin leviävä kuin aikaisemmat.

THL on itse asiassa todennut, että koronapassi on tehokas ja hyvä keino vähentää tartuntariskiä ja torjua vakavia sairauksia. [Välihuuto] — Näin on sanonut terveysviranomainen. — Se on myös tapa pitää yhteiskuntaa auki. Kysynkin, mikä hallituksessa jarruttaa, kuka hallituksessa jarruttaa. Täällä hallituspuolueen edustajat ovat todenneet, että koronapassia olisi pitänyt laajentaa. Oli todella suuri pettymys, miksei tässä koronapassia ole laajennettu samalla tavalla kuin Euroopassa oli jo viime kesänä. Te olette valmistelleet näitä asioita viime kesästä lähtien. Kello käy, pian vuosi vaihtuu. Milloin te tuotte esityksen laajemmasta koronapassista niin, että tilaisuuksissa, kaupoissa ja ehkä työpaikoillakin voisi ilman rajoitusta olla koronapassi, jotta me voisimme suojella ihmisiä, pitää yhteiskuntaa auki? Mikä hallitusta viivästyttää? [Puhemies koputtaa] Kun muissa maissa tämä on ollut mahdollista, miten ei Suomessa? Voisiko ministeri tähän vastata?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja nyt aika on täynnä. — Vielä edustaja Östman ja sen jälkeen ministeri vastaa.

15.15 Peter Östman kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Rokotteen ottaminen on Suomen lain mukaan vapaaehtoista, mutta tästä huolimatta uskallan vedota ja rohkaista kaikkia, jotka vain voivat — jotka vain voivat — terveydellisistä syistä rokottautua. Pandemian hallinta ei koske vain, edustaja Niikko, sinua tai minua — maailmassa on muitakin ihmisiä kuin me. Olemme kaikki osa laajempaa kokonaisuutta, osa yhteiskuntaamme, ja olemme vastuussa toistemme hyvinvoinnista.

Ja meillä on myös syytä ajatella niitä, jotka työskentelevät terveydenhuollossa päivittäin, ja heillä on nyt tosi vaikea tilanne — samoin heillä, jotka ovat menettäneet jonkun läheisen ja rakkaan.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja nyt ministeri Kiuru, olkaa hyvä, 5 minuuttia.

15.16 Perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru: Arvoisa puhemies! Ensinnäkin haluan aloittaa sillä, että kiitän edustajia siitä, että todella monella teistä oli erittäin painavia puheenvuoroja. Tosiasioiden tunnustaminen on viisauden alku, ja niitä puheenvuoroja tässä salissa saimme nyt kuulla, ja olen iloinen siitä, että eduskunnassa otetaan tämä tilanne vakavasti. Minä en haluaisi nähdä sitä tilannetta, että meillä ei ole tajua, missä jamassa me olemme, ja tässä salissa näyttää selkeästi tämä tietoisuus olevan kohdallaan.

Olen itse asiassa jo myöhässä tämän meidän lähetekeskustelun vuoksi hallituksen neuvottelusta, mutta myös hallituksessa on hyvin vakavasti otettu tämä uusi tilanne. Meidän on varmistettava, että näillä tartuntatautilain jatkoilla me saamme nämä työkalut käyttöön, ja minusta olisi aika erikoista lähteä kyseenalaistamaan sitä, tarvitaanko näitä työkaluja.

Tässä esitettiin hyvä kysymys, että mikä tässä on nimenomaan tämän omikronin osalta tärkeä työkalu. Minusta se oli arvokas kysymys, minkä edustaja Sarkomaa kysyi, ja kyllä tämä rajaturvallisuuskohta on erityisesti eduskunnassa varmasti läpivalaistava. Me ollaan käyty pitkää ja uuvuttavaakin keskustelua siitä, tarvitaanko me kakkostestin olemassaoloa. Jos me ei tarvittaisi kakkostestin olemassaoloa, niin me olisimme kyllä tämän rajatestauksen osalta aika vaikeassa tilanteessa tässä omikron-tilanteessa.

Pöytäkirja PTK 142/2021 vp

Täällä kysyttiin myöskin tästä peruslinjasta. Minusta edustaja Kauma on aivan oikeassa siinä, mikä se peruslinja on. Se on nimenomaan se, minkä te totesitte — meidän keskeisin työkalu on rokote kattavuuden nousu — mutta me emme voi ajatella, että tässä tautitilanteessa, jossa tämä virus juoksee näin paljon nopeammin, me ehtisimme yksistään rokote kattavuuden nousulla samoihin suorituksiin. Se ei tule toimimaan, koska meidän rokote kattavuus nousee hitaasti suhteessa tämän viruksen leviämiseen ja näihin uusiin riskeihin, jotka liittyvät muuntovirukseen. Siksi on tärkeätä varmistaa, että rokote kattavuus nousee mutta samaan aikaan rokotesuoja säilyy kaikilla, ja tähän varautuminen on erityisen tärkeätä. Rokotestrategian päivittäminen oli olennaista, jotta tämä yhteiskunnallinen tahtotila tulee selville.

Sitten me tarvitsemme työkaluja, ja minusta nämäkin kysymykset ovat hyvin oikeutettuja — että miksi tähän pakettiin eivät ehtineet nämä uudet koronapassien päivitykset. Minä itse ajattelen, että niitä tarvitaan aivan välttämättä. Me olemme nyt, näin ulkomuistista, noin kolme viikkoa valmistelleet näitä rokote passin päivityksiä ja lisätoimia muiden ministeriöiden kanssa. Olen rehellisesti todennut, että tämä 58 i, joka eduskuntaan tuotiin, perustuu nimenomaan siihen, että sillä näitä nykyisiä rajoituksia voi välttää, mutta me tarvitsemme myös rokote passin rajoitustoimia. Me tarvitsemme kohdennettuja, rokottamattomiin suuntautuneita lähikontaktien vähentämistoimia, ja tässä on kaikkein oivallisin tapa sitä tehdä, ja sen takia tämä on erittäin kiireinen. Itse toivon, että me voisimme esitellä jo sitä pohjaa, joka nyt on ollut valmistelussa, mahdollisimman pian. Kuinka monta päivää? En osaa sanoa, koska se on erittäin monen ministeriön hanskassa tällä hetkellä. Me painamme koko ajan kaasua, mutta ennen kuin se on valmis, en pysty tuomaan sitä tänne.

Tähän liittyy myöskin työpaikoille laajentaminen, ja se on vaikeampi asia, koska se on kolmikantaneuvotteluiden kysymys myöskin, ja tänään me esitämme myös hallitukselle, että kolmikanta otettaisiin mukaan siihen valmisteluun, jotta me varmistamme, että tämä passi todella saadaan myös työpaikoille käyttöön. Sitä on nyt valmisteltu eri ministeriöiden kanssa, ja itse koen, että siinä on pakko onnistua, mutta tähän sisältyy erittäin vaikeita perusoikeuden ja perustuslain kysymyksiä. [Ben Zyskiewicz: Ei sisälly!]

48 a on tulossa eduskuntaan — Mykkänen kysyi, milloin. Itse toivoisin, että tämän viikon perjantaina saisimme sen jo eteenpäin, mutta viimeistään ensi viikon alkuvuikosta toivon, että tässä tilanteessa oltaisiin. Tänään on ollut viimeinen kuuleminen, enkä vielä tiedä, miten se kuuleminen meni, mutta oletan, että näiden kahden aikaisemman kuulemisen pohjalta tämä olisi mahdollista.

Lisäksi haluan kiittää edustaja Kiurua kannustuksesta — kaima kannustaa, se tekee hyvää — ja totean, että meidän keskeisin tehtävä on nyt se, että tämä epidemia saadaan haltuun, ja me varaudumme myöskin omikronin osalta, että sitä ei oteta rohaisten sisään.

Mitä tulee rokottamattomien ja rokotettujen välisiin kiistoihin, mitä yhteiskunnassa mielellään käydään, siihen ei eduskunnassa kannata lähteä. Meidän tosiasia on se, että rokottamattomien osalta, esimerkiksi Helsingissä, on ollut viikkoja, että rokottamattomien osalta ilmaantuvuus on 900. Jos ei tämä vakavoita teitä, niin mikä sitten? Rokottamattomalla ihmisellä on erittäin suuri riski saada korona, ja he päätyvät [Puhemies koputtaa] lähes kokonaan tehohoitoon — siis tehohoidossa on lähes, vain ja ainoastaan rokottamattomia — ja siksi ei näitä kannata laittaa vastakkain. Mutta on myös tunnustettava, että myös rokotetut sairastuvat, jos tautia on liian paljon liikkeellä, ja sekin pitää ottaa yhtä vakavasti. Siksi toivonkin, että eduskunnassa edistetään nyt sitä, että työkalut ovat käytössä, ja ollaan itse ak-

Pöytäkirja PTK 142/2021 vp

tiivisesti tätä epidemiaa hallitsemassa, ei vastustamassa kaikkea. — Kiitos. [Ben Zyskowiczin välihuuto]

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitoksia. — Keskustelu ja asian käsittely keskeytetään, ja asian käsittelyä jatketaan tässä samassa istunnossa päiväjärjestyksen muitten asia-kohtien tultua käsitellyiksi.

Asian käsittely keskeytettiin kello 15.22.

Asian käsittelyä jatkettiin kello 21.52.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Nyt jatketaan aiemmin tässä täysistunnossa keskeytetyn asiakohdan 4 käsittelyä. — Keskustelu jatkuu. Edustaja Aittakumpu poissa, edustaja Soinikoski poissa. — Edustaja Zyskowicz, olkaa hyvä.

21.53 **Ben Zyskowicz kok:** Arvoisa herra puhemies, arvoiset kansanedustajat! Koronassa olemme tekemisissä hyvin arvaamattoman viruksen kanssa, ja ministeri Kiurun varovaisuus asioissa on ollut perusteltua. Tällä hetkellä emme tiedä, vaaditaanko maailmassa, Euroopassa ja Suomessakin lähiaikoina vielä palaamista rankempiin rajoitustoimiin, kun tämä uusi virusmuunnos uhkaa meitä. Näitä asioita hallitus on tänään ilmeisesti viisi tuntia ollut pohtimassa. Voi olla, että vaaditaan sellaisia vahvempia rajoitustoimia, että koronapassillakaan niitä ei pysty sivuuttamaan.

Tässä puheenvuorossa, arvoisa herra puhemies, ajattelin puhua koronapassista.

Kuten tiedämme, keväällä ja kesällä hallitus myöhästyi koronapassin saattamisessa voimaan Suomessa. Ensin ongelmana oli lähinnä sosiaalidemokraattien omituinen suhtautuminen koronapassiin muka yhdenvertaisuutta rikkova asiana, mutta sen jälkeen ongelmana oli ennen kaikkea perustuslakiasiantuntijoiden kriittinen suhtautuminen koronapassiin, joka kuulemma olisi mahdollisesti perustuslain vastaista syrjintää. Esimerkiksi julkisoi-keuden professori Toomas Kotkas sanoi Helsingin Sanomien mukaan 20. tammikuuta seuraavaa: ”Niin kauan kun koronarokotteen ottaminen ei ole Suomessa pakollista, ovat sekä koronarokotesertifikaatti että koronapassi juridisesti mahdottomia.” Edelleen esimerkiksi professori Martin Scheinin sanoi Ylen mukaan 12.4. viime keväänä seuraavaa: ”Jos riski” — siis riski siitä, että myös rokotettu voi tartuttaa — ”on olemassa, pidän selvänä, että tämä on syrjintää.” Ja edelleen tohtori Pauli Rautiainen sanoi Iltalehdessä vielä syyskuussa seuraavaa: ”Nyt ei-välttämättömiksi kohdistetut asiat, kuten kulttuurielämykset, liittyvät muun muassa perhe-elämään ja mielekkääseen vapaa aikaan, joiden yhdenvertainen turvaaminen on taattu lukuisissa kansainvälisissä ihmisoikeussopimuksissa.” Onneksi perustuslakivaliokunta, sitten kun koronapassiesitys vihdoinkin eduskuntaan saatiin, otti koronapassiin huomattavasti sallivamman kannan, ja tällä sallivammalla kannalla oli ollut etukäteen perustuslakiasiantuntijoista muun muassa professori Tuomas Ojanen.

Tällä hetkellä koronapassia voidaan käyttää vain rajoitusten väistämiseen ja välttämiseen, ja näin ollen esimerkiksi jokin tilaisuuden järjestäjä, joka haluaisi varmistaa tilaisuutensa terveysturvallisuuden, ei voisi ottaa koronapassia käyttöön, mikäli ei ole voimassa olevia rajoituksia. Samoin esimerkiksi työpaikalla ei voitaisi koronapassilla järjestää pik-

Pöytäkirja PTK 142/2021 vp

kujouluja. Tosin oikeustila on tässä suhteessa jonkin verran epäselvä. Tällä hetkellä, tänä iltana hallitus on siis pohtinut koronapassin käytön laajentamista muun muassa siten, että se ei olisi pelkästään rajoitusten välttämiseksi ja että se voisi olla mahdollista jopa työpaikoilla, jotta voitaisiin turvata muiden työntekijöiden terveysturvallisuus ja mahdollisesti asiakkaidenkin terveysturvallisuus.

Kun tällä hetkellä pohditaan koronapassin käytön laajentamista, niin taas tällä hetkellä valmistelua viivästyttävät nämä kuuluisat perustuslailliset ongelmat, joista julkisuuteen ovat kertoneet muun muassa ministeri Kiuru A-studiossa ja STM:n virkamies esimerkiksi Helsingin Sanomissa. On se käsittämätöntä, että muissa maissa Euroopassa, jotka ovat oikeuskulttuuriltaan Suomeen rinnastettavia, koronapassin käyttöönottoon ja paljon laajempaan käyttöönottoon kuin Suomessa ei liity perustuslaillisia ongelmia. Kuitenkin jokaisessa sivistyneessä Euroopan maassa on perustuslaissa syrjintäkielto, ja nämä muut Euroopan maat ovat osallisina aivan niissä samoissa kansainvälisissä sopimuksissa, kuten Euroopan ihmisoikeussopimuksessa tai Euroopan unionin perusoikeusasiakirjoissa, jotka sisältävät syrjintäkiellon. Siellä koronapassin käyttöönotto ja siihen liittyvä intressivertailu esimerkiksi rokottamattomien oikeuksien ja rokotettujen oikeuksien välillä on lähinnä politiikkaa, ja siitä tehdään poliittisia päätöksiä parlamentissa ja hallituksessa. Jonkun verran on juridiikkaa mukana; esimerkiksi Saksan perustuslakituomioistuimien on juuri todennut, että koronapassin laaja käyttö on täysin Saksan perustuslain mukaista.

Mutta Suomessa, Suomessa tästä tehdään ennen kaikkea juridiikkaa. Meillä soitetaan mediasta perustuslakiasiantuntijoille ja kysytään, että hei, mimmoinen koronapassi saadaan ottaa käyttöön vai saadaanko ollenkaan. Meillä eduskunnassa parlamentti ei normaalisti mieti, mikä on intressivertailu, mitä me halutaan, halutaanko suojella näitä rokottamattomia vai pitää yhteiskunta auki ennen kaikkea rokotetuille, yleensä ihmisille. Meillä ei siis tätä mietitä tällaisen poliittisenä kysymyksenä, vaan meillä mietitään sitä perustuslakikysymyksenä, jossa korostuvat rokottamattomien oikeudet: se, että heitä ei saa syrjiä ja yhteiskuntaa ei saa pitää auki sellaisella passilla, joka muka merkitsee näiden rokottamattomien ihmisten perusoikeuksien kiistämistä tai heidän perustuslainvastaista syrjintää.

Perustana tälle kaikelle on Suomen ylikireä perustuslaintulkinta, ja meillä sitä kaikki kehuvat: pääministeri kehuu, ministerit kehuvat, kansanedustajat kehuvat, media kehuu, kaikki sanovat, että on se hienoa, että Suomessa on näin kireä perustuslaintulkinta, koska näin suojataan ihmisten perusoikeuksia. No ei suojata. Meillä katsotaan silmät kipeiksi esimerkiksi rokottamattomien oikeuksia tai vangittujen oikeuksia [Puhemies koputtaa] tai syytettyjen oikeuksia, [Puhemies: Kiitoksia!] mutta laajan enemmistön oikeuksia ei katso. [Puhemies: Kiitoksia!]

Herra puhemies! Sanon lopuksi: Meidän nykyinen tilanne on aivan sairas. Siinä hallituksen esityksessä, jossa tämä koronapassi tuotiin eduskuntaan, oli 26 sivua — 26 sivua! — sääätämisperusteluja. [Puhemies: No niin, nyt...] Tämä nykyinen tilanne on aivan sairas. Tällä keisarilla ei ole vaatteita.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Lindén poissa, edustaja Honkonen poissa, edustaja Sankelo poissa. — Nyt kysyn, edustajat Mäenpää ja Löfström: Me ollaan menty yli sen aikarajan, joka tälle päivälle on asetettu. Riittääkö teille kummallekin kolme minuuttia kerrallaan? [Juha Mäenpää: Ei!] — Ei riitä. Sitten me tehdään niin, että jatketaan sitten huomenna.

Pöytäkirja PTK 142/2021 vp

Keskustelu ja asian käsittely keskeytettiin.

5. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi sijoituspalvelulain muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 222/2021 vp

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 5. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään talousvaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan enintään 30 minuuttia, ja asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Keskustelu. Onko ministeri Saarikko? Ei ole. — Edustaja Kemppi.

Keskustelu

15.23 Hilikka Kemppi kesk: Arvoisa herra puhemies! Tässä ehdotetaan muutettavaksi sijoituspalvelulain muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöstä. Eli käytännössä kyse on varsin teknisestä muutoksesta, joten en ihmettele, ettei ministeri ole täällä sitä esittelemässä. Alkuperäinen hallituksen esitys oli varsin merkittävä. Sen tarkoitus oli auttaa EU:n yrityksiä saamaan markkinarahoitusta helpommin ja edullisemmin, jotta he voisivat palautua tästä koronasta, josta tänäänkin ollaan salissa puhuttu paljon. Ajattelen, että näitä investointeja todella tarvitaan, erityisesti vihreää siirtymää, digitalisaatio ja globalisaatio, joten tämä kokonaisuus itsessään on varsin kannatettava. Sillähän oli tarkoitus implementoida tämä EU-direktiivi ja sitä kautta laittaa se voimaan myös Suomessa.

Esityksen kiireellisyyden vuoksi tämä muutos — tämän kohdalla on poikettu normaalia lainsäädännöstä sitä kautta, että kuulemisia ei ole järjestetty tavanomaisin lausuntokierroksin, ja ajattelen, että se itsessään on hyväksyttävää, koska tämä alkuperäinen esitys, joka on se merkittävä osa tästä kokonaisuudesta, on käynyt asianmukaisesti tämän säädösvalmistelun kuulemisia myöten.

Mutta ehkä haluaisin nostaa, niin kuin isommassa kuvassa vähän ehkä viitaten aikaisempaankin keskusteluun, tämän laadukkaan lainsäädäntötyön merkityksen. Siitähän on keskusteltu eduskunnassa koronan myötä erityisesti perustuslakivaliokunnassa paljon, että tällöisten merkittävien koronan myötä tuotujen lakien edistäminen vaatii ministeriöissä riittävää aikaa, jotta nämä lait pystytään valmistelemaan niin, ettei meidän tarvitse tuoda tämän esityksen kaltaisia korjaavia esityksiä eduskuntaan, vaan että selviämme näistä mahdollisimman vähin huomautuksin eteenpäin ja mahdollisimman vähin perusoikeusloukkauksin — niitähän ei saisi tulla ollenkaan.

Ajattelen, että tässä on hyvä esimerkki meille kansanedustajille hallituksen esityksestä, jonka kohdalla lisäaika on aina tervetullutta, jos saadaan nämä kaikki muutokset ja huomautukset sitä kautta tuotua mukaan tähän esitykseen. Me olemme puskenet uudistuksia läpi valtavalla voimalla. Sellainen on tietenkin myös koronapassi, josta tänään on keskusteltu, ja tässä meillä pitäisi olla myös itsellämme malttia ajatella, että tekisimme laadukasta lainsäädäntötyötä. Se vaatii joskus myös aikaa. — Kiitos.

Keskustelu päättyi.

Pöytäkirja PTK 142/2021 vp

Asia lähetettiin talousvaliokuntaan.

6. Hallituksen esitys eduskunnalle vuoden 2021 neljänneksi lisätalousarvioksi

Hallituksen esitys HE 209/2021 vp

Valiokunnan mietintö VaVM 21/2021 vp

Ainoa käsittely

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ainoaan käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 6. asia. Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö VaVM 21/2021 vp.

Asian käsittely alkaa yleiskeskustelulla, jossa on nopeatahtinen osuus, jolloin etukäteen varatut puheenvuorot saavat kestää enintään 5 minuuttia. Puhemiesneuvosto suosittaa, että myös nopeatahtisen keskusteluosuuden jälkeen pidettävät puheenvuorot kestävät enintään 5 minuuttia.

Valiokunnan puheenjohtaja, edustaja Koskinen, onko paikalla? — Sieltä kuolleesta kulmasta.

Keskustelu

15.26 Johannes Koskinen sd (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Avaan tätä lisätalousarvion keskustelua siteeraamalla Valtiontalouden tarkastusviraston tuoretta arviota yhteenvedosta finanssipolitiikan valvonnan alustavista päähavainnoista. Siinä kerrotaan, että julkinen talous on nousemassa koronakriisin aiheuttamasta kuopasta hieman aiemmin ennakoitua nopeammin. Julkisen velan suhde bruttokansantuotteeseen on kasvanut Suomessa koronapandemian aikana huomattavasti, mutta EU-vertailussa kuitenkin maltillisesti. Suuri velanotto vuosina 20 ja 21 on toteutunut käytännössä nollakorolla, mikä tukee julkista taloutta lähivuosina. Sitä, kuinka kauan korkotaso pysyy matalalla, ei kuitenkaan tiedetä. Riskinä on, että korkomenot voivat nousta.

Hallituksen harjoittama finanssipolitiikka elvytti kansantaloutta asianmukaisesti koronavuonna 2020. Julkisia menoja käytettiin talouden tukemiseksi taantumassa ja suhdanteiden tasaamiseksi. Vuoden 21 osalta talous näyttää kasvavan vahvasti koko kuluvin vuoden ja finanssipolitiikka on väljää. Tämän takia koko vuoden 21 finanssipolitiikan impulssi voi osoittautua suhdannetilannetta jonkin verran vauhdittavaksi. Toisaalta on syytä varmistaa talouden elpyminen kriisin jälkeen, minkä takia suhdannetta tukevia elvyttäviä toimia vielä vuonna 21 voi pitää perusteltuina. Vuoden 22 finanssipolitiikan impulssi on ennakkollisesti arvioiden kiristävä ja suhdannetta tasaava.

Tämä siis taustaksi, kun tässä neljännessä lisätalousarviossa pitkälti jengataan paikalleen tämän vuoden muutoksia. Vuoden 21 neljäs lisätalousarviesitys vähentää määrärahoja noin 249 miljoonaa euroa ja lisää varsinaisia tuloja noin 1,9 miljardia euroa.

Taloudellinen aktiviteetti on kehittynyt aiemmin ennakoitua myönteisemmin, mikä näkyy valtion verotuloissa. Merkittävin muutos koskee ansio- ja pääomatuloverojen kertymän korotusta noin 1,2 miljardilla eurolla. Myös arvonlisäveron, yhteisöveron ja varainsiirtoveron tuottoarviota on nostettu sadoilla miljoonilla euroilla. Autoveron, tupakkaveron sekä perintö- ja lahjaveron tuottoarvioita on sen sijaan alennettu noin neljällä ja puolella sadalla miljoonalla eurolla.

Pöytäkirja PTK 142/2021 vp

Lisäksi esitetään korotettavaksi sekalaisten tulojen arviota noin 413 miljoonalla eurolla, ja sen taustalla ovat etenkin elpymis- ja palautumistukivälineen tulot sekä päästöoikeuden hinnan nousun seurauksena kohonneet päästöoikeuksien huutokauppatulot.

Suurimmat määrärahalisäykset aiheutuvat yritysten määräaikaisen kustannustuen viidennen hakukierroksen toteuttamisesta ja Rajavartioston kahden ulkovartiolaivan hankintahinnan nousun kattamisesta.

Valtiovarainvaliokunta pitää myönteisenä, että hallituksen esitykseen sisältyy lisämääräraha myös Veikkaus Oy:n rahapelitoiminnan tuottojen vähenemisen kompensatioon sekä poliisin toiminnan vahvistamiseen. Lisämäärärahaa esitetään niin ikään lasti- ja matkustaja-alusvarustamoiden liikennöinnin tukeen sekä yli 20 miljoonaa euroa maakuntien lentoyhteyksien turvaamiseen ja koronavirusrokotelahjoituksiin.

Kohentunut talous- ja työllisyystilanne sekä koronatestien väheneminen alentavat määrähatarvetta etenkin sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalalla. Siellä alenevat työttömyysetuuksien perusturvan valtionosuudet ja sairausvakuutuslaista johtuvat menot ja myös perhe-etuuksien ja perustoimeentulotuen momenttien menot.

Vuoden 21 neljäs lisätalousarvioesitys vähentää valtion nettolainanoton tarvetta noin 2,2 miljardia euroa. Lisäksi velanhallinnan eriin merkitään lisäyksenä yli 500 miljoonaa euroa, koska matala korkotaso on aiheuttanut lainojen liikkeelle laskemisen yhteydessä emissiovoittoja. Nimellisarvoiseen nettolainanottoon voidaan näin merkitä vähennystä 2,7 miljardia euroa, jolloin valtion nettolainanotto tänä vuonna päättyisi noin 11,7 miljardiin euroon. Valtionvelan kokonaismäärä tämän vuoden lopussa arvioidaan 136 miljardiksi euroksi, mikä on noin 55 prosenttia bruttokansantuotteesta.

Valtiovarainvaliokunta käsitteli tämän hallituksen neljännen lisätalousarvioesityksen ripeästi ja ehdottaa, että eduskunta hyväksyy muuttamattomana hallituksen esitykseen sisältyvän ehdotuksen vuoden 21 neljänneksi lisätalousarvioksi ja päättää, että vuoden 21 neljättä lisätalousarviota sovelletaan 7. joulukuuta alkaen.

Mietintöön liittyy kaksi vastalauseetta perussuomalaisten ja kristillisdemokraattien ryhmiltä. — Kiitoksia.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitoksia. — Edustaja Kiviranta.

15.32 Esko Kiviranta kesk: Arvoisa puhemies! Talouden hyvää toipumista koronasta on syytä tukea kaikin keinoin. Nyt on järjestelmällisesti jatkettava yritysmyönteisen talous- ja veropolitiikan tiellä. Kustannustukea jatkamalla tuetaan pahiten kärsineitä toimialoja, eli esimerkiksi matkailua ja ravintoloita. Verotuloarvion korotus vähentää nettolainanoton tarvetta ja kertoo osaltaan talouden toipumisesta. Talouskasvu on hyvinkin tyydyttävää, runsaan 3 prosentin tasoa. Matala korkotaso, josta olemme saaneet nauttia, on aiheuttanut lainojen liikkeeseen laskemisen yhteydessä emissiovoittoja, ja noin viikko sittenhän uutisoitiin ennätysmäisen halpakorkoisesta lainaerästä, jonka olimme saaneet: -0,78 prosenttia oli korko.

Valtionvelan kasvuun on kuitenkin syytä suhtautua vakavasti. On totta, että valtion ei tarvitse maksaa pois kaikkia velkojaan, mutta valtionkin velanotolla on rajansa, ja jossain vaiheessa kansantalous menettää luottamuksensa. Meillä ei olla lähelläkään tällaista tilannetta. Luottoluokittajat ovat jatkuvasti antaneet hyviä arvioita meidän luottokelpoisuudestamme, mutta velanottoon on syytä suhtautua todella vakavasti. Kaiken velanoton on syytä olla niin sanottua hyvää velkaa.

Pöytäkirja PTK 142/2021 vp

Yritysten kustannustuki, poliisi, taiteen perusopetus ja yrittäjien työmarkkinatukioikeuden jatkaminen ovat esimerkkejä tämän lisätalousarvion erittäin tarpeellisista menonlisäyksistä. Veikkauksen tulos on heikentynyt vuoden parin aikana dramaattisesti noin miljardista eurosta alle 700 miljoonaan euroon, ja tämä on suuri muutos. Lähinnä Veikkauksen tuottoihin on vaikuttanut koronapandemia, erityisesti rahapeliautomaattien sulkemispakon vuoksi, mutta muitakin syitä on. Veikkauksen edunsaajien ensi vuosi on nyt turvattu aikaisemmalle tasolle, kun leikkaukset vältettiin ja tuoton alenema kompensoitiin kehysten sisäältä budjettivaroin, mutta tietysti keskustelu siitä, miten kaikki ne hyvät tarkoitukset, joita Veikkauksen tuotoilla on rahoitettu, saadaan ylläpidetyksi, velloo edelleen. Siksi olisi hyvin tärkeää, että hallitus voisi mahdollisimman nopeasti linjata ensi vuoden jälkeistä kehitystä.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja edustaja Aittakumpu, edustaja Aittakumpu on poissa. Edustaja Östman, myös edustaja Östman on poissa. — Edustaja Koskela saapuu juuri paikalle.

15.35 Jari Koskela ps: Kiitoksia, arvoisa herra puhemies! Käsittelyssä on valtiovarainvaliokunnan mietintö kuluvan vuoden neljännessä lisätalousarviosta. Perussuomalaisten valiokuntaryhmä on jättänyt mietintöön omat vastalauseensa, jossa on kaksi lausumaehdotusta.

Neljäs lisätalousarvio on pitkälti teknisluontoinen, mutta haluaisin kiinnittää huomiota sen tulopuoleen. Tulopuolelle on laitettu EU:n elpymisvälineestä saatavat 271 miljoonaa. Tämä on siis omaa rahaamme, jonka joudumme maksamaan moninkertaisesti myöhemmin takaisin. On siis silmänkääntötemppeä pitää tätä valtion tulopuolta paisuttavana summana.

Elpymisvälineen kautta kierrätettävien miljoonien lisäksi tulopuolella on päästöoikeuksien huutokauppatuotoista tulevat 460 miljoonaa. Päästöoikeuksien hinta on kohonnut huomattavasti, joten tulot ovat odotettua suurempia. Kuitenkin nämäkin miljoonat ovat yrityksiltä kerättävää rahaa, joka heikentää yritystemme kilpailukykyä merkittävästi. Päästökauppaahan halutaan nyt laajentaa tieliikenteen ja rakennusten fossiilisiin polttoaineisiin. Siis ensimmäistä kertaa päästökauppaa käytäisiin suoraan kuluttajien kukkarolta. Uuden päästökaupan tuottoja halutaan myös ohjata EU:n omien varojen järjestelmään koko unionin yhteisiksi varoiksi. Tämä päästökaupan laajennus ja EU:n budjettivallan kasvattaminen täytyy estää. Päästökaupan tuotot on jatkossakin pidettävä kansallisissa käsissä.

Päästökaupan laajennus ja kunnianhimoinen ilmastopolitiikka tulevat nostamaan energian ja sähkön hintaa, ja se syö kuluttajien ostovoimaa. Tämä kehitys on pysäytettävä. Sähkön ja polttoaineen hintatason hillitseminen on saatava tulevien hallitustemme keskeiseksi tavoitteeksi.

Arvoisa herra puhemies! Talous kasvaa toistaiseksi odotettua nopeammin, ja tämän vuoksi verotuloja tulee ennakoitua enemmän. Talouskasvun odotetaan kuitenkin hidastuvan seuraavina vuosina. Nyt pitäisikin varautua tulevaan ja olla hyvin tarkkana yhteisten varojen käytön suhteen. Meillä on edessä muun muassa hoitajamitoituksen nostaminen 0,7:ään ja valtava hyvinvointialueuudistus. Koronaepidemian kaikkia kustannuksiaakaan emme vielä tiedä. Tällaisia suuria ja odottamattomia kustannuskohteita silmällä pitäen olisi nyt hyvä hetki säästää ja välttää tarpeetonta velanottoa.

Pöytäkirja PTK 142/2021 vp

Yleisesti ottaen haluaisinkin vielä kiinnittää huomion hallituksen poukkoilevaan päätöksentekoon ja myöskin johtamiseen. Ei ole kestävä, että ensin talousarviossa tehdään vaikeitakin päätöksiä, jotka sitten lisätalousarvioiden kautta perutaan. Tällainen soutaminen ja huopaaminen ei ole kestävä talouspolitiikkaa ja luo edunsaajille epävarman tilanteen. Toivonkin hallitukselle jämäkämpää johtajuutta sen loppukauden ajaksi. — Kiitoksia.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitoksia. — Edustaja Zyskowicz.

15.39 Ben Zyskowicz kok: Arvoisa herra puhemies, arvoiset kansanedustajat! Viime päivien talouspoliittisen keskustelun mielenkiintoisin puheenvuoro oli varmasti valtiovarainministeri Saarikon puheenvuoro siitä, että keskusta ei pitkään enää jatka hallituksessa, joka keimailee talouskurin romukoppaan heittämissä kansan kanssa. Tämä oli kai se ajatus. Tässä puheenvuorossaan ministeri Saarikko kertoi, että hän tulee kutsumaan viisikon koolle vielä ennen joulua sitoutumaan yhdessä jo päätettyihin vuoden 23 menokehyksiin, jotka päätetyt menokehykset siis ylittävät hallituksen itse itsensä tälle vaalikaudelle päättämät menokehykset 500 miljoonalla eurolla. Kuten muistamme, hallitushan aloittaessaan jo nosti menokehyksiä Sipilän hallituksen kaudesta 1,4 miljardilla eurolla.

Nyt mielenkiintoinen kysymys kuuluu: Mitä se tarkoittaa, että viisikko, eli hallituspuolueet, joulukuussa kokoontuvat Kesärantaan tai Säätytalolle sitoutumaan viime keväänä päätettyyn menokehykseen? Mitä se sitoutuminen tarkoittaa? Tässä neuvottelussa varmasti hallituspuolueille esitellään valtiovarainministeriön laskelmia, joiden mukaan paineita menokehyksen ylittymiseen on huomattavasti. Me tiedämme jo päätetyt poliisien rahat, me tiedämme päätetyt Veikkauksen edunsaajien kompensatiot, ja varmasti tulee paineita esimerkiksi hoitajamitoituksen riittämättömästä rahoituksesta, ja esimerkiksi ministeri Andersson on kertonut, että koronasta johtuvia lasten ja nuorten rahoja tarvitaan myös ensi vuoden jälkeen — missä hän on varmasti oikeassa.

Siis mitä se tarkoittaa, että hallituspuolueet suusanallisesti ministeri Saarikon kanssa joulukuussa ilmoittavat, että kyllä me ensi keväänä pidämme kehyksistä kiinni? Olisin tätä kysynyt ministeri Saarikolta, mutta hän on varmasti hallituksen koronaneuvottelussa, emmekä nyt saa tähän häneltä vastausta, mutta kun täällä on hallituspuolueiden johtavia kansanedustajia paikalla, niin ehkä saamme heiltä. Minua todella kiinnostaa tämä vastaus. Mitä muuta semmoisesta joulukuun tilaisuudesta jää käteen kuin se, että kepu pääsee noin kuukautta ennen maakuntavaaleja pullistelemaan, että katsokaa, me saimme hallituksen rivit suoriksi ja kaikki hallituspuolueet sitoutuivat menokehyksiin?

Eikö tosiasia ole se, että se varsinainen testi menokehyksissä pysymisestä on vasta ensi kevään kehysriihessä, koska silloin vasta ollaan tilanteessa, jossa, kun halutaan laittaa lisää rahaa yli kehysten joihinkin hyviin tarkoituksiin, joudutaan kehyksen puitteissa säästämään jostain muualta, jotta kehyksissä pysytään — siis niissä kehyksissä, jotka jo 500 miljoonalla eurolla ylittävät hallituksen itse itsensä aikaisemmin päättämät kehykset.

No mikä on tämän hallituksen kyky säästää jostain muualta, jostain vähemmän tärkeistä asioista? [Perussuomalaisten ryhmästä: Ei ole!] Mikä se on? Me olemme nähneet, että joidakin yrityksiä tähän suuntaan on ollut, mutta kun on syntynyt meteli siitä, että esimerkiksi Veikkauksen edunsaajille ei kompensoida täysipainoisesti, niin tämän metelin jälkeen hallitus on päättänyt perua ne vähäiset säästöt, joita se on aikaisemmin päättänyt tehdä. Tämä

Pöytäkirja PTK 142/2021 vp

keväinen testi on se todellinen testi, ei se huulten todistus, jota joulukuussa pääsemme seuraamaan.

Arvoisa herra puhemies! Sanon tähän lopuksi vain, että viime päivinä on myös maakuntaverosta käyty hyvin ristiriitaista keskustelua. Miksi hallitus valmistelee parhaillaan maakuntaveroa, kun näyttää siltä, että hallituksessa enemmistö ei kannata maakuntaveroa? Ensin keskusta ilmoitti, että se ei sitä kannata käytännössä, ja nyt, huolimatta heidän maakuntavaaliohjelmastaan, demareiden johtohenkilöt ovat ilmoittaneet, että hekään eivät sitä kannata. No miksi tätä valmistellaan? Siellä on asiantuntevia, hyviä virkamiehiä VM:n vero-osastolla ja muualla, joiden työpanosta varmasti tarvittaisiin johonkin tähdellisempään kuin sellaiseen valmisteluun, jonka lopputulosta hallitus ei itsekään kannata.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja edustaja Koponen, Ari.

15.44 Ari Koponen ps: Arvoisa puhemies! Sähkön hintaa pitävät ennätyskorkeana liian kireät ilmastotoimet ja huono energiapolitiikka. Sähkön markkinahinnan nousu näkyy myös tässä neljännessä lisätalousarviossa useammankin momentin kohdalla. Tavallisen kansalaisen sähkön ja liikkumisen hinta on noussut viime aikoina erittäin huolestuttavasti. Kansallisia ilmastotoimiamme on maltillistettava ennen kuin energiaköyhyydestä tulee arkipäivää. Näin korkea energian hinta verottaa myös talouskasvua. Valitettavasti hallituksen toimet sähkön ja liikkumisen hintojen alentamiseksi ovat vajavaisia, tai oikeastaan hallituksen ykköshankkeen, vihreän siirtymän, myötä jopa täysin päinvastaisia. Jos katsotaan vaikka viimeisen seitsemän vuorokauden sähkön keskihintaa, niin se on lähes 22 senttiä kilowattitunnilta. Se on kylmää kyytiä monelle tavalliselle suomalaiselle kansalaiselle.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Kemppi.

15.45 Hilikka Kemppi kesk: Arvoisa herra puhemies! Bruttokansantuotteen arvioidaan kasvavan 3,3 prosenttia vuonna 2021, eli tänä vuonna. Talouden toipuminen koronapandemiasta on ollut nopeaa kuluvan vuoden keväästä alkaen, ja itse asiassa, kun olen käynyt yritysvierailuilla, niin myös yritysvierailuilla korostuu se, että tämä syksyllä tullut kasvupyrähdys on yllättänyt monet suomalaiset yrittäjät ja varmasti myös meidät täällä täysistuntosalissa. Kasvupyrähdys liittyy tietenkin patoutuneen kysynnän purkautumiseen tilanteessa, jossa rokottaminen on edennyt ripeästi ja liiketoiminnalle asetettujen rajoitusten purkamista on päästy jo tekemään. Myös kotitalouksien ja yritysten luottamus tulevaisuuteen on tätä kautta kasvanut, ja se näkyy tässä kasvuennusteessa. Talouden elpyminen jatkuu syksyllä, varsinkin niillä toimialoilla, joita tämä korona ei runtele. Me kuitenkin olemme tänäänkin käyneet salissa keskustelua siitä, että edelleen koronatoimia joudutaan tekemään, ja ne osuvat eri toimialoille jatkossakin, tämän vuoden lopulla ja ensi vuoden alussa, varmasti.

Julkisen talouden alijäämä kasvoi 2020 mittavaksi koronaviruspandemian vuoksi, aivan kuten täällä on todettu esimerkiksi edustaja Zyskowiezin toimesta tänään. Julkisen talouden menojen ja tulojen välinen epätasapaino kuitenkin pienenee tänä ja ensi vuonna voimakkaasti tämän talouskehityksen myötä. Velkaantumisesta on mielestäni silti syytä olla huolissaan. On aivan totta, että koronan myötä olemme ottaneet merkittävää alijäämää valtion budjettiin — olemme ottaneet lainaa, ja se tulee maksaa takaisin. Julkinen velka suhteessa bruttokansantuotteeseen nousi vuonna 2020 erityisesti, ja nyt näemme näitä jälkili-

Pöytäkirja PTK 142/2021 vp

sätalousarvioita — jälkilöylyjä — ehkä tämän koronan myötä, eli olemme joutuneet tekemään uusia investointeja. Tässä tämän hetken lisätalousarviossa ne näkyvät muun muassa sosiaali- ja terveydenhuollon valtakunnallisen tiedonhankinnan määrärahana, johon lisätään käytännössä tästä koronapassista johtuen miljoonia euroja. Lisäksi Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitokselle lisätään resursseja. Heille on tullut valtavasti lisää vastuuta muun muassa tämän testauskapasiteetin ylläpidosta. Sen lisäksi tässä ovat sisällä esimerkiksi opintotukeen ehdotetut muutokset, eli ajatus siitä, että opiskelijat voisivat tienata opintojen ohella entistä paremmin — tähän on tulossa nyt kokeilu. Ja sitten pidän kyllä merkittävänä myös esimerkiksi öljylämmityksestä luopumisen tukea, jossa avustusprosenttia ehdotetaan nostettavan kuntien kiinteistöissä — tavoitteena tietenkin kannustaa siirtymään tähän hiilineutraaliin yhteiskuntaan ja pääsemään pois öljylämmityksestä niin, etteivät ne kustannukset valu tavallisille veronmaksajille vaan että me yhdessä kannamme tätä muutosta.

Ajattelen, että nämä uudistukset, joitain mainitakseni, sekä niiden ympärille rakennettu kokonaisuuspaketti koronasta eteenpäin selvittääksemme ovat välttämättömiä tähän paikkaan lisätalousarvionkin muodossa. Toisaalta haluaisin haastaa esimerkiksi edustajakollega Zyskowiecziä tämän opintotukeen ehdotetun muutoksen osalta. Me olemme kuulleet salissa puheenvuoroja, missä kokoomus on todennut, että se on merkittävä työllisyystä lisäävä toimenpide, ja työllisyystä jos jotain me tarvitsemme, jotta tämä velka saadaan maksetuksi takaisin. Olemme sinänsä kuulleet varsin kannustavia työllisyyslukuja myös kuluneiden viikkojen tiimoilta. Ainoat huolestuttavat viestit siellä ehkä edelleen ovat pitkäaikaistyöttömyyden ratkaisemattomuus, eli meillä on edelleen merkittävä haaste pitkäaikaistyöttömyyden osalta, ja sitten tämä osajapulaan vastaaminen on kyllä Suomen eduskunnan tärkeimpiä tehtäviä, jotta saamme tämän talouden jälleen kerran kasvun uralle.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ledamot Strand.

15.50 Joakim Strand r: Tack, ärade talman! Vi behandlar alltså den fjärde tilläggsbudgeten och det är bra att komma ihåg att de ekonomiska utsikterna faktiskt har förbättrats.

Niin kuin alussa kuultiin, taloudellinen aktiviteetti on kehittynyt paremmin kuin ollaan uskallettu ehkä kuvitellakaan. Toki on paljon kyllä myös ikäviä tummia pilviä taivaalla, sitä ei käy kieltäminen. Mutta tällä hetkellä tulee kuitenkin enemmän verotuloja sisään kuin mitä arvioitiin, ja tässä lisätalousarviossa on tärkeitä panostuksia muun muassa poliisille ja paljon muuta.

Itsekin olisin lyhyesti kommentoinut kollega Zyskowieczin puhetta. Nyt kun ollaan talousvaliokunnassa puolitoista vuotta väännetty kaikenlaisia koronatukia, niin muistan kyllä hyvin, miten välillä kokoomuskin on huutanut lisää rahaa — milloin ravintoloille ja milloin minnekin. Että ei se ehkä niin suoraviivaista ole ollut se säästeliäisyys. Hyvä, että ollaan huolestuneita velkaantumisesta, mutta itse ehkä olisin vielä enemmän huolissani siitä, että aivan liian harvat yritykset tällä hetkellä investoivat Suomeen ja uskaltavat luottaa siihen, että täällä riittää työvoimaa myös 5, 10 ja 20 vuoden päästä. Eli keskitytään enemmän kasvuun ja ehkä pikkasen vähemmän siihen velkaantumisesta väentämiseen. Tässä oli edustaja Kempillä hyvä puheenvuoro työvoimasta ja niihin liittyvistä asioista.

Mutta kaiken kaikkiaan tämä on ihan ok lisätalousarvio.

Pöytäkirja PTK 142/2021 vp

Så vi fortsätter. — Tack.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Tack. — Ja edustaja Kettunen.

15.52 Tuomas Kettunen kesk: Kunnioitettu puhemies! Niin kuin edustaja Strand tuossa edellä totesi, niin tämä lisätalousarvio on ihan ok, todellakin.

Puhemies! Nythän ennusteissa tämän tautitilanteen mahdollisen heikentymisen ei oleteta rajoittavan talouden toipumista, vaikka tämä yhteiskunnan avaaminen tapahtuisi hitaammin kuin näissä kesäennusteissa on oletettu. Mutta että tämä yhteiskunta avautuu ja pysyy auki, niin kyllä minä muistutan vielä niitten rokotteitten ottamisesta ja myös siitä, että tätä koronapassia tulisi laajemmin ottaa käyttöön.

Tämä vuoden neljäs lisätalousarvio pienentää tämän vuoden valtion nettolainanoton tarvetta noin 2,2 miljardilla eurolla. Edustaja Koskela täällä kysyi säästöjen perään, mutta, edustaja Koskela, säästäisittekö te näistä esityksistä, mitä tässä neljännessä lisätalousarviossa on ansiokkaasti tuotu esille?

Tässä on tuotu puheenvuoroissa sitä, että pitää olla yrittäjämysteistä politiikkaa. No, sitä on se, että maakuntalennot turvataan maakuntien lentokentille tässä lisätalousarviossa tuodulla lähes 14 miljoonan euron potilla. Tällä turvataan lentoyhteydet maakuntiin. Pohjoisessa Suomessa on isoja teollisuusinvestointeja. Siellä jo nykyinen teollisuus laajentaa toimintaansa. Jos meillä eivät nämä maakuntalennot ole turvattu, niin kuinka sitten yritykset ja toimijat pääsevät liikkumaan tuolta maakunnista tänne pääkaupunkiin ja sitä kautta sitten myös maailmalle?

Mutta haluan myös nostattaa esille sen, että kun tuolla pohjoisessa Suomessa varsinkin metsäteollisuus laajasti investoi ja nostattaa kansantaloutta näillä investoinneilla, niin kyllä täällä lisätalousarviossa on hyvä esitys lasti- ja matkustaja-alusvarustamoiden liikennöinnin tukemisesta 23 miljoonalla eurolla. Tämä tuki on välttämätön liikenneyhteyksien, huoltovarmuuden ja ulkomaankaupan kuljetusten takia. Tällä varmistetaan säännöllinen rahdin kuljetus ja matkustajaliikenne, koska näitten toimijoiden kautta se vientiteollisuus, vientiteollisuuden tuotteet lähtevät maailmalle.

Lähtökohtaisesti olen hyvin tyytyväinen tähän lisätalousarvioon ja siihen, että taloutta viedään asianmukaisesti eteenpäin.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja edustaja Eskelinen.

15.55 Seppo Eskelinen sd: Arvoisa puhemies! Valtiovarainvaliokunnan puheenjohtaja Koskinen minusta aika hyvin kuvasi tätä lisätalousarvio nelosta, eli hyvän talouden edistämisen jenkaamista jatketaan, kuten hän kuvasi, ja tätä minun mielestäni tämä talousarvio pitää sisällään.

Onnistunut kriisinhoito ja valittu talouspolitiikka näkyvät talouden vahvassa kasvussa, ja taloutemme on palautunut koronakriisistä muita euromaita selvästi nopeammin. Työllisiä on yli 100 000 enemmän kuin vuosi sitten, ja Suomi on niin inhimillisesti, taloudellisesti kuin työllisyydenkin näkökulmasta pärjännyt Euroopan kärkimaitten tasolla. On ennustettu, että velkasuhde voi taittua laskuun jo ensi vuonna.

Työllisyyden osalta ennustehan on peräti 73,8 prosenttia vuodelle 23. Itse tällä hetkellä arvioin, että suurimmat esteet tälle hyvälle kasvun jatkumiselle ovat tällä hetkellä tämä koronatilanne ja työvoiman saatavuus. Työvoimapula, rehellisesti sanottuna, on kaikilla

Pöytäkirja PTK 142/2021 vp

aloilla ympäri Suomea tällä hetkellä olemassa, ja siihen tietysti akuutteja toimenpiteitä tarvitaan.

Tärkeää on, että on tuettu yrityksiä koronan yli ja myös kuntia ja myös sitten suomalaisia perheitä, ja se tietysti näkyy tässä talouden hyvässä kasvussa koronatilanteesta huolimatta.

Muutamia nostoja:

Edustaja Kettunen nosti ansiokkaasti nuo maakuntalennot, ja nythän tällä rahoituksella sitten elokuun puoleenväliin 2022 turvataan viidelle maakuntakentälle lennot, ja se on äärimmäisen tärkeää nyt, kun sitten toivottavasti teollisuuskin pääsee kaupantekoon ainakin Eurooppaan, jos ei edemmäs. Hyvältä silleen lentoliikenteen osalta näyttää, mutta hyvin pikaisesti on myös sitten ruvettava neuvottelemaan jatkosta. Tietysti kaikki toivovat, että se markkinaehtoisesti toteutuisi, mutta kyllä tässä mustia pilviä tämän koronan myötä on. Mutta liikenne- ja viestintäministeriön, Traficomin ja kyseisten paikkakuntien pitää tästä jatkosta nyt sitten jo alkuvuodesta istua neuvottelupöytään.

Täällä vähän kyseenalaistettiin näitä rahapelituottojen kompensatioita, mutta itse tuen täysin niitä. Myös järjestöt ovat olleet helisemässä korona-aikaan, ja tämä 40 miljoonan euron lisäys tälle vuodelle on tärkeä, jotta se meidän tärkeä järjestökenttämme pystyy toimimaan.

Myös rahalisäykset tuonne turvallisuuden puolelle, poliisien, Rajan sekä Tullin rahalisäykset, ovat tarpeen, ja niistä tässä salissa on puhuttu ihan tarpeeksi.

Perussuomalaisten osalta kyseenalaistettiin elpymispaketti, mutta nyt elpymispakettia jalkautetaan, ja tällä on tarkoitus jatkaa tätä hyvää kasvun uraa. Meillä on itse asiassa niin JTF kuin hyvä RRF-ratkaisu ja samoin elvytyspaketti käytännössä vielä avaamatta, ja nämä ovat ne työkalut, millä sitten sitä tulevaisuuden kasvua tälle pohjalle on erityisen hyvä nyt sitten rakentaa.

Edustaja Koponen arvosteli energian hintoja. Näinhän se tällä hetkellä on, mutta pitää muistaa, että hallitus on tehnyt sähkömarkkinalain muutoksen tänä keväänä ja sähkön siirtohinnat tulevat laskemaan keskimäärin 17 prosenttia vuoden alussa, yhtiöstä riippuen 7—22 prosenttia. Se muutos kohtuullisen tuoton tason määrittelyssä johtaa tähän, plus sitten investointiaikojen jatkaminen verkkoyhtiöitten osalta verkon rakentamisen puolella. Eli jotakin valoa tällä sähköhintojen puolella on näkyvissä.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Lohikoski, olkaa hyvä.

16.00 Pia Lohikoski vas: Arvoisa puhemies! Julkista taloutta vahvistavan lisätalousarvion antaminen kertoo hallituksen onnistuneesta talouspolitiikasta. Lisätalousarvio vähentää valtion nettolainanoton tarvetta yli 2 miljardilla eurolla ja vahvistaa julkista taloutta. Nopea paluu kasvu-uralle on ollut suurelta osin mahdollista oikein ajoitetun ja riittävän merkittävässä mittaluokassa toteutetun elvytyksen vuoksi. Lisätalousarvio on siis selvästi julkista taloutta vahvistava. Tämä johtuu ennen kaikkea verotuloarvioiden nostamisesta lähes 2 miljardilla, mutta myös määrärahatarpeet laskevat muutaman sadan miljoonan edestä.

Määrärahavähennykset johtuvat ennen kaikkea työttömyysturvamenojen laskusta. Niiden arvioidaan laskevan lähes 200 miljoonalla. Lisätalousarvion julkista taloutta vahvistava vaikutus on seurausta budjettiautomaatiikasta, joka lisää tuloja ja vähentää menoja nousukaudella. Työ- ja elinkeinoministeriön tuoreen ennusteen mukaan hallitus on koronakrii-

Pöytäkirja PTK 142/2021 vp

sistä huolimatta lähellä saavuttaa alkuperäisen työllisyystavoitteensa vuonna 2023, kun huomioidaan työllisyyden mittaamistavan muutokset. Suomi sai taannoin kehuja myös kansainväliseltä valuuttarahastolta hyvästä taloudenpidosta pandemiassa. Suomen talouskasvun supistuminen oli Euroopan maiden pienimpiä ja hallituksen finanssipoliittiset toimet tarkoituksenmukaisia. Meillä on ollut siis pienempi kuoppa kuin monella muulla maalla.

Suurin yksittäinen uusi menoerä neljännessä lisätalousarviossa koskee yritysten kustannustuen viidettä kierrosta, ja tämän toteuttamiseksi hallitus esittää 100 miljoonan euron määrärahaa. Kustannustuen viidennen kierroksen tukikausi on 1.6.—30.9. Näin ollen kustannustuki kohdentuu ajanjaksolle, jolloin voimassa oli merkittäviä rajoitustoimia. Viides tukikierros on kohdennettu vain niille yrityksille ja toimialoille, jotka ovat kärsineet koronarajoituksista. Lisätalousarviossa tehdään muitakin useita koronatilanteesta johtuvia kompensatiopäätöksiä.

Koronan aiheuttama terveysriski ja terveyskriisi ei kuitenkaan ole vielä ohi. On paljon nuoria, jotka eivät ole löytäneet kunnolla tietään takaisin kouluun etäkoulujaksojen jälkeen. Myös tuore kouluterveyskysely kertoi poikkeuksellisen suuresta kasvusta nuorten pahoinvoinnissa. Mielenterveysongelmien kasvusta viestivät myös nuorisopsykiatriset osastot ja koulut.

Valitettavasti viime viikkojen ja päivien uutiset kertovat, että koronapandemia ei ole vielä ohi, vaan tilanne jatkuu ja uudet virusvariantit herättävät uusia huolia. Siksi tulevaisuuden suhteen on liian aikaista vielä luvata, että emme ensi vuodelle tarvitsisi enää koronatukipaketteja, kuten opposition puolelta äsken toivottiin. Jos tilanne vaatii, on valtion edelleen autettava koronatukien muodossa kuntia, yrityksiä ja kansalaisia.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ja edustaja Holopainen, Mari, olkaa hyvä.

16.03 Mari Holopainen vihr: Arvoisa puhemies! Tässä lisätalousarviossa näkyy elpyvä talous, joka on ehkä yli odotustenkin kehittynyt, ja olemme kohtaamassa työvoimapulaa monilla aloilla, mistä muodostuu keskeinen tehtävä tulevaisuudessa. Toisaalta tässä myös joudutaan vielä kompensoimaan koronaepidemian aiheuttamia lommoja tietyille toimialoille taloudessa, mutta silti tietysti herää kysymys, joutuuko oppositio hakemaan kritisoinen aihetta sitten jostain muista asioista, kun taloudellinen tulos on varsin hyvä Suomessa ja tämän hallituksen aikana on saatu paljon aikaan sen osalta.

Esimerkiksi maakuntaverot on sellainen, josta nyt on herätetty keskustelua, ja viime kyselytunnilla kokoomus väitti, että asiantuntijat sanovat, että maakuntaverot ei kannattaisi ottaa käyttöön. Tämähän ei pidä paikkaansa. Esimerkiksi Valtion taloudellinen tutkimuskeskus VATT:han on nähnyt ja tutkinut hyvin seikkaperäisesti niitä hyötyjä, mitä maakuntien verotusoikeudesta koituisi, ja sille on kyllä paljon puoltoa. Asiantuntijoilla on erilaisia näkemyksiä, mutta olisi tärkeätä, että kun valmistelu etenee, osallistetaan niitä tutkijoita, jotka ovat aihetta tutkineet, niin ettei ainoastaan sitten valmistella ministeriössä tätä pakettia, koska me tiedetään, että tästä on erittäin paljon tietoa käytettävissä.

Maakuntien verotusoikeus toki sitten tuottaisi taloudellista tehokkuutta ja parantaisi demokratiaa, kun näillä samoilla henkilöillä, jotka valitaan päättämään palveluista, olisi myös sitten budjettivaltaakin. Samoin investointien lainoitus olisi huomattavasti helpompaa. Argumentit eivät ole myöskään kovin kestäviä sen osalta, että kun on erilaisia maa-

Pöytäkirja PTK 142/2021 vp

kuntia, niin ei voitaisi ottaa käyttöön verotusta: meillä on vielä erilaisempia kuntia, ja silti meillä on kunnilla verotusoikeus.

On varmasti tulevaisuudessa erittäin haastavaa toimia sellaisella mallilla, joka on täysin valtion ohjauksessa, ja sen kanssa joudutaan sitten kyllä paljon vääntöjä ja muutoksia tekemään — ja joka tapauksessa varmaan joudutaan tekemään, mutta kyllä tällä verotusoikeudella on selkeitä etuja, joita on tutkittu, ja toivottavasti tässä salissa ei väitetä, että kaikki asiantuntijat sitä verotusoikeutta ovat jotenkin vastustaneet. Myös silloin kun eduskunta käsitteli tätä isoa sote-pakettia, me kuultiin erittäin paljon asiantuntijoita, [Puhemies ko-puttaa] ja iso osa heistä kannattaa verotusoikeutta.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Essayah, olkaa hyvä.

16.06 Sari Essayah kd: Arvoisa puhemies! Ensiksi ihan edustaja Holopaiselle haluan todeta, että kyllähän tätä asiaa siellä parlamentaarisessa komiteassa käytiin läpi ja nimenomaan katsottiin, sopiiko maakuntaverot tähän tämän sote-mallin rahoitus pohjaksi. Ja nimenomaan tämän sote-mallin rahoitus pohjaksi maakuntaverot ei sovi. Tehtiin niitä painelaskelmia ja todettiin, että tähän tämä ei taivu. Ja siinä mielessä totta kai, jos yleisesti puhutaan erilaisista osavaltioverotuksista ja vastaavan tyyppisistä, niin kyllähän tuolla valtiovarainvaliokunnankin kuulemisissa on ollut niitä, jotka ovat sanoneet, että katsotaan Keski-Eurooppaan, niin kyllähän siellä näyttää maakuntaverot toimivan. Toki silloin on kysymys aivan toisen tyyppisestä järjestelmästä. Tänään taisi joku tutkimuslaitos, oliko Eva, esitellä tällaisen skenaarion Suomesta, kymmenen osavaltion Suomi, jossa sitten verotusoikeus lähtisi eriyttämään alueita toinen toisistaan ja kilpailu alueitten välillä olisi kovaa. No, täytyy sanoa, että sillä skenaariolla, jos vähääkään järkeänsä käyttää, ei kyllä hyvä lopputulema ole. Kyllä tämä Suomi on kuitenkin niin erilainen eri alueilta. Meidän väestökehitys on erilainen, meidän sairastavuus, elinkeinorakenne. Kaikki tämä on niin paljon toisistaan poikkeavaa, että ei tarvitsisi mennä montaakaan vuotta, kun maan sisäiset erot olisivat kasvaneet valtavan suuriksi. Ja silloin me emme enää voi antaa tätä hyvinvointiyhteiskunnan taetta siitä, että joka puolella lapsi, kun menee peruskouluun, saa yhtä hyvää opetusta tai että meillä — mitä nyt yritämme tehdä — hyvinvointipalvelut pysyisivät sitten joka puolella jotakuinkin samanlaatuina. Kaikki tämä aivan varmasti tuollaisilla malleilla sitten olisi romuttumassa. Ja siksi kristillisdemokraatit ei missään nimessä kannata tätä maakuntaverot. Tietysti vielä sitten työn verotuksen kiristyminen tähän olisi lopputulemana.

Arvoisa puhemies! Tähän lisätalousarvioon ja tähän vastalauseeseen numero 2, jossa nyt sitten kävi vielä vähän sellainen, sanoisiko, tekninen kömmähdys, eli kun meitä on pieni ryhmä ja täällä olisi eilen pitänyt olla jonkun aktivoimassa näitä lausumia kello 12:en mennessä, niin valitettavasti emme pystyneet siihen taipumaan, joten emme pääse äänestämään näistä erinomaisista lausumista. Mutta onneksi sitten kansalaiset pääsevät nämä täältä lukemaan ja näkemään, miten hyviä asioita täällä on nostettu esille ja huomioitu.

Mutta tietysti tästä hallituksen lisätalousarviosta yleensä voi sen sanoa, että velanottoa pienennetään 2,2 miljardilla eurolla, ja sehan on tietenkin hyvä asia. Ja useimmat näistä lisäyksistä ovat koronavirustilanteeseen liittyviä ja ehkä mittakaavaltaan aika vähäisiä. Se on totta, että Suomi on selvinnyt tästä taloudellisesta kuopasta, mutta se johtuu aika paljon myöskin siitä meidän talouden rakenteesta, jossa koronaepidemia ei sillä tavoin ole välttämättä vaikuttanut, kun ajatellaan, että esimerkiksi palvelualat ja turismi edustavat

Pöytäkirja PTK 142/2021 vp

varsin pientä osaa meidän kansantaloudesta. Mutta se oikeastaan, mitä tässä lisätalousarviossa ja kaikessa taloudellisessa keskustelussa tässä salissa ja tässä talossa pitäisi pitää mielessä, on se, mitä ennustetaan tulevasta. Ja VM:n mukaan kasvu uhkaa hiipua. Tämä lyhytaikainen kasvu on siis pyrähdys, joka uhkaa sitten hiipua siihen vaihvoin yli prosenttiyksikön vauhtiin jo lähivuosina. Ja siksi me tarvitsemme Suomessa nyt ihan selkeästi suunnanmuutosta ja me tarvitsemme toimenpiteitä, joilla tuota kasvua pystytään vauhdittamaan.

Tässä IMF:n tuoreessa arviossa, johon joku taisi jo täältä viitatakin, julkisen talouden asema on jäämässä pysyvästi heikommaksi hallituksen jäljiltä. Ja syynä on se, että täällä vaalikauden alussa tehtiin näitä erittäin suuria menonlisäyksiä, ja epäonnistunut rakennepolitiikka — myöskin riittävät julkista taloutta vahvistavat työllisyysuudistukset ovat jääneet uupumaan — ja siksi tämä meno ei voi tällaisenaan jatkua. Ja täytyy todeta, että kun katsotaan tätä velkaantumistahtia, niin jos tässä ei tapahdu muutosta, niin on myöskin laskelmat esitetty, että me ollaan se 100 prosenttia sitten ylitetty 2040-luvun alussa, ja kestävyysvaje kyllä säilyy silloin siellä 8 miljardin tasolla. Ja nyt sitten on ihan välttämätöntä, että me rupeamme miettimään, miten näitä perustavaa laatua olevia reformeja voitaisiin tehdä. Kaiken ytimessä on se, millä me sitten pystymme nämä hyvinvointipalvelut ja julkiset palvelut edelleenkin turvaamaan. Talous ei ole itsessään päämäärä, se on ainoastaan se väline, millä sitten halutaan olla toteuttamassa hyviä palveluita ihmisille.

Ja täällä jos katsoo näitä lausumia, joista nyt emme sitten tosiaan pääse äänestämään, niin täällä on erittäin hyviä lausumia, joissa esimerkiksi esitetään tätä ansiosidonnaisen työttömyysturvan porrastamista niin, [Jussi Halla-aho: Oikein!] että alussa se voisi olla korkeampikin ja sitten taas laskisi tasaisesti. Tästä on muun muassa esimerkiksi Tanskassa hyviä esimerkkejä, että se taatusti on myöskin [Jussi Halla-ahon välihuuto] kannustanut siihen työllistymiseen. Ja sitten esimerkiksi näitä sosiaaliturvan uudistamisia, niihin liittyvien kannustinloukkujen poistamista — tätä tarvitaan. No, siinä meillä on parlamentaarinen työryhmä pohtimassa näitä asioita. Toivottavasti saadaan tälläkin kaudella jo jotakin aikaiseksi, ettei käy niin kuin näissä parlamentaarisissa työryhmissä monesti käy, että menee selvittäessä se työaika.

Sitten tarvitaan paikallista sopimista, jotta pystytään yrittäjien työllistämiskynnystä mataltamaan edelleenkin. Ja sitten myöskin esimerkiksi, kun mietitään tänä päivänä sitä suurinta työelämästä syrjäytymisen syytä, eli mielen terveysongelmia, niin kyllä tämä terapia-akuu olisi tärkeätä toteuttaa. Ja ylipäänsä voisi sanoa, että näissä lausumissa on otettu monta sellaista asiaa esille, jotka auttaisivat siihen, että osuttaisiin tähän liikkuvaan maailmaan — joka nyt hallituksen politiikan takia on tullut liikkuvaksi maaliksi. Eli tähän talouden tasapainottamiseenhan ei tällä hetkellä tuo hallituskauden alussa mietitty 75 prosentin työllisyystavoite enää riitä, vaan nyt on sitten todella tavoiteltava sitä vähintään 78 prosenttia, jos kerta halutaan päästä tasapainottamaan julkista taloutta. Ja siksi tässä on monia näitä toimenpiteitä otettu esille.

Vielä ihan lyhyesti totean, että tässä on myöskin sitten näihin poliisien määrärahoihin riittävän määrän turvaavan rahoituksen taso otettu esille, ja sitten myöskin tähän Veikkauksen rahoituksen vähenemiseen on löydettävä kestävä ratkaisu. Ja tässäkin on meillä parlamentaarinen työryhmä tällä hetkellä koolla tätä asiaa pohtimassa.

Mutta, arvoisa puhemies, todellakin tässä KD:n vastalauseessa on erittäin hyviä, kannattavia asioita, joista toivon, että hallitus ottaa onkeensa.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kemppi, olkaa hyvä.

16.13 Hilkka Kemppi kesk: Arvoisa herra puhemies! Tehdään tämä nyt selväksi: tässä esityksessä, lisätalousarviossa, ei ole maakuntaveroa. [Sari Essayah: Ei niin!] Täällä salissa puhutaan tänään sekä kristillisdemokraattien että kokoomuksen toimesta maakuntaverosta tämän esityksen kohdalla — tässä ei ole maakuntaveroa sisällä, ja hallitus ei sitä tässä esityksessä edistä.

Tämä lisätalousarvioehdotus vähentää valtion nettolainanoton tarvetta 2,2 miljardilla eurolla, ja nähdäkseni yksikään puolue ei ole myöskään esittänyt, että elvytys loppuisi kuin seinään. Sen tiimoilta ajattelen, että nämä lisäykset koronavirustilanteen hoitoon vaativat edelleen lisämenoja. Tässä on esimerkiksi kohdennuksia yrityksille, poliisille, taiteen perusopetukseen, soteen — monia jo tässä keskustelussa aiemmin mainitsemiani kohteita.

Haluan vielä nostaa esiin kolme tulokulmaa, joista ensimmäinen on tämän Metso-ohjelman 2 miljoonan euron lisäys. Ajattelen, että metsänomistajien kiinnostus näihin vapaaehtoihin ympäristötukisopimuksiin ja luonnonhoitohankkeisiin on tänä vuonna ollut poikkeuksellisen korkea. Se on erinomainen asia, ja se, että saamme edistettyä metsänomistajien tahdosta lähtevää luonnonhoitoa tai tämmöistä luonnonsuojelua, on hyvä tavoite.

On myös kannatettavaa, että täällä on tämä Veikkauksen tuottoennuste, ennusteen kompensatio. Jos emme ole valmiita kompensoimaan tätä, se tarkoittaa sitä, että esimerkiksi Heinolassa toimiva Jyränkölän Settlementin saattohoitopalvelu on vaakalaudalla. Voimmeko me jatkaa järjestötoimintaa, jos me leikkaamme Veikkauksen edunsaajilta? Tai entä ensi- ja turvakodin rahoitus? Entä monet monet tärkeät kulttuuri, liikunta, nuorisotyö ja niin edelleen toimintamuodot? Ajattelen, että tämä Veikkauksen tuottoennusteen alenema on meidän kaikkien yhteinen haaste. Me reagoimme siihen nyt akuutissa tilanteessa kompensoimalla nämä tuet täysimääräisesti, mutta on selvää, että joka kerta lisätalousarviolla näitä tuottoja ei voida kompensoida. Tämä Veikkauksen kokonaisuus vaatii kestävän ratkaisun, ja onneksi tällä hetkellä on menossa parlamentaarinen työryhmä, jolta odotamme tietenkin esityksiä kuumeisesti.

Sitten kolmas kohta, jonka tähän vielä nostan: me tarvitsemme linjakkuutta. Täällä on sisällä muun muassa sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen uudistukseen euroja sen osalta, että me täydennämme näitä määrärahoja, joita aikaisemmin on rajattu niin, että tätä tuottavuustoimenpiteiden valmistelun ja toteutuksen rahoitusta ei olisi ollut nyt enää käytettävissä, [Puhemies koputtaa] ja ajattelen, että tämä lisäys, mikä tänne on laitettu, on linjakasta, jotta saamme uudistusta [Puhemies: Kiitoksia!] vietyä laadukkaasti eteenpäin.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Kiljunen Anneli, olkaa hyvä.

16.17 Anneli Kiljunen sd: Arvoisa herra puhemies! Tämän hallituskauden aikana meitä kaikkia on koskettanut vahvasti korona ja sen vaikutukset sekä ihmisiin, terveyteen, työllisyyteen että talouteen. Nyt voimme kuitenkin todeta samalla, että vaikeuksista huolimatta olemme tehneet asioita, päätöksiä, oikein, ja se näkyy muun muassa tämän neljännen lisätalousarvion käsittelyssä.

Onnistunut kriisin hoito ja valittu talouspolitiikka näkyvät talouden vahvassa kasvussa. Taloutemme on palautunut koronavaikeuksista muita Euroopan maita selvästi paremmin, työllisiä on yli 100 000 enemmän kuin vuosi sitten. Tällä hetkellä on arvioitu, että työllisyys-

Pöytäkirja PTK 142/2021 vp

aste vuonna 2023 on lähes 74 prosenttia. Suomi on siis suhteellisesti yksi vähiten korona-kriisissä velkaantuneista maista. Velkasuhde voi taittua laskuun jo ensi vuonna.

Suomen talouspolitiikka koronan aikana on osoittautunut myös kansainvälisesti vertailun onnistuneeksi. Siihen on kuulunut se, että pandemian vuoksi vaikeuksiin joutuneita yrityksiä ja ihmisiä on tuettu ja julkisten palvelujen rahoitus on varmistettu. Tästä me olemme varmasti kaikki saaneet palautetta sekä yksittäisiltä kansalaisilta että yrityksiltä. Kuten edustaja Kemppi äsken omassa puheenvuorossaan totesi, myös yrityksiltä on tullut myönteistä palautetta tästä. Näin on myös tapahtunut minulle.

Pandemia ei kuitenkaan ole vielä ohi, ja talouteen liittyy yhä epävarmuutta. Vastuullinen ja taloutta tukeva linja kuitenkin jatkuu. Onnistuneen talouspolitiikan, myönteisen talous- ja työllisyyskehityksen myötä, neljäs lisätalousarvio pienentää tämän vuoden valtion nettolainanoton tarvetta noin 2,2 miljardia euroa, kuten täällä on todettu.

Velkasuhde on kehittynyt huomattavasti myönteisemmin aiempiin arvioihin verrattuna. Useimmissa ennusteissa velkasuhde onkin jo taittumassa. Vielä vuosi sitten näytti siltä, että velkasuhteen vakauttaminen tämän vuosikymmenen aikana olisi edellyttänyt julkisen talouden vahvistamista 5—7 miljardilla eurolla. Nyt kuva on kuitenkin huomattavasti valoisampi, kun useiden ennusteiden mukaan velkasuhde voi vakautua jo ensi vuonna. Näin tämä hyvä kehitys osoittaa talouspolitiikkamme onnistuneen.

Valtiovarainministeriö ennustaa ensi vuodelle 2,9 prosentin kasvua ja tälle vuodelle 3,3 prosentin kasvua. Useimmat ennusteet ennakoivat ensi vuoden kasvuksi yli 3 prosenttia. Vielä vuosi sitten näin hyvä kehitys näytti todellakin epätodennäköiseltä. Nyt onkin keski-tyttävä kestävä kasvun rakentamiseen, kuten tutkimus- ja kehittämistoimintaan, ja ihmisten hyvinvoinnin turvaamiseen, kuten esimerkiksi työhyvinvointiin ja sosiaali- ja terveysuudistuksen toimeenpanoon.

Lisätalousarviolla turvataan poliisien ja arvokasta työtä tekevien järjestöjen resurssit. Poliisin toiminnan turvaamiseen ehdotetaan 30 miljoonan määrärahalisäystä, joka on käytettävissä myös vuonna 2022. Rahapelitoiminnan tuottojen laskun kompensointiin ehdotetaan noin 40 miljoonan lisäystä vuodelle 2021, jotta täysi kompensatio toteutuu. Tämä on asia, joka tulee ratkaista seuraavan vuoden aikana, jotta meidän järjestöt ja kulttuuri- ja liikuntatoimijat pystyisivät suunnittelemaan omaa toimintaansa vielä tästäkin eteenpäin. Tämä on meille yhteiskunnallisesti tärkeää, ja toivon, että eduskunta löytää yhdessä tälle asialle yhteisen, kantavan ja kestävä ratkaisun, että myös vuoden 2022 jälkeen meidän järjestöt ja kulttuuri- ja liikuntatoimijat pystyvät toimimaan suunnitelmallisesti tästäkin päivästä eteenpäin. — Kiitoksia.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ja edustaja Satonen, olkaa hyvä.

16.21 Arto Satonen kok: Arvoisa puhemies! Muutamia ajatuksia tästä ajankohtaisesta taloustilanteesta:

Ensimmäinen havainto on itse asiassa se, minkä IMF sanoi, että se ei ole niin paha asia, että ollaan korona-aikana velkaannuttu, mutta se sen sijaan on paha asia, että nykyisen hallituksen aikana pysyviä menoja on lisätty, ja se ei ole silloin niin kuin kestäväällä pohjalla, koska vastaavalla tavalla meidän tulot eivät tule pitkässä juoksussa lisääntymään. Eli silloin hallituskauden alussahan näitä pysyviä menoja lisättiin — yhtenä esimerkkinä oppivelvollisuuden pidentäminen ja moni muu — jolloin ikään kuin ajateltaisiin niin, että meillä olisi jatkuvasti enemmän rahaa käytössä, jolla me pystyttäisiin näitä menoja rahoitta-

Pöytäkirja PTK 142/2021 vp

maan. Näin ei valitettavasti ole, ja tästähän IMF:kin meitä varoitti — vaikka tässä koronan torjunnassa sinänsä onkin onnistuttu.

Arvoisa puhemies! Pari muuta näkökulmaa lähinnä sosiaaliturvakomitean työstä, jossa olen saanut olla mukana, jotka ovat nousseet esille. Nämä asiat, jotka otan nyt tässä esille, ovat mielestäni sellaisia, että nämä tulevat olemaan kaikkien hallitusten murheita. Niiden pitäisi olla nykyisen hallituksen, mutta ne tulevat varmasti olemaan myös tulevien, riippumatta siitä, mitä puolueita siellä on mukana:

Jos me katsotaan 25—34-vuotiaiden miesten työllisyysastetta — vaikka täällä moni puhuja on jo vakuuttanut, että Suomen työllisyystilanne on erityisen hyvä — niin tällä hetkellä se on 80 prosenttia ja 20 vuotta sitten se oli 85 prosenttia. Kertooko tämä siitä, että meillä on viisi prosenttiyksikköä nuoria, parhaassa työiässä olevia miehiä, jotka ovat työelämän ulkopuolella, vaikka työmarkkinat vetävät erinomaisesti? Kuinka paljon heissä on niitä, jotka eivät tule työmarkkinoille enää lainkaan tai joiden työura tulee jäämään hyvin lyhyeksi? [Anneli Kiljunen: Puuttuu riittävä koulutus!] Tämä on todella ison luokan kysymys. — Varmaan yksi asia on koulutus. — Naisten kohdalla onneksi työllisyysaste on samalla ryhmällä noussut 69:stä 73:een, mutta tämä on todella ison luokan kysymys.

Toinen, erittäin iso kysymys, josta hyvin harvoin täällä puhutaan:

Muistan, että edellisellä kaudella, kun me silloiset hallituspuolueet — itseni mukaan lukien — painotimme sitä ja olimme iloisia siitä, että työllisyyden kasvu on ollut voimakasta, niin silloinen oppositio nousi aina sillä argumentilla, että onko tehtyjen työtuntien määrä noussut samassa tahdissa kuin työllisyysaste. No nyt se ei ainakaan ole noussut. Jos me katsotaan niitä ihmisiä, jotka ovat sovitellulla päivärahalta eli tekevät työttömyysturvan ohella töitä — se on tietysti tärkeää, että he ovat töissä ainakin osittain — niin tämä määrä on tuplaantunut vuodesta 2011. Olen kyllä tietoinen siitä, että sovitellulle päivärahalle ei pääse, jos omasta tahdostaan lyhentää omaa työaikaansa, mutta kun katsoo sitä, mikä on kehitys esimerkiksi palvelualoilla ollut — posti, logistiikka, kaupan ala, monilla aloilla — niin onko muodostunut sellainen käytäntö, että työtuntilistat tehdäänkin niin, että suuri osa työntekijöistä tekee vain osittain työaika ja saa osittain työttömyysturvaa? Se on kätevä tapa toisaalta työnantajalle, että saadaan työvoimaa silloin kun on kaikkein ruuhkaisimmat ajat, ja se on toisaalta kätevä vaihtoehto jossain tilanteessa myös työntekijälle. En väitä, että sitä kaikki suinkaan tekevät vapaaehtoisesti, vaan varmasti joukossa on paljon sellaisia, jotka haluavat päästä kokonaistyöajalle.

Jos me verrataan niin, että meillä on 100 ihmistä, jotka tekevät puolipäiväistä työtä, niin se tarkoittaa, että 50 kokoaikatyössä olevaa tekee saman työmäärän. Tämä on oikeasti ison luokan kysymys, ei pelkästään Suomessa vaan ympäri maailmaa, mutta myös Suomessa, että tämä nousu on ollut niin huomattava, että tämä on tuplaantunut kymmenessä vuodessa. Silloin herää kysymys, onko tämä meidän kansantalouden ollenkaan riittävän vakaalla pohjalla, koska se perustuu nimenomaan siihen, että meillä olisi se 75 prosentin työllisyysaste, ja siitä korkeampikin myöhempinä vuosina, joka saavutettaisiin niin, että se olisi pääosin tai lähes kokonaan kokoaikatyötä. Tämä on ison luokan kysymys, jos tätä ei saavuteta, koska sen kansantaloudellinen vaikutus ei ole lainkaan sama osa-aikatyöllä kuin mitä se on kokoaikatyöllä.

Nämä ovat sellaisia asioita, jotka tulevat vastaan, ja silloin täytyy miettiä sitä asiaa, onko meidän kannustinjärjestelmä ihan kohdallaan, onko niin, että meillä on muodostunut sellainen järjestelmä, että on sekä työnantajan että joissain tilanteissa myös työntekijän etu, että me yhdistetään sosiaaliturvaa ja työntekemistä myös siinä tilanteessa, että kokoaika-

Pöytäkirja PTK 142/2021 vp

työkin saattaisi olla relevantti vaihtoehto. Enkä todellakaan tarkoita sitä, että tämä on kenenkään yksittäisen ihmisen vika, mutta meidän täytyy tässä talossa ottaa se asia vakavasti, miten järjestelmä toimii, jos se ohjaa entistä enemmän työikäisiä ja työkykyisiä ihmisiä osa-aikatyöhön kokoaikatyön sijasta. Tämä on todella ison luokan kysymys. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Autto, olkaa hyvä.

16.28 Heikki Autto kok: Arvoisa herra puhemies! Tosiaan tässä on käytetty monia hyviä puheenvuoroja. Tuossa edellä edustaja Satonen puhui erittäin hyvin työllisyyspolitiikasta.

Tosiaan tämän vuoden lisätalousarvioissa on tietysti siinä mielessä ollut myös positiivista virettä, että Suomi, joka perusluonteeltaan on maailman toimivin yhteiskunta, on selviytynyt hyvin pandemian kurimuksessa — sanotaan verrattain hyvin, onhan tämä meidänkin kansantaloudellemme kova isku. Mutta tosiaan sen ansiosta, että elinkeinomme ja yhteiskuntamme ylipäättään on ehkäpä Euroopan resilientein, olemme voineet selviytyä monia verrokkimaita paremmin. Mennyt hyvä kehitys ei tietenkään ole tae siitä, että jatkossakin kaikki menisi hyvin. Tässä mielessä mielestäni olennaista on se, mitä näistä lisätalousarviosta puuttuu.

Tiedämme, että Eurooppa on menossa kohti suurta teollista murrosta, ja katsotaan vaikka tuonne länsinaapuriiin Ruotsiin, niin siellä on meneillään sadan miljardin euron investoinnit. Ruotsin poliittinen tilannehan on ollut aika mielenkiintoinen viime aikoina, mutta uusi pääministeri siellä siis kehottaa katsomaan nimenomaan pohjoiseen, kun haluaa nähdä, mistä kasvua tulee. Hän toki tarkoittaa Gävlen pohjoispuolta, ja tiedämme, että Gävlehan on toki aika etelässä Suomen mittapuun mukaan. Mutta kaiken kaikkiaan siis sadan miljardin investoinnit Gävlen pohjoispuolella ovat varsin vaikuttava saavutus.

Tässä mielessä hämmästelen sitä, kuinka vähän Suomen hallitus haluaa panostaa tähän valtavaan teolliseen murrokseen, joka Euroopassa on meneillään. Otan konkreettisen esimerkin. Metsä Fibre investoi Kemiin pohjoisen pallonpuoliskon historian suurimmalla yksittäisellä metsäteollisuusinvestoinnilla, 1,6 miljardia euroa. Investoinnin kotimaisuusaste on hyvin korkea, yli 70 prosenttia. Tämä investointi tulee toki tuomaan työpaikkoja Kemiin mutta ennen kaikkea ympäri Suomea niin tässä rakennusvaiheessa ja laitetoimitusten vaiheessa kuin myös sitten tehtaan käydessä. Yhtiö itse arvioi, että työllisyysvaikutus on noin 2 500 työpaikkaa tässä suorassa arvoketjussa. Aivan hiljattain konsulttiyhtiö Ramboll teki selvityksen, joka arvioi, että tämän tuotantolaitoksen työllisyysvaikutukset Suomeen ovat 4 300 työpaikkaa.

Tämähän on todella sitä, mitä Suomi tarvitsee. Me tarvitsemme pitkiä arvoketjuja. Me tarvitsemme tällaista kestävää kehitystä, jossa luonnonvarojamme pystytään suomalaisen huippuosaamisen avulla muuttamaan sellaisiksi tuotteiksi, joilla on kysyntää maailmanmarkkinoilla. Näin saamme vientituloja, joilla voidaan maksaa niin palkat kuin verotkin, joilla suomalaista yhteiskuntaa pyöritetään.

Mutta emme saa jättää Kemin kaupunkia yksin niiden infrastruktuuri-investointien kanssa, joita tällaisen megainvestoinnin saaminen Suomeen vaatii. Kemin kaupunki kohtaa tietysti tämän suuren teollisen rakennemuutoksen monella tapaa — ei pelkästään hyvien uutisten muodossa, vaan esimerkiksi paperintuotannon lakkaaminen Veitsiluodossa iskee kaupungin talouteen ja paikallisen aluetalouteen Meri-Lapissa erittäin lujasti. Lisäksi Kemi todella joutuu investoimaan tämän uuden tehtaan vaatimaan infraan: yli 60 miljoonaa euroa, kun lasketaan suorat investoinnit ja erilaiset takaukset. Se on todella suuri sat-

Pöytäkirja PTK 142/2021 vp

saus seutukaupungilta siihen, että isänmaan koko iso kuva ja kansantalous olisi kirkkaampi tulevaisuudessa. Tässä mielessä ihmettelen kyllä tässä keskustelussa — tässäkin yhteydessä jälleen — että miksi valtiovallan käsi on niin kovin hidas auttamaan, kun näitä tällaisia investointeja kuitenkin Suomeen tarvittaisiin ja olisi toivottavaa, että muillekin seutukunnille näitä hankkeita saataisiin.

Eli, arvoisa puhemies, tämän vain halusin sanoa, että sinänsä lisätalousarviossa on hyviä asioita, mutta sieltä myös puuttuu aivan olennaisia asioita.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Tahdon muistuttaa tässä vaiheessa, että meillä on maskisuositus käytössä tässä salissa. — Edustaja Vikman, olkaa hyvä.

16.33 Sofia Vikman kok: Arvoisa puhemies! Lisätalousarvio ei muuta hallituksen taloudenpidon isoa kuvaa. Pysyvien menojen lisääminen ja velkaantuminen on holtitonta. Vähäisinkään menojen laittaminen tärkeysjärjestykseen ei tunnu olevan tälle hallitukselle mahdollista. Riittäviä rakenteellisia työttömyystoimia hallitus ei myöskään ole pystynyt tekemään, ja näin ollen nyt nähtävä talouskasvu ei voi olla kestäväällä pohjalla, ja tämä on myös useiden asiantuntijoiden näkemys.

Jos katsotaan, mitä isossa kuvassa tarvittaisiin, on niin, että työtä verotetaan Suomessa liian ankarasti. Siksi me kokoomuksessa esitämme työn verotuksen keventämistä. Se loisi kannustavuutta, kannustavuutta työntekoon ja työn vastaanottamiseen, ja loisi myös kaivattua piristystä talouteen — toisi ostovoimaa ihmisille, kun käteen jäisi sekä työstä että palkasta nykyistä enemmän. Tämä on myös läntisen naapurimme Ruotsin malli, missä tätä suuntaa on sosiaalidemokraattien johdolla toteutettu.

Toiseksi maakuntaverolle on sanottava selkeästi ”ei”. Hallituksen linjat tuntuvat olevan tämänkin kannanmuodostuksen suhteen levällään. On äärimmäisen tärkeää, että me emme luo enää yhtään lisäkättä suomalaisten taskuja hamuamaan. Eli maakuntaverolle on sanottava selkeä ”ei”.

Kolmanneksi kotitalousvähennystä on laajennettava. Kotitalousvähennys on hyvä keino luoda työtä, jota ilman kotitalousvähennystä ei teetetäisi, ja toisaalta kotitalousvähennys on myös hyvä keino torjua harmaata taloutta.

Näillä eväillä päästäisiin jo pitkälle verrattuna tähän hallituksen taloudenpidon isoon kuvaan, jossa tosiaan pysyviä menoja lisätään, velkaannutaan holtittomasti, rakenteelliset työttömyystoimet puuttuvat. Se ei ole oikea tie Suomelle, ja kokoomus on esittänyt tähän toisen vaihtoehdon.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Risikko, olkaa hyvä.

16.36 Paula Risikko kok: Arvoisa puhemies! Tänään keskustellaan täällä neljännessä lisätalousarviosta. Varmasti täällä on hyvin paljon sellaisia tärkeitä asioita, mitä pitääkin nyt neljännessä antaa, mutta kun nyt arvelen, että tämä on viimeinen lisätalousarvio tälle vuodelle, niin olen kyllä huolissani siitä, kun juuri luin tässä tämän päivän uutisen, ja täällä sanotaan näin: ”Päivystykseen jonotettu jopa 40 tuntia, teho-osasto täynnä, leikkauksia peruetaan ja tavanomaista hoitoa supistetaan viikoiksi — näin korona kurittaa nyt potilaita Espoossa.” Tämä on, kuulkaa, tilanne aika monella paikkakunnalla tällä hetkellä. Nyt olisi kyllä tuiki tärkeää se, että me näitä jonoja pystyttäisiin purkamaan, ja siihen tarvittaisiin

Pöytäkirja PTK 142/2021 vp

nyt kyllä hyvin äkkiä lisäresursseja. Aivan varmasti, jos me pystyttäisiin resursoimaan hoitohenkilöstöä, me pystyttäisiin nimenomaan niitä leikkauksia ja näitä hoitoja jonoista sitten antamaan. Mutta sen lisäksi osa potilaistahan ei edes ole vielä jonoissa, kun he käpristelevät ja kipristelevät siellä kotona tautiensa ja oireittensa kanssa, ja siitä syystä me tarvitaan niitä Kela-korvauksien korottamisia nyt juuri tällä hetkellä, vaikka vain väliaikaisesti, jotta me pystyttäisiin estämään se, että taudit pahenevat siellä kotona. Se on sitten entistä vaikeampaa hoitaa, ja se lisää hoitoa, kärsimystä ja myöskin kustannuksia.

Täällä on keskusteltu myöskin verotusoikeudesta ja puolustettu sitä, että näillä hyvinvointialueilla pitäisi olla verotusoikeus. Kyllä varmasti jokainen ymmärtää, että jos meille sinne nyt vielä verotusoikeus tulisi, niin aivan varmasti meidän verot lisääntyisivät, ja siihen meillä ei kyllä ole varaa. Jos me aiotaan pitää tämä kurssi korkealla — nythän on ennustettu, että tämä talouskasvu on vain väliaikaista — ja pitää sitä kasvusuunnassa, niin meidän pitää saada niitä työntekijöitä. Meillä on paljon kohtaanto-ongelmaa, ja siitä syystä meidän pitäisi luoda kannustava sosiaaliturva ja nimenomaan niin, että ainakaan verot eivät veisi niitä rahoja. Kuka enää sen jälkeen lähtee sitten työhön, jos kaikki menee veroihin?

Täällä on käytetty myös hyvä puheenvuoro, jonka edustaja Kemppi käytti veikkausvoittovarojen kompensoinnin puolesta. Olen kyllä ihan samaa mieltä hänen kanssaan, että järjestöjen työtä meidän ei pidä nyt hukata ja nuorisotyö ja myös kulttuuritoimijat ovat [Arto Satonen: Ja liikunta!] — ja monet muut toimijat — veikkausvoittovarojen kurimuksessa, kun ne laskevat, ja nyt olisi tärkeää sitten miettiä ratkaisuja. Parlamentaarinen työ toivottavasti tuo ratkaisun. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ledamot Löfström, var vänlig.

16.39 Mats Löfström r: Tack, ärade herr talman! Vi diskuterar här svaret från finansutskottet gällande den fjärde tilläggsbudgeten, och här finns många viktiga saker i den fjärde tilläggsbudgeten. Kanske den allra viktigaste är att den ekonomiska återhämtningen har varit starkare än vad vi hade förväntat oss, vilket minskar på statens behov av att ta lån. Också när man ser på den nya omgången av kostnadsstödet som finns här, som har varit väldigt viktig för att stödja företag som har drabbats av coronapandemin, så har alla de pengarna som tidigare budgeterats för stödet inte gått åt, vilket visar på att krisen inte har varit så djup som vi befارade att den skulle bli för kanske ett år sedan.

Men nu sprider sig tyvärr, ärade talman, osäkerheten igen med den nya virusvarianten som har rapporterats från Sydafrika och som sannolikt redan finns i Finland, och tidigare i dag diskuterade vi en förlängning av coronarestriktioner. Av den anledningen är det viktigt att stödet till sjöfarten, till passagerar- och till lastrederier, förlängs, vilket det finns pengar för i den fjärde tilläggsbudgeten. Det finns 23 miljoner euro för att helt enkelt säkerställa kritisk transport som behövs för att upprätthålla landets försörjningsberedskap och att exporten och importen av varor, men också nödvändiga persontransporter — inte bara till Åland utan till hela Finland, för Finland är en ö i Europa — ska fungera också när restriktionerna fortsätter och läget tyvärr inte är tillbaka till det normala. Så de här pengarna är alldeles livsviktiga för sjöfarten, sjöarbetsplatserna, men också för landets försörjningsberedskap, och nu gäller det bara för regeringen att också förlänga den förordning som gör att det här stödsystemet kan fortsätta. Pengarna finns, som sagt, budgeterade.

Pöytäkirja PTK 142/2021 vp

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Tack. — Ja sitten yhteenveto suomeksi.

[Tulkki esittää puheenvuorosta suomenkielisen yhteenvedon].

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kiljunen Anneli, olkaa hyvä.

16.43 Anneli Kiljunen sd: Arvoisa herra puhemies! Oikeastaan haluan kahta puheenvuoroa tässä kommentoida.

Ensinnäkin, edustaja Risikko otti puheeksi tämän koronan aiheuttamat yhteiskunnalliset ongelmat ja tähän terveydentilaan liittyvät kysymykset. Me kannamme varmasti kaikki yhdessä huolta siitä, että koronatilanne Suomessa ja koko maailmassa ja Euroopassa on heikentynyt. Ja henkilökohtaisesti toivon koko sydämestäni, että ne ihmiset, jotka eivät ole vielä hakenneet itselleen rokotusta, hakisivat sen rokotuksen, koska se on heille myös suuri terveydellinen turva mutta myös sitten heidän läheisilleen ja myös koko yhteiskunnalle. Nyt se näkyy siinä, että kun rokotuksia ei ole haettu, niin rokottamattomat valitettavasti työllistävät meidän terveydenhuoltoa, ja se on myös epäinhimillistä, jos sanon suoraan, myös näitä työntekijöitä kohtaan, että he joutuvat nyt sitten siellä meidän teho-osastoilla entistä haastavampiin ja kuormittavampiin tilanteisiin.

Mutta sitten myös edustaja Satosen huoleen, joka tuli tästä työvoimapulasta, että se on este meidän tulevaisuuden kasvulle. Olen siitä myös hänen kanssaan samaa mieltä, että työvoimapula on este tulevaisuuden kasvulle, ja tähän tarvitaan muun muassa kohdennettua koulutusta sekä myös osaamisen tason nostoa. Työelämä edellyttää jo tällä hetkellä työntekijältä parempaa perusosaamista. Ilman toisen asteen tutkintoa ei enää työllisty työmarkkinoille, ja tästä syystä hallitus on puuttunut tähän perustavaa laatua olevaan kysymykseen ja toteuttanut oppivelvollisuuden laajentamisen. Ja kuten me tiedämme, niin ennen tätä lainsäädäntöuudistusta meillä noin 15—16 prosenttia ikäluokasta jäi ilman toisen asteen tutkintoa. Se oli heille sitten hyvin vaikea asia, ja se näkyi työelämässä, se näkyi meidän työllisyysasteessa, työttömyysasteessa. Tämän rinnalla hallitus ei puuttunut ainoastaan oppivelvollisuuden laajentamiseen tai nostamiseen, vaan myös panostettiin varhaiskasvatuksesta alkaen, muun muassa se palautti varhaiskasvatuksen oikeuden kaikille lapsille sekä ryhmäkokoja pienennettiin, asiakasmaksuja pienennettiin, tehtiin sitten... — Tänä meillä on käsittelyssä täällä kolmiportainen varhaiskasvatukseen oleva tukimuoto, joka mahdollistaa sen, että jo varhaiskasvatuksesta alkaen lasta tuetaan yksilöllisesti hänen oppimiseen ja muuhun tukeen liittyen, sekä perusopetukseen on panostettu, korkeakoulujen aloituspaikkoja on lisätty sekä tutkimus- ja kehittämistoimintaan on myös panostettu. Tätä kautta ihmisten osaamista ja sen tasoa on voitu nostaa, ja tämä on myös mahdollistanut sen, että heidän on helpompaa vastata työelämän osaamisen tarpeisiin. Toivottavasti tulevaisuudessa nämä rakenteelliset uudistukset ja muutokset vaikuttavat siihen, että entistä useampi työntekijä ja [Puhemies koputtaa] työnantaja löytävät toisensa ja tätä työelämän estettä työvoiman osaavasta saannista voitaisiin sitä kautta helpottaa.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Myllykoski, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 142/2021 vp

16.46 **Jari Myllykoski vas:** Arvoisa herra puhemies! Käytän nyt vastauspuheenvuoron edustaja Satosen erinomaisesta puheenvuorosta johtuen. — Yksi asia, mikä jäi sosiaaliturvakomitean jäseneltä huomioimatta, on se, että meillä koko ajan kaupungistuminen on lisääntynyt ja meillä palvelualoille on tullut uusia työpaikkoja, ja yksi erityinen syy tämän osa-aikaisen työn tekemisen ja sovitellun päivärahan problematiikkaan on juuri sellainen kuin Satonen kuvasi, mutta asumistuki on yksi sellainen muoto, jonka toivon siellä komiteassa otettavan tosissaan käsittelyyn, koska palvelualojen työnantajan kanssa kun olen keskustellut jo muutama vuosi sitten, niin hän sanoi, että heillä olisi enemmän koko-aikatyötä tarjolla mutta ei ole käsipareja, jotka ottavat sen vastaan; tulotaso ei kuitenkaan riitä niin paljon, että pärjäisi ilman asumistukea. Tämä on semmoinen kannustinloukku, mikä meidän pitää pystyä ratkaisemaan, ja toivotan onnea edustaja Satoselle siinä työssä, että käsittelette ja otatte tämän asian sillä vakavuudella, jolla se kuuluu. En tiedä, kuinka se voidaan ratkaista, mutta se on yksi este sille, että meillä otettaisiin koko-aikatyötä vastaan, että se sosiaalinen etuusjärjestelmä muodostaa sellaisen asian. Toki siihen liittyvät korkeat asumiskustannukset, ja varsinkin täällä pääkaupunkiseudulla on työntekijöitä, jotka jo muutamia vuosia sitten ilmoittivat, että heidän oli pakko muuttaa Helsingistä pois, koska työpaikalle kulkeminen vähän kauempaa on halvempaa kuin asua Helsingissä. Eli oikealla asialla olette.

Korostan myös sitä, että kyllä kannattaa koko ajan peilata sitä tehtyjen työtuntien määrää. Se on se mittari, millä todellakin pystytään huomioimaan, kuinka se työ on jakaantunut ja pystyykö niillä silputuilla pätkätöillä pärjäämään tässä yhteiskunnassa. Kyllä se kuuluu nykyiselle oppositiolle sitten huomauttaa ihan yhtä lailla, jos viime kaudellakin oppositio tämä tikun nokkaan nosti. Ihan aiheellinen huomio.

Me tarvitaan tähän maahan rajusti muutokoulutusta ja sitä, että me autetaan myös työurilla koulutuksen kehittymistä. Sitä työnantajan vastuuta, mistä muutamia vuosia sitten käytiin kiivasta keskustelua, kun lisättiin työnantajan vastuulle tietty koulutusmäärä, olisi nyt hyvä tarkastella, kuinka se toteutui: onko se todellakin edistänyt sen oman ammatillisen osaamisen kehittymistä siellä työpaikoilla, niin että uutta, vaativampaa työtä pystytään ottamaan vastaan? Eli ettei se tullut vain kirjaukseksi, niin että sitten pidetään niin sanottuja koulutuspäiviä, jotka eivät edistä itse asiassa muuta kuin sitä, että tulee se velvoite täyteen.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Satonen, olkaa hyvä.

16.49 **Arto Satonen kok:** Arvoisa puhemies! Täytyy sanoa, että olen ehkä vaarallisen paljonkin samaa mieltä edustaja Myllykosken kanssa ja myöskin edustaja Kiljusen kanssa — ”vaarallisen paljon” — sillä tietysti on hyvä, jos sosiaaliturvakomitea, jossa kaikki puolueet ovat edustettuna, pystyisi ratkaisemaan näitä asioita, mutta erityisesti tämä asumistuen nostaminen oli erinomainen pointti, ja se kieltämättä on juuri näin.

Itse asiassa me päästään varmaan keskustelemaan tästä asumistuesta sitten lisää, kun käsitellään kokoomuksen vaihtoehtobudjettia, jossa on aikamoinen reformi tähän asumistukseen suunnitteilla. Mutta en malta olla sitä jo nyt tässä mainitsematta, että aivan kuten edustaja Myllykoski sanoi, että se on kannustinloukku sille, että ei aina kannata siirtyä osa-aikatyöstä koko-aikatyöhön, vaikka se olisi mahdollistakin, niin on myös niin, että silloin, kun toimeentulotuen asumislisän saa kokonaisuudessaan, saattaa olla, että joku vailla työtä oleva voi asua kohtuullisen kalliissakin asunnossa, sellaisessa asunnossa, johon normaa-

Pöytäkirja PTK 142/2021 vp

lia pienipalkkaista työtä tekevällä yhdellä tai jopa kahdella pienipalkkaisella ei ole yhdesäkään mahdollisuutta. Eli kyllä siellä on ikään kuin tarkistettavaa tällä puolella ihan varmasti. Ja ainahan järjestelmän pitäisi toimia niin, että kokoaikatyötä kannattaa kaikissa tilanteissa ottaa vastaan. Ja tietysti olisi tärkeää, että myös työnantaja sitä kokoaikatyötä sitten tarjoaisi mahdollisimman paljon, että se on tietysti asian toinen puoli, kuinka paljon sitä sitten on tarjolla.

Vielä edustaja Kiljusen puheenvuorosta toteaisin, mitä hän puhui tästä koronakysymyksestä, johon myös edustaja Risikko täällä aiemmin otti kantaa, että siihen on kyllä erittäin helppo yhtyä. Toivon yhtä lailla kuin edustaja Kiljunen, että ne, jotka eivät vielä rokotetta ole ottaneet, sen mahdollisimman pian ottaisivat. Kyllä tämä sen mittaluokan kysymys alkaa nyt olla, että meillä on ihmisiä, joiden leikkauksia joudutaan siirtämään sen takia, että koronan hoito vie niin paljon resursseja. Ja aivan kuten edustaja Kiljunen sanoi, se on myöskin varmasti turhauttavaa ainakin osalle terveydenhoitoalan henkilökuntaa, josta muutenkin on jo huutava pula. Että kyllä tässä kansalaisten vastuuta haluan myös osaltani korostaa.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Mäenpää, olkaa hyvä.

16.52 **Juha Mäenpää ps:** Arvoisa puhemies! Jatkan edustaja Satosta siltä osin, että hän nosti esiin tuon edustaja Anneli Kiljusen puheenvuoron, ja siinä puhuttiin, että osaavaa työvoimaa tulee olla saatavilla ja että hallitus on sitten satsannut tähän oppivelvollisuusiän nostolla. En malta olla näin entisenä ammattikoulun opettajana huomauttamatta siitä, että te olette nostaneet kyllä oppivelvollisuusikää sinne 18 vuoteen, mutta se 18 vuoden ikä ei vielä riitä sen toisen asteen loppuun käymiseen. Kun mainitsitte, että 15—16 prosenttia on aikaisemmin jäänyt ilman toisen asteen tutkintoa, niin voimme toki toivoa, että tämä prosenttimäärä tippuu dramaattisesti siitä. Mutta samalla, jos se tippuu, myöskin sinne koululle tarvitaan huomattavasti lisää resursseja opettajille, että tämä 15—16 prosenttia saadaan ajettua sen oppilaitoksen lävitse.

Itse olen suhtautunut myönteisesti tähän oppivelvollisuusiän nostoon siihen asti, kun puhuttiin, että se kestää toisen asteen loppuun. Mutta koska Suomen lain mukaan 18-vuotias saa itse päättää asioistaan, tämä oli semmoinen asia, joka käänsi minut kielteiselle kannalle tästä oppivelvollisuusiän nostamisesta, koska se on yhteiskunnallemme erittäin kallis projekti, eikä se takaa, että se 15—16 prosenttia tippuu sieltä lähellekään nollaa. — Kiitoksia.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitos. — Edustaja Risikko, olkaa hyvä.

16.55 **Paula Risikko kok:** Arvoisa puhemies! Edustaja Mäenpään puheenvuoro muistutti minua siitä, mistä minun piti myöskin sanoa omassa puheenvuorossani aikaisemmin näistä oppivelvollisuuden pidentämiseen liittyvän lainsäädännön aikaansaamista taloudellisista resurssitarpeista. Nythän on jo näkyvissä se, että se raha, mitä siihen on varattu, ei valitettavasti riitä. Otan esimerkiksi Seinäjoen kaupungin. Meillä lukiokoulutukseen niistä sat-sauksista, mitä jouduttiin tekemään tämän oppivelvollisuuden pidentämisen vuoksi ja sen vuoksi, että tulee maksuttomaksi kaikki kaikille näille, jotka nyt aloittivat tässä siirtymävaiheessa tämän maksuttoman toisen asteen, nämä valtionosuudet kattoivat ainoastaan noin puolet. Ja meillä on siellä vielä pohjalla tämä, että koko Suomessa lukiokoulutus on

Pöytäkirja PTK 142/2021 vp

miinus sata miljoonaa, eli sata miljoonaa tarvittaisiin jo perusresursointia, ja sen lisäksi tuli vielä tämä oppivelvollisuuden pidentäminen, jota ei kompensoitu aidosti.

Molemmat ministerit, niin Saramo kuin Andersson, ovat luvanneet, että kompensoidaan täysimääräisesti, ja olisin kyllä odottanut, että se olisi ollut nimenomaan sitten tässä lisätalousarviossa. Se olisi auttanut myöskin kuntia nyt jaloilleen.

Monet kunnathan ovat toki tehneet koronatukien avulla nyt suhteellisen hyvän tuloksen. Mutta kyllä esimerkiksi Seinäjoen kaupunki, ja monet muut kaupungit, olisi kyllä hyvin kiitollinen siitä, että nämä toisen asteen oppivelvollisuuden pidentämiseen liittyvät resurssitarpeet olisi oikeasti kompensoitu. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kiljunen, Anneli, olkaa hyvä.

16.56 Anneli Kiljunen sd: Arvoisa puhemies! Tämä oppivelvollisuusiän laajentaminen sinällään kyllä osittain liittyy tähänkin kokonaisuuteen. — Tästä rahoituksesta me olemme varmaan kaikki samaa mieltä siltä osin, että meidän pitää pystyä turvaamaan riittävä rahoitus tämän toisen asteen koulutuksen laajentamisen myötä. Mutta kun olen itse peräänkuulluttanut tätä selvitystä myös omalla paikkakunnallani ja alueellani siitä, mitenkä tämä rahoitus riittää ja miltä se näyttää, niin sanottiin, etteivät ole vielä pystyneet tuomaan faktoja kokonaisuudessaan siitä, mikä on tämä vaikutus, koska nyt on käyty vasta pari kuukautta, kolme kuukautta, läpi. Eli tämä edellyttää pitkäjänteisempää arviointia. Ja kuten ministerit ovat luvanneet, kun selvityksiä rahoituksesta saadaan, niin tämä rahoitus sitten myös siltä osin tullaan turvaamaan jatkossa, ja tähän minä kyllä luotan hyvin vakaasti.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Koponen, Ari, olkaa hyvä.

16.57 Ari Koponen ps: Arvoisa puhemies! Edustaja Risikon puheenvuorossa kiihotti tämä täysimääräisesti korvaaminen. Ensimmäisen kauden edustajalle on hyvin ihmeellistä se, että tuntuu, että täällä lähes joka kohdassa luvataan korvata täysimääräisesti, mutta todellisuus on hyvin toinen, eli hyvin harvoin ne tuntuvat sinne tulevan. — Kiitos.

Yleiskeskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.

7. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi opintotukilain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 214/2021 vp

Lakialoite LA 10/2019 vp

Valiokunnan mietintö SiVM 13/2021 vp

Ensimmäinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 7. asia. Käsittelyn pohjana on sivistysvaliokunnan mietintö SiVM 13/2021 vp. Nyt päätetään lakiehdotuksen sisällöstä. — Avaan yleiskeskustelun, esittelypuheenvuoro, edustaja Risikko.

Pöytäkirja PTK 142/2021 vp

Keskustelu

16.58 **Paula Risikko kok** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä esityksessä ehdotetaan muutettavaksi opintotukilakia. Esityksessä ehdotetaan, että opintotukeen vaikuttavia opiskelijan omia tulorajoja korotetaan määräaikaisesti 25 prosentilla vuodeksi 2022. Lisäksi liikaa maksetun tuen takaisinperintää koskevassa säännöksessä tarkoitettuja euromääriä, jotka huomioidaan opiskelijan vuositulon ylittäessä vapaan tulon määrän vuonna 2022, ehdotetaan vastaavasti korotettavaksi 25 prosentilla. Tulorajojen korotus ehdotetaan tehtäväksi vuoden määräajaksi, joten tulorajoja ei poikkeuksellisesti tarkistettaisi yleisen ansiotasoindeksin muutoksen mukaisesti vuonna 22.

Tulorajojen määräaikainen korottaminen edistäisi opiskelijoiden mahdollisuutta työskennellä opintojen ohessa nykyistä enemmän vuonna 2022 ilman että se vaikuttaa opintotukeen vähentävästi. Esityksen tavoitteena on parantaa nuorten työllisyyden edellytyksiä ja opiskelijoiden toimeentuloedellytyksiä. Esitys liittyy valtion vuoden 2022 täydentävään talousarvioesitykseen, ja se on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä. Voimaan tämän olisi tarkoitus tulla 1.1.2022.

Ja valiokunnan perustelut:

Tulorajojen määräaikainen korottaminen:

Esityksessä ehdotettu opiskelijan omien tulorajojen 25 prosentin korotus vuodeksi 22 tehdään vuoden 21 voimassa oleviin tulorajoihin ja euromääriin, jolloin tuellisen kuukauden tuloraja nousee nykyisestä 696 eurosta 870 euroon ja tuettoman kuukauden tuloraja 2 078 eurosta 2 600 euroon. Muutos lisää päätoimisen, yhdeksän kuukautta vuodessa opintotuen piirissä olevan opiskelijan mahdollisuutta lisätuloihin ensi vuonna noin 3 000 eurola.

Hallituksen esityksestä ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella sivistysvaliokunta pitää esitystä tarpeellisena ja tarkoituksenmukaisena ja ehdottaa lakiehdotuksen hyväksymistä muuttamattomana.

Esityksellä on myönteisiä vaikutuksia opiskelijan toimeentuloedellytyksiin. Tulorajojen määräaikainen korottaminen antaa opiskelijoille mahdollisuuden työskennellä opintojen ohessa nykyistä enemmän ja sen myötä täydentää opintotukea nykyistä suuremmilla palkkatuloilla.

Opiskelijoiden toimeentuloedellytysten parantamisen lisäksi esityksellä parannetaan nuorten työllisyyden edellytyksiä. Esitys lisää työvoiman tarjontaa, ja sillä voidaan osaltaan vastata työmarkkinoiden osajapulaan. Hallituksen esitykseen sisältyvän arvion mukaan ehdotuksen mukainen muutos kasvattaa työllisyyttä noin 2 000 työllisellä vuonna 2022.

Saatujen lausuntojen perusteella työnteke ei ole mahdollista kaikille opiskelijoille yhdenvertaisesti elämäntilanteesta ja oppialasta riippuen. Valiokunta kuitenkin korostaa opintojen aikaisen työnteon merkityksellisyyttä myös oppimisen näkökulmasta. Työelämässä toimiminen opintojen aikana kartuttaa opiskelijan tietoja ja taitoja, laajentaa ja syventää osaamista ja kehittää työelämävalmiuksia.

Käsitlemme täällä mietinnössä myös ehdotuksen vaikutuksia julkiseen talouteen, ja täällä käsitellään sitä, mitä jää niin kuin sanotaan rivin alle ja laskelmien alle, ja todetaan, että se on myönteinen taloudellisestikin valtiontalouteen.

Täällä me otamme kantaa myös opintorahan mahdolliseen tasokorotukseen: Nimittäin valiokunnalle toimitetuissa asiantuntijalausunnoissa on tuotu esille, että opiskelijoiden ti-

Pöytäkirja PTK 142/2021 vp

lannetta tulisi parantaa myös opintorahan tasoa korottamalla ja että opintorahan määrän korotus olisi tarpeellinen etenkin niille opiskelijoille, jotka eivät työskentele opintojen ohessa.

Sitten me kiinnitämme huomiota myös opintotukilain kokonaisuudistuksen tarpeeseen: Sivistysvaliokunta on aiemmissa mietinnöissään ottanut kantaa opintotuen kehittämistarpeisiin. Sivistysvaliokunta viittaa mietintöönsä vuodelta 2014, jossa on todettu muun muassa seuraavaa: ”Valiokunta pitää välttämättömänä, että seuraavalla vaalikaudella toteutetaan opintotukilainsäädäntöön kokonaisuudistus, sillä nykyinen opintotukijärjestelmä on rakenteellisesta selkeydestään huolimatta monimutkainen ja vaikeasti hahmotettava. Tämä johtuu muun muassa siitä, että järjestelmään sisältyy useita eri vuosina voimaan tulleita muutoksia, mikä heikentää järjestelmän läpinäkyvyyttä ja ymmärrettävyyttä. Järjestelmään tehdyt lukuisat ja eri aikaan voimaan tulleet muutokset vaarantavat myös opiskelijoiden keskinäistä yhdenvertaisuutta.”

Elikkä tällaisia esitimme, ja hyvin oli yksimielinen kanta siitä, että ollaan tämän hallituksen esityksen takana, mutta mietintöön sisältyy yksi vastalause, ja siitä varmasti tuossa sitten myöhemmin vielä. Meidän päätösehdotuksemme on, että eduskunta hyväksyy muutattomana hallituksen esitykseen sisältyvän lakiehdotuksen, ja tässä sitten illan aikana kuulemme tästä vastalauseesta. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Aittakumpu, olkaa hyvä.

17.03 Pekka Aittakumpu kesk: Arvoisa puhemies! Joku joskus kysyi, miksi keskusta on hallituksessa. No, juuri tällaisten asioiden takia. Tätä esitystä on odotettu pitkään. Mieleeni on jäänyt, että aivan tämän vaalikauden alussa, toukokuussa 2019, puhuimme täällä opiskelijoiden asioista ja moni toivoi, että näitä opiskelijoiden tuloja voitaisiin nostaa, ja nyt se on tässä toteutumassa. [Ben Zyskowicz: Ja keskusta vastusti sitä!] Tämä on ollut pitkään keskustan tavoitteena. — Minä kannatin sitä silloin, kun tästä puhuimme, [Ben Zyskowicz: Saarikko vastusti!] ja kannatan edelleen. Tämä on erinomainen asia. [Juha Mäenpään välihuuto]

Esityksessä tosiaan ehdotetaan korotettavaksi opintotukeen vaikuttavia tuloja 25 prosentilla määräaikaisesti. Muutos lisää esimerkiksi päätoimisen opiskelijan mahdollisuutta lisätuloihin eli vuositulorajaa ensi vuonna noin 3 000 eurolla. Tämä on merkittävä asia monelle opiskelijalle, [Juha Mäenpää: Miksi ette kannattanut 50:tä prosenttia?] kun 3 000 euroa enemmän voi tienata. Nyt me saamme tämän myötä myöskin todellista käytännön kokemusta ja tietoa siitä, miten tämä tulojen nosto vaikuttaa. Toivon mukaan tätä voidaan edelleen kehittää ja myöskin mahdollisesti saada pysyväksi käytännöksi, koska kyllähän se niin on, että työnteon pitää olla aina kannattavaa. [Perussuomalaisten ryhmästä: Kyllä!]

Tämä on siksikin tarpeellinen esitys, kuten tuossa hallituksen esityksessä tuleekin ilmi, että monilla aloilla on pula ahkerista työntekijöistä, sijaisia ja osa-aikaisiakin tarvitaan. Juuri tällaiset uudistukset ovat paikallaan, joilla kannustamme työhön, parannamme toimeentuloa ja myöskin vahvistamme työllisyyttä. Arvion mukaan tämä muutos kasvattaa työllisyyttä noin 2 000 työllisellä ensi vuonna. Itsekin opiskeluaikana sain sivutoimisesti tehdä työtä, ja oma henkilökohtainen kokemukseni on se, että työnteko opiskeluaikana voi vahvistaa omaa osaamista, antaa tärkeitä työelämätaitoja ja myöskin vahvistaa työelämän

Pöytäkirja PTK 142/2021 vp

ja oppilaitosten välistä yhteistyötä, kun tieto liikkuu senkin kautta. Sivistysvaliokunta mietinnössään pitää tärkeänä, että tästä määräaikaisesta muutoksesta viestitään opiskelijoille mahdollisimman kattavasti ja selkeästi.

Opintotuen tuloajan korotuksella on siis monia myönteisiä vaikutuksia. Se on pikaläke monen alan kokemaan työntekijäpulaan, se kasvattaa työllisyyttä, se parantaa opiskelijoiden toimeentuloa, sen vaikutukset julkiseen talouteen ovat myönteiset. Se myös tuo aikaisempaa useamman opiskelijan opintotuen piiriin. Työntekoon tulee kannustaa, ja kiitän ministeri Antti Kurvista siitä, että hän on päättäväisesti tätä esitystä edistänyt.

Jos tästä jotain kielteistä on nyt ehkä löydettävissä, niin nimenomaan se, että voisihan se tuloaja ehkä korkeampikin olla ja myöskin pysyvä. Toivotaan, että tämän muutoksen myötä saamme sitten tärkeää tietoa, jonka kautta voimme kehittää opintotuen tuloajoja ja kannustaa opiskelijoita sekä hoitamaan opintonsa että myöskin mahdollisuuksien mukaan tekemään työtä.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Myllykoski, olkaa hyvä.

17.07 Jari Myllykoski vas: Arvoisa herra puhemies! Nyt käsittelyssä on hallituksen esitys opintotukilain muuttamisesta ja sivistysvaliokunnan mietintö. Oikeastaan voi todeta, että melko lailla käsi kädessä ollaan kuljettu, mutta korotuksen prosenttiosuudesta on sitten ollut erilaisia näkemyksiä. Pidän erittäin myönteisenä sitä, että opiskelijoiden toimeentuloedellytyksiin luodaan mahdollisuuksia ansaita enemmän kuin nykyisellään. Valitettavaa on, että tämä on vain vuoden mittainen, määräaikainen, enkä ole aivan varma, saadaanko me vuoden aikana vielä minkälaista näyttöä pluspuolista sekä sitten siitä todellisesta miinuspuolesta, mikä voi johtaa myös siihen, että tämä työn tekeminen pidentää valmistumisaikoja.

Viime kaudella, kun tätä keskustelua on käyty, osoitettiin kritiikkiä juuri siihen suuntaan, että mikäli ansaintamahdollisuudet ovat suuremmat, opinnot pitkittyvät. Siinä mielessä tässä mietinnössä kun on pohdittu sitä tasokorotusta ja sen tarpeellisuutta, niin se varmasti onkin ehkä sitten seuraavan hallituksen asia, kun kokonaisuudistusta tehdään, pohtia sitä, että nämä ovat ikään kuin synkronissa toistensa kanssa, jotta niiden opiskelumahdollisuudet, joilla ei ole työn tekemisen mahdollisuuksia ja edellytyksiä, kulkisivat yhdessä rinta rinnan sen kanssa, että opiskelun aikana on mahdollisuus tehdä töitä.

Kiinnittäisin erityistä huomiota siihen, että opiskelijoilla olisi mahdollisuus työllistyä juuri sille alalle, mitä he opiskelevat. Niitä tarinoita kuulee liiaksi, että opiskelija tekee töitä, minkä kerkiää, mutta se ei millään tavalla tue hänen oppimistaan ja korota sillä tavalla hänen mahdollisuuksiaan. Hänen työmarkkina-asemansa ei parane, vaikka hän opiskeluaikana käy töissä, jos sitä ei millään lailla pystytä lukemaan hyväksi hänen opintoihinsa ja valmistumiseensa nähden. Mutta on erityisen hyvä, että tämä näin nyt tehdään, ja ei siihen voi olla muuta kuin tyytyväinen.

Ehkä vähän tähän liittyen, kun meillä työ- ja tasa-arvovaliokunnassa on tämä työnhakuprosessiasia, niin yksi asia taitaa nyt jäädä kuitenkin vielä meille varjoksi, eli se, että korkeakouluopiskelijat työttömänä ollessaan eivät saa omaa työmarkkina-asemaansa parantaa toisen tutkinnon suorittamisella. Siinä on juuri se, että mikä sitten on opintorahaa, ja se, että kun sitä on toisen asteen koulutuksessa mahdollista työttömyysturvalla parantaa ja valmistua toiseen ammattiin tai yleensä saada ammatillinen tutkinto, niin tätä mahdollisuutta

Pöytäkirja PTK 142/2021 vp

ei ole korkeakouluopiskelijoilla. Kun meillä nimenomaan tässäkin hallitusohjelmassa on tavoitteena, ja koko Suomessa korkeakoulututkintojen ja korkean osaamisen mantraa hoe-taan, niin miksi meillä on semmoinen häpeäpilkku, että se työttömäksi jäänyt korkea-koulun käynyt henkilö ei pysty sitten työttömänä ollessaan korottamaan omaa työmarkki-na-asemaansa. Tulipahan tämä nyt sanottua, että harmittaa näin ammattikoulun kesken jät-tänyttä kansanedustajaa.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ja edustaja Koponen, Ari, olkaa hyvä.

17.12 Ari Koponen ps: Arvoisa herra puhemies! Opintotukea koskeva lainsäädäntö on hyvin pirstaleinen ja monimutkainen, enkä ole varma, mihin se ensisijaisesti edes pyrkii. Kannustaako järjestelmä tosiasiallisesti opiskeluihin vai työntekoon vai ei oikeastaan kum-paankaan? Hallitushan tässä hyödyntää opintotukea työ- ja elinkeinopolitiikan työvälinee-nä, sillä heidän tavoitteenaan on nostaa esityksellä maamme työllisyysastetta.

Mielestäni opintotuen tulisi olla ensisijaisesti koulutuspoliittinen työkalu ja pyrkiä opis-kelijoiden toimeentulon turvaamiseen. En sano, että tulorajojen nostaminen on huono asia — päinvastoin, työnteon kannustinloukkuja on pyrittävä ehkäisemään kaikin keinoin.

Kokoomuksen kanssa jätimme sivistysvaliokunnan mietintöön vastalauseen, jotta pie-nen määräaikaisen tulorajan korotuksen sijaan toteutettaisiin pysyvä 50 prosentin korotus. Näin työnteosta tulisi edes jollain tasolla kannattavaa. Mutta jos opintotukijärjestelmää katsotaan kokonaisuutena, tulorajojen korotus ei yksin riitä parantamaan kuin osan opiske-lijoista taloudellista tilannetta — niiden, jotka pystyvät työskentelemään opintojen ohella.

Kannattaisiin ensisijaisesti opintotuen maksamista aikaisempaa enemmän opintopistei-den kuin opiskeluajan perusteella. Näin ollen opiskelijat valmistuisivat omasta tahdostaan nopeammin ja siirtyisivät ripeämmin työelämään. Lisäksi opintotuen kannustinelementte-jä, kuten opintolainahyvitystä, on kehitettävä. [Mikko Lundén: Kyllä!]

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kinnunen, Mikko, ol-kaa hyvä.

17.14 Mikko Kinnunen kesk: Arvoisa herra puhemies! Kiitos sivistysvaliokuntamme puheenjohtaja Risikolle tämän tarpeellisen lakiesityksen esittelystä, joka kannustaa ensisi-jaisesti opiskeluun ja toissijaisesti työntekoon. Työn tekeminen ja sijaisuudet olivat osa omaakin mukavaa opiskeluaikaani. Tulorajat ovat tulleet monen opiskelijan kohdalla liian nopeasti vastaan. Kiitos tiede- ja kulttuuriministeri Kurviselle tämän tärkeän uudistuksen edistämisestä. Suomen opintotukijärjestelmä on maailman parhaita, mutta senkin on syytä seurata aikaansa ja kehittyä edelleen paremmaksi.

Tämä hallitus on nostanut jo aikaisemmin perheellisten opiskelijoiden tukia ja palautta-nut opintotukeen indeksikorotukset. Opintotukijärjestelmämme yksi heikko kohta on ollut tämä, että opiskelija ei ole voinut tienata kovin paljon menettämättä opintotukeaan. Nyt tätä epäkohtaa ratkaistaan kokeiluluontoisesti.

Olemme tänä syksynä usein tässä salissa puhuneet siitä, että Suomen pitää saada nykyis-tä enemmän korkeakoulutettuja työmarkkinoille. Työelämä on murroksessa. Koulutuksen arvo korostuu. Tarvitaan riittävästi koulutuspaikkoja ja riittävän hyvät edellytykset opis-kella, kannustimia siihen, että mahdollisimman moni rohkenee aloittaa opiskelut ja edetä

Pöytäkirja PTK 142/2021 vp

eteenpäin opintojen polulla. Opiskelijoiden opintotukeen vaikuttavien tulorajojen korottaminen on yksi tärkeä ja ennen kaikkea oikeudenmukainen asia tämän tavoitteen edistämiseen. Tulorajat nousevat nyt tällä uudistuksella 25 prosenttia. Muutos on merkittävä, vaikka toki voisi olla korkeampikin. Päätoimisesti yhdeksän kuukautta opiskeleva voi tienata ensi vuonna 3 000 euroa enemmän. Tämä helpottaa monen opiskelijan taloudellista tilannetta, kun palkkatuloilla voi täydentää opintotukia.

Arvoisa puhemies! Sivistysvaliokunta tukee lausunnossaan tätä hallituksen esitystä. Valiokunta näkee, että opintojen aikana tehty työ kantaa hedelmää myöhemmässä työelämässä. Työelämätaitojen oppiminen on prosessi, johon pitää antaa kunnon mahdollisuudet jo opiskellessa. Kun opiskelija pääsee opintojen ohessa alan töihin, hänen oppimisensa syvenee. Tieto kiinnittyy käytäntöön ja kokemuksiin. Oppimisesta tulee soveltavaa. Samalla oppii työelämässä tarvittavia tietoja ja taitoja. Työkokemus tulee joustavasti lukea mukaan opiskeluohjelmaan. Tällaisen monipuolisen oppimisen jälkeen opiskelija on valmiimpi työelämään.

Esityksessä on myös muita hyötyjä. Virkamiesten tekemien tuoreiden arvioiden mukaan tulorajojen nosto vaikuttaa lopulta myönteisesti julkiseen talouteen. Sen vuoksi tulorajoja kannattaakin jatkossa nostaa pysyvästi. Sitä toivovat myös kaikki lausunnonantajat. Kaiken kaikkiaan uudistuksesta on viestittävä ja tiedotettava selkeästi.

Arvoisa puhemies! On esitetty huolta siitä, että uudistus pitkittää valmistumisaikataulua. Uskon, että opintolainan hyvitys, kun opiskelija valmistuu määräajassa, auttaa valmistumaan ratkaisevalla tavalla. Suomen opiskelija-allianssin mielestä vastuu vuositulorajojen tarkkailusta tulee olla opiskelijalla itsellään. Työnteosta ei tule rangaista. Opiskelijoiden työntekoa ja ahkeruutta ei tule nähdä huonona asiana. Uudistus ei velvoita ketään tekemään nykyistä enempää työtä, eikä se siten rankaise ketään opiskelijaa.

On arvioitu, että tämä uudistus kasvattaa työllisyyttä arviolta 2 000 hengellä. Pula työntekijöistä, joka riivaa eri puolilla Suomea, saa apua ja ratkaisuja. Yritykset saavat opiskelijoista hyviä sijaisia ja kausityöntekijöitä. Opiskelija saa jalan oven väliin ja työllistyy valmistuttuaan paremmin. Uudistus lisää kaiken kaikkiaan opiskelijoiden toimeentuloa. Se tuo aikaisempaa useamman opiskelijan opintotuen piiriin. Ahkeruus kannattaa. Uskon, että tästä uudistuksesta kannattaa tehdä kokeilun jälkeen pysyvä. Lakiesitys on kannatettava.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Honkonen poissa. — Ledamot Strand, var vänlig.

17.19 Joakim Strand r: Tack, ärade talman! Tässä edustaja Kinnunen oikeastaan tyhjen si koko pajatson.

Ett väldigt utmärkt anförande av ledamot Kinnunen. Vi diskuterar alltså en ändring till lagen om studiestöd där inkomstgränserna temporärt ska höjas år 2022 med 25 procent i enlighet med budgetriksens beslut. Man kan förstå fråga sig varför man inte tidigare har gått in för dessa förändringar.

Voi tietenkin miettiä, miksei aikaisemmin olla jo saatu tätä tehdyksi, ja itse myös kannatan tulevaisuudessa varmaankin vielä kovempaa korotusta ja myös pysyvää sellaista. Se, että pystyy sekä opiskelemaan että työskentelemään — ja varsinkin tämän päivän muuttuvassa työelämässä työhön kiinni pääseminen — on entistäkin tärkeämpää.

Pöytäkirja PTK 142/2021 vp

Det att man i ett tidigt skede av studierna så mycket som möjligt också kan arbeta, i synnerhet i en tid då arbetsmarknaden förändrar sig i en rasande takt, är oerhört värdefullt, så jag vill tacka regeringen för ett gott förslag och också för det stöd som här verkar finnas över partigränserna.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kalli, olkaa hyvä.

17.21 Eeva Kalli kesk: Arvoisa puhemies! Kuten sivistysvaliokunnan mietinnöstä voi lukea, tämä esitys opintotukilain muuttamisesta on tervetullut ja vastaa samanaikaisesti monen tarpeeseen. Esityksessä ehdotetaan siis korotettavaksi opintotukeen vaikuttavia opiskelijan tuloarvoja määräaikaisesti 25 prosentilla vuodeksi 2022. Käytännössä tämä tarkoittaisi sitä, että tuellisen kuukauden tuloarja nousisi nykyisestä vajaasta 700 eurosta 870 euroon ja tuettavan kuukauden tuloarja reilusta 2 000 eurosta 2 600 euroon. Esimerkinomaisesti muutos lisäisi päätoimisen, yhdeksän kuukautta vuodessa opintotuen piirissä olevan opiskelijan mahdollisuutta lisätuloihin ensi vuonna noin 3 000 eurolla vuositulorajan noustessa siten 15 630 euroon.

Myös liikaa maksetun tuen takaisinperintää koskevassa säännöksessä tarkoitettuja euromääriä ehdotetaan vastaavasti korotettavaksi 25 prosentilla. Vaikka omasta opiskeluajastani on jo hyvin kauan aikaa, [Ben Zyskowiec: Eikä ole!] niin muistan silti hyvin, miten ikävältä ja epäoikeudenmukaiselta tuntui maksaa opintotukea takaisin jälkikäteen, kun kovalla työllä ja vaivalla oli onnistunut yhdistämään opintoja ja työntekoa. Takaisin perittävät summat eivät tuolloin osaltani olleet suuria, mutta jokainen euro oli opiskeluaikana tarpeen, ja näin on takuulla myös tämän päivän opiskelijoilla, ainakin suurella osalla heistä.

Tähän liittyen toteaisinkin edustaja Koposelle vastaukseksi, että tämä muutosesitys pyrkii siis kannustamaan sekä opiskelemaan että tekemään töitä.

Muutos on erittäin kannatettava ja perusteltu. Se parantaa opiskelijoiden toimeentuloa ja tuo aikaisempaa useamman opiskelijan opintotuen piiriin ja tarjoaa tosiaan samalla lääkkeen monen alan kokemaan osaaajapulaan ja kasvattaa siten myös työllisyyttä, kuten kollegat täällä jo ovat todenneet. Ja mikä parasta tai mikä myös myönteistä, niin tuoreimpien arvioiden mukaan tuloarvojen noston vaikutukset ovat vieläpä julkisen talouden kannalta myönteiset. Kaiken kaikkiaan kuulostaa siis erinomaiselta ja pitkään odotetulta muutokselta, josta kiitän hallitusta ja ministeri Kurvista. Toivottavasti muutoksen ennakoitujen myönteisten vaikutukset tulevat todeksi, ja jos näin käy, kuten uskon, olisi viisasta ja loogista tehdä muutoksesta pysyvä.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ja edustaja Vikman, olkaa hyvä.

17.23 Sofia Vikman kok: Arvoisa puhemies! Opintotuen tuloarjat ovat ahkeruuden ja kannustavuuden jarru. Opiskelijalla täytyy olla oikeus tehdä työtä ja hankkia lisätuloja ja samalla hankkia arvokasta työkokemusta. Jos opiskelija pystyy yhdistämään työnteon eteneviin opintoihin, sen pitää aina olla hänelle kannattavaa myös taloudellisesti. On täysin hullunkurista, että nuoria opetetaan laskemaan, paljonko töitä kannattaa tehdä menettämättä tukia. Ahkeruudesta pitää palkita, ei rangaista. Opintotuen tuloarjaa onkin nostettava reippaasti ja pysyvästi. Kuitenkin hallitus on päätenyt korottamaan opintotuen tuloarvoja vain 25 prosentilla ja vain väliaikaisesti ensi vuodeksi. Päätös jää puolitiehen. Miksi vain

Pöytäkirja PTK 142/2021 vp

25 prosentilla ja vain vuodeksi, kun kaikki faktat, tosiasiat puhuvat reilumman korotuksen puolesta ja pysyvän korotuksen puolesta?

Kokoomuksen sivistysvaliokunnassa vastalauseessaan esittämä opintotuen tulojen pysyvä korotus 50 prosentilla parantaisi opiskelijoiden toimeentuloa merkittävästi sekä mahdollistaisi tärkeän työkokemuksen kerryttämisen jo opiskeluaikana. Ahkeruuteen kannustavan päätöksen myötä myös valtion verotulot kasvaisivat ja Kelan byrokratia vähenisi. Kokoomus on jo aiemmissa vaihtoehtobudjeteissaan esittänyt opintotuen tulojen pysyvää korotusta 50 prosentilla, ja näin teemme edelleen ensi vuodelle.

Arvoisa puhemies! Palkansaajien tutkimuslaitoksen mukaan opintotuen tulojen korottaminen 50 prosentilla kasvattaa valtion nettotuloja noin 5,9 miljoonalla eurolla vuodessa. Näin ollen tilanne olisi positiivinen sekä opiskelijan että valtiontalouden kannalta. Myös asiantuntijalausunnot ovat puoltaneet pysyvää ja kunnollista korotusta opintotuen tuloihin.

Työelämä muuttuu ja monipuolisen työkokemuksen arvostus on vain kasvanut. Ajatusmalli, jonka mukaan ensin käydään koulut ja sitten siirrytään työelämään, on auttamatta vanhentunut, ja opiskeluaikainen työkokemus voi olla jopa koulutusta vastaavan työn saamisen edellytys. Tästäkin näkökulmasta opintotuen tulojen pysyvä korotus 50 prosentilla olisi perusteltua.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Autto, olkaa hyvä.

17.26 Heikki Autto kok: Arvoisa herra puhemies! Tässä edellä edustaja Vikman puhui niin hyvin, että ei pitkää puhetta tarvitse pitää, mutta haluan tosiaan todeta sen saman asian, että onhan tämä nyt opiskelijoille pettymys, kun pitkään on jo tiedetty ja esimerkiksi Palkansaajien tutkimuslaitoksen tutkimuksen perusteella saatu aivan kunnolla tänne valtiovalan suuntaan mustaa valkoisella siitä, että jos näitä opintotukeen liittyviä vapaan tulon rajoja korotetaan 50 prosenttia, niin silloin saataisiin kunnolla paitsi parannettua sitä opiskelijoiden toimeentuloa niin myös lisättyä aktiviteettia työelämässä niin paljon, että valtiollekin jäisi sitten sinne valtion kiristuun enemmän kuin mitä ikään kuin teoreettisesti valtio tässä opiskelijoille tehdyssä kädenojennuksessa menettää. Eliikkä on tavallaan aivan hulluutta rajoittaa tätä tällaiseen pienimuotoiseen kokeiluun, kun voitaisiin reippaalla, reippaalla opintotulojen vapaan tulojen korotuksella saada todella parannettua opiskelijoiden toimeentuloa, helpotettua sitä vakavaa työvoimapulaa, joka tällä hetkellä monilla niillä aloilla vallitsee, jonne opiskelijat mielellään työllistyisivät. Työllisyyden parantamisen pitäisi kaiken kaikkiaan olla hallituksen ykköstarvoitteita. Ja todella se työkokemus, jota opiskelujen aikana saadaan, on aina tietysti elämässä eteenpäin ja tulevan työllistymisen kannalta hyväksi, vaikka se ei liittyisi välttämättä aina suoraan siihen omaan opintoalaan. Ja siinä mielessä hieman kummastelen niitä puheita, joita on käytetty, että tämä jollain tavalla esimerkiksi viivästyttäisi opintojen valmiiksi saamista, koska tietenkään tämä ei niin tee, vaan opintojen tulee edetä sitten tässä tavoiteaikataulussa ja työnteke tapahtuu opintojen rinnalla.

Arvoisa puhemies! Kyllä oma käsitykseni on nimenomaan se, että useimmiten myös se työnteke siinä opintojen ohella motivoi nimenomaan opintoja edistämään, kun työelämässä käytännössä nähdään, mihin niitä taitoja, tietoja, mitä siellä opinnoissa on mahdollista omaksua, todella tarvitaan, joten tässä mielessä paljon reippaampiin toimenpiteisiin kyllä kannustan hallitusta jatkossa.

Pöytäkirja PTK 142/2021 vp

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitos. — Totean jälleen, että meillä on maskisuositus täällä salissa olemassa. — Edustaja Juuso, olkaa hyvä.

17.29 Kaisa Juuso ps: Arvoisa puhemies! Erittäin tervetullut esitys tämä tuloarajojen korottaminen, mutta valitettavasti vain ensi vuodeksi. Kyllä perussuomalaiset olisivat myöskin toivoneet, että tästä korotuksesta olisi tehty pysyvä. Meidän mielestämme tämä kokoomuksen esitys siitä, että oltaisiin korotettu kerralla se 50 prosenttia, on erittäin hyvä, ja perussuomalaiset ovat allekirjoittaneet kokoomuksen vastalauseen siltä osin.

Kuten tässä aikaisemminkin on todettu, opintotukilainsäädäntö on hyvinkin hajanainen. Samalla, kun koulutukseen on tehty monia uudistuksia, opintotukilainsäädäntö ei ole siinä ehtinyt ihan perässä päivittyä, eikä itsestään tietenkään päivitykään, vaan siihen pitäisi tulla hallituksen esitys.

Yksi tällainen pieni, yksinkertainen muutos, mitä olisin toivonut, että olisi tullut tähän esitykseen, olisi ollut se, että ammatillisten opintojen ohella tehty lyhyet oppisopimusjaksot olisivat tulleet opintotuen piiriin. Ne ovat jääneet sieltä pois ja aiheuttavat todella paljon takaisinperintää ja ylimääräistä työtä Kelalle, kuten myöskin nämä opintotuen matalat tuloarajat aiheuttavat lisätyötä Kelalle. Että kyllä tässä olisi näiden muiden myönteisten asioiden lisäksi myöskin vähennetty sitä Kelan työkuormaa.

Kannatamme tosiaan lämpimästi tätä kokoomuksen vastalauseetta. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Satonen, olkaa hyvä.

17.31 Arto Satonen kok: Arvoisa puhemies! On erittäin hyvä asia, että opiskelijoiden vaapaata tuloarajaa nyt nostetaan. Vaikka askel onkin pieni, niin se on oikean suuntainen.

Täällä jo vähän keskusteltiin siitä, vaikuttaako se, jos opiskelijat tekevät enemmän työtä: johtaako se siihen, että valmistuminen viivästyy. Täytyy sanoa, että omista opiskeluaajoistani on jo kyllä varsin pitkä aika, mutta kyllä ainakin siihen aikaan maailma toimi niin, että en sellaista korrelaatiota havainnut. Päinvastoin, saattoi olla jopa niin, että joku, joka oli töissä, valmistui nopeammin kuin sellainen, joka ei ollut töissä ollenkaan.

Mutta tästä määräaikaaisuudesta ja tästä 25 prosentin korotuksesta olen täysin samaa mieltä kuin mitä täällä edustajat Vikman, Autto ja myös Juuso ja moni muu ovat sanoneet, että tämä on kyllä aika vaatimaton askel suhteessa siihen, mitä voitaisiin tehdä. Oikeastaan kysymykseni kuuluukin hallituspuolueiden suuntaan, että kun tämä nyt korotetaan 25 prosentilla ja nimenomaan vain vuodeksi tässä vaiheessa, niin mikä sen määräaikaisuuden peruste oikeastaan on. Onko nähtävissä, että vuoden päästä meillä ei enää ole sellaista työvoimapulaa, että me tarvittaisiin näiden opiskelijoiden panosta? En usko, että maailma muuttuu, enkä myöskään toivo, että se muuttuu niin paljon. Tai onko niin, että vuoden päästä se 3 000 euron korotus niille opiskelijoille, joille se heidän vuosituloonsa on äärimmäisen tärkeä, ei enää olisikaan niin tärkeä? Täytyy nimittäin muistaa se, että ne opiskelijat, jotka eivät saa rahoitusta omilta vanhemmiltaan, ovat varsin niukoilla tuloilla, ja on erittäin hieno asia, että heillä on nyt mahdollisuus tienata enemmän. Vai mikä muu syy tulee siinä vastaan, että tätä järjestelmää ei voitaisi tehdä pysyväksi?

Joten kannustan kyllä erittäin voimakkaasti hallituspuolueita siihen, että vähintään tämä järjestelmä tehdään pysyväksi ja mieluummin otetaan oppia kokoomuksen vaihtoehtobudjetista, että tuplataan myös tämä korotuksen taso.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Risikko, olkaa hyvä.

17.33 Paula Risikko kok: Arvoisa puhemies! Tulin vielä kertomaan hieman tästä kokoomuksen ja perussuomalaisten vastalauseesta:

Siis meidän kannattamme hallituksen tavoitetta opintotuen tulo-rajojen nostamisesta mutta katsomme, että esitetyssä muodossaan se on riittämätön. Määräaikaisen tulo-rajojen korotuksen sijaan olisi toteutettava pysyvä 50 prosentin tulo-rajojen korotus. Työnteon on aina oltava kannattavaa, ja kannustinloukkuja on pyrittävä purkamaan.

Joka vuosi yli 40 000 opiskelijaa saa Kansaneläkelaitokselta päätöksen opintotuen takaisinperinnästä. Opintotuen matalat tulo-rajat aiheuttavat keinotekoisia köyhyyttä. Tulo-rajojen korotus parantaa opiskelijoiden mahdollisuuksia työnteokseen ja elintason nostamiseen opintojen aikana.

Palkansaajien tutkimuslaitoksen mukaan opintotuen tulo-rajojen korottaminen 50 prosentilla lisäisi opiskelijoiden keskimääräisiä tuloja vuodessa 600 eurolla. Valtion vuotuisia nettotuloja korotus lisäisi noin 6 miljoonaa euroa, ja tässä ei ole edes otettu huomioon sitä, mikä säästö tulee, kun Kelan ei tarvitse näitä takaisinperintöjä suorittaa.

Me vastalauseen jättäjät esitämme siis, että opintotukilainsäädäntöä tarkastellaan tulevaisuudessa kokonaisuutena — mihin viittasin jo tuossa mietinnön esittelyssäkin ja johon me otimme valiokunnassakin kantaa ja viittasimme aikaisempaan lausumaan — eli opintotukilainsäädäntöä olisi katsottava kokonaisuutena ja kehitettävä kokonaisuutena, koska sitä on vuosien aikana tilkkutäkkimäisesti vain paikkailtu, ja siitä syystä toivottavasti myöhemmin tähän päästään ja viimeistään seuraava hallitus ottaa siitä kappia. Tässä yhteydessä, kun puhumme tästä nimenomaisesta lainsäädännöstä, mistä nyt on kysymys, eli opintotukilain muuttamisesta, katsomme, että opintotuen tulo-rajat on korotettava 50 prosentilla, eikä kuten hallitus esittää 25 prosentilla, ja me haluamme, että niitä korotetaan pysyvästi eikä ainoastaan vuodeksi.

Arvoisa puhemies! Täällä keskustapuolueen edustaja Aittakumpu, kertoi, että tämä on keskustan saanto, mutta ainakin nyt ymmärsin, että kaikki hallituspuolueet ovat tämän kannattajia, ja olen ymmärtänyt, että edustaja Vestmanin, joka tätä on ajanut hyvin pitkään, lakialoitteeseen muitakin puolueita pisti nimensä, ja hyvä niin. Ihan kaikki siellä eivät kuitenkaan tietenkään ole. Itse näkisin, että vasta sitten kannattaa pröystäillä tästä saannosta, kun tämä on 50 prosenttia ja tämä on pysyvä.

Nyt kun se on yhden vuoden ainoastaan, niin onhan se hyvä alku, mutta toivon todella, että tähän olisi saatu ihan kunnolla parannus. Sitä ovat opiskelijat odottaneet, ja opiskelijat olisivat sen ansainneet.

Myös Suomen työelämän tilanne on tällä hetkellä se, että meillä on paljon kohtaantongelmaa, meillä on myöskin paljon sellaista tilannetta, että opiskelijat ovat jopa köyhyysloukun partaalla, ja siitä syystä niitä lisätuloja tarvitaan.

Ymmärrän oikein hyvin sellaisiakin tilanteita, jolloinka ei jollain alalla niitä töitä ole, ja sitten taas voi olla sellainen tilanne opiskelijalla, että hänellä ei ole mahdollisuutta mones-takaan syystä tehdä lisätöitä tai tehdä ollenkaan palkkatyötä opintojen ohella. Senkin ymmärrän, ja siitäkin syystä pidän hyvänä, että tätä kokonaisuudistustakin lähdetään jo vie-mään liikkeelle.

Olen itse sellaisella alalla opiskellut, sosiaali- ja terveydenhuoltoalalla, että sitten kun sain sairaanhoitajatutkinnon suoritettua, ja jo ennen sitä, sain tehtyä terveydenhuollon töi-tä, ja olen sillä rahoittanut sitten omia jatko-opintojani, ja mielestäni se oli kyllä ihan hyvä,

Pöytäkirja PTK 142/2021 vp

että sitten vaikka opintolainaakin piti ottaa, ei jäänyt kauheat velat siitä opiskelusta. Sitä paitsi tänä päivänä kovinkaan moni nuori ei tahdo uskaltaa sitä velkaa edes ottaa, jos satuu, että tuleekin työttömyys, eli pitäisi pystyä sitten myöskin tekemään työtä. Ja ei pahitteeksi ole mielestäni sekään, että sen opiskelun aikana saa jo vähän jalkaa ovenrakoon sinne työpaikkoihin, koska saattaahan olla, että jollain alalla on valtavan suuri tarjonta sitten työntekijöistä, ja ne, joilla on jo kokemusta, ovat sitten etulyöntiasemassa. Ja kyllä näin terveydenhuollon opettajana sanon, että se kokemus on aina valttia sitten kun valmistuu; kaiken kaikkiaan esimerkiksi hoitotyön osaaminen jo opiskelun aikana, ihan niin, että on saanut siihen harjoitusta ja tukea sieltä työyhteisöstä ja työelämästä ja saanut kokemusta, kylä näkyy sitten opiskelijoiden suoritustasonakin.

Elikkä mielestäni 50 prosenttia, ja pysyvästi. Se olisi vasta sellainen, jota kannattaa hehkuttaa. Mutta tämä on hyvä alku. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Talvitie, olkaa hyvä.

17.39 Mari-Leena Talvitie kok: Arvoisa herra puhemies! Tässä on edellä tullut hyviä puheenvuoroja opiskelijoiden tulojen korotuksen puolesta, ja tämä hallituksen esitys on tosiaan askel oikeaan suuntaan. On harmittavaa kuitenkin, että esitys lähtee siitä, että tulorajaa korotetaan 25 prosenttia ensi vuodelle ja se tehdään määräaikaisena. Tuellisen kuukauden tuloraja nousee nykyisestä vajaasta 700 eurosta noin 870 euroon ja tuettoman kuukauden tuloraja noin 2 000 eurosta 2 600 euroon.

Tästä samasta asiasta on tosiaan tehty aikojen saatossa useitakin lakialoitteita. Tällä kaudella kollegat — edustajat Vestman, Marttinen, Heikkinen ja monet muut eri puolueista — tekivät lakialoitteen, jossa tulorajojen korotettaisiin 50 prosenttia. Ja tulorajojen nosto on tosiaan tarpeellinen ja odotettu, mutta — samalla tavalla kuin edustaja Satonen tässä äsken kyseli — mikä on tämän määräaikaisuuden peruste? Minkä takia nähdään, että tulorajojen korotus nimenomaan tehdään vain ensi vuodelle? Onko tässä haluttu ajatella, että tämä on jotenkin koronaan liittyvä toimi? Kun tiedetään, että muutenkin työmarkkinat ovat olleet aikamoisessa myllerryksessä ja murroksessa tämän koronan aikaan, niin on vaikeata nähdä perusteluja vuoden 23 osalta, että mikä olisi se tilanne, että näitten tulorajojen nosto ei enää sinä vuonna olisikaan tarpeellinen.

Valiokunta tuo hyvin esiin, että tästä on myöskin tärkeä viestiä ja tiedottaa opiskelijoille. Joka vuosi kuitenkin tuhannet opiskelijat tosiaan joutuvat tämän takaisinperinnän kohteen.

Palkansaajien tutkimuslaitoksen mukaan opintotuen tulorajojen korotus 50 prosentilla lisäisi opiskelijoiden keskimääräisiä tuloja vuodessa noin 600 eurolla, ja jos se korotus tehtäisiin tosiaan 50 prosentilla, niin silloin valtion vuotuisia nettotuloja korotus lisäisi noin 6 miljoonaa euroa, ja siinä mielessä tämä ei olisi pelkästään kannustinvaikutus opiskelijoille vaan myöskin valtiontalouden kannalta hyvä ratkaisu.

Omista opiskeluajoistani ei kovin kauan ole aikaa. On siitä nyt kuitenkin reilu kymmenen vuotta, kun olen tutkinnon saanut valmiiksi, mutta hyvin konkreettisen tilanteen eteen jouduin, ja koska se oli niin konkreettinen, niin insinöörinkin laskutaidoilla siinä pohdin, että kukahan tässä nyt voitti, kun sen ainoan kerran takaisinperinnän lasku tuli Kelalta. Olin aloittanut seudullisen ympäristölautakunnan puheenjohtajana, jonka palkkio oli 100 euroa kuukaudessa, joten puolelta vuodelta tulin saamaan 600 euroa, ja tätä 600 euroa en ollut laskenut siihen opintotuen saamiseksi. Elikkä loppuvuodesta sain bruttona 600 euroa

Pöytäkirja PTK 142/2021 vp

viimeisen puolen vuoden työskentelystä lautakunnan puheenjohtajana, mikä aiheutti sitten sen, että kun siitä vähennettiin verot, puolueverot mukaan lukien, niin reilun 300 euroa sain siitä tililleni, mutta Kela sitten muistutti, että yksi opintotukikuukausi, joka oli silloin vähän vaille 400 euroa, piti palauttaa. Ja ajattelin, että siitä puolesta vuodesta, jonka olin toiminut lautakunnan puheenjohtajana, niin tosiaan 600 euroa bruttona oli tulossa, ja siitä verottaja sai osuutensa, puolue sai osuutensa ja Kela sai sitten sen opintotuen takaisin, mutta siinä lystissä kyllä häviäjä olin minä, elikkä opiskelija, joka ei ollut muistanut sitten laskea tätä yhtä 100 euroa kuukaudessa, elikkä puolen vuoden ajalta 600 euron palkkiota luottamustoimesta, joka ei kuitenkaan ollut sitten vaikuttanut opintojen etenemiseen.

Siinäkin mielessä näen, että on tärkeätä, että vaikka opintotuen tulorajat eivät alakohtaisesti olekaan aina oikeudenmukaisia ja on aloja, joilla voi tehdä opintojen ohessa paljon töitä, ja on aloja, joilla ei voi työskennellä ennen kuin on valmistunut, niin silti on kuitenkin kannustavaa se, että me mahdollistetaan niille opiskelijoille, jotka pystyvät samalla siten myöskin opinnoistaan suoriutumaan, mahdollisuus työntekoon. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitos. — Edustaja Kalli, olkaa hyvä.

17.44 Eeva Kalli kesk: Arvoisa puhemies! Täällä on itse asiassa käyty todella hyvää keskustelua ja näyttäisi siltä, että myös aika lailla samanhenkistä. Kaikki näyttävät olevan sitä mieltä, että tämä korotus on tarpeellinen ja erittäin pitkään odotettu. Itse ajattelenkin, että politiikassa on hyvä antaa kiitosta silloin, kun siihen on aihetta, ja hallituspuolueen edustajana olen kyllä valmis kiittämään opposition tekemiä esityksiä silloin, kun sieltä tehdään hyviä esityksiä. Esimerkiksi itse ymmärrän hyvin näitä puheenvuoroja, joissa on kyseenalaistettu tätä määräaikaaisuutta ja toivottu vielä suurempaa korotusta. Oikein hyviä esityksiä. Kiitoksia kirityksestä.

Samassa hengessä odottaisi kuitenkin oppositioltakin nyt ehkä ainakin vähän, pikkuisen kiitosta hallituksen suuntaan, pientä kehumista edes tämän pienen askeleen osalta. Se on kuitenkin 25 prosenttia enemmän kuin nyt ja aiemmin. [Mari Rantasen välihuuto]

Tämän määräaikaaisuuden osalta ja ministerin näkemysten osalta ministeri tietysti itse osaisi perustella paremmin, mutta sen voin sanoa, että asiasta vastaava ministeri Antti Kurvinen on todennut uskovansa, että tästä korotuksesta saadaan myönteisiä tuloksia ja vaikutuksia, ja hän on todennut myös senkin, että jos ja kun näin käy, hänellä on valmius alkaa valmistella pysyvää opintotuen tulorajojen korotusta, kun tiedetään ja nähdään vaikutukset.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitos. — Edustaja Mäenpää, olkaa hyvä.

17.46 Juha Mäenpää ps: Arvoisa puhemies! Käsittelemme opiskelun ohessa työskentelevien opintotuen tulorajojen nostamista. Hallituksen esityksessä on päätetty, että niitä nostetaan 25 prosentilla. Minä voin nyt antaa kiitosta siitä, että se on oikeansuuntainen, mutta se on samalla myös liian alhainen. [Tuomas Kettunen: Liian alhainen!] — Niin. Olisi pitänyt nostaa 50 prosenttia. 25 on vähemmän kuin 50, joten se on silloin liian alhainen, edustaja Kettuselle tiedoksi.

Elikkä olen ollut itse tuolla sivistysvaliokunnan kokouksessa silloin, ja me — voisiko sanoa näin, että täältä oppositiosta — esitimme, että sitä olisi nostettu 50 prosenttiin. Siitä oli hyvä laskelmakin, ja se oli julkisen talouden kannalta positiivinen sillä tavalla, että

Pöytäkirja PTK 142/2021 vp

opiskelijat olisivat saaneet ansioita vuodessa, vuositasolla muistaakseni 600 euroa enemmän ja tämä olisi ollut myös julkiselle taloudelle laskelmien mukaan 6 miljoonaa euroa positiivinen.

Hämmästelen nyt sitä, että meidän pitäisi valtavasti kiitosta antaa — koska me oikeasti äänestimme siellä ja keskustapuolue äänesti vastaan sitä 50 prosentin esitystä. Jos teidän mielestänne on tulevaisuutta, että tästä tulee pysyvä ja prosenttia voidaan korottaa edelleen, niin ihmettelen sitä, miksi hallituspuolueet sitten vastustivat tätä opposition tekemää kokoomuksesta tullutta esitystä.

Arvoisa puhemies! Tuossa edustaja Talvitie otti vielä esille nämä tulo-rajien yhteydessä esiin tulleet ongelmat. Kyllä se minun mielestäni vähän käsittämätöntä on, että moni opiskelija osaa sen työnsä laskea sillä tavalla, että ei ansaitse liikaa, että saa sen täyden opintotuen, mutta sitten, jos oletkin jonkun lautakunnan jäsen tai varajäsen ja saat sitten muutaman kympin tai jopa satasta sieltä tuloa, jota et ole välttämättä osannut huomioida Kelan laskiessa näitä ansaintarajoja, niin väistämättä tulee mieleen, että kuinkahan paljon kalliimmaksi se tulee, että siellä Kelassa joku laskee niitä muutaman kympin ylityksiä kuin... [Puhemies keskeyttää puheenvuoron puheajan ylityttyä]

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Vikman, olkaa hyvä.

17.49 Sofia Vikman kok: Arvoisa puhemies! Aiemmassa puheenvuorossani toin esiin, että kokoomus nostaisi opintotuen tulo-rajia pysyvästi ja 50 prosentilla. Se olisi sekä opiskelijan että valtiotalouden kannalta paras vaihtoehto eli kaikki voittaisivat. Nyt kuitenkin täällä on perustellusti esitetty hallituspuolueiden edustajille kysymys, miksi ihmeessä korotus tehdään vain 25 prosentilla ja miksi se on tehty vain vuodeksi, eli miksi ei pysyvästi. Tähän kysymykseen me emme ole saaneet vastausta.

Toiseksi nostaisin esiin, että hallituksen olisi pikimmiten käynnistettävä opintotukilain kokonaisuudistus, jossa arvioidaan opintotukilainsäädäntöön eri hallituskausina tehtyjen muutosten vaikutukset sekä tuodaan tarvittavat lainsäädäntömuutokset eduskunnan käsiteltäväksi. Eli tulo-rajien korotusta tarvitaan, mutta toisaalta tähän koko järjestelmään tarvitaan myös kokonaisuudistus.

Mitä tulee tähän opintotuen tulo-rajien korottamiseen ja pysyvään sellaiseen, niin näen sen sen takia tärkeänä ja olennaisena toimenpiteenä, että se on kuitenkin opiskelijan näkökulmasta se, jolla opiskelija voi kaikista konkreettisimmin vaikuttaa omaan elintasoonsa. Opiskelijalla on oltava oikeus tehdä työtä ja hankkia lisätuloja, ja lisäksi siinä on se, että opiskelija tarvitsee myös arvokasta työkokemusta jo opintojen aikana. Jos opiskelija pystyy yhdistämään työnteon eteneviin opintoihin, sen pitää olla aina hänelle kannattavaa ja siitä ei saa rankaista, vaan tähän pitää pikemminkin kannustaa. Siksi tarvitaan kokoomuksen jo aiemmissa vaihtoehtobudjeteissaan esittämä opintotuen tulo-rajien korotus 50 prosentilla ja pysyvästi.

Ja vielä tähän toistaisin hallituspuolueiden edustajille sen kysymyksen, miksi tätä ei voida toteuttaa pysyvästi ja reilulla korotuksella, koska siinä meidän esittämässämme vaihtoehdossa kaikki osapuolet edelleen voittaisivat eikä se olisi keneltäkään pois.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kiljunen, Anneli, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 142/2021 vp

17.52 **Anneli Kiljunen sd:** Arvoisa herra puhemies! Kuten täällä on todettu, meillä on tällä hetkellä käsittelyssä opintojen ohella tehty työ, ja siihen liittyvä ansaintaraja nousee nyt 25 prosentilla. Kuten täällä on kaikkien puheenvuoroissa todettu, hallituksen esitys on oikeasuuntainen mutta riittämätön. Tämä on varmaan sellainen asia, joka keskusteluttaa meitä. Se on ollut myös tuolla valiokunnassa, ja siellä myös nähtiin, että on tärkeää, että opiskelijalla on mahdollisuus opiskelun ohessa hankkia myös toimeentuloa työtä tehden, ja se lisää opiskelumotivaatiota ja sitten myös toimeentuloa ja opiskeluhyvinvointia sekä parantaa työmarkkina-asemaa ja osaamista työmarkkinoilla. Siltä osin tässä esityksessä on paljon positiivista hyvää, ja tästä on hyvä jatkaa.

Esimerkiksi tästä syystä mielestäni on erittäin hyvä, kun valiokunnassa saatiin yhteinen näkemys myös siitä, että opintotukilain kokonaisuudistuksen tarve on selkeä, ja sekin me kaikki täällä ollaan todettu. Painotukset ovat vähän erilaisia, mutta se yhteinen näkemys on, että me tarvitsemme kokonaisuudistuksen sen takia, että tätä opintotukilainsäädäntöä on uudistettu pirstaleisesti ja tämmöistä kokonaisuudistusta ei ole arvioitu moniin vuosiin. Tästä syystä kannatan tätä myös itse henkilökohtaisesti erittäin vahvasti.

Mielestäni yhtenä isona ongelmana on myös se, että opintotuki on niin voimakkaasti lainapainotteinen. Se on tehnyt sen, kuten täällä on puheenvuoroissa myös tuotu esille, että kun opiskelija valmistuu, käytännössä hänelle jää jo lähtökohtaisesti opintolainaa, ja kun hän on sen ikäinen, että hän on perheellinen ja lähtee rakentamaan itselleen omaa elämäänsä, niin hän lähtee lainataakka mukanaan, ja se varmaan ei ole tarkoituksenmukaista, että ihminen joutuu opiskelemaan ja hankkimaan samanaikaisesti elantonsa lainalla, jotta pystyy syömään, jotta pystyy opiskelemaan, jotta pystyy sitten maksamaan tarvittavat ruoat ja muut vastaavat. Sen takia mielestäni opintorahan taso on se, jota meidän pitäisi pystyä myös tulevaisuudessa arvioimaan uudestaan, että se on sillä tasolla, että ihminen pystyy entistä vahvemmin tukeutumaan opintorahaan ja sitä kautta mahdollisesti sitten tarvittaessa ottamaan opintolainaa, mutta se ei lähde tästä lähtökohdasta niin kuin tänä päivänä, että nykyinen opintorahataso oikeastaan edellyttää opintolainan ottamista, jotta selviää opinnoistaan ja elinkustannuksista.

Erityistä huolta kannan nimenomaan perheellisistä, joittenka opintoraha on 254 euroa huoltajalta, ja sitten on huoltajakorotus 101 euroa, [Puhemies koputtaa] ja tämä on osaltaan näiden... [Puhemies: Aika!] — Joo, kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Kettunen, olkaa hyvä.

17.55 **Tuomas Kettunen kesk:** Kunnioitettu herra puhemies! Tosiaan nyt korotetaan vihdoin ja viimein opintotukea ja opintotukeen liittyvää tulorajaa kokeilumielessä määräaikaaisesti 25 prosentilla. Tämä korotushan olisi pitänyt tehdä jo viime hallituskaudella tai sitä edellisellä hallituskaudella. Ja nyt täytyy katsoa historiankirjoihin, ketkä ovat olleet silloin ministeriainiossa [Mari Rantasen välihuuto] opinto- tai opetusministereinä tai tiede- tai kulttuuriministerien paikoilla. Nimittäin nyt, kun opposition suunnalta tähänkin mietintöön on jätetty eriävä mielipide siitä, että tämä prosenttiosuus olisi pitänyt olla korkeampi, niin täytyy kyllä nyt tähän todeta opposition suuntaan ja varsinkin kokoomuksen suuntaan, että tämä 25 prosentin korotus on enemmän kuin se, mitä aikaisemmat hallitukset ovat tehneet [Juha Mäenpää: Sipilän hallitus!] tai aikaisemmat kokoomustaustaiset ministerit tämän prosenttiosuuden osalta. Vihdoin ja viimein tämä 25 prosentin korotus nyt tehdään, ja tätähän on kiitelty lausunnoissa. Sitä on kiitelty Suomen ylioppilaskuntien liiton suunnal-

Pöytäkirja PTK 142/2021 vp

ta, sitä on kiitelty SAMOKinkin suunnalta, ja tämä esitys jos mikä kasvattaa nyt työllisyyttä nuorten keskuudessa.

Tässä on hyviä, hyviä vaikutuksia lisää, totta kai, opiskelijoiden toimeentuloon. Ja niin kuin tässä on jo aikaisemmissakin puheenvuoroissa tuotu esille, että tämä tuloraja tulisi kuitenkin korottaa pysyvästi, niin kyllä itsekin sitä kannatan, ja tiede- ja kulttuuriministeri Kurvinenkin on jo sen ilmoittanut, että mikäli se on hänestä kiinni, niin se tullaan tekemään.

Tässä vaiheessa haluan kyllä kiittää vielä sitä, että tähän maahan piti saada punamultahallitus ja keskustalainen tiede- ja kulttuuriministeri, että nämä tasokorotukset vihdoinkin viimein saatiin aikaiseksi. 12 vuotta me olemme tätä odottaneet. Sinipunahallitus ei ole sitä saanut aikaiseksi, mutta punamultahallitus on pitänyt opiskelijoiden puolta, ja siitä minä kiitän tänä iltana. [Ben Zyskowiczin välihuuto]

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ledamot Löfström.

17.58 **Mats Löfström r:** Ärade herr talman! Höjningen av studerandes inkomstgränser som vi diskuterar här i kväll är en väldigt viktig förändring som kommer ha konkret betydelse för många studerande. Stort tack till hela regeringen för den här viktiga förändringen. Den betyder att man lyfter inkomstgränserna med 25 procent, och det är mycket efterlängtat och motiverat. Det är också motiverat att efter det här inte bara göra det temporärt utan också göra det permanent. Det borde vara nästa steg, samtidigt som man utvärderar om den kunde lyftas ännu mer.

Flit borde aldrig bestraffas, vilket i praktiken har gjorts. Så klart borde arbetet vid sidan om studierna aldrig gå ut över fliten för själva studierna, men många kan kombinera det och behöver göra det eftersom de inte har råd eller har föräldrar som har råd att hjälpa till med att bekosta hyra och levnadskostnader som studiestödet inte räcker till. Det kan vara mycket dyrt på i synnerhet vissa studieorter. Om inte jag själv hade arbetat vid sidan av mina egna studier här i Helsingfors hade jag i alla fall inte klarat mig, och då var hyresnivån betydligt lägre än den är i dag.

Ärade talman! Här har kommit kritik mot att det här är ett steg i rätt riktning, men för litet. Det tycker jag är orättvist. Den här regeringen gör åtminstone någonting och tar ett ordentligt steg i rätt riktning som på riktigt kommer hjälpa väldigt många studeranden. Tack till regeringen för det.

Puhemies Anu Vehviläinen: Yhteenvedo.

[Tulkki esittää puheenvuorosta suomenkielisen yhteenvedon]

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Risikko.

18.01 **Paula Risikko kok:** Arvoisa puhemies! Täällä edustaja Kalli hyvin muistutti siitä, että silloin, kun on kiitoksen aika, niin silloin pitää kiittää. Ja kyllähän me toki olemme kiitollisia siitä, että tässä on saatu nyt nimenomaan joku alku tälle, eli on vuoden mittainen alku ja 25 prosenttia tämä korotus tähän opintotuen tulorajaan, kuinka paljon voit tietä. Mutta siitä huolimatta kysyn, mitä edustaja Vikmankin täällä peräänkuulutti, mikä se syy sitten oli, että tätä ei voitu laittaa 50 prosenttiin ja ihan pysyväksi, koska tämän hin-

Pöytäkirja PTK 142/2021 vp

tansa haukkuu. Elikkä jos tässä olisi joku sellainen, että tässä olisi epäily, että näin ei kävisi tai että jos tässä ei olisi plusmerkkinen tämä lopputulos, niin minä ymmärtäisin tämän apurikoinnin, että kokeillaan yksi vuosi, miltä näyttää, mutta tässähän on kaikki myönteistä.

No, kiitän myöskin tässä yhteydessä niitä hallituspuolueiden edustajia, jotka allekirjoittivat edustaja Vestmanin lakialoitteen. Se oli osoitus siitä, että teillä olisi tahtoa ollut. Mutta tietysti mielenkiintoista on se, mikä, kuka jarrutti, kun nämä henkilöt, jotka ovat hallituksessa, jotka ovat hallituspuolueissa, ovat allekirjoittaneet tämän lakiesityksen, ehdotuksen ja aloitteen. Mutta mikä sitten esti, että tätä ei voitu viedä eteenpäin siellä? Se olisi mielenkiintoista tietää. Ja kaiken kaikkiaan sanon, että tämä on sellainen lakialoite, joka kannattaa nyt kyllä tarkkaan katsoa, että se saataisiin eteenpäin.

Kiitän myös niistä kiitoksista, mitä edustaja Kalli sanoi, että oppositio kirittää. Kyllä, oppositio on jo edellisessä vaihtoehtobudjetissa ottanut tämän asiaksi, ja voi ollakin, että se on se syy, että tähän ovat sitten hallituspuolueetkin heränneet. Että totta, me varmasti kiritimme tässäkin yhteydessä.

Ja sitten: täällä on mielestäni aivan turha käyttää sellaisia puheenvuoroja — tämän sanon vain omana kantanani — että miksi edellinen hallitus ei ole tehnyt sitä ja tätä ja tuota. Aina voi muita syyttää, mutta aina kannattaa katsoa peiliin silloin, kun on itse hallitusvas- tuussa. — Kiitos.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Talvitie, edustaja Talvitie poissa. — Edustaja Myllykoski.

18.04 **Jari Myllykoski vas:** Arvoisa rouva puhemies! Kun tuossa ensimmäisessä puheenvuorossani tohdin sanoa, että voi olla myös negatiivisia vaikutuksia, niin kun muistelen viime kaudelta tätä, niin yhtenä, mihinkä osoitettiin kritiikkiä, oli juuri opintojen pidentyminen, eli minä en sitä omasta päästäni ole keksinyt.

Haluan tällä puheenvuorolla myös tuoda esille sen, että tuen erittäin paljon edustaja Vikmanin tekemää esitystä, että valmistelu aloitettaisiin välittömästi. Se, mikä täällä on sivistysvaliokunnankin tahtotilana, on, että se selvitetään, koska näitä uudistuksia on monessa vaiheessa tehty ja kokonaisuus ei ole aivan selvillä, mitä mikäkin on vaikuttanut mihinkäkin.

Mutta täytyy sanoa, että näinä päivinä, kun me puhutaan paljon opiskelijoiden mielen- terveysongelmista ja siitä isosta taakasta, mikä meillä siellä on, ei suin päin kyllä kannata lähteä tekemään jotakin sellaista, mihinkä ei pystytä vaikutustenarviointia tekemään. Kun katselette järjestöjen sivuja ja asiantuntijoitien näkemyksiä siitä, mitä on se, kun opiskelet, teet työtä ja yhdistät vapaa-ajan, niin se on semmoinen kolmiyhteys, että on osattava myös kantaa vastuu siitä, kuinka asioita hoidetaan.

Itse olen sillä kannalla, että olisi ollut asianmukaista katsoa tätä korotuksen suuruutta, ja varsinkin olisin toivonut, että tämä kesto olisi ollut pidempi. Minulla ei ole edustaja Risikolle eikä Vikmanille vastausta, miksi näin ei tehty. Ilmeisesti ollaan pohdittu, että halutaan tällä myös selvittää, mitä tulee, mutta kun en ole valiokunnan jäsen, niin en lähde arvioimaan, miksi näin ei toteutunut.

Mutta toivon todellakin, että lainapainotteisen mallin kokoomus pohtisi myös niitä toisia puolia näistä asioista, niin että viedään kokonaisuutta, kaikki... [Sofia Vikmanin välihuuto] — Muistelen tässä viime kausia, kun ollaan puhuttu siitä, ja ehkä taisi joku opiskelijoiden indeksikorotuksenkin poistaa. — Minä en lähde muistelemaan sen enempää van-

Pöytäkirja PTK 142/2021 vp

hoja, vaan toivon, että asian eteen ryhdytään nyt välittömästi toimimaan, niin että seuraavalla vaalikaudella saadaan tämä kokonaisuudistus tehtyä järkevällä pohjalla, joka edistää nimenomaan opiskelijoiden mahdollisuuksia suoriutua opinnoistaan, ja myös niin, että me huolehditään opiskelijoiden terveydestä.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Huttunen.

18.07 Hanna Huttunen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Olen äiti uusioperheessä, jossa on kuusi tytärtä. Olen äitinä nähnyt, mikä haaste nuorilla on käydä koulua, opiskella, käydä töissä ja samanaikaisesti taiteilla sitten siellä Kelan nettisivujen kanssa ja katsoa, että minkä verran sitä työtä pystyy tekemään, että ei tule sitten se ikävä takaisinperintälasku. Itse olen aina opettanut nuoria ja omakin oppi elämässä on ollut se, että työnteon tulee olla aina kannattavaa. On mielestäni erittäin ristiriitaista sitten, jos nuoren ensimmäiset kokemukset työelämästä ovat sellaisia, että jos rankan koulunkäynnin jälkeen jaksaa käydä vielä töissä, niin sitten siitä tulee takaisinperintälappu pitkän ajan kuluttua jälkikäteen, vähän niin kuin jobinpostina ja rankaisuna siitä, että jaksot olla ahkera. Niinpä tämä uudistus, mitä nytten tässä käsittelemme, on erittäin, erittäin tervetullut ja tärkeä.

Ymmärrän täysin opposition kritiikin näistä prosenttimääristä ja summista, minkä verran tulorajaa olisi pitänyt nostaa, ja itsekin epäilen, että ne ovat alkuun nyt vähän matalat. Mutta kuten täällä on todettu monta kertaa, ministeri Kurvinen on todennut, että jos tämä uudistus nytten koetaan hyväksi, niin tähän pystyy myös jatkossa tulemaan sitten lisää uudistuksia ja ehkä niitä rajojakin voidaan sitten katsoa ja myös pysyvyyttä tälle uudistukselle.

Haluan kiittää lämpimästi kaikkia, jotka ovat olleet myötävaikuttamassa niin valiokunnassa kuin siellä ministeriön päässä, että tämä esitys on tänään täällä salissa käsitellyssä.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Marttinen, Matias.

18.09 Matias Marttinen kok: Arvoisa rouva puhemies! Tosiaan silloin kun — harvakseltaan — on paikallaan lausua kiitos hallitukselle, niin se kannattaa tehdä, ja se on myös reilua opposition puolelta.

Työllisyystoimien osalta emme ole kyllä saaneet kovin pitkää listaa siitä, mitä hallitus on kyennyt tekemään, mutta tässä on yksi esitys, jota voimme kyllä kiittää vilpittömästi. Tämä on oikeansuuntainen, joskin vielä kehittämistä jää, mutta joka tapauksessa on tärkeää, että pää on nyt saatu avattua.

Sillä, rouva puhemies, me puhumme tässä talossa hyvin paljon työnteon merkityksestä, me puhumme siitä, miten me haluamme, läpi puoluekentän, tehdä politiikkaa, joka kannustaa ihmisiä työnteeseen, ja haluamme, että koskaan ei tulisi tilannetta, että on kannattavampaa jäädä kotiin kuin lähteä töihin aamulla. Mutta oikeastaan on käynyt niin, että viime vuosien aikana Suomessa on yksi ryhmä, joka on jäänyt tämän keskustelun ulkopuolelle, ja se on opiskelijat. Koska opintotuen tuloarajat ei ole korotettu, tosiasiallisesti on käynyt niin, että opiskelijalle on ollut viime vuosina aina vain vähemmän kannattavaa tehdä työtä kuin aikaisemmin. Sen takia tämä on konkreettinen ja tärkeä muutos, jolla todella myös kannustetaan opiskelijoita ottamaan työtä vastaan, kun opinnot edistyvät. Tuodaan se mahdollisuus siihen, että oma arki voi olla myös hieman parempaa, voi myös tienata, voi saada tu-

Pöytäkirja PTK 142/2021 vp

loa sen oman arjen parantamiseen, voi saada työkokemusta, joka taas sitten helpottaa jatkoon osalta.

Tästä on tehty edustaja Vestmanin osalta tärkeä lakialoite, jossa on esitetty tulojen korottamista 50 prosentilla — olen myös sen allekirjoittanut —, ja olemme tämän asian puolesta puhuneet paljon. Totean tästä nyt sen, että tämä 25 prosentin korotus on siis oikeasuuntainen, mutta minkä ihmeen takia tämä on tehty määräaikaiseksi vain yhden vuoden osalta? Tämähän johtaa myös erittäin hankalaan tilanteeseen siltä osin, että mikäli sitten palattaisiin aikaisempaan tämän määräaikaisen vuoden korotuksen jälkeen, niin edessä on kyllä aikamoinen sekasorto sitten siinä, miten opiskelijat, nuoret voivat tietää, mitkä ne tulorajat nyt sitten oikeasti tulevatkaan olemaan. Joten, arvoisa puhemies, suositan ja kannustan vahvasti hallitusta ryhtymään pikaisesti uuden hallituksen esityksen valmisteluun, jossa siis tehtäisiin tämä korotus pysyvästi ja mentäisiin mieluummin Palkan-saajien tutkimuslaitoksen selvityksen mukaisesti siten, että nostetaan näitä tuloja 50 prosenttia, koska se on julkisen talouden kannalta positiivinen, lisää verotuloja ja se olisi selkeä, reilu korotus opiskelijoille ja heille iso kädenojennus. Uskon kyllä, että se saa tässä salissa laajan ja vahvan kannatuksen läpi puoluekentän.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Kiljunen, Anneli.

18.12 Anneli Kiljunen sd: Arvoisa rouva puhemies! Täällä on useissa opposition puheenvuoroissa peräänkuulutettu sitä, miksi tämä esitys on määräaikainen. Olen pahoillani siitä, etten myöskään itse pysty vastaamaan tähän, mutta haluan myös luottaa siihen, että tähän tullaan tekemään selvityksiä, ja tämä varmasti tulee aiheuttamaan sen, että kun jatkotoimenpiteitä mietitään, niin näihin selvityksiin nojataan ja arvioidaan sitten, miten tätä kokonaisuutta voidaan kehittää jatkossa eteenpäin. Kuten edellisessä puheenvuorossa totesin, näkisin, että meidän pitää uudistaa koko meidän opintotukilainsäädäntö, ja siihen liittyy sekä opintorahan, opintolainan että myös ansaintarajan arviointi. Sitä kautta tämä kokonaisuus päästään sitten seuraavalla hallituskaudella uudistamaan, ja näen, että näin siinä tullaan sitten tekemään.

Mutta oikeastaan pyysin puheenvuoron uudestaan sen takia, että minulle henkilökohtaisesti ovat olleet erittäin tärkeitä perheelliset opiskelijat. Perheelliset opiskelijat ovat olleet usein hyvin vaikeassa elämäntilanteessa jo senkin takia, että ensinnäkin tämä opintoraha heille on pieni, reilu 250 euroa, ja sitten lapsesta aiheutuvat kustannukset korvataan opiskelijalle huoltajakorvauksella, ja se on noin 101 euroa. Käytännössä opiskelijat eivät ole pystyneet tietenkään tällä selviytymään, vaan ovat ottaneet lainaa tai sitten ovat siirtyneet työelämään. Ja jos molemmat lapsen vanhemmista ovat opiskelijoita, niin kokemuksella voin sanoa, että kun selvitin tätä asiaa aikoinaan, niin näissä tilanteissa toinen opiskelijoista keskeytti opinnot ja tämän seurauksena, jotta pystyttiin turvaamaan perheen toimeentulo, toinen opiskelijoista, vanhemmista, pystyi sitten suorittamaan opintonsa loppuun. Riskinä tässä oli, että toinen opiskelija ei koskaan sitten saanut välttämättä sitä omaa tutkintoansa suoritettua.

Tässä on tärkeätä sekin, että tässä ei ole kyse pelkästään taloudellisesta kysymyksestä, vaan tässä on kyse myös vanhemmuudesta ja siitä, että me tuemme kaikkia lapsiperheitä tässä tärkeässä tehtävässä, vanhemmuudessa, ja toimeentulossa. Sen takia näkisin, että kun tätä opintotukilain kokonaisuudistusta tehdään, niin nähdään myös nämä erityiskysymykset, jotka liittyvät perheellisiin opiskelijoihin, ja se, että opiskelu ei ole perheellistymisen

Pöytäkirja PTK 142/2021 vp

este, vaan jos perheeseen syntyy lapsi, niin se on aina toivottu, ja toimeentulo myös opiskelijoitteen osalta pyritään turvaamaan. Tämän takia näen, että esimerkiksi opintorahan merkitys näissä tilanteissa on äärettömän tärkeä, ja toivon, että tähän opintorahan ensisijaisuuteen tulevaisuudessa keskitytään entistä paremmin.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Vikman.

18.15 Sofia Vikman kok: Arvoisa puhemies! On totta, että monet meistä ovat jo pitkään, vuosia, ajaneet opintotuen tulorajojen merkittävää korotusta, mutta mitä tulee edustaja Kettusen puheisiin siitä, että edellisten hallitusten olisi tämä jo pitänyt hoitaa, niin on kuitenkin hyvä huomata, että täytyy tuntea tosiasiat tässä asiassa ja se historia, mikä tähän asiaan liittyy. Tämän hallituksen kohdalla me olemme kuitenkin nyt ensimmäistä kertaa siinä tilanteessa, että meillä on Palkansaajien tutkimuslaitoksen selvitys siitä, että tulorajojen korottaminen 50 prosentilla kasvattaa valtion nettotuloja noin 6 miljoonalla eurolla vuodessa, eli tilanne olisi positiivinen sekä valtiontalouden että opiskelijan näkökulmasta. Tämä riippumaton selvitys, johon kokoomuksen esitys 50 prosentin korotuksesta perustuu, valmistui ministeri Terholle vasta tammikuussa 2019, jolloin Sipilän hallitus ei tietysti ehtinyt tätä korotusta tehdä. Eli tältä osin nyt tilanne on erilainen kuin edellisten hallitusten kohdalla: meillä on enemmän tietoa.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Risikko.

18.17 Paula Risikko kok: Arvoisa puhemies! Täällä salissa käytiin keskustelua opintotuen tulorajojen nostamisesta. On käyty hyvä keskustelu, ja olen hyvin kiitollinen siitä, että täällä ovat sivistysvaliokunnan jäsenet ja myöskin muut jäsenet käyttäneet tämän lakiesityksen puolesta puheenvuoroja.

Täällä on peräänkuulutettu sitä, miksi tätä ei ole aikaisemmin tehty. On aivan totta, että tästähän ei ole sellaisia kunnan selvityksiä tehty, mutta täällä nyt siteeraan opetus- ja kulttuuriministeriön sivuja 17.1.2019, ja tämä on nimenomaan... oikein täällä katson, eliikkä täällä on todellakin Palkansaajien tutkimuslaitoksen raportti 37, jonka kirjoittajina ovat Tuomas Kosonen ja Sampo Järvinen, ja he toteavat, että ”opintotuen tulorajoja voisi selvityksen mukaan nostaa reippaastikin”. Tämä tosiaan Sampo Terholle luovutettiin silloin tammikuussa 2019 — Sampo Terho oli tämän tilannut, hän oli opintotuesta vastaava ministeri silloin. Eliikkä tässähän on nimenomaan tullut hallitusohjelmaan tällainen mahdollisuus, että on tutkittua tietoa, ja hyvä niin.

No sitten tässä herää kyllä nyt sitten kysymys, että miksi tämä muutos nyt vasta tehtiin. Eliikkä kun ajattelee, että nyt on jo näin kauan mennyt, että me ollaan kolmannessa vuodessa tämän hallituksen kautta, ja nyt vasta tehtiin sitten tämä muutos. Jos tässä menisi rahaa, niin minä kyllä ymmärtäisin tämän, mutta kun tämä hintansa haukkuu ja sitten tällä on vielä muita hyviä puolia, eli siinä saa työkokemusta ja muuta. Mutta se ei poista sitä tarvetta, mikä täällä on tullut esille, että me tarvitaan se kokonaisuudistus joka tapauksessa.

Mielestäni edustaja Kiljunen erittäin rehellisesti täällä totesi, että hän ei tiedä, mistä johtuu, että tämä vuodeksi vain tehtiin. Sen minä kyllä mielelläni haluaisin tietää, että kuka kielsi ja kuka esti viemästä tätä pidemmäksi aikaa kuin vuodeksi, koska täällä edustaja Marttinenkin toi esille, että tästä tulee aikamoinen hässäkkä, jos se vaan vuodeksi tehdään ja sitten yhtäkkiä palataankin takaisin — että mikä se perustelu oli? Ehkä me saamme sen

Pöytäkirja PTK 142/2021 vp

sitten, kun me tapaamme ministeri Kurvisen. Kun valiokunta tapaa ministeri Kurvista, niin täytyypä kysyä häneltä, että miksi hän vain yhdeksi vuodeksi tämän teki.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Talvitie.

18.20 Mari-Leena Talvitie kok: Arvoisa puhemies! Tosiaan on käyty hyvää keskustelua opintotuen tuloajoista. Omassa ensimmäisessä puheenvuorossani toin esiin sen, että on hyvä, että tämä askel otetaan oikeaan suuntaan. Mielelläni olisin kuitenkin nähnyt, että näitä tulorajoja olisi korotettu kaksinkertainen määrä ja myöskin niin, että tämä esitys ei olisi määräaikainen. Mutta parempi kuitenkin tämä kuin ei mitään, ja sen takia otin vielä puheenvuoron, että kiitän ministeri Kurvista ja hallitusta, että nyt kun tämä esitys tuli, niin tämä sali pystyy myöskin keskustelemaan tästä asiasta ja keskustelemaan siitä, että toivottavasti se määräaikaisuus pystytään ensi vuonna tähän aikaan, elikkä budjettiin 23, jatkamaan. Kaiken kaikkiaan tästä asiasta saadaan myöskin sitten ensi vuoden osalta näyttöä ja faktaa ja dataa siitä, miten se on mahdollisesti vaikuttanut. Se kuitenkin antaa meidän nuorille viestin siitä, että yhteiskunta ei rankaise siitä, että teet työtä, vaan että opinnot tulevat suoritettua ja on mahdollisuus työtä tehdä, kun sen työn saa. Ja tiedetään, että tässä ajassa ei todellakaan ole yksinkertaista eikä automaattista, että niitä edes opintoihin liittyviä harjoittelupaikkoja saati työpaikkoja ja lopputyöpaikkoja olisi tarjolla niin paljon kuin niille on tarvetta. Joten siinä mielessä sanoisin, että jos ministeri Kurvinen on ensi syksynä tiedeministeri ja opintotuesta vastaava ministeri, että luotan häneen, että hän pystyy neuvottelemaan sellaisen tilanteen hallituksen sisällä, että järki voittaa. — Kiitos.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Honkonen.

18.22 Petri Honkonen kesk: Niin, arvoisa rouva puhemies! Täällä on todellakin todella tärkeä esitys, ja me kaikki, jotka aikanaan olemme makselleet opintotukea takaisin työntöön vuoksi, tiedämme, kuinka ikävä ja järjetön systeemi se on. Opintotukihan on periaatteessa tietysti ennen kaikkea sosiaaliturvaa, tarkoitettu tiettyyn elämänvaiheeseen, jolloin ka toimeentulo on muuten hankalaa, kun pitää päätoimisesti opiskella. Mutta itse pidän siitä ajatuksesta, mitä tietysti tämän työttömyysturvan suojaosankin kautta on meidän sosiaaliturvajärjestelmäämme tuotu, että on ikään kuin perusturva-ajattelu, jossa työnteko on se ensisijainen, ja sitten sitä täydennetään sillä sosiaaliturvalla, jos elämäntilanne tai muuten se toimeentulon tilanne sitä vaatii. Ja opintotukihan on eräänlaista perustuloa ollut meidän järjestelmässämme jo kauan, siitä lähtien, kun se aikanaan Esko Ahon hallituksessa luotiin.

No, olin aistivinani tässä, kun tulin vähän myöhään, sellaista tietynlaista kaivelua, että kuinka tämä nyt tuli liian myöhään ja näin poispäin ja että kokeillaan nyt vain vuoden ajan tätä. Mutta pääasia on, että tämä uudistus ja tämä tulorajojen korotus nyt sitten kuitenkin on tehty. Edellisen kerranhan, muistaakseni se oli Matti Vanhasen kakkoshallitus, joka näitä tulorajoja korotti siihen, missä ne nyt lähtötilanteessa olivat, ja silloinkin haluttiin nähdä, että se työnteko on tärkeää siinä elämänvaiheessa, työkokemuksen hankkiminen, toimeentulon täydentäminen, mutta sitten kuitenkin pitää olla se sosiaaliturva kunnossa siltä osin, että jos niitä töitä ei vaikka ole tai se opintojen vaihe on sellainen, niin sitten ei ikään kuin jää siihen loukkuun.

Yleiskeskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.

Pöytäkirja PTK 142/2021 vp

8. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi varhaiskasvatustalain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 148/2021 vp

Valiokunnan mietintö SiVM 14/2021 vp

Ensimmäinen käsittely

Puhemies Anu Vehviläinen: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 8. asia. Käsittelyn pohjana on sivistysvaliokunnan mietintö SiVM 14/2021 vp. Nyt päätetään lakiehdotuksen sisällöstä. — Yleiskeskustelu, valiokunnan puheenjohtaja, edustaja Risikko, olkaa hyvä.

Keskustelu

18.24 **Paula Risikko kok** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi varhaiskasvatustalain. Laissa säädettäisiin varhaiskasvatuksessa olevan lapsen oikeudesta tarvitsemaansa tukeen sekä varhaiskasvatuksessa annettavan tuen rakenteesta. Esitys liittyy pääministeri Sanna Marinin hallituksen hallitusohjelman kirjauksiin, että varhaiskasvatukseen kehitetään kolmiportaisen tuen malli, eli tämä vastaava malli, mikä on perusopetuksessa. Laissa säädettäisiin lapsen oikeudesta varhaiskasvatuksessa annettavaan tukeen ja tuen toteutuksesta sekä tuen tarpeen arvioinnista. Varhaiskasvatuksessa annettava tuki vahvistuisi lapsen tuentarpeen mukaan. Esitys luo nykyistä vahvemman tuen jatkumoa esi- ja perusopetukseen. Esitys liittyy esitykseen valtiontalouden 22 talousarvioksi, ja se on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä, ja voimaan sen on tarkoitus tulla 1.8. ensi vuonna.

Valiokunnan perusteluista muutama sana. Valiokunta kannattaa hallituksen esityksen tavoitetta luoda varhaiskasvatukseen yhtenäinen lainsäädäntöpohja, jolla vahvistetaan ja selkeytetään lapselle annettavaa tukea, tuen järjestämisen periaatteita ja käytäntöjä sekä käsitteitä. Tarkoituksena on, että tukea tarvitsevia lapsia autetaan osana varhaiskasvatuksen perustoimintaa nykyistä suunnitelmallisemmin jo käytössä olevin tukimuodoin siten, että jokaisella varhaiskasvatukseen osallistuvalla lapsella on oikeus saada hänen yksilöllisen kehityksensä, oppimisensa ja hyvinvointinsa edellyttämää tukea heti tuen tarpeen ilmettyä. Lisäksi pyrkimyksenä on luoda tuen nykyistä vahvempi jatkumo varhaiskasvatuksesta alkaen ja tarpeen mukaan edelleen esi- ja perusopetuksesta jatkuen. Valiokunta on aikaisemmin eri yhteyksissä pitänyt tärkeänä, että kolmiportainen tuki tuodaan myös varhaiskasvatukseen vahvistamaan lapsen hyvinvoinnin tukemista jo varhaisessa vaiheessa. Siirtyminen päivähoitosta varhaiskasvatukseen ja viime vuosien työ varhaiskasvatuksen eteen on ollut tärkeää, ja sitä tulee edelleen jatkaa. Varhaiskasvatuksen tuen mallia toimeenpantaessa on hyvä huomioida aikaisemmat tukemisen mallien kokemukset toimivia käytäntöjä hyödyntäen. Lisäksi erityisen tärkeää on ymmärrys siitä, että tuki on sitä kannattavampaa, mitä aiemmin sitä annetaan. Tukea tulee tarjota mahdollisimman matalalla kynnyksellä kaikille niille lapsille, jotka sitä tarvitsevat. Lapsen tuen toteutumisessa kotien ja varhaiskasvatuksen välisen vuorovaikutuksen onnistuminen sekä lapsen mielipiteen kuunteleminen on tärkeää.

Hallituksen esityksen mukaan uudistuksesta arvioidaan aiheutuvan kustannuksia vuositasolla 15 miljoonaa euroa, joka osoitetaan kunnille osana valtion peruspalvelujen valtionosuutta pysyvänä määrärahalisäyksenä vuodesta 23 alkaen. Vuonna 22 valtionosuus

Pöytäkirja PTK 142/2021 vp

on 6,25 miljoonaa euroa lain voimaantulon ajankohdasta 1.8. johtuen. Lisäksi uudistuksen toimeenpanon tukemiseen on varattu 8,75 miljoonan euron avustismääräraha vuodelle 22. Valiokunta pitää edellä mainittuja määrärahoja tarpeellisina ja painottaa rahoituksen riittävyyden seurantaan viitaten asiantuntijakuulemisessa esitettyihin arvioihin varatun määrärahan riittämättömyydestä. Jos seurannassa ilmenee epäkohtia rahoituksen riittävyyttä ja oikeaa kohdentumista koskien, tulee korjaaviin toimenpiteisiin ryhtyä riittävän nopeasti.

Hallituksen esityksen perusteluista ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella sivistysvaliokunta pitää hallituksen esitystä tarpeellisena ja tarkoituksenmukaisena.

Valiokunta ehdottaa hallituksen esitykseen sisältyvän lakiehdotuksen hyväksymistä seuraavin huomioin ja muutosesityksin:

Mehän saimme tästä perustuslakivaliokunnan lausunnon, ja sen perusteella tehtiin muun muassa lapsen tukea koskevan hallintopäätöksen tekemiseen liittyviä muutoksia. Me kiinnitimme huomiota perustuslakivaliokunnan lausunnon perusteella viittomakielisten lasten asemaan, henkilöstön mitoittamiseen ja inklusiivisiin periaatteisiin. No, sitten me myöskin käsittelemme tässä mietinnössä lapsen tuen vahvistamista ja toteamme, että ”lapsen tuen järjestäminen tulee toteuttaa lapsen etua ja lasten yhdenvertaisuutta edistään”. Täällä kannattaa lukea näitä meidän kommentteja. Me kiinnitimme huomiota erityisesti tähän lapsen tuen tarpeen arviointiin ja sitten myöskin niihin lapsiin, jotka tarvitsevat lääkehoitoa, ja sitten me kiinnitimme huomiota tässä mietinnössä siihen, että varhaiskasvatuksen ammattitaitoisen henkilöstön riittävä määrä tulee turvata. Ja lopuksi toteamme, että ”valiokunta painottaa, että uudistuksen vaikutuksia tulee seurata ja arvioida tiiviisti sekä lapsen että varhaiskasvatuksen henkilöstön kannalta. Tarvittavien lainsäädännön muutosten valmisteluun tulee ryhtyä ripeästi” — liittyy valiokunnan lausumaehdotuksiin, joita tässä vielä sitten kerron. Ja valiokunta toteaa, että ”vaikka esitetty uudistus on odotettu ja kannatettava, tulee varhaiskasvatuksen kehittämistyötä jatkaa edelleen”.

Ja sitten me tehtiin tänne muutama muutos johtuen nimenomaan näistä perustuslakivaliokunnan esityksistä, ja sitten meillä on kaksi lausumaa täällä, luen ne teille: ”Eduskunta edellyttää, että lapsen tuen toteutumista ja resursointia varhaiskasvatuksessa seurataan ja sen pohjalta lapsen tukea koskevan sääntelyn muutostarpeista tehdään selvitys sivistysvaliokunnalle vuoden 2024 loppuun mennessä, ja lapsen tuen säännösten kehittämistä jatketaan selvityksen esiin tuomien muutostarpeiden pohjalta selkeyttäen muun muassa tuen portaiden määrittelyä ja kriteereitä sekä inklusion tarkempaa määrittelyä ja toteuttamista.” Toinen lausuma kuuluu näin: ”Hallitus toteuttaa koko oppimisen tuen järjestelmän kokonaisuudistuksen koko koulupolulla varhaiskasvatuksesta korkea-asteelle, jotta jokainen oppimisvaikeuksia kokeva ja tukea opinnoissaan tarvitseva saa tarvitsemansa tuen jo mahdollisimman varhaisessa vaiheessa.” Ja todella, me kävimme tästä hyvän keskustelun tuolla valiokunnassa, ja kaikkihan olivat ehdottomasti sitä mieltä, että tämä tällainen lapsen tuki jo sieltä varhaiskasvatuksesta lähtien pitää toteuttaa.

Tässä oli kuitenkin muutamia sellaisia yksityiskohtaisia kohtia, joista johtuen on sitten kaksi vastalauseita. Täällä on kokoomuksen vastalause ja perussuomalaisten vastalause. Niistä sitten varmasti täällä kuuluu myöhemmin, mutta kiitos tässä vaiheessa.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Mäkisalo-Ropponen poissa. — Edustaja Kinnunen.

Pöytäkirja PTK 142/2021 vp

18.31 Mikko Kinnunen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Mitä varhaisemmassa vaiheessa lapsi saa tarvitsemaansa tukea ja apua, sitä vaikuttavampaa tuki on ja sitä paremmin se edistää lapsen hyvinvointia ja myönteistä kehitystä. Jokaisella lapsella on oikeus tarpeen mukaan yleiseen, tehostettuun ja erityiseen tukeen eli kolmiportaiseen tukeen nyt myös varhaiskasvatuksessa. Tähän suuntaan tukitoimia on monessa kunnassa jo kehitettykin perusopetuksen kokemusten pohjalta. On tärkeää huolehtia lasten sujuvasta siirtymisestä varhaiskasvatuksesta esi- ja perusopetukseen pienten lasten kouluun. Koulupolun alkua kannattaa kehittää kokonaisuutena, ja valiokunta ehdottaakin, että näitä tukitoimia tulee kehittää koko koulupolun varrella.

Tämän lain tarkoitus tulla voimaan ensi vuoden elokuun alusta.

Lapsen on tarpeen ja oikeus saada yksilöllisen kehityksensä, oppimisensa ja hyvinvointinsa edellyttämää tukea heti, kun tuen tarve ilmenee. Tukea tarjotaankin mahdollisimman matalalla kynnyksellä kaikille niille lapsille, jotka sitä tarvitsevat. Lapsen ja vanhempien tai huoltajien mielipiteitä kuunnellaan. Tuki toteutuu toivotulla tavalla kodin ja varhaiskasvatuksen työntekijöiden onnistuneen vuorovaikutuksen kautta.

Perustuslakivaliokunta edellytti, että varhaiskasvatuksen järjestäjällä on velvollisuus tehdä hallintopäätös erityisen tuen lisäksi myös tehostetusta tuesta. Kun viranomaisen perustelee päätöksensä, se osaltaan vahvistaa lapsen oikeusturvaa. Sivistysvaliokunta esittää hallituksen esitykseen tämän muutoksen.

Kiinnitimme samalla huomiota siihen, että mallista ei saa tulla liian byrokraattinen. Kun pyritään hallintomenettelyn sujuvuuteen ja mahdollisimman vähäiseen hallinnolliseen kuormittavuuteen, työntekijöiden työaika kohdentuu ja riittää varsinaiseen työhön eli lasten opetukseen, kasvatukseen ja tukemiseen. Henkilöstön liiallista kuormittumista tulee kaikkien uudistusten yhteydessä välttää. On tarpeen seurata tämänkin uudistuksen käytännön vaikutuksia.

Arvoisa puhemies! Perustuslakimme mukaan viittomakieltä käyttävien sekä vammaisuuden vuoksi tulkitsemis- ja käännösapua tarvitsevien lasten oikeudet turvataan lailla. Perustuslakivaliokunta pitää valitettavana, että tällaista sääntelyä ei sisälly tähän lakiesitykseen. Sivistysvaliokunnassa totesimme, että viittomakieltä käyttävien lasten oikeudet kannattaa huomioida varhaiskasvatuksessa erillisen lainvalmistelun kautta. Näin takaamme kaikkien kieli- ja kulttuuriryhmien oikeudet yhtäläisesti. Tehtävämme on turvata viittomakielisten lasten oikeus saada varhaiskasvatusta omalla äidinkielellään, joko suomalaisella tai suomenruotsalaisella viittomakielellä.

Perustuslakivaliokunta kiinnitti huomionsi myös siihen, että kaikki mukaan ottavan koulun eli inklusiivisen koulun ja kasvatuksen määrittely ei ole lainsäädännössä riittävän selkeä. Inklusioajatus kaikkien mukaan ottamisesta tuetusti on sinänsä kannatettava. Edellisessä opinahjossani esimerkiksi kehitysvammaiset nuoret osallistuivat tuetusti kaikkien mahdolliseen koulun toimintaan, mutta heillä oli toki oma kotiluokkansa, kotipesänsä. Vammaiset opiskelijat olivat aito osa kouluyhteisöä. Inklusion toteuttaminen ilman tukitoimia on sen sijaan lasten heitteillejättämistä. Joku lapsi tarvitsee rauhallisen pienryhmän suuren ryhmän sijaan. Nykyisiä, monella tavalla toteutettuja inklusiivisia toimintatapoja on syytä arvioida kriittisesti. Hallitus toki jo toimii tässä asiassa. Inklusiivisuutta täsmennetään Oikeus oppia -kehittämishojelman kautta. Pidän tätä erittäin tärkeänä. Väärin tai vaillinaisesti ilman tukitoimia toteutettu inklusio ei toimi peruskoulussa eikä myöskään varhaiskasvatuksessa. Inklusiivisuuden tarkempi määrittely on hyvä sisällyttää jatkossa varhaiskasvatussuunnitelman perusteisiin.

Pöytäkirja PTK 142/2021 vp

Arvoisa puhemies! Peruskoulusta tuttu kolmiportainen tuki tulee nyt myös varhaiskasvatukseen. Tuen portaiden tasoilla tulee voida siirtyä joustavasti. Tehostetun tai erityisen tuen edellytyksenä ei tule olla se, että lapsi on ensin saanut alemmalle tasolle kuulunutta tukea — tulee toimia lapsen yksilöllisten tarpeiden mukaisesti. Samoja tukimuotoja voidaan tarvittaessa käyttää eri tasoilla siinä määrin kuin se on lapsen tarpeiden kannalta perusteltua.

Ehdotettu lainmuutos edellyttää toimintatapojen uudistamista. Tähän tarvitaan monipuolista koulutusta, työntekijöiden jatkuvaa oppimista. Pidän erittäin hyvänä, että opetus- ja kulttuuriministeriö, Opetushallitus ja aluehallintovirastot aikovat järjestää koulutusta, tukimateriaalia ja ohjeistusta. Tämä tulee toteuttaa jo tulevan kevään aikana.

Arvoisa puhemies! Varhaiseen tukeen panostaminen on suuri lahja Suomen lapsille.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Honkonen.

18.38 Petri Honkonen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Tässä edustaja Kinnunen käytti hyvin perusteellisen ja ansiokkaan puheenvuoron tästä teemasta. Tosiaankin meillä on tässä käsittelyssä äärimmäisen tärkeä lakiesitys, joka, niin kun olemme kuulleet, tuo tämän kolmiportaisen tuen varhaiskasvatukseen, esiopetukseen. Niin kuin tiedämme, kaikki ne sosiaaliset ongelmat, syrjäytymiskehitys ynnä muut, joista nyt puhutaan, lähtevät sieltä varhaisesta lapsuudesta, ja kaikki ne keinot, joilla voimme auttaa lapsia silloin, kun niitä ongelmia jo varhaislapsuudessa ilmenee, on otettava käyttöön, ja tässä on todella nyt selaisesta esityksestä kyse.

Käsittelimme tätä esitystä myös perustuslakivaliokunnassa nimenomaan tämän hallintomenettelyn näkökulmasta, ja niin kuin tässä edustaja Kinnunen hyvässä puheenvuorossaan totesi, niin toivottavaa on, että tästä ei tule liian byrokraattista mallia. Tiedämme, että varhaiskasvatuksen ammattilaiset ovat todella kuormitettuja, osaavia ammattilaisia, ja lastentarhanopettajia ja muita on todella vaikea sinne varhaiskasvatussyksiköihin saada, joten tämä on totta kai lähtökohta, että liian byrokraattinen tästä mallista ei saa tulla. Mutta kuitenkin, niin kuin tässä sivistysvaliokunnan puheenjohtaja omassa esittelypuheenvuorossaan totesi, valiokunta oli tehnyt nämä vaaditut muutokset, jotka liittyvät ennen kaikkea tähän oikaisumenettelyyn tästä erityisen tuen päätöksestä. Siihen päätökseen on sitten mahdollisuus lapsen huoltajilla vaatia oikaisua aluehallintovirastosta, ja tämä oli se ehkä keskeisin muutosesitys, jota perustuslakivaliokunta omassa lausunnossaan esitti. Se on tietysti oikeusturvan kannalta ihan perusteltu, kun tällainen lakisääteinen velvollisuus ja oikeus kaikille lapsille varhaiskasvatuksessa nyt sitten tulee.

Todellakin toivon, että tällä näitä ongelmia pystytään ratkomaan ja tuomaan sitä kolmiportaista tukea lapsille, jotka varhaiskasvatustarpeisiin osallistuvat.

Nyt kun ikään kuin tämä käsite ”varhaiskasvatus” on meillä niin lainsäädäntöön kuin käytäntöönkin omaksuttu, niin olen monesti ajatellut tätä siitakin näkökulmasta, että onko se koulumainen varhaiskasvatus nyt se tavoiteltava ja lähtötila, vai pitäisikö kuitenkin sitten muistaa, että mitä pienemmästä lapsesta on kyse, sitä enemmän lapsi tarvitsee hoivaa, välittämistä, aikuisia, jotka asettavat rajoja. Mielestäni tätä voidaan kyllä tarjota ihan tällaisissa perinteisissä ryhmiksissäkin ja myös muissa muodoissa kuin pelkästään sitten päiväkodissa, jossa lastentarhanopettajan johdolla sitten varhaiskasvatusta [Puhemies koputtaa] tarjotaan.

Mutta kaikin puolin erittäin kannatettava ja tärkeä lakiesitys.

Pöytäkirja PTK 142/2021 vp

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Vikman.

18.41 **Sofia Vikman kok:** Arvoisa puhemies! Kokoomus pitää kannatettavana, että varhaiskasvatustalakiin tuodaan sääntelyä lapsen oikeudesta tukeen. Kokoomuksen valiokuntaryhmä kuitenkin vastalauseessaan katsoo, että hallituksen ehdottamassa sääntelyssä on täsmentämisen varaa aivan erityisesti kahden kohdan osalta:

Ensinnäkin varhaiskasvatustalaki edellyttää jo tällä hetkellä, että kunnan käytettävissä on oltava varhaiskasvatuksessa esiintyvää tarvetta vastaavasti varhaiskasvatuksen erityisopettajan palveluja. Erityisen tuen piiriin kuuluvilla lapsilla on nytkin ollut tarve ryhmään, jolla on erityisopettaja. Käytännössä hallituksen esitys kuitenkin jättää tuen järjestämisen varhaiskasvatuksen järjestäjän päätettäväksi. Tällöin se ei turvaa riittävästi yhdenvertaisuutta eikä sitä, että tuen portaista tulisi samanlaiset kaikissa kunnissa ja lapsi saisi tarvitsemansa tuen.

Lain tasolla on linjattava, mikä muutos tuessa tapahtuu, jos erityisen tuen päätös tehdään. Tämän vuoksi on perusteltua säätää myös siitä, että kun ryhmässä on erityistä tukea saava lapsi, on tässä ryhmässä oltava aina myös varhaiskasvatuksen erityisopettaja. Tämä on nyt jäämässä uupumaan, ja tähän olemme omassa vastalauseessamme esittäneet parannusta.

Toiseksi on tärkeää, että lainsäädännössä varmistetaan varhaiskasvatuksen erityisopettajan osallistuminen tuen tarpeen arviointiin. Hallituksen esityksessä on todettu, että varhaiskasvatuksen erityisopettaja osallistuisi tuen tarpeen arviointiin tarpeen mukaan. Kokoomuksen valiokuntaryhmän vastalause sen sijaan lähtee siitä, että on perusteltua, että varhaiskasvatuksen erityisopettaja on aina mukana tuen tarpeen arvioinnissa — ei siis vain tarpeen mukaan vaan aina mukana tuen tarpeen arvioimisessa. Moninaiset käytännöt perusopetuksen kolmiportaisessa tuessa eivät saa toistua myös varhaiskasvatuksessa. Se tässä nyt on vaarana.

Meidän mielestämme siis varhaiskasvatustalain 15 d §:stä olisi pitänyt poistaa sanat ”tarpeen mukaan”. Kaikkien tukea tarvitsevien lasten tuen tarvetta arvioitaessa, suunniteltaessa ja muutettaessa on aina tarve varhaiskasvatuksen erityisopettajan erityispedagogiselle osaamiselle. Hän on varhaiskasvatuksessa ainoa, jolla on koulutus juuri varhaiskasvatuksen erityispedagogiikkaan.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Juuso.

18.44 **Kaisa Juuso ps:** Arvoisa puhemies! Olemme viime vuosina heränneet siihen, että meidän perusopetus on hätätilassa. Samaan aikaan, kun sinne muutama vuosi sitten tuotiin tämä inklusion periaate, koulutusjärjestelmään myöskin kohdistettiin mittavia säästötoimenpiteitä, ja käytännössä tämä meni niin, että kunnat säästivät perusopetuksesta. Pienemmät ryhmät tuotiin isoon ryhmään ilman sitä tukea, mikä heille olisi kuulunut. Pakkotilanteessa ilman rahaa näin tehtiin. Vaikeutena on myöskin ollut se, että ei ole ollut erityisopettajia rekrytoitavissa, eli varhaiskasvatuksen erityisopettajista on pulaa.

Nythän tämä kolmiportaisen tuen epäonnistuminen perusopetuksessa on johtanut siihen, että meiltä tosiaanikin valmistuu perusopetuksesta oppilaita, jotka eivät osaa tyydyttävästi lukea, kirjoittaa tai laskea. Se on todella valitettavaa, ja toivon todellakin, että perusopetuksessa tämä asia saadaan kuntoon.

Pöytäkirja PTK 142/2021 vp

On hyvä, että näitä tukitoimenpiteitä ja kolmiportainen malli nyt toteutetaan, tai lain ta-solla säädetään, myöskin täällä varhaiskasvatuksessa, koska tiedämme kaikki, että on erit-täin tärkeää, että kaikki autismikirjon mahdolliset häiriöt, neuropsykiatriset häiriöt — ADD:t, autismit, ADHD:t ja niin edelleen — huomataan mahdollisimman aikaisessa vai-heessa, ja samoin myöskin kaikki oppimishäiriöt, jotta saadaan lapselle se tarvittava tuki tarpeeksi ajoissa, mikä myöskin sitten on edellytys sille, että hän pystyy perusopetuksessa olemaan muitten mukana eikä jää jälkeen opetuksessa ja edelleen sitten myöhemmin elä-mässään pärjäämään.

Siinä mielessä on mielestäni erittäin hyvä, että tämä lakiesitys tulee. Hiukan olen epä-varma nyt siitä, miten meillä riittää koulutettua henkilöstöä siihen, että kunnissa tämä oi-keasti pystytään toteuttamaan. Tässä on koulutuspaikkoja jonkin verran lisätty, mutta niitä on varmaan jatkossa pakko lisätä vieläkin enemmän, koska nämä, sanotaanko, autismikir-jon häiriöt todennäköisesti pysyvät ainakin samalla tasolla kuin tähänkin asti.

Tässä lakiesityksessä perussuomalaiset esittivät asiantuntijalausuntoihin perustuen, että lakiin säädettäisiin, lakitasolle, että lapsella on oikeus pienryhmään tai erityisryhmään hä-nen sitä tarvitessaan, ja siitä valiokunnassa äänestettiin, mutta valitettavasti hallituspuolu-eet eivät kannattaneet tätä esitystä. Sen vuoksi jätimme tästä vastalauseen. Tässä vastalau-seessa olemme tehneet lisäyksen myöskin siihen, miten tulee toimia silloin, jos huoltaja vastustaa päätöstä, miten siinä tulee toimia, eli että se silloin vietäisiin kunnan monijä-senisen toimielimen päätettäväksi.

Tässä näin lyhyesti. — Kiitos.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Zyskowiec.

18.47 Ben Zyskowiec kok: Arvoisa rouva puhemies! Arvoiset kansanedustajat! Päätin tässä yhteydessä puhua jonkin verran valtiosääntöjuridiikasta, kun nyt satuin olemaan pai-kalla odottamassa korona-aiheen käsittelyn jatkumista myöhemmin tänä iltana.

Suomen perustuslaki ei luonnollisestikaan sido pelkästään virkamiehiä ja tuomareita, vaan se sitoo myös lainsäätäjää, ja tämä on tietysti aivan oikein. Perustuslain yksi tarkoitus on suojata kansalaisten oikeuksia myös suhteessa lainsäätäjään. Tulkinta siitä, miten ah-taat raamit perustuslaki asettaa lainsäätäjän toiminnalle, on tietysti erittäin tärkeätä perus-tuslain tulkintaa. Meillä usein korostetaan, että on hyvä, että raamit ovat ahtaat, koska se korostaa kansalaisten nauttimien perusoikeuksien suojaa. Mutta jos raamit tehdään kovin ahtaiksi, niin silloin kärsii niin sanottu kansanvaltaisuusperiaate, joka on myös keskeinen periaate meidän perustuslaissa, eli se periaate, että lakien säätäminen kuuluu hallitukselle ja eduskunnalle. Myöhemmin puhumme lisää koronasta, ja itse ajattelen, että korona ja sen torjunnan vaatimat poikkeukselliset toimet ovat tuoneet hyvin esiin sen, miten ahtaat raa-mit meillä on erilaisten lakien säätämiselle, ja ainakin huomattavasti ahtaammat kuin niis-sä muissa maissa, jotka ovat oikeuskulttuuriltaan Suomeen rinnastettavia. Kuinka helppoa esimerkiksi koronapassista säätäminen on ollut muissa maissa Euroopassa, ja kuinka vai-keata se on ollut ja on edelleen Suomessa? Palaan siihen siis myöhemmin.

Mielestäni nykyinen perustuslain tulkintalinja on täysin ylikireä ja Suomen hallitukset, niin Rinteen—Marinin hallitus kuin edellinen hallitus ja varmasti seuraavakin hallitus, tör-määvät jatkuvasti perustuslakiin. Meillä on maassa syvä rauhan aika, meillä on enemmis-töhallitus, joka erikseen korostaa, että se pitää tärkeänä perus- ja ihmisoikeuksia. Kuiten-kin tämä hallitus on antanut kymmeniä — kymmeniä — perustuslain vastaisia lakeja tälle

Pöytäkirja PTK 142/2021 vp

eduskunnalle, ja tässä ei ole mukana koronaan liittyvää lainsäädäntöä. Eli koronaan liittyvän lainsäädännön pois laskien tämä Rinteen—Marinin hallitus on antanut eduskunnalle kymmeniä lakeja, jotka ovat olleet perustuslain vastaisia, puhumattakaan siitä määrästä lakiesityksiä, joiden kohdalla on jouduttu arvioimaan, kolkutellaanko nyt perustuslain raameja, vaikka sitten on todettu perustuslakivaliokunnassa, että tässä suhteessa on mahdolluttu näiden raamien puitteisiin.

No, nyt otin tämän nyt käsiteltävänä olevan asian vain esimerkiksi tästä perustuslakiin törmäämisestä. Eli meillä on nyt tässä lakiesitys, jonka perustuslakivaliokunta on todennut perustuslain vastaiseksi, siis yhdeltä osin perustuslain vastaiseksi. Luonnollisesti sivistysvaliokunta on korjannut tämän kohdan, ja näinhän tämä järjestelmä toimii, ja näin tämän tuleekin toimia. Mutta kun meillä hallitukset kymmeniä kertoja vaalikaudessa törmäävät perustuslakiin, antavat perustuslain vastaisia lakeja eduskunnalle, niin onko vika siinä, että meidän hallitukset, niin Sipilän hallitus kuin Rinteen—Marinin hallitus kuin seuraava hallitus, ovat täysin piittaamattomia perustuslain säädöksistä? Vai onko vika siinä, että meillä on hallinnossa täysin kyvyttömiä virkamiehiä laatimassa näitä lakiesityksiä? Vai onko vika siinä, että meidän tulkintatraditio on liian tiukka? Minun mielestäni ei ole epäilystäkään siitä, että meidän tulkintatraditio on aivan liian tiukka. En siis nyt ota kantaa nyt esillä olevassa lakiesityksessä olleeseen perustuslainvastaisuuteen, joka liittyy näihin hallintopäätöksiin ja jonka sivistysvaliokunta korjasi. Sen lisäksi perustuslakivaliokunta kiinnitti, kuten täällä on käynyt ilmi, huomiota eräisiin muihin näkökohtiin, jotka varmasti sivistysvaliokunta olisi voinut huomioida ihan itsekkin ilman perustuslakivaliokunnan lausuntoa.

Meillä Suomessa kehutaan sitä, että on se hienoa, että meillä tämä perustuslain tulkinta on näin kireätä. Pääministeri kehuu, ministerit kehuvat, kansanedustajat kehuvat, media kehuu, ja sanotaan, että näin me suojaamme suomalaisten perusoikeuksia. No, jokainen on voinut otsallaankin nähdä, että nimenomaan tämän koronan yhteydessä joidenkin perusoikeuksien suojaaminen on merkinnyt sitä, että toisten perusoikeudet on jätetty huomiotta, kun meillä ei tehdä riittävästi tätä perusoikeuspunnintaa. Esimerkiksi tällä hetkellä koronapassista mietitään, voidaanko rokottamattomia, joilla ei ole koronapassia, kohdella näin ja noin, eikä mietitä sitä enemmistöä suomalaisista, jotka ovat rokotettuja, ja heidän oikeuttaan elinkeinon harjoittamiseen, työhön, kulttuuriin ja niin edelleen. — Palaan siis korona-asioihin myöhemmin.

Se, että meillä jatkuvasti joka yhteydessä kehutaan, että on tosi hienoa ja tietysti hyvä asia, että meillä on tämä ylikireä perustuslakitulkinta, ei ole itse asiassa oikein. Siis tämä ei ole hyvä asia. Me kavennamme lainsäätäjän harkintavaltaa, me emme tee perusoikeuspunnintaa, me tuijotamme silmämme kipeiksi joidenkin suomalaisten tai kansalaisten perusoikeuksia ja emme anna painoa sitten toisessa punnuksessa olevien ihmisten perusoikeuksille. Minun mielestäni meidän nykyinen tilanne on aivan sairas, ja toivon, että yhä useampi heräisi huomaamaan, että tällä keisarilla ei todellakaan ole vaatteita.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Kiljunen, Anneli.

18.54 Anneli Kiljunen sd: Arvoisa rouva puhemies! Vaikka tekisi mieli kommentoida nyt edustajat Zyskowiezin puheenvuoroa — se oli hyvin mielenkiintoinen — niin pidän kuitenkin tämän puheenvuoron, jonka olin ajatellut. — Arvoisa puhemies! Hallituksen esityksen tavoitteena on luoda varhaiskasvatukseen yhtenäinen lainsäädäntöpohja, jolla vahvistetaan ja selkeytetään lapsille annettavaa tukea, tuen järjestämisen periaatteita ja käytän-

Pöytäkirja PTK 142/2021 vp

töjä sekä käsitteitä. Elikkä tarkoituksena on, että tukea tarvitsevia lapsia autetaan osana varhaiskasvatuksen perustoimintaa nykyistä suunnitelmallisemmin jo käytössä olevin tukimuodoin siten, että jokaisella varhaiskasvatukseen osallistuvalla lapsella on oikeus saada hänen yksilöllisen kehityksensä ja oppimisensa ja hyvinvointinsa edellyttämää tukea heti tuen tarpeen ilmettyä. Lisäksi pyrkimyksenä on luoda tuen nykyistä vahvempi jatkuva varhaiskasvatuksesta alkaen ja tarpeen mukaan edelleen esi- ja perusopetuksessa jatkuva. Tämä on pohja koko tälle hallituksen esitykselle ja erittäin kannatettavaa.

Nostan tästä muutaman kysymyksen, joihinka haluan erityisesti puuttua:

Tämä on meidän valiokunnan mietinnöstä: ”Varhaiskasvatustalakiin ei nykyisin sisälly selkeitä säännöksiä varhaiskasvatuksen järjestäjän velvollisuudesta varhaiskasvatuksessa annettavan tuen toteuttamiseen, mistä johtuen käytännöt tuen järjestämisessä ovat olleet kirjavat”, elikkä kun meillä ei ole selkeitä säännöksiä, tämän seurauksena lapset ovat olleet eriarvoisessa asemassa riippuen siitä, missä kunnassa he ovat asuneet, ja sitä kautta he ovat sitten hyvin voisiko sanoa eriarvoisesti tätä tukea kukin itselleen saaneet. Tästä syystä sekä tämä lainsäädäntöesitys on saanut tukea asiantuntijoilta että myös sitten kun tätä mietintöä on kirjoitettu, sillä tämä tuo meidän lapset tasa-arvoisempaan asemaan näitten tukimuotojen saatavuuden osalta.

Nostan tässä muutaman erityiskysymyksen:

Esimerkiksi viittomakielisten lasten oikeudet eivät ole toteutuneet yhdenvertaisesti maassamme, ja tästä syystä olen erittäin tyytyväinen, että valiokunta on tähän kiirehtinyt viittomakielisten lasten oikeuksien toteutumista koskevan lakiesityksen tuomista eduskuntaan mahdollisimman pian. Me emme enää kiirehdi sen valmistelua, vaan me edellytämme, että tämä lainsäädäntö tulisi mahdollisimman pian eduskuntaan meidän käsiteltäväksemme.

Toinen lapsiryhmä, johonka haluaisin puuttua, joka liittyy lääkehoitoon ja johonka otimme kantaa, on ne lapset, jotka sairastavat esimerkiksi diabetesta: On ehdottoman tärkeää, että varhaiskasvatuksen henkilöstön osaaminen diabeteslapsen hoidon osalta on varmistettu kaikissa tilanteissa, ja tämän tulee näkyä myös varhaiskasvatuksen henkilöstön osaamisessa ja mitoituksessa. Tähän myös valiokunta otti kantaa, ja valiokunta pitää tärkeänä, että paikallisessa varhaiskasvatussuunnitelmassa annetaan tarvittavat määräykset lääkehoidosta huolehtimiseksi, ja lääkehoito tulee huomioida myös henkilöstön osaamisessa. Tältä osin tähänkin asiaan meidän valiokunnassa kiinnitettiin huomiota.

Nyt oikeastaan siihen, mitä edustaja Zyskowiec toi myös esille, kun täällä on kannettu huolta byrokratiasta tai hallintopäätöksen tekemisestä: Myös tähän asiaan paneuduttiin valiokuntamietinnössä, ja tämän perusteluna nimenomaan oli perustuslakivaliokunnan antama lausunto sivistysvaliokunnalle. Täällä valiokunnan mietinnössä todetaan: ”Valiokunta pitää tarpeellisenä huolehtia, että lapsen tuen tarpeen arviointiin voivat osallistua vanhemmat, lapsen kehitystä ja oppimista tukevat muut viranomaiset ja asiantuntijat. Jos tuen tarpeen arviointi edellyttää sosiaali- ja terveydenhuollon viranomaisten asiantuntemusta, tulisi näiden osallistua arvioinnin tekemiseen varhaiskasvatuksen järjestäjän pyynnöstä.” Tämä käytännössä kertoo sitä prosessia, jonka pohjalta tehdään tämä arviointi ja jonka pohjalta tehdään myös mahdollinen tehostetun tuen päätös. Siltä osin tämä perustuslakivaliokunnan antama edellytys sääntämisjärjestykseen on minusta perusteltu. Käytännössä tämän arvioinnin — joka muutenkin tehdään — seurauksena tehdään hallinnollinen päätös, joka vahvistaa lapsen oikeutta saada ne tarvittavat palvelut, mitä tämän arvioinnin seurauksena hänelle pitäisi antaa, ja tämän seurauksena myös sitten vanhemmat tarvittaessa voivat

Pöytäkirja PTK 142/2021 vp

tehdä muutosesityksen, jos he ovat tyytymättömiä tähän arviointiin, ja siinä mielessä näen, että tämä perustuslakivaliokunnan antama vaatimus on perusteltu.

Sitten täällä tuotiin huolta siitä, missä tilanteissa erityisopettajalla on oikeus ja mahdollisuus osallistua tuen arviointiin, ja tähän muun muassa näissä vastalauseissakin kiinnitettiin huomiota. Täällä kuitenkin valiokunta omassa mietinnössään korostaa, että ”erityisopettajan osallistuminen tuen arviointiin tulee nykyisen ja ehdotetun lain mukaan järjestää aina kun se on tarpeen”, ja täällä todetaan myös, että jos lapsi tarvitsee erityistä tukea ja erityisopettajan tukea, niin hänelle tulee sitä myös varhaiskasvatuksessa antaa.

Sitten vielä ihan lopuksi, arvoisa puhemies, haluan kiittää näistä lausumista, jotka myös yhteisymmärryksessä tänne on koko valiokunta yhdessä rakentanut ja tehnyt. Se tulee myös osaltaan vahvistamaan lasten perusoikeuksia varhaiskasvatukseen. — Kiitoksia.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Risikko.

19.01 Paula Risikko kok: Arvoisa puhemies! Minä vielä kertaan tässä, kerron, mikä tämä kokoomuksen vastalause oli. Meidän vastalausehan koski sitä, että pitäisi varhaiskasvatuksessa vahvistaa erityisopettajan osallistuminen myös tuen tarpeen arviointiin, koska erityisopettajahan on juuri kouluttautunut siihen, että hän pystyy arvioimaan, minkä tyyppistä tukea lapsi tarvitsee. Kun me nyt kerran luomme tällaisen kolmiportaisen tuen myös varhaiskasvatukseen, niin on tärkeää, että myös asiantuntijat ovat arvioimassa sitä tarvetta. Sitten esitämme myös tässä vastalauseessa, että kun ryhmässä on erityistä tukea saava lapsi, niin tässä ryhmässä olisi oltava myös varhaiskasvatuksen erityisopettaja.

No mitä sitten tulee tähän, mistä edustaja Kiljunen käytti hyvän puheenvuoron ja viittasi tähän lääkehoitokohtaan, niin meidän täällä nostimme ainoastaan diabeteslapsen, mutta pitää muistaa, että meillä on paljon pitkäaikaissairaita lapsia varhaiskasvatuksessa. Heillä on oikeus saada varhaiskasvatusta, eivätkä kaikki heistä ole sen kuntoisia, että olisivat jossain sairaalakoulussa tai sairaalaolosuhteissa, vaan he elävät aivan normaalia elämää ja heillä on oikeus saada varhaiskasvatusta. Mutta heillä on lääkehoitoja, mahdollisesti muita hoitoja, joita pitää huomioida, myös sen sairauden kulkua. Diabeetikkolapsikin on sellainen, että siellä saattavat yhtäkkiä verensokerit laskea, jos ei ole syöty riittävästi tai on liikuttu paljon ja niin edelleen, eli sitä osaamista kyllä tarvitaan. Täällä viitataan siihen, että pitää olla osaamista, mutta tässä yhteydessä haluan kiinnittää huomiota terveydenhuollon kanssa tehtävään yhteistyöhön, koska ei voi olettaa, että opettajat, jotka yleensä ovat kyllä ihan sellaisia supertalentteja ja monipuolisia, sitten vielä sitä terveydenhuollonkin osaamista omaisivat. Eli jos lapsi on pitkäaikaissairas ja hänellä on monipuolinen lääkitys, niin kyllä siinä pitää terveydenhuollon kanssa tehdä yhteistyötä.

Ja sitten vielä totean sen, että näiden tarpeiden taustalla, jotka sitten johtavat tähän tehostettuun tukeen ja yleensäkin tällaisiin tukimuotoihin varhaiskasvatuksessa, on hyvin paljon monenlaistakin ongelmaa. Yksi on nämä nepsy-lapset eli neuropsykologiset ongelmat, joita onneksi tänä päivänä pystytään hoitamaan. Diagnostiikka on kehittynyt, ja lääkehoitoja ja erilaisia hoitoja on tarjolla. Mutta niitä pitää sitten myöskin arvioida, missä vaiheessa niitä tarvitaan, ja sellaista niin kuin hoksnokkaa pitää siellä olla entistä enemmän näihin uusiinkin tautimuotoihin ja sairauksiin, jotta lapsi saa mahdollisimman pian ja varhaisessa vaiheessa asiantuntevaa apua. — Kiitos.

Yleiskeskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.

9. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi sairausvakuutuslain, työsopimuslain ja varhaiskasvatuslain muuttamisesta sekä niihin liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 129/2021 vp

Valiokunnan mietintö StVM 33/2021 vp

Ensimmäinen käsittely

Puhemies Anu Vehviläinen: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 9. asia. Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö StVM 33/2021 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä. — Yleiskeskustelu, edustaja Myllykoski.

Keskustelu

19.04 **Jari Myllykoski vas:** Arvoisa rouva puhemies! Nyt ollaan muuttamassa sairausvakuutuslakia, työsopimuslakia ja varhaiskasvatuslakia, ja kokonaisuudessa on kyseessä perhevapaaudistus. Ensimmäiseksi on sanottava, että kun esityksen tavoitteena on edistää hoitovastuun ja vanhempainvapaiden jakautumista nykyistä tasaisemmin molempien vanhempien kesken ja lisäksi tavoitteena on edistää erilaisten perhemuotojen yhdenvertaista kohtelua, niin tämän kanssa ei voi olla eri mieltä. Tavoite on juuri oikea.

Me tarvitsemme sekä työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan näkemyksen mukaan että myös sivistysvaliokunnan mukaan sitä yhteistä näkemystä, että tässä ollaan nyt tekemässä juuri oikeita toimia. Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta pitää ehdotettua perhevapaaudistusta merkittävänä uudistuksena sukupuolten tasa-arvon kannalta ja katsoo, että muutokset ovat oikeansuuntaisia ja tärkeitä askeleita kohti perhevapaiden ja hoitovastuun nykyistä tasapuolisempaa jakautumista sukupuolten kesken.

Vasemmistoliitto on tyytyväinen tähän otettuun askeleeseen ja pitää perhevapaaudistusta merkittävänä ja erityisen suurena panostuksena lapsiperheisiin. Uudistus vahvistaa perheiden toimeentuloa, kun ansiosidonnaiset perhevapaat pitenevät nykyisestä ja niiden käyttöön tulee lisää joustavuutta. Perhevapaaudistus on vasemmistoliiton mielestä merkittävä uudistus sukupuolten välisen tasa-arvon ja hoivavastuun kannalta. Jatkossa oletuksena on vapaiden jakautuminen vanhempien kesken tasan, mutta mahdollista on myös luovuttaa osa omasta kiintiöstä lapsen toiselle vanhemmalle. Uudistus myös huomioi monimuotoiset perheet.

Perhevapaaudistus parantaa tasa-arvoa työelämässä mahdollistamalla perhevapaiden tasaisemman jakautumisen ja vahvistamalla naisten työmarkkina-asemaa. Uudella mallilla halutaan kannustaa etenkin isiä käyttämään heille kiintiöityjä vanhempainvapaita, eli hallitus haluaa, että isillä on mahdollisuudet ja että lapsella on mahdollisuus saada molempien vanhempien hoivaa, ja totta kai myös, että monimuotoiset perheet ovat tämän uudistuksen kannalta niin sanotusti saamapuolella.

Jos ajatellaan, että meillä vanhempainrahajaksot pitenevät 12,5 kuukaudesta 14,5 kuukauteen ja monikkoperheissä toisesta lapsesta korotetaan 84 päivää ja kolmannesta vielä 84 päivää, se on edistysaskel. Nyt äideille tulee myös mahdollisuus pitää vanhempainvapaa neljässä jaksossa. Toki se minimi, 12 päivää pituudeltaan, on siellä, mutta tässä sisällä on kuitenkin se mahdollisuus, että työnantajan kanssa voidaan toisin sopia, siis myös lyhyemmistä ja useammasta jaksosta kuin tämä neljä jaksoa ja 12 päivän pituinen jakso.

Pöytäkirja PTK 142/2021 vp

Mikä hienoa, niin vanhempainrahaan oikeutettu vanhempi voi luovuttaa yhdessä enintään 63 vanhempainrahopäivää vakuutetulle, joka on lapsen toinen vanhempi, lapsen huoltaja taikka luovuttavan vanhemman tai toisen vanhemman aviopuoliso, eli todellakin äidin mahdollisuudet ja työmarkkina-asema paranevat, kun tämä näin laajenee.

Näin työelämäorientoituneena on hyvä, että työnantaja saa irtisanoo raskaus- ja erityisraskaus- tai vanhempain- ja hoitovapaalla olevan työntekijän työsopimuslain 3 §:ssä säädetyllä perusteella vain, jos työnantajan toiminta päättyy kokonaan. On erittäin hyvä, että tämä työsuhdeturva siltä osin on niin selkeästi lakiin kirjattu.

Tässä yhteydessä myös omaishoitovapaa mahdollistetaan niin, että se on viisi päivää. Viiden päivän palkaton jakso on mahdollistettu vaikkapa nyt sitten saattohoidon osalta, mutta toki täytyy muistaa, että tälläkin hetkellä työsopimuslaki mahdollistaa tällaisen vapaan käyttämisen muunkin kuin tuon viiden päivän pituisen ajanjakson ajalta. Kaiken kaikkiaan tämä on hyvä asia.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Soinikoski poissa, edustaja Hopsu poissa. — Edustaja Kinnunen, Mikko.

19.11 Mikko Kinnunen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Lapsiperheiden auttaminen on palvelus tälle maalle — olemme tekemässä suurta ja arvokasta uudistusta. Tämä vie lapsiperheiden asioita kerralla ja kunnolla parempaan suuntaan, moni asia paranee: Isät saavat lisää vapaita, mutta äideiltä ei oteta pois. Vanhempainrahopäivien kokonaismäärä kasvaa. Kotihoidontuki ja yksityisen hoidon tuki säilyvät. Olen ihmetellyt sitä, että täällä eduskunnassa ei ole kovin paljon kotihoidontuen puolustajia, mutta tämä hallitus säilyttää sen. Vanhemmilla säilyy myös valinnanvapaus vapaapäivien pitämisessä. Lisäksi työelämäjoustavuus lisääntyy aivan merkittäväällä tavalla, kun vanhempainvapaita voi pitää neljässä jaksossa nykyisen kahden jakson sijaan siihen saakka, kun lapsi täyttää kaksi vuotta. Nyt meille tulee Ruotsin mallin mukaan mahdolliseksi sekin, että vapaata voi pitää vaikka yhden päivän viikossa, jos niin työnantajan kanssa sopii. Vanhempainrahaa voi hakea myös osittain puolikkaana, jos tekee osa-aikatyötä.

Eikä tässä vielä kaikki: Uudistus huomioi erilaiset perheet ja perheiden erilaiset tilanteet aiempaa paremmin. Jos perheeseen syntyy kaksoset tai kolmoset, vanhempainrahopäivien määrä kasvaa. Myös sellaiset tilanteet huomioidaan, joissa kahden vuoden sisään perheeseen syntyy useampia lapsia. Tällöin vanhempien on mahdollista olla yhtä aikaa rajoituksetta vanhempainrahalla hoitamassa lapsia siten, että vanhemmat saavat vanhempainrahaa eri lasten perusteella.

Kaiken jo edellä mainitun lisäksi uudistus sisältää myös uuden omaishoitovapaan eli oikeuden viiteen palkattomaan vapaapäivään sairaan läheisen hoitamiseksi ja huolehtimiseksi — tämä on syvästi inhimillistä. Työntekijällä on oikeus vastaavaan vapaaseen myös, jos hänen läheisensä on saattohoidossa. On mahdollista olla kuolevan läheisen vierellä, hoitaa häntä viimeiset hetket, jättää jäähyväisiä, ettei täältä tarvitse lähteä yksin. Nämä parannukset ovat merkittäviä, inhimillisiä, äärimmäisen kannatettavia.

Arvoisa puhemies! Tätä uudistusta on moitittu siitä, että se maksaa. Niin on, että investoinnit maksavat. Pitää kuitenkin nähdä vuosikymmenten mittainen kokonaisuus. Kaikkea on mahdoton rahassa mitata. Perheiden hyvinvoinnista huolehtiminen ei ole meille työllisyysteko, se on arvovalinta. Arvovalinta sen puolesta, että Suomesta tehdään maailman perhe- ja lapsiystävällisin maa. On melko haastavaa arvioida kattavasti sitä, miten uudistus

Pöytäkirja PTK 142/2021 vp

tulee kokonaisuudessaan vaikuttamaan. On arvioitu, että se lisää naisten työssäkäyntiä — sitähän kaikki täällä kannattavat. Toki meidän on hyvä arvostaa myös äitien ja isien kotona tekemää työtä.

Uudistus tuo mukanaan kaivattua joustavuutta perheiden elämään. Kun työn ja perheen yhteensovittaminen helpottuu, tällä voi olla myönteisiä vaikutuksia myös työllisyyteen. On hyvä asia, että isät ja äidit jakavat vapaitaan yhä tasa-arvoisemmin. Vanhempia ei tule kuitenkaan pakottaa päivien jakamiseen, perheiden tilanteet ovat kovin erilaisia. Jokainen perhe tehköön kotona omat ratkaisunsa.

Arvoisa puhemies! Tämä perhevapaaudistus on keskustalle sydämenasia. Uudistusta yritettiin jo viime kaudella. Keskusta ei tuolloin hyväksynyt perheiden tukien leikkauksia. Iloitsen siitä, että uudistus nyt toteutuu. Tavoite siitä, että molemmilla vanhemmilla olisi mahdollisuus hoitaa vauvaa ja pientä lasta, toteutuu yhä paremmin. Lapsissa on tulevaisuus. Jos perheissä voidaan hyvin, Suomikin voi hyvin.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Mattila.

19.16 Hanna-Leena Mattila kesk: Arvoisa rouva puhemies! Keskusta on tyytyväinen hallituksen esitykseen siitä, miten vauvan syntymän jälkeinen hoiva- ja hoitovastuu halutaan jakaa vanhempien kesken. Keskustan tavoite perhevapaaudistuksessa oli se, että sen pitää olla parannus eikä heikennys nykytilanteeseen nähden. Myös meistä on tärkeää edistää äidin ja isän tasa-arvoa sekä kasvattaa isien hoivavastuuta ja perhevapaaetuuksia. Tämä ei kuitenkaan saa tapahtua leikkaamalla äideiltä.

Ryhmällemme on tärkeää, että kotihoidon tukea ei saa heikentää. Perheillä täytyy säilyä oikeus tehdä itse valinta, mikä hoitomuoto sopii juuri heidän perheelleen. Perheet ja niiden tarpeet ovat erilaisia. Mitä paremmin ne pystytään huomioimaan, sitä paremmin voivat perheet ja yksilöt perheysikön sisällä. On äitejä, jotka haluavat pian vauvalomalta työelämään, ja on isejä, jotka pysähtyvät mielellään omalta urapolulta hoitamaan pienokaista niin pitkään kuin se lakisääteisesti ja taloudellisesti on mahdollista.

Arvoisa puhemies! Pitää myös kunnioittaa perinteisempää mallia, jossa äiti kantaa päävastuun pienokaisen hoidosta ja haluaa käyttää koko sen ajan kotona hoitamiseen, mikä lain puitteissa on mahdollista. Oma koti ja oman vanhemman hoito on lapsen kaikkein parhainta hoitoa muita hoitomuotoja yhtään vähättelemättä. Päinvastoin, meillä Suomessa on todella laadukas varhaiskasvatusjärjestelmä.

Sitten, kun perhevapaaudistus etenee aina laiksi ja pykäliksi asti, on aiemmin penseästi isyys- ja vanhempainvapaiden käyttöön suhtautuneiden työnantajienkin vain taivuttava vääjäämättömän edessä. Isät voivat varsin hyvin olla hetken pois työelämästä, sillä aikuisten oikeasti kukaan ei ole siellä korvaamaton. Sen sijaan kotona vietetty aika pienokaisen kanssa on ainutlaatuista aikaa, joka vahvistaa elämän pituisen suhteen isän ja lapsen välille. Tätä aikaa ei voi korvata mikään. Parhaat työpaikat ovatkin olleet nyt jo sellaisia, joissa miespuolinen johtaja on näyttänyt aitoja, perheitä arvostavia arvoja jäämällä itse hoitopaalle. Näissä työyhteisöissä puhutaan lapsista ja heidän asioistaan. Lapsiystävällinen ilmapiiri vahvistaa isyyttä ja perheen merkitystä yhteiskunnan perussoluna.

Nykyiset isoisät ovat siinä iässä, että työelämän kiinnostavimmat vaiheet alkavat olla takana ja voi keskittyä vaikka isoisän mukaviin tehtäviin, jos sellainen ilo elämällä on tarjota. Monet heistä saattavat harmitella, etteivät aikoinaan olleet enemmän lastensa kanssa, kun nämä olivat pieniä. Syitä oli varmasti monia. Menneinä vuosikymmeninä miehen roo-

Pöytäkirja PTK 142/2021 vp

li koti-isänä oli radikaali ajatus sekä työnantajan että ajan mieskuvan näkökulmasta, mutta usein myös poissuljettu vaihtoehto taloudellisesta näkökulmasta katsoen. Isät yleensä tie-nasivat enemmän, joten raha myös ratkaisi tämän kysymyksen. Siksi perhevapaaudistus onkin toivottu historiallinen uudistus, koska se tulee pitemmällä ajanjaksolla edistämään miesten ja naisten välistä palkka- ja työeläketasa-arvoa. Nyt otetaan askel kohti tasa-arvoisempaa työelämää, jossa vanhemmuudesta johtuvat kustannukset jakaantuvat tasaisemmin äidin ja isän välillä.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Kalli.

19.20 Eeva Kalli kesk: Arvoisa rouva puhemies! Tällä historiallisella perhevapaaudistuksella on tosiaan takanaan pitkä tie. Esitys ja sen edellyttämä matka tähän sosiaali- ja terveysvaliokunnan erinomaiseen mietintöön asti osoittavat, että politiikalla on väliä. Tässä uudistuksessa jos missä näkyvät arvovalinnat.

Perheiden asemaa parantava perhevapaaudistus on ollut keskustan tavoite jo pitkään. Se oli myös yksi keskustan kynnyskysymyksistä vuoden 2019 hallitusneuvotteluissa. Ja nyt, hyvät kollegat, siitä tulee totta. Pähkinänkuoressa voi todeta, että tämä uudistus on voitto perheille. Joustot ja perheiden valinnanvapaus lisääntyvät, ja tasa-arvo etenee. Uudistus kannustaa isiä pitämään nykyistä pidempiä perhevapaita, mutta ei pakolla kiintiöittäen vaan säilyttämällä perheiden oman valinnanvapauden ja olemalla perheille parannus, ei leikkaus. Isille suunnatut vapaat pitenevät, samalla kun äitien oikeus vapaisiin säilyy. Isien vapaiden parannus ei siis ole pois äideiltä. Myöskään kotihoidon tukea ei heikennetä tai leikata. Tässäkin näkyy hallituksen tekemä arvovalinta. Tehdään uudistus, joka on parannus, joka tehdään perheiden toiveita kunnioittaen.

Arvoisa puhemies! Perheet ovat erilaisia. Tilanteet, tarpeet ja toiveet vaihtelevat perheestä ja elämäntilanteesta toiseen. Tämä on uudistusta valmisteltaessa tunnistettu. Uudistuksen myötä perhevapaita on mahdollista pitää entistä joustavammin. Samalla se mahdollistaa hoivavastuun jakamisen vanhempien kesken aiempaa paremmin. Tämä uudistus on itse asiassa viisas investointi koko suomalaisen yhteiskunnan hyvinvointiin, sillä perheiden erilaisten tarpeiden tunnistaminen ja tukeminen heijastuu takuulla myönteisesti koko suomalaiseen yhteiskuntaan.

Toivon myös työnantajien tarttuvan mahdollisuuteen ja rakentavan entistä perhemyönteisempää ilmapiiriä ja rohkaisevan myös isiä pitämään heille kuuluvia perhevapaita. Rohkea perhemyönteisyys on jo nyt ja tulevaisuudessa yhä vahvemmin merkittävä kilpailutekijä osaavaa työvoimaa rekrytoitaessa. Nykyisen työvoimapulan oloissa kulttuuri ja johtaminen, jotka vahvistavat organisaation perhemyönteisyyttä, vahvistavat takuulla samalla myös työpaikan pitovoimaa ja vetovoimaa.

Arvoisa puhemies! Tämä uudistus on vahva viesti yhteiskunnasta, jossa lapset ovat tervetulleita, pienten lasten kanssa kotona vietetty aika on arvokasta ja perheisiin suhtaudutaan myönteisesti. Hyvinvoivat lapset ja perheet ovat yhteiskunnan arvokkainta pääomaa. Siksi perheisiin kannattaa panostaa.

Kiitos valiokunnalle hyvästä työstä. Tätä uudistusta on ilo ja kunnia viedä eteenpäin.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Lohikoski poissa. — Edustaja Juuso.

Pöytäkirja PTK 142/2021 vp

19.23 Kaisa Juuso ps: Arvoisa puhemies! Olemme Suomessa harmitelleet vuosikausia sitä matalaa syntyvyyttä, mikä meillä on. Ja olenkin pitkään odottanut, että no, mitä sille aiotaan tehdä, koska hyvä perhepolitiikka on yksi tapa, millä toivon mukaan saadaan myöskin sitä syntyvyyttä nousuun.

Tällä esityksellä me tuomme perhevapaaudistuksen, jossa raskausraha on 30 päivää ja molemmilla vanhemmilla sitten oikeus vanhempainvapaaseen 160 päivää. Yhteensä tämä tekee siis 350 päivää.

Jos verrataan Ruotsin lukuihin, niin siellä se yhteenlaskettu määrä vanhempainvapaata on 390 päivää, minkä jälkeen vielä 90 päivää voidaan pitää sitten hieman pienemmällä korvauksella, eli yhteensä 480 päivää. Eli siitä olemme vielä kyllä jäljessä, vaikka suunta on oikea.

Tässä on hyvää myöskin se, että näitä mahdollisuuksia pitää näitä vapaita on joustavoitettu. Se on erittäin tärkeää sekä vanhemmille että työnantajille, ja se lisää sitä valinnanvapautta siihen vanhemmuuteen ja työskentelyyn ja niiden yhteensovittamiseen. Ja perussuomalaiset on korostanut tässä kahta asiaa. Olemme tyytyväisiä pääosin siihen, mitä tässä on esitetty, mutta on kaksi asiaa, joita olisimme halunneet toisin.

Perussuomalaiset on aina painottanut sitä, että vanhemmilla, perheillä, tulee olla valinnanvapaus. Heidän täytyy voida itsenäisesti päättää siitä, kumpi näitä vanhempainvapaita pitää. Nyt tässä esityksessä, tässä laissa, on säädetty, että tästä 160 päivän potista vanhempi voi luovuttaa toiselle vain 63 päivää. Käytännössä tämä voi johtaa tilanteisiin, että kun se toinen vanhempi, yleensä isä, ei jostain syystä voi pitää näitä päiviään, niin silloin jää käyttämättä 97 päivää näitä vapaita. Ja näitä syitä voi olla todella monia. Voi olla, että vanhempien tulotaso on niin erilainen, ettei kerta kaikkiaan ole varaa siihen, että isä jää kotiin, tai sitten isä on kiireinen yrittäjä, jolla ei ole mahdollisuutta jäädä kotiin ilman, että yritys kaatuu. Tämä olisi pitänyt minusta huomioida tässä lainsäädännössä ja säätää täysi valinnanvapaus näiden päivien pitämisestä. Luotamme siihen, että perheet itse osaavat päättää siitä, kuka nämä vapaat pitää.

Toinen kohta, minkä nostimme vastalauseessa, on tämä omaishoidon vapaus. Nyt siitä on säädetty, että sitä voidaan saada viisi päivää. Kuten ministeri Sarkkinenkin esittelytilaisuudessa sanoi, niin se on vähän, mutta se on kuitenkin alku.

Perussuomalaiset ovat sitä mieltä, että tässäkin asiassa voisimme ihan selkeästi seurata Ruotsia ja säätää siihen sadan päivän omaishoitovapaan. Tämä olisi kohtuullista, eritoten saattohoitotilanteissa, [Puhemies koputtaa] eli sata päivää oli meidän esitys. — Kiitos.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Honkonen.

19.26 Petri Honkonen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Tämä on todellakin iloinen hetki, kun tämä tärkeä uudistus etenee kohti maalia ja voimaantuloa. Tämä perhevapaaudistus on ensinnäkin itselleni poliittisena tavoitteena mutta myös omalle puolueelleni keskustalle valtavan tärkeä asia ja oli yksi niistä keskeisistä kynnyskysymyksistä, joidenka pohjalta päätimme osallistumisesta nykyiseen hallitusyhteistyöhön. Nyt se todellakin etenee maaliin, ja olen siitä todella iloinen.

Tässä uudistuksessa tietysti niitä olennaisia asioita on tämä isän roolin kasvattaminen ja hoivavastuun tuominen paremmin myös isien hoidettavaksi. Mielestäni on tärkeä yhteiskunnallinen tavoite, että isät osallistuisivat yhä enemmän lapsensa hoivaan ja varsinkin siinä ihan lapsen elämän ensimmäisinä vuosina. Totta kai se laajempi tavoite, jonka myös

Pöytäkirja PTK 142/2021 vp

omassa puolueessani silloin linjasimme, kun tähän hallitusyhteistyöhön lähdimme, on se, että tämä perhevapaaudistus on niin tärkeä uudistus, lapsimyönteistä yhteiskuntaa luova uudistus, että se saa myös maksaa. Lähdimme alusta alkaen siitä, että tämä perhevapaaudistus ei ole leikkaus, sillä ei rangaista perheitä, vaan sen pitää olla askel kohti lapsimyönteisempää, perhemyönteisempää yhteiskuntaa.

Yksi keskeinen tavoite siellä taustalla on tietenkin tämä syntyvyyden nostaminen. Meillä syntyy Suomessa aivan liian vähän vauvoja siihen nähden, mikä meidän ikärakenteemme on, mitenkä pieni kansakunta olemme, ja uskon, että tällä uudistuksella pystytään luomaan sellaista perhemyönteistä, lapsimyönteistä, vauvaperhe- ja pikkulapsimyönteistä ilmapiiriä, jolla sitten myöskin syntyvyyttä voidaan saada nousuun, koska perheet tarvitsevat, nuoret, perheen perustamisessa olevat ihmiset tarvitsevat myönteisiä signaaleja yhteiskunnalta siitä, että lapsia halutaan, ne ovat tervetulleita. Siinä elämänvaiheessa, kun uraa luodaan ja kotia rakennetaan ja se lapsen saaminenkin voisi olla ajankohtaista, paineet ovat todella isot, ja näitä myönteisiä signaaleja kyllä perheet todella tarvitsevat, ja tässä perhevapaaudistuksessa tämä myös tulee hoidetuksi.

Tiedän, että on toisenkinlaista ajattelua tässä yhteiskunnassa liittyen tähän perhevapaaudistukseen. Osa ajattelee, että tämä olisi ennen kaikkea työmarkkinauudistus, ja nähdään perheet pelkästään työvoimaresurssina. Keskustassa ei näin ajatella, vaan on lähtökohtana nimenomaan tämä lapsi- ja perhemyönteisyys.

Kyllä se vaan niin on, arvoisa rouva puhemies, että perhe, sen käsitteen kaikessa moninaisuudessa, mitä se nykyään tarkoittaa, on yhteiskunnan perusyksikkö, ja meidän tehtävämme on tukea perheitä eri tavoin. Näen, että tämä perhevapaaudistus [Puhemies koputtaa] on aivan keskeinen uudistus kohti lapsi- ja perhemyönteisempää yhteiskuntaa.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Rantanen, Mari.

19.30 Mari Rantanen ps: Arvoisa puhemies! Kuten tässä edustaja Juuso totesi, perussuomalaisen linja on ollut se, että perheet itse tietävät oman tilanteensa parhaiten ja osaavat parhaiten arvioida sitä, mikä heidän perheelle sopii, sopiiko äidin vai isän jäädä, vai miten, ja miten he jakavat nämä perhevapaat. Ja muistelin kyllä — kertokaa ihmeessä, jos olen väärässä — että ennen vaaleja tämä sama linja oli myös keskustalla, joka täällä kernaasti nyt tätä esitystä ihastelee.

Arvoisa puhemies! Haluan todeta tästä omaishoidon viiden päivän palkattomasta vapaasta, että tämä on kyllä suuri pettymys työssäkäyville omaishoitajille. On nimittäin niin, — olkoonkin, että tämä on alku — että jos ajatellaan omaishoitotilanteita, niin se viiden päivän palkaton vapaa ei ensinnäkään yleensä riitä saattohoitotilanteeseen. Sitten jos meillä on vaikkapa vaikeavammainen lapsi, joka saa infektion, niin hyvin harvoin ne menevät viidessä päivässä ohi, vaan ne usein pitkittyvät ja mutkistuvat. Tässä on nimenomaan se heikkous, että sen lisäksi, että usein omaishoitajalla tilanteessa, jossa hän tarvitsee vapaata, on inhimillinen hätä, hänelle tulee vielä taloudellinen ongelma siitä, että hän joutuu jäämään työstä pois palkattomalle vapaalle. Ymmärtääkseni esimerkiksi omaishoidon liitot ovat ajaneet tätä vapaata sellaiseksi, että tästä saisi samantyyppisen Kela-korvauksen kuin mikä myönnetään sairasta lasta kotiin hoitamaan jäävälle vanhemmalle, ja tämä olisi se suunta, johon näiden osalta tulisi mennä.

Mutta niin kuin tässä todettiin, perussuomalaiset omassa vastalauseessaan esittävät 100:aa päivää. 100 päivää on jo sellainen aika, jossa kykenee näitä varsin haastavia tilan-

Pöytäkirja PTK 142/2021 vp

teita hoitamaan. On mielestäni niin, että hyvin usein vaalien alla puhutaan omaishoidosta ja omaishoidon tärkeydestä ja erityisesti omaishoidon ja työn yhdistämisestä, mutta jostain syystä sitten, kun tullaan tähän lainsäädäntötilanteeseen, ne juhlapuheet, jotka ennen vaaleja tehtiin, unohtuvat. Olisi joskus kiva nähdä, että tämä omaishoitajien arvostus näkyisi totta vieköön näissä lakiesityksissä, jolloin heidän elämänsä oikeasti pystyttäisiin helpottamaan. — Kiitos.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Risikko.

19.33 Paula Risikko kok: Arvoisa puhemies! Käsitlemme täällä perhevapaajärjestelmän uudistamista. Sitähän on toki yritetty tässä monet vuodet, ja aina välillä on menty eteen- ja joskus taaksepäin. Minä itse olen ollut siinä vaiheessa, kun olin sosiaali- ja terveystieteiden ministerinä, se ministeri, joka jo eräällä lailla esitteli sen hallituksen ministerinä, että isille tuli enemmän sitä niin sanottua korvamerkittyä vanhempainvapaata, joka oli hyvä asia, koska tällä hetkellä esimerkiksi äidit käyttävät noin 90 prosenttia vanhempainpäivärahoista, ja toivottavaa onkin, että tämä perhevapaajärjestelmä houkuttelee isiä käyttämään perhevapaita nykyistä enemmän. Näinhän todetaan ja toivotaan myöskin täällä esityksessä.

Mutta olen ehdottomasti sitä mieltä, että tämä perhe on ydinyksikkö tässä yhteiskunnassa, ja siitä syystä kaikki se, mitä me teemme perheiden hyväksi, edistää myöskin sitä, että meillä on myös lapsia tulevaisuudessa. Perheiden hyvinvointi on kannattavaa. Siihen kannattaa satsata. Jos me vertaamme esimerkiksi Ruotsin perhevapaajärjestelmään, niin kyllä me aika lailla takamatkalla ollaan. Kyllä se sillä tavalla varmasti näkyy tässä meidän yhteiskunnassa. Toivon, että tähän saadaan lisääkin uudistuksia.

Mutta olen täysin samaa mieltä, kuin täällä käytetyissä puheenvuoroissa, olin jo silloin, kun olin sen muutoksen tekijä, esittelevä ministeri, että perheiden yksilöllisiä valintoja pitää kunnioittaa, ja että se ei saisi olla äidiltä pois, jos isä käyttää sitä vanhempainvapaata. Mielestäni perheet tietävät parhaiten itse, miten he käyttävät näitä. Ja on aivan totta, niin kuin täällä on tullut esille, että perheissä on niin monenlaisia tilanteita, että se toinen puoliso saattaa olla paremmin palkatussa tehtävässä tai yksityisyrittäjänä tai yrittäjänä yleensäkin, että eipä pystykään olemaan, ja nämä ovat sellaisia tilanteita, jotka pitäisi ottaa huomioon.

Sitten sellainen teema, mikä monta kertaa aina putkahtelee, on tämä kotihoidon tuki. Mielestäni se on väärin ymmärretty. Ei kotihoidon tuki tarkoita sitä, että äiti olisi kotona, vaan kotihoidon tukea voidaan käyttää, että lapsi on kotona, ja joskus sille lapselle vain olisi hyvä, että hän saisi siellä kotona turvallisen aikuisen kanssa olla.

No sitten, mitä tulee tästä viiden päivän palkattomasta omaishoitovapaasta, josta sanotaan, että se helpottaa työn ja perhe-elämän yhteensovittamista tilanteessa, jossa työntekijän omaiset ja läheiset kaipaavat apua oman toimintakykynsä alenemisen vuoksi, niin tämähän ei muuta nyt vielä mitään siitä nykytilasta. Me ollaan aikoinansa jo tehty sellainen lainsäädäntöuudistus edustaja Satosen esityksen mukaisesti, että pystyy saamaan palkatonta, mutta nythän meidän pitää saada nimenomaan se Ruotsin malli hoivavapaasta, jossa lyhytaikaisesti ja vähän pitempiaikaisestikin voisi saada sairausvakuutukselta korvausta, kun jää sille [Puhemies koputtaa] hoivavapaalle. — Kiitos.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Elo.

Pöytäkirja PTK 142/2021 vp

19.36 Tiina Elo vihr: Arvoisa puhemies! Hallitus tekee pitkään odotetun perhevapaauudistuksen, jotta vanhempainvapaat ja hoivavastuu jakautuvat vihdoin jatkossa Suomessa tasaisemmin. Tämä perhevapaiden uudistaminen on yksi hallituksen suurimmista tasa-arvoteoista. Tämä hallituksen malli täyttää myös vihreiden perhevapaauudistukselle asetetut tavoitteet: isille kiintiöidään omat kuukaudet, tasa-arvo vahvistuu, ja naisten asema työmarkkinoilla paranee. Pitkällä tähtäimellä naisen eläke-euro vahvistuu, kun vanhempainvapaat jakautuvat tasaisemmin.

Tämä malli tulee todella tarpeeseen, koska nykyisellä mallilla naiset ovat käyttäneet peräti yhdeksän kymmenestä kaikista perhe- ja vanhempainvapaista. Tässä uudessa mallissa molemmille vanhemmille kiintiöidään reilut neljä kuukautta vanhempainvapaata. Isillä todellakin on yhtäläinen oikeus vanhemmuuteen. Useiden tutkimusten mukaan tehokkain tapa lisätä isien vanhempainvapaiden käyttöä on kiintiöidä isille oma jakso, ja tämä muutos nyt viimein tämän hallituksen toimesta tehdään.

Arvoisa puhemies! Perheet eivät monestikaan muodostu vain yhdestä isästä ja yhdestä äidistä. Lapsiperheistä joka kolmas on monimuotoinen, esimerkiksi sateenkaariperhe, apilaperhe, yhden vanhemman perhe, adoptioperhe, uusperhe tai sijaisperhe. Vihreille uudistuksessa onkin alusta asti ollut tärkeää, että perhevapaamallin on kohdeltava yhdenvertaisesti monimuotoisia perheitä. Sateenkaariperheiden kannalta tämäkään malli ei ole vielä täydellinen, sillä se ei huomioi ideaalilla tavalla useamman kuin kahden huoltajan perheitä. Suunta on kuitenkin oikea.

Arvoisa puhemies! On tärkeää, että perhevapaita voi käyttää huomattavasti nykyistä joustavammin. Tämä mahdollistaa joustot perheiden elämäntilanteiden mukaan. Vanhempainvapaata voi nostaa puolittettuna tai osissa, jolloin perhevapaita voi jakaa pidemmälle ajalle ja siirtymä takaisin työelämään ei ole pienen lapsen vanhemmalle tai pienelle lapselle liian äkkinäinen.

Arvoisa puhemies! Tämä perhevapaauudistus on hyvä ja välttämätön askel oikeaan suuntaan. Pitkällä tähtäimellä kehitettävää on kuitenkin vielä tämänkin uudistuksen jälkeen:

Vihreiden tavoitteena on ottaa käyttöön isovanhempainvapaa, jotta perhevapaita voi jakaa myös työelämässä vielä oleville isovanhemmille. Saimme linjauksen läpi keväällä julkaistuun lapsistrategiaan.

Vanhempainrahapäivien lukumäärä kasvaa tässä uudistuksessa 43 päivällä, ja vihreiden 6+6+6-mallissa vanhempainvapaa kestää 18 kuukautta. Tulevissa uudistuksissa on tavoiteltava päivien kokonaismäärän lisäämistä siihen asti kunnes lapsi on yksi- ja puolivuotias.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Mäkelä.

19.39 Jani Mäkelä ps: Arvoisa puhemies! Tämä on hyvin ajankohtainen ja tärkeä keskustelu senkin uutisen valossa, jonka tässä eilispäivänä näin, että Suomessa rekisteröitiin ensimmäistä kertaa enemmän koiranpentuja kuin mitä vauvoja syntyi. Ei siinä, koirat toki ovat positiivinen asia, mutta ei niistä tuleviksi suomalaisiksi ja yhteiskunnan rakentajiksi kyllä ole.

Tällainen perhevapaauudistus on tietenkin kannatettava, koska tässähän ei juuri varsinaisesti huononnetta kenenkään asemaa. Vaikka tässä onkin näitä tietyllä tavalla tuomittavia holhoamisen elementtejä ja perheiden valinnanvapauteen puuttumista, niin se ei kuitenkaan leikkaa äitien vapaata, eli tämä siinä mielessä on hyväksyttävä. Toki se tarkoittaa

Pöytäkirja PTK 142/2021 vp

samalla sitä, että tähän on laitettava nettona lisää rahaa, eli tämä maksaa enemmän kuin entinen järjestelmä. Mutta kuten todettua aiemmissa puheenvuoroissa, me olemme näissä lapsiperheiden tuissa ja subventioissa huomattavasti jopa pohjoismaisia verrokkimaita jäljessä, kuten lähes kaikissa muissakin tuissa.

Mielestäni jopa radikaalimpia toimia tämän todella katastrofaalisen syntyvyyskehityksen parantamiseksi olisi kuitenkin tarpeen tehdä. Euroopasta monista maista löytyy esimerkkejä aidoista etuuksista lapsiperheille, esimerkiksi Unkarista, jossa puhutaan kymmenientuhansien lainoista, joita ei tarvitse maksaa takaisin, jos perheeseen syntyy riittävästi lapsia, äitien verovapaudesta tietyn lapsimäärän jälkeen, perheille annettavista tila-autoista, vastaavista etuuksista, joiden seurauksena se perheen perustaminen aidosti ei ole välttämättä niin suuri taloudellinen ponnistus kuin se on sellaisissa maissa, joissa tällaisia tukijärjestelmiä ei ole.

Kyse on toki myös siitä, oli tuki mitä tahansa, että eihän perhettä voi perustaa, jollei nuorilla ole tulevaisuudennäkymää, työpaikkoja, sellaista jatkuvaa työtä — ei voi sanoa pysyvää työtä, mutta uskottavalla tavalla jatkuvaa työtä — jonka varaan uskaltaa elämänsä perustaa. Ennen kaikkea kyse on kuitenkin siitä, mikä on asenne ja asenneilmapiiri, koska tosiasiahan on se, että maailmassa kaikkein suurin syntyvyys on kaikkein köyhimmissä maissa. Eli ei se lopulta ole viime kädessä kiinni rahasta vaan siitä, mitkä ovat yhteiskunnan asenteet: onko yhteiskunta perhemyönteinen ja myönteinen lapsien hankinnan kannalta.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Juuso.

19.41 Kaisa Juuso ps: Arvoisa puhemies! Edustaja Mäkelä hyvin tuossa sanoi, että kyse on pitkälti myöskin asenteista ja siitä, miten nämä perheet huomioidaan yhteiskunnassa ja myöskin työyhteisössä. Täytyy olla mahdollisuuksia vakituisiin työpaikkoihin, jotta pystyy luottamaan siihen, että tulee toimeen ja pystyy perheensä elättämään. Erityisesti hoitoalallahan on henkilöitä paljon pätkätöissä, ja se varmasti viivästyttää tätä perheen perustamista useilla vuosilla.

Tuossa edellisessä puheenvuorossani puhuin tästä valinnanvapaudesta, ja toistan vielä sen, että perussuomalaiset kannattavat täyttä valinnanvapautta. Elikkä me kannatamme, että vanhemmat voisivat keskenään sopia, kumpi nämä päivät pitää, ihan täysimääräisesti. Tämä kehitys siihen, että isät enemmän pitävät vapaitaan, on ollut hyvä, ja luotamme siihen, että se jatkuu ilman mitään pakkoja. Emme usko pakkoon tässäkään asiassa, kuten emme usko monessa muussakaan asiassa.

Se, missä meillä vielä olisi parannettavaa, kuten edustaja Rantanen mainitsi, on tämä omaishoidon vapaan korvaus. Elikkä kyllä omaishoidon vapaasta täytyisi saada sitten Keltalta sairauspäivärahakorvausta vastaava summa, jotta niitä yleensäkin pystyy työssäkäyvä omaishoitaja pitämään. Yhteiskunnalle on paljon edullisempaa esimerkiksi ja perheille parempaa, että omainen on mukana saattohoidossa kuin että hoidettava on silloin jossakin laitoksessa. Se on kaikille inhimillisempää, että omaiset voivat olla siinä mukana ja tehdä sen oikealla tavalla.

Vielä mainitsen yhden asian, mikä Ruotsissa on eri tavalla. Tunnen tämän Ruotsin lainsäädännön näiden sosiaalietuuksien osalta jollakin lailla, koska olen sen parissa töitä tehnyt, joten on pakko mainita joistakin asioista. Esimerkiksi tässä kustannusten jakautumisessa naisvaltaisten ja miesvaltaisten työalojen kesken meillä on vielä tekemistä, niin että

Pöytäkirja PTK 142/2021 vp

tässäkin voisimme hiukan vilkuilla sinne Ruotsin suuntaan, tulevaisuudessa katsoa, miten tämä siellä on hoidettu. Siellähän, voin nyt kertoa, työnantajamaksuihin kuuluu tämmöinen vanhempainvakuutusmaksu, joka on muistaakseni siinä kahden ja puolen prosentin tienoilla, ja kun sitten vanhemmat pitävät näitä perhevapaita, niin Ruotsin Försäkringskassan maksaa kaikki nämä päivärahat, eli se ei sitten työnantajalle enää maksa yhtään sen enempää, kun hän on sen vakuutusmaksun jo siinä työnantajamaksujen ohessa maksanut. Että kyllä tässä vielä tekemistä riittää.

Myöskin tästä, miten sitä syntyvyyttä on saatu kasvamaan muissa maissa, mainitsen vielä Viron. Eli Virossahan tehtiin muutama vuosi sitten roima korotus siihen kolmannen lapsen lapsilisään ja saatiin sillä huomattava syntyvyyden nousu, [Puhemies koputtaa] eli perheet hankkivat niitä kolmansia lapsia. On vielä monia keinoja käyttämättä syntyvyyden kasvattamiseen.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Löfström.

19.44 **Mats Löfström r:** Ärade fru talman! Det här är en av regeringens allra viktigaste reformer under den här mandatperioden. Det är en konkret åtgärd för att också öka jämställdheten i vårt samhälle, som är oerhört viktig.

Tanken är att föräldraledigheterna och ansvaret för vården av barnen ska fördelas jämnare mellan båda föräldrarna. Dessutom är tanken att olika familjereformer ska behandlas mer jämlikt i systemet med föräldrapenning och att systemet med familjeledighet ska bli mer flexibelt så att familjernas olika behov av att ta ut ledigheter och dagpenning beaktas. Det här är mycket viktigt.

Precis som ledamot Risikko redan tidigare tog upp här, ligger Finland efter Sverige gällande föräldraledigheten. Tyvärr ligger vi efter övriga nordiska länder, och inte minst Sverige, som har ett mycket attraktivt system och där det också föds betydligt fler barn per capita än i Finland.

Men detta är ett konkret och viktigt steg i rätt riktning. Det här blir en konkret förbättring för familjer som jag hoppas också gör att fler familjer väljer att skaffa barn, för Finland behöver fler barn. Det föds i vårt land nu historiskt lika få barn som under hungersnödsåren, och i enbart fyra av 19 landskap i vårt land föds det fler barn än antalet avlidna. Också av den orsaken behövs en familjeledighetsreform som denna, som gör det attraktivt och som förstärker vardagen för barnfamiljer i vårt land.

Puhemies Anu Vehviläinen: Yhteenveto.

[Tulkki esittää puheenvuorosta suomenkielisen yhteenvedon]

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Essayah.

19.47 **Sari Essayah kd:** Arvoisa rouva puhemies! Tämä uudistus on sinällensä itsessään kyllä tärkeä, koska tässä perhevapaita ei olla leikkaamassa, niin kuin aika monissa esityksissä, joita tässä vuosien varrella eri puolueet ovat tuoneet omista lähtökohdistaan esille ja joiden lähtökohtana useimmiten on ollut ikään kuin se työelämän tarve. Itse katson, että tässä selkeästi on kuitenkin lähdetty sieltä perheen näkökulmasta tätä asiaa katsomaan.

Pöytäkirja PTK 142/2021 vp

Mutta tässäkin uudistuksessa ollaan menty siihen lisäsääntelyyn eikä luoteta siihen, että se perhe siellä keittiön pöydän ääressä parhaiten tietää, millä tavalla nämä perhevapaisiin liittyvät hoivavastuut tulisi jakaa ja mikä sopii heidän perheelleen. Tänä päivänä meillä on niin paljon erilaisia, eri muotoisia työsuhteita ja myöskin osa-aikatyötä ja monenlaisia erilaisia yrittämisen muotoja ja vastaavia, joissa aivan varmasti ne perheiden tarpeet eroavat toinen toisistaan, ja siksi tietystä ikään kuin kahdeksasta neljään kiinteästä työajasta ja siihen liittyvästä säännöllisestä palkkauksesta lähtevä ajattelu siitä, että tällaisilla kiintiöinneillä saataisiin aikaan se, että isät jäävät paremmin sinne vapaille, on mielestäni jo sellaista vanhanaikaista ajattelua tämän asian kohdalla.

Sitten täällä jossakin puheenvuorossa nostettiin esille kritiikki siitä, että tämä kuitenkin maksaa. No, kyllä se maksaa, ja se saakin maksaa, koska kyllä tässä on kysymys ihan yhteiskunnan tärkeimmistä asioista. Jos me haluamme kansakunnan uusiutumisen varmistaa ja haluamme myöskin pitää huolta meidän lasten ja nuorten tulevaisuudesta, niin silloin meidän on luotava sellainen perhevapaajärjestelmä, joka tukee nimenomaisesti sitä perhetä ja perheen kasvatusvastuuta.

Tässä yhteydessä myöskin tästä tilapäisestä omaishoidon vapaasta.

Olen samaa mieltä kuin täällä joku kollega edellä, että olisi tärkeää, että tässä aikaa myöten työmarkkinajärjestöt pääsisivät sopuun siitä, että tästä tulisi olla korvaus. On tietenkin hyvä, että tämä asia on saatu eteenpäin, mutta kuitenkin tuo palkkaan sidottu korvaus olisi tärkeä kehittämiskohta. Täytyy sanoa, että tässä on yksi sellainen asia, joka suomalaisen sosiaalilainsäädäntöön on tullut EU:n suunnasta. Yleensä on niin, että meille ei juurikaan sieltä suunnasta tule sellaista asiaa, mitä meidän lainsäädännössä ei olisi, mutta tässä on yksi sellainen. Ja sinällensä ihan hyvä, että tätä asiaa saatiin sitten vietyä myöskin kansallisesti eteenpäin.

Mutta kaiken kaikkiaan huomenna sitten äänestämme näistä ja katsotaan. KD:n linja on kuitenkin se, että perhe saisi mahdollisimman paljon itse päättää asioista.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Myllykoski.

19.51 **Jari Myllykoski vas:** Arvoisa rouva puhemies! En nyt nolostu edustaja Essayahin puheenvuoron jälkeen kuitenkaan käyttää työelämäkeskeistä puheenvuoroa, eikä niinkään perhekeskeistä, sillä omasta puheenvuorostani jäi selkeästi pois kehityskohde, mikä tässä tarvitsisi olla, ja onneksi edustaja Juuso sen toi esille: Mielestäni on erityisen tärkeää, että naisvaltaisten alojen ja miesvaltaisten alojen osalta me pystyisimme pääsemään tässä perhepolitiikassa sille tasolle, että ei olisi naisvaltaisten alojen osalta se taakka suhteellisesti niin paljon suurempi. Otetaan se sitten seuraavaksi kehitysaskeleeksi.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Risikko.

19.52 **Paula Risikko kok:** Arvoisa puhemies! Palasin vielä tänne, kun kuulin, että täällä eräs edustaja sanoi, että ennen ei ole ollut kiintiöitä isille. Ei pidä paikkaansa, nimittäin aikoinansa olen itse esitellyt sen lain. Se oli ensimmäinen kiintiö, mikä tehtiin, ja sinänsä sillä oli hyvä tarkoitus — ja kannatin sitä, ja kannatan edelleen — mutta korostan myöskin sitä vielä edelleen, että kyllä perheillä pitää olla sitä yksilöllistä mahdollisuutta tehdä sitä valinnanvapautta oman elämäntilanteensa mukaisesti.

Pöytäkirja PTK 142/2021 vp

Tietysti pyrkimyksen pitää olla se, että molemmat lapsen vanhemmat sitten käyttäisivät ja olisivat lapsen kanssa, koska se tuo sitä perusturvallisuutta. Sekään ei ole aina itsestäänselvyys, mutta joka tapauksessa tällä on tietysti hyvä tarkoitus.

Palaan vielä tuohon hoivavapaaseen:

Täällä on sanottu, että tämä on hyvä asia, mikä tässä on, mutta eihän tämä oikeastansa muuta mitään nykytilanteesta. Nykyäänkin laissa on nimenomaan sellainen pykälä, että voit jäädä lyhytkestoisesti hoitamaan omaistasi. Mutta mikä siinä on se ongelma? Sitä ei tueta. Harva pystyy jäämään kovinkaan helposti. Varsinkaan pienituloiset henkilöt eivät pysty kovin herkästi jäämään hoitamaan omaistaan. Esimerkiksi tällainen tilanne, että vanhempi tai joku omainen, oma iäkäs vanhempi tai oma perheenjäsen tulee leikkauksesta kotiin ja tarvitaan jatkohoitoa, koska nykyään on aika lyhyet hoitoajat leikkaustenkin jälkeen, eli tarvitaan esimerkiksi apua siellä kotona ihan perushoidossa, ja silloin pitäisi olla mahdollisuus. Myös saattohoitotilanteet ovat tällaisia.

Ruotsissa tämä on niin sanottua hoivavapaata, ja se on sairausvakuutuksella tuettu. Palkansaajajärjestöt ja yleensä nämä partit, jotka yleensä näistä sairausvakuutuskorvauksista yhdessä päättävät, jo aikoinaan olivat sitä mieltä, että tämä olisi yksi sellainen kehitettävä kohde. Mielestäni pitäisi nyt luupin alle nostaa tämä ruotsalainen hoivavapaa.

Työterveyslaitoksella toimi edesmennyt Kaisa Kauppinen, joka toi tämän mallin Suomeen ja teki selvityksiä siitä, ja hänen muistolleen haluan myöskin tämän puheenvuoroni nyt käyttää. Eli puhun siitä niin kauan, että me saamme Suomeen hoivavapaan, ja toivottavasti voin olla joskus täällä talossa silloin, kun sitä tänne oikeasti tuodaan, ja sen puolesta äänestämässä. Hoivavapaa! — Kiitos.

Yleiskeskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.

10. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi vuoden 2022 tuloveroasteikosta, tuloverolain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta sekä eräiden muiden verolakien muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 142/2021 vp

Lakialoite LA 34/2019 vp, 50, 60, 62, 72/2020 vp, 32/2021 vp

Toimenpidealoite TPA 53, 82, 85, 123, 130/2020 vp

Valiokunnan mietintö VaVM 16/2021 vp

Toinen käsittely, ainoa käsittely

Puhemies Anu Vehviläinen: Toiseen käsittelyyn ja ainoaan käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 10. asia. Nyt voidaan toisessa käsittelyssä hyväksyä tai hylätä lakiehdotukset, joiden sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä. Lopuksi päätetään ainoassa käsittelyssä toimenpidealoitteista. — Keskustelu, edustaja Essayah.

Keskustelu

19.55 **Sari Essayah kd:** Arvoisa rouva puhemies! Ensimmäisessä käsittelyssä kristillisdemokraatit tekivät tähän asteikkolakiin kaksi tärkeää muutosesitystä. Ensimmäinen haluamme omaishoidosta maksettavat palkkiot verovapaiksi, eli että ne eivät olisi jatkossa veronalaista tuloa, ja toisekseen sitten haluamme, että näistä ay-jäsenmaksuista veroväh-

Pöytäkirja PTK 142/2021 vp

nyskelpoisia olisi verotuksessa vain puolet, kun nykyään kyseessä on sataprosenttisesti verovähennettävä.

Tässä yhteydessä kristillisdemokraatit jättävät tähän asiaan kaksi lausumaa:

Lausuma 1: ”Eduskunta edellyttää, että hallitus tuo eduskunnalle esityksen tuloverolain 92 §:n muuttamisesta siten, että omaishoidon tuesta annetun lain nojalla omaishoitajalle maksettava hoitopalkkio ei olisi jatkossa veronalaista tuloa.”

Lausuma numero 2: ”Eduskunta edellyttää, että hallitus tuo eduskunnalle esityksen tuloverolain 95 §:n muuttamisesta siten, että verovelvollinen voisi vähentää palkkatuloistaan 50 prosenttia työmarkkinajärjestön jäsenmaksustaan tulonhankkimisvähennyksenä nykyisen täyden jäsenmaksun sijaan.”

Nämä tosiaankin on sitten esitelty tuossa kristillisdemokraattien vastalauseessa numero 3.

Tietysti tässä yhteydessä vetoan kollegoihin, että jos joku kokee sydämellään, että haluaisi kannattaa jompaakumpaa näistä lausumista, niin se olisi tietenkin hienoa, koska tilanne on se, että pienen ryhmän haavoittuvuus tulee esille, kun valitettavasti kollegoilla on sellainen tilanne, että heistä kukaan ei tällä hetkellä täällä talossa pysty olemaan. Toki olemme näistä asioista pykäläkohtaisesti äänestäneet, mutta uskon, että esimerkiksi tämä omaishoidosta maksettavan palkkion verovapauden kannattaminen voisi monenkin edustajan pirtaan sopia, ja todellakin toivon, että näihin löytyisi kannatukset. — Kiitoksia.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ja edustaja Koskela, olkaa hyvä.

19.57 **Jari Koskela ps:** Arvoisa herra puhemies! Meillä perussuomalaisillakin on tähän kaksi lausumaehdotusta, ja luen ne nyt teille:

1. ”Eduskunta edellyttää, että hallitus selvittää kotitalousvähennyksen uudistamista siten, että kotitalousvähennykseen oikeutetun palvelun ostaja saisi vähennyksen hyödykseen heti palvelun hinnassa.”

2. ”Eduskunta edellyttää, että hallitus valmistelee viipymättä esityksen omaishoitajien tuen verotuksen asteittaiseksi alentamiseksi.”

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Marttinen poissa, edustaja Laukkanen poissa. — Edustaja Talvitie, olkaa hyvä.

19.58 **Mari-Leena Talvitie kok:** Arvoisa herra puhemies! Teen vastalause 2:n mukaiset lausumaehdotukset, joita on siis viisi lausumaa.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Mäenpää, olkaa hyvä.

19.58 **Juha Mäenpää ps:** Arvoisa puhemies! Kannatan edustaja Koskelan tekemiä esityksiä.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Savio, olkaa hyvä.

19.59 **Sami Savio ps:** Arvoisa puhemies! Edustaja Mäenpään tavoin kannatan näitä edustaja Koskelan tekemiä hyviä ja tärkeitä lausumaehdotuksia.

Pöytäkirja PTK 142/2021 vp

Totean tässä, että perussuomalaiset ovat jo pitkään halunneet parantaa erittäin tärkeää työtä tekevien omaishoitajien asemaa ja olemme muun muassa jo vuosien ajan vaihtoehtobudjeteissamme esittäneet, että heidän saamansa omaishoidon tuki tulisi säätää verovapaaksi tuloksi, ja ellei se onnistu yhdellä kertaa, niin ainakin asteittain vuosien myötä. Olemme kiinnittäneet tähän asiaan huomiota myös huomenna käsiteltävässä vaihtoehtobudjetissamme. Näkemyksemme on, että omaishoitajat tekevät sekä inhimillisesti että yhteiskunnan resurssien riittävyyden kannalta niin tärkeää hoito- ja hoivatyötä, että ilman heidän panostaan koko sote-kenttä olisi helisemässä. Katsommekin, että omaishoitajien jaksamista on tuettava sekä taloudellisin että muunlaisin keinoin, ja omaishoidon verovapaus on yksi tällaisista keinoista.

Arvoisa puhemies! Me perussuomalaiset olemme myös jo pitkään esittäneet kotitalousvähennyksen laajentamista ja sen käytön helpottamista. Pidämme kotitalousvähennystä erittäin tärkeänä keinona parantaa tavallisten suomalaisten ostovoimaa ja myös edistää työllisyyttä ja yrittäjyyttä, ja tähän perustuu tämä toinen lausumaehdotuksemme.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitos. — Edustaja Juuso, olkaa hyvä.

20.00 **Kaisa Juuso ps:** Arvoisa puhemies! Kannatan tätä Sari Essayahin esittämää 1. lausumaa liittyen omaishoidon tuen verovapauteen.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Zyskiewicz, olkaa hyvä.

20.01 **Ben Zyskiewicz kok:** Arvoisa herra puhemies! Edustaja Essayah kiinnitti huomiota siihen, että pieni eduskuntaryhmä on aika haavoittuvainen, kun istunnot venyvät tällä tavalla pitkälle iltaan, ja välttämättä ne edustajat, joiden on ajateltu olevan paikalla tekemässä ehdotuksia ja kannattamassa niitä, ovat joutuneet lähtemään muihin illan tilaisuuksiin. Kun mielestäni on reilua, että eduskunta pääsee ottamaan kantaa myös edustaja Essayahin ehdottamaan toiseen lausumaan, niin ihan tällä perusteella kannatan sitä.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kaleva, olkaa hyvä.

20.01 **Atte Kaleva kok:** Arvoisa herra puhemies! Kannatan edustaja Talvitien tekemiä esityksiä.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Talvitie, olkaa hyvä.

20.01 **Mari-Leena Talvitie kok:** Arvoisa herra puhemies! Näissä lausumissa on tosiaan kokoomukselle tärkeitä asioita, joita olemme myöskin vaihtoehtobudjetissa tuoneet esiin.

Nostan täältä ihan pari tärkeää asiaa:

Meille, kokoomukselle on tärkeää, että kenenkään palkansaajan verotus ei tällä vaalikaudella kiristy, ja myöskin hallituksen toivoisi sitoutuvan tähän samaan ajatukseen.

Olemme esittäneet kotitalousvähennyksen nostamista 5 000 euroon itse asiassa jo useamman kerran tällä vaalikaudella, ja myöskin sitä, että työkorvauksen osalta verovähennysoikeus kasvatettaisiin 60 prosenttiin ja palkkakorvauksen osalta 40 prosenttiin — toimet hallituksen osalta ovat olleet päinvastaisia. Näemme tärkeäksi myös sen, että koti-

Pöytäkirja PTK 142/2021 vp

talousvähennyksen 100 euron omavastuuosuus voitaisiin poistaa, koska se ei enää ole tämän päivän asia, eikä sillä tule sellaista valtiontalouden säästöä tai muuta, jota ehkä josain vaiheessa on laskettu. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Essayah, olkaa hyvä.

20.03 **Sari Essayah kd:** Arvoisa puhemies! Haluan tässä vain ilmaista kiitollisuuteni kollegoille, edustaja Juusolle ja edustaja Zyskoviczille, siitä, että he mahdollistivat, että kristillisdemokraattien hyvät lausumaesitykset pystyvät huomenna olemaan äänestyksessä. Tämä osoittaa, että tämä eduskunta on suurisydäminen työpaikka. — Kiitos.

Keskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.

11. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi rikoslain 17 ja 34 a luvun muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 89/2021 vp

Lakialoite LA 41/2019 vp

Toimenpidealoite TPA 158/2020 vp

Valiokunnan mietintö LaVM 15/2021 vp

Toinen käsittely, ainoa käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Toiseen käsittelyyn ja ainoaan käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 11. asia. Nyt voidaan toisessa käsittelyssä hyväksyä tai hylätä lakiehdotukset, joiden sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä. Lopuksi päätetään ainoassa käsittelyssä toimenpidealoitteesta.

Avaan keskustelun. — Edustaja Kaleva, olkaa hyvä.

Keskustelu

20.04 **Atte Kaleva kok:** Arvoisa herra puhemies! Nykyisin ilmenevän terrorismin perimmäisenä tavoitteena on tuhota länsimainen elämänmuoto, sen tärkeimmät arvot ja demokratia. Terroristi hyödyntää avointa yhteiskuntaa ja yrittää saada meidät itsemme vastustamaan meille tärkeitä arvoja: luottamusta, vapautta, tasa-arvoa ja uskoa tulevaan.

Terrorismi on yhteiskunnan syöpä. Se tekeytyy osaksi meidän todellisuuttamme ja pyrkii tuhoamaan meidät sisältäpäin hyödyntäen meidän omia prosessejamme. Se soluttautuu rakenteisiimme, leviää huomaamatta ja pyrkii luhistamaan meidät. Syöpää vastaan tarvitaan kovia lääkkeitä, ja sitä vastaan on taisteltava määrätietoisesti ja päättäväisesti mutta samalla ihmisyyttä ja meille tärkeitä arvoja vaalien.

Syöpäsolut ovat hankalia, koska ne ovat alun perin omiamme. Samoin ovat myös alun perin suomalaiset terroristit, kuten esimerkiksi Isisin kalifaattiin lähteneet käännynnäiset jihadistit. He haluavat meidän pohtivan sitä, mitä arvelemme heidän tehneen, ja puhuvat kauniisti oikeuksistaan. Nämä jihadistit ovat olleet alun perin omiamme, mutta kääntyneet meitä vastaan ja muuttuneet syöpäsoluiksi. Samoin on laita niiden, jotka olemme hyvää hyvyttämme vastaanottaneet yhteiskuntaamme nauttimaan sen tuomasta hyvinvoinnista ja

turvasta mutta jotka ovat itse valinneet toisen tien ja kääntäneet selkänsä meille. Tällaiset henkilöt ovat asiallisesti ottaen luopuneet osallisuudestaan yhteisöömme ja sen hedelmiin.

Arvoisa puhemies! Hallitus ja erityisesti ulkoministeri Haavisto ovat kovin yksisilmäisesti nähneet esimerkiksi al-Holin jihadistinaiset ominamme, jotka pitää pelastaa. Mutta miltä heidät pitäisi pelastaa — heiltä itseltään ja heidän omalta ideologialtaanko? Suomeen lennätettävät jihadistit eivät, kuten arvoisa ministeri Haavistokin toivottavasti ymmärtää, ole julmien rikosten uhreja. He ovat niiden tekijöitä tai parhaassakin tapauksessa aktiivisia myötävaikuttajia. He ovat tietoisesti lähteneet rakentamaan islamistista kalifaattia. Lähtiessään he ovat varmuudella tienneet, millaiseen hirmuhallintoon he ovat menneet mukaan. Isis ei omassa viestinnässään mitenkään vähätellyt tai kaunistellut todellista luonnettaan, päinvastoin väkivaltaisuudella ja julmuudella suorastaan ylpeiltiin. Videoilla katkaistiin kauloja ja jopa pieniä lapsia opetettiin teloittamaan eri mieltä olevia.

Hallitus kantaa kyllä kovin paljon huolta rikosten tekijöistä, mutta vastaavaa huolta ei riitä näiden järkyttävien rikosten uhreille. Viime viikolla täällä eduskunnassa oli vieraana Nadia Murad, Nobel-palkittu jesidinainen, joka on omakohtaisesti kovimman kautta kokenut jihadistien julmuuden. Siihen kuului orjakauppaa, seksiorjuutta, kauhua ja kuolemaa. Jesidit ovat aivan erityisesti joutuneet kalifaatin rakentajien julmuuden uhriksi.

Jostain syystä Suomi on kiinnostuneempi tekijöiden kuin uhrien oikeuksista. Jihadistinen eliitti halutaan pelastaa Suomeen, kun samaan aikaan jihadistien uhrin jäävät maksamaan kallista hintaa kalifaatin julmuuksista. Meidän lainsäädäntömme on täysin ajastaan jäljessä ja hampaaton tällaisten ilmiöiden edessä. Tänne palanneita jihadisteja ei ole saatu tuomittua. Muun muassa Norjassa, Saksassa ja Britanniassa näin on kuitenkin voitu tehdä. Eivätkö ne ole oikeusvaltioita? Ollaanko noiden maiden lainsäädännössä paremmin varautuneita, vai ollaanko niissä vain vähemmän sinisilmäisiä?

Suomi kantaisi paremmin kansainvälistä vastuuta auttamalla uhreja, ei pelastamalla omia jihadisteiksi ryhtyneitä kansalaisiaan. Suomen toiminta on nyt perin ulkokultaista ja kaksinaismoralistista. Jos minä saisin päättää, jokaisen al-Holista palaavan jihadistin sijaan ottaisimme tänne kymmenen jesidinaista ja -lasta. Se osoittaisi oikeudentuntoa ja halua kohdata täältä lähteneiden jihadistien aiheuttamaa vahinkoa. Valitettavasti minä en tätä asiaa voi päättää.

Arvoisa puhemies! Suomessa terroristit jäävät todennäköisesti tuomitsematta. Siinäkin tapauksessa, että heidät tuomittaisiin, tuomiot jäisivät kosmeettisiksi, suorastaan naurettaviksi. Ongelma on osin lainsäädännössämme, jota nyt käsittelyssä olevalla lailla pyritään korjaamaan. Korjaus on askel oikeaan suuntaan, mutta valitettavasti askel on liian lyhyt. Näyttökynnyksemme on edelleen jäämässä niin korkealle, että tuomioita tuskin merkittävässä määrin tulee. Legalistinen perinteemme korostaa yksittäisiä tekoja. Teoksi pitäisi kuitenkin ymmärtää myös sellaisiin prosesseihin osallistuminen, jotka noihin yksittäisiin tekoihin vääjäämättä johtavat.

Yksi ongelma on, että rikosten tutkiminen ja selvittäminen Suomesta käsin on vaikeaa ja kallista, usein suorastaan mahdotonta. Suomalaiset viranomaiset eivät ole tekoalueella toimivaltaisia, eikä kriisien keskellä useinkaan ole sellaista toimivaa hallintoa, jonka kanssa voitaisiin tehdä tehokasta yhteistyötä oikeusasioissa.

Suomen tulisi kansainvälisesti ja erityisesti Euroopan unionissa toimia aktiivisesti sen puolesta, että Syyrian kaltaisiin kriiseihin liittyvät sotarikokset, ihmisoikeusrikokset ja myös terrorismirikokset voitaisiin käsitellä niitä varten perustettavassa kansainvälisessä tuomioistuimessa. Tämä tuomioistuin voisi toimia kriisialueella tai sen läheisyydessä yh-

Pöytäkirja PTK 142/2021 vp

teistyössä paikallisten viranomaisten kanssa. Osaltaan näin voitaisiin rakentaa kriisialueelle toimivaa hallintoa ja oikeusvaltiota.

Tuomioistuimien voisi olla pysyvä kaikkiin vastaaviin kriiseihin tarkoitettu ja yleisesti kansainvälisissä terrorismirikoksissa tuomiovaltainen. Sen ei tarvitsisi olla jatkuvasti koolla, mutta sen tulisi olla etukäteen organisoitu ja nimetty. Kyseessä ei siis olisi yksittäistapausta varten perustettava ad hoc -tuomioistuin vaan pysyvä orgaani, vähän samaan tapaan kuin meillä Suomessa valtakunnanoikeus. Maailma tarvitsee tällaisia oikeudellisia nopean toiminnan joukkoja.

Ajatus kansainvälisestä tuomioistuimesta ei ole uusi. Itse asiassa sellaisesta on melko paljon kokemusta. Nürnbergin ja Tokion sotarikostuomioistuimissa käsiteltiin toisen maailmansodan tapahtumia, Haagin Jugoslavia-tuomioistuimessa entisen Jugoslavian kriisiin liittyviä rikoksia, ja Ruandan kansanmurhaa varten perustettiin niin ikään erillinen kansainvälinen rikostuomioistuin. Pysyvä kansainvälinen rikostuomioistuin, joka, toisin kuin Haagissa nykyisin toimivat tuomioistuimet, käsittelee myös terrorismiin liittyviä rikoksia, olisi monessa suhteessa tarkoituksenmukainen. Se myös varmistaisi, että kaikki terroristit olisivat keskenään tasavertaisia lain edessä.

Arvoisa puhemies! Tämä laki on askel oikeaan suuntaan, mutta askel on toivottoman lyhyt. Meidän on huolehdittava siitä, että kansallinen lainsäädäntömme on ajan tasalla ja terrorismiin voidaan puuttua asian vakavuuden vaatimalla tavalla. Samalla on kuitenkin ymmärrettävä, että kansainvälinen ongelma vaatii myös kansainvälisiä ratkaisuja. Niitä Suomen pitää aktiivisesti edistää.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Rantanen, Mari pois-
sa. — Edustaja Zyskowicz, olkaa hyvä.

20.11 Ben Zyskowicz kok: Arvoisa herra puhemies! Arvoiset kansanedustajat! Monissa Euroopan maissa Isisin riveihin lähteneet terroristit tai terroristisesta toiminnasta epäillyt ovat joutuneet oikeuteen ja kantamaan rikosvastuuta tekemisistään. Suomessa ei ole edes aloitettu esitutkintaa yhdestäkään henkilöstä, joka on Suomesta lähtenyt Isisin riveihin. Mielestäni tämä tilanne on aika lailla hälyttävä, eikä se kerro hyvää rikosvastuun toteutumisesta Suomessa tältä osin. Toivon, että tämä nyt käsiteltävänä oleva laki kohentaa jonkun verran tilannetta, vaikka sillä ei luonnollisestikaan voi olla taannehtivaa merkitystä, mutta en ole siitä täysin vakuuttunut.

Herra puhemies! Käytin edellä, käsiteltäessä varhaiskasvatusta, puheenvuoron, jossa arvostelin meidän nykyistä ylikireää tulkintalinjaa perustuslaistamme. Tästä osoituksena — siis osoituksena tästä ylikireästä tulkintalinjasta — pidin sitä, että nykyinen Rinteen—Marinin hallitus on antanut eduskunnalle kymmeniä perustuslain vastaisia lakiesityksiä. Tämä varhaiskasvatuslain muutos oli niistä yksi.

Se, että meillä on laajapohjainen enemmistöhallitus, joka kunnioittaa perus- ja ihmisoikeuksia, se, että meillä on syvä rauhan tila, ja se, että samanaikaisesti kuitenkin annetaan kymmenittäin perustuslain vastaisia lakiesityksiä eduskunnalle, kertoo mielestäni siitä, että perustuslain tulkintalinja on liian tiukka. Toinen vaihtoehtohan olisi se, että meillä olisi hallitus — nykyinen hallitus, edellinen hallitus, seuraava hallitus todennäköisesti — joka ei lainkaan piittaa perustuslaista. Kolmas vaihtoehto olisi se, että meillä on hallituksen palveluksessa täysin kyvyttömiä juristeja ja virkamiehiä, jotka jatkuvasti tekevät perustuslain vastaisuuksia. Kun en pidä hallitusta perustuslaista piittaamattomana, enkä pidä hallituk-

Pöytäkirja PTK 142/2021 vp

sen virkamiehiä kyvyttöminä — päinvastoin, pidän heitä hyvin tarmokkaina ja taitavina — niin ainoa looginen johtopäätös on se, että meidän nykyinen perustuslain tulkintalinja on ylikireä.

Herra puhemies! Sanoin puheenvuorossani myös, että näiden kymmenien perustuslain vastaisten lakiesitysten lisäksi meillä on eduskunnassa ollut käsittelyssä lukuisia hallituksen esityksiä, joiden kohdalla on arveltu, että niihin saattaa sisältyä perustuslainvastaisuuksia, ja sen vuoksi ne on lähetetty perustuslakivaliokuntaan lausunnolle. Nyt käsittelyssä oleva esitys on yksi esimerkki tällaisesta, eli tämä on lähetetty perustuslakivaliokuntaan lausunnolle, ja perustuslakivaliokunta ei ole tässä esityksessä havainnut mitään perustuslainvastaisuutta. Se on jo aika hyvä havainto ottaen huomioon, miten ylikireä meidän tulkintalinjamme on.

Miksi tämä esitys on lähetetty eduskunnan perustuslakivaliokuntaan? Sen vuoksi, että on arveltu, että nyt ehkä kolistellaan niitä lainsäätäjän harkintavallan raameja, ja ilmeisesti myös sen vuoksi, että perustuslakivaliokunta ottaa kantaa siihen, onko tässä esityksessä noudatettu rikosoikeudellista laillisuusperiaatetta, onko noudatettu tarkkarajaisuutta, onko rangaistusasteikot mitattu oikein ja niin edelleen. No, eivätkö nämä asiat — rikosoikeudellisen laillisuusperiaatteen noudattaminen, rikoslainsäädännön tunnusmerkistöjen tarkkarajaisuus, rangaistusasteikkojen oikeasuhtaisuus — eivätkö nämä ole sellaisia asioita, joiden harkitsemista varten Suomen eduskunnassa on lakivaliokunta? Miksi tämä lakiesitys on ollut perustuslakivaliokunnassa? No, vastaus on, että ”kyllä, kyllä, mutta tässä asiassahan on kyse kansalaisten perusoikeuksista”. Hyvä on. Näyttäkää minulle yksi rikoslain muutosesitys tässä eduskunnassa, jossa ei olisi kyse kansalaisten perusoikeuksista — heidän omaisuudestaan, terveydestään, hengestään, vapaudestaan. Näyttäkää yksi. Näyttäkää yleensäkin sellaisia hallituksen esityksiä eduskunnalle, joissa ei, ainakin laajasti ymmärrettynä, olisi kyse kansalaisten perusoikeuksista — sivistyksellisistä oikeuksista, sosiaalisista oikeuksista, yhdenvertaisuudesta ja niin edelleen.

Herra puhemies! Olen joskus aikaisemminkin sanonut, että tällä ylikireällä tulkintalinjalla me voimme pikkuhiljaa lakkauttaa kaikki muut valiokunnat, kunhan meillä on perustuslakivaliokunta. Haluan tässäkin yhteydessä sanoa, että tämä nykyinen ylikireä perustuslain tulkinta, joka ei siis ole tämän vaalikauden aikana syntynyt, on aivan sairasta. Tulen myöhemmin tänä iltana puhumaan koronapassista ja osoittamaan, että tällainen asia, joka muissa oikeuskulttuureiltaan Suomeen rinnastettavissa maissa, joissa myös perustuslait pitävät sisällään yhdenvertaisuussäädöksiä ja syrjintäkieltoja, on hyvin helposti otettavissa käyttöön, mutta Suomessa kuukausikaupalla viivästyään ja tälläkin hetkellä viivästyään, koska tähän lainsäädäntöön sisältyy niin sanottuja perustuslaillisia ongelmia. Palaan tähän koronapassiin myöhemmin puheenvuorossa. Haluan vain sanoa, että nykyinen perustuslain ylikireä tulkintatraditio Suomessa on aivan sairasta. Tällä keisarilla ei ole vaatteita.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Mäkelä, olkaa hyvä.

20.17 Jani Mäkelä ps: Arvoisa puhemies! Hieman on ohuenlaisesti hallituksen edustajia paikalla puolustamassa pääasiassa erinomaista lakiesitystään — eli ei yhtään hallituksen edustajaa.

Edustaja Zyskiewicz piti äsken mielenkiintoisen puheenvuoron. Jäin pohtimaan sitä, mikä tässä asiassa nyt sitä perustuslain suojaa varsinaisesti nauttisi, ikään kuin jonkun terrorismin harjoittaminen tai sinne leireille meneminen olisi sellainen perusoikeus, jota Suo-

Pöytäkirja PTK 142/2021 vp

men perustuslain pitäisi suojata. Päinvastoin mielestäni Suomen perustuslain pitäisi suojella muita ihmisiä niiltä ihmisiltä, jotka katsovat asiakseen olla mukana terroristisessa toiminnassa.

Näissä aina tulee näitä näyttökysymyksiä, eli voidaanko näyttää jonkun henkilön syylistyneen itse henkilökohtaisesti näihin kyseisiin tekoihin. Mutta kun tarkemmin käydään miettimään, niin itse asiassa rikokset ihmisyyttä vastaan ja sotarikokset ovat jo nyt valmiiksi voimakkaasti kriminalisoituja asioita, eli eihän niitä tarvitsisi kriminalisoida uudelleen. Nyt puhutaan uusien asioiden kriminalisoinnista, sellaisten asioiden kriminalisoinnista, mitä muut maat, länsimaat, sivistysmaat, oikeusvaltiot, ovat kriminalisoineet jo aikaisemminkin, eli että ylipäänsä oltaisiin mukana tällaisessa terroristisessa toiminnassa, kuten tuolla pykälämuutoksella oli esitetty, että olisi kotitaloustehtävissä tai tosiasiallisesti kuitenkin myönteisesti vaikuttamassa näiden terroristiryhmien toimintamahdollisuuksiin. Niinpä esitän perussuomalaisten ja muun opposition yhteisessä vastalauseessa olevat lausumaehdotukset tähän lakiin:

”Eduskunta edellyttää, että hallitus tuo viipymättä eduskunnan käsiteltäväksi esityksen rikoslain 34 a luvun muuttamiseksi siten, että terroristiryhmään kuulumisen säädetään rangaistavaksi ilman vaatimusta aktiivisesta osallistumisesta terroristiryhmän toimintaan.”

”Eduskunta edellyttää, että hallitus tuo viivyttämättä eduskunnan käsiteltäväksi esityksen kansalaisuuslain 33 a §:n muuttamiseksi siten, että Suomen kansalaisuuden voisi menettää maanpetos-, valtiopetos- tai terrorismirikokseen syyllistymisen perusteella riippumatta siitä, kuinka pitkä rangaistus teosta on tosiasiallisesti tuomittu.

Ja kolmantena vielä: ”Eduskunta edellyttää, että hallitus tuo viivyttämättä eduskunnan käsiteltäväksi esityksen ulkomaalaislain muuttamiseksi siten, että pysyvä oleskelulupa voitaisiin peruuttaa ja maahantulokielto määrätä ulkomailla oleskelun aikana.” Eli näiden henkilöiden ei tarvitsisi oleskella Suomessa tämän tuomion saadakseen, kansalaisuuden tai oleskeluluvan menettääkseen.

Nämä kaikki ovat sellaisia asioita, mitä monessa muussa maassa on jo käytössä. Käytännössä näistä on tullut tuomioita, mutta Suomessa edes lainsäädäntö ei mahdollista niitä. Tähän asiaan täytyy saada muutos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Totean tähän äskeiseen puheenvuoroonne liittyen, että tässä talossa on edelleenkin tämä koronatilanne sellainen, että on suositeltavaa pysyäkin työhuoneessa, jos ei osallistu keskusteluun. Sen takia viittaukset siihen, että on pois salista, eivät ole oikeudenmukaisia. — Edustaja Mäenpää, olkaa hyvä.

20.20 Juha Mäenpää ps: Arvoisa puhemies! Kannatan näitä edustaja Mäkelän tekemiä loistavia esityksiä. Pitää meidän kaikkien olla nykyaikana hereillä näissä terrorismiin liittyvissä lainsäädännöissä, ja nämä on huomioitava Mäkelän tekemän esityksen mukaisesti. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Talvitie, olkaa hyvä.

20.21 Mari-Leena Talvitie kok: Arvoisa herra puhemies! On aivan totta, miten puhemies totesi, että jos ei ole puheenvuoroa ottanut, niin on hyvä kuunnella tätä keskustelua työhuoneesta. Siinä mielessä kuitenkin edustaja Mäkelä oli oikeassa, että nyt tähän kohtaan ei vain satu sitten olemaan yhtään puheenvuoroa hallituspuolueelta, ja se on kuitenkin

Pöytäkirja PTK 142/2021 vp

todettava, että siinä mielessä keskustelua käydään nyt enemmän oppositioedustajien toimesta.

Mutta hallituksen esitykseen, jossa siis muun muassa rikoslakia, pakkokeinolakia, poliisilakia ja montaa, montaa muuta lakia päivitetään nyt tämän hallituksen esityksen toimesta siten, että terrorismirikoksia koskevia rangaistussäännöksiä muutettaisiin ja täydennettäisiin. Terroristiryhmiin liittyvien säännösten soveltamisala laajenisi merkittävästi, kun rangaistavaksi tulee tässä yleisesti se, että henkilö hoitaa terroristiryhmän terroristisen rikollisen toiminnan kannalta olennaista tehtävää. Tämä muutos osaltaan perustelee sitä, että kyseisen rikoksen eli terroristiryhmän toiminnan edistämisen rikosnimike muutettaisiin terroristiryhmän toimintaan osallistumiseksi.

Aika monimutkaisia asioita, mutta kuten me lainsäätäjät tässä talossa olemme todenneet, nämä asiat eivät todellakaan ole yksinkertaisia, ja siinä mielessä on hyvä, että tässä on myöskin muutamia lausumia ja muun muassa lausuma tästä, että hallitus toisi eduskunnalle käsiteltäväksi esityksen siitä, että terroristiryhmään kuuluminen säädettäisiin rangaistavaksi ilman vaatimusta aktiivisesta osallistumisesta terroristiryhmän toimintaan. Tämäkään ei mahdollisesti ole yksinkertainen toteuttaa, mutta kuitenkin nähdään, että on tärkeätä, että tätä asiaa edelleen selvitetään ja näitä terroristilainsäädäntöön liittyviä päivityksiä tuodaan eduskunnalle. — Kiitos.

Keskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.

12. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta sekä ihmiskaupan uhrin tunnistamisesta ja auttamisesta annetun lain 12 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 162/2021 vp

Valiokunnan mietintö HaVM 15/2021 vp

Toinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 12. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotus, jonka sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä.

Avaan keskustelun. — Edustaja Kaleva, olkaa hyvä.

Keskustelu

20.24 **Atte Kaleva kok:** Arvoisa puhemies! Hallitus esittää, että Suomen pitää varautua laajamittaiseen turvapaikanhakijoiden maahantuloon, ja pohtii, mitä tehdään, jos pyrkivien määrä ylittää 20 000 henkilön rajan. Siihen tarvitaan lisää resursseja — lisää resursseja, jotta kaikki halukkaat voidaan ottaa vastaan. Varautuminen on viisautta. Hallitus tyytyy piirtelemään uusia organisaatiokaavioita ja osoittaa tarkoitukseen lisää rahaa.

Maahanmuuttoa ja turvapaikkapolitiikkaa pitäisi kuitenkin käsitellä laajemmin. Keitä me tänne otamme ja miten tulijat valikoituvat? Miten me kotoutamme tulijat ja saamme heidät osaksi yhteiskuntaamme? Autammeko todella kaikkein hädänalaisimpia? Tarjoammeko tulijoille suojaa ja elämän edellytyksiä vai varastoimmeko ihmisiä odottamaan parempia aikoja?

Pöytäkirja PTK 142/2021 vp

Meidän pitäisi etsiä yhteisiä eurooppalaisia ratkaisuja. Turvapaikanhaku tulisi kanavoit-
da EU:n ulkorajojen tai jopa turvaa tarvitsevien kotiseutujen läheisyyteen perustettaville
suoja-alueille. Näistä hotspoteista tulijat voitaisiin ottaa vastaan kiintiöpakolaisina tai so-
pivien edellytysten täytyessä jopa siirtolaisina, mieluiten kokonaisina perheinä. Isovan-
hemmat, isät, äidit, lapset suoraan töihin ja kouluun. Se olisi niin tulijoiden kuin vastaan-
ottavien valtioidenkin kannalta mielekästä. Se myös veisi keskeisesti edellytyksiä rikolli-
selta ihmiskaupalta, joka on yksi humanitaariseen maahanmuuttoon liittyvistä vastenmie-
llisistä ilmiöistä.

Hallituksen esityksessä sanotaan: kaikilla on oikeus hakea turvapaikkaa ja turvapaikka-
hakemukset on tutkittava. Ei voi olla niin, että Suomeen pääseminen on kaikille kuuluva
ihmisoikeus. Suomeen pääsy ei voi olla universaali ihmisoikeus, eikä oikeus ollenkaan.
Suvereenin valtion tärkein tehtävä on huolehtia kansallisesta turvallisuudesta. Se tarkoit-
taa valtion, kansalaisten ja maassa jo olevien turvallisuutta. Suvereenin valtion on voitava
myös sulkea rajansa, jos se kansallisen turvallisuuden näkökulmasta on välttämätöntä.
20 000 ihmisen kansainvaelluksessa välttämättömyys mitä todennäköisimmin konkretisoi-
tuisi.

Maahanmuuttoa on meillä ja lähialueillamme käytetty hybridivaikuttamisen keinona.
Laajamittainen maahanmuutto on liittynyt myös laajaan siirtolaisuuteen. Nykyiset kan-
sainväliset sopimukset turvapaikanhakua koskien on tarkoitettu yksittäisten turvaa tarvit-
sevien suojelemiseen, ei siirtolaisuuden työkaluiksi. Miltään valtiolta ei voida edellyttää
enempää kuin mihin sen kantokyky riittää. Kaikilla valtioilla on oikeus ja velvollisuus suo-
jautua vihamieliseltä vaikuttamiselta, ja tältä osin pelkkä tieto rajojen sulkemisen mahdol-
lisuudesta veisi vaikutusyrityksiltä kärjen.

Hallituksen esitys ei pohdi sisäisen tai ulkoisen turvallisuuden kysymyksiä. Se ei pohdi
yhteiskunnan kantokykyyn liittyviä kysymyksiä. Oikeastaan se ei pohdi edes maahan-
muuttoon liittyviä kysymyksiä. Se vain toteaa lakonisesti, että tarvitaan lisää rahaa ja him-
meleitä, jotta kaikki tulijat voidaan ottaa vastaan. Edetään kuin juna raiteillaan yksisilmäi-
seen laintulkintaan nojaten.

Arvoisa puhemies! Milloin hallitus tuo tähän saliin esityksen siitä, että Suomi voisi eri-
tyisissä tilanteissa sulkea rajansa ja keskeyttää turvapaikkahakemusten vastaanottamisen?
Tämä käsittelyssä oleva laki, jos me siis sen laiksi hyväksymme, joudutaan korjaamaan pi-
kavauhtia jo lähitulevaisuudessa. Meidän on luotava kokonaisvaltaisempi kuva maahan-
muutosta, siihen liittyvästä säätelytarpeesta sekä varautumisesta vihamieliseen vaikuttami-
seen. Pelkkä nykytilan viilaaminen ei riitä. Kunnianhimoa tarvitaan lisää.

Kokoomuksen ja perussuomalaisten edustajat ovat valiokunnan mietinnössä kiinnittä-
neet vakavaa huomiota lakiesityksen puutteisiin. Maahanmuutto ja turvapaikkapolitiikka
ovat monitahoisia kysymyksiä. Hyvää turvapaikkapolitiikkaa ei ole, että rajat avataan kai-
kille tulijoille. Parempaa politiikkaa on, että turvaa tarjotaan sitä eniten tarvitseville niissä
puutteissa, mihin rahkeemme kohtuudella riittävät.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Talvitie, olkaa hyvä.

20.28 **Mari-Leena Talvitie kok:** Arvoisa herra puhemies! Kuten edustajakollega Kaleva
tuossa äsken toi esiin, niin tämä kyseinen hallituksen esitys on hyvin tekninen ja hyvin ka-
peasta näkökulmasta valmisteltu, ja siksi meidän ryhmämme hallintovaliokunnassa piti
esityksen vakavana puutteena, ettei hallitus ole tarkastellut laajamittaiseen maahantuloon

Pöytäkirja PTK 142/2021 vp

varautumista koskevia sääntelytarpeita laajemmin, vaan on tyytynyt tähän nykysääntelyn täsmentämiseen. Tämä tuotiin esiin myöskin hallituksen esityksen perusteluissa, että valmistelua ei ole tehty laajamittaisen maahantulon isosta kokonaisuudesta, eikä laajamittaista maahantuloa näin ollen ole esityksessä käsitelty laajemmin — ei sisäisen turvallisuuden, rajaturvallisuuden tai valtiollisen hybridivaikuttamisen näkökulmasta taikka valmiuslain näkökulmasta. Ja siksi totesimme kokoomuksen ja perussuomalaisten hallintovaliokuntaryhmien osalta, että jätämme tähän vastalauseen ja lausumaehdotuksen. Teenkin tämän vastalause ykkösen mukaisen lausumaehdotuksen.

Lausumaesitys, kun se tiivistettynä kuuluu näin, niin luen sen myöskin tässä, eli: ”Eduskunta edellyttää, että hallitus valmistelee ja tuo eduskuntaan viipymättä esityksen, jolla Suomeen luodaan valmius keskeyttää turvapaikanhaku määräaikaisesti kansallisen turvallisuuden vaarantumisen perusteella sekä tarvittavat lakimuutokset riittävien normaaliolojen viranomaistoimivaltuuksien takaamiseksi.”

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Zyskowicz, olkaa hyvä.

20.30 Ben Zyskowicz kok: Arvoisa herra puhemies! Sisäministeriön arvion mukaan Suomessa on noin 3 000 sellaista vuoden 2015 pakolaiskriisin aikaan Suomeen saapunutta henkilöä, jotka toistuvista kielteisistä turvapaikkapäätöksistä huolimatta eivät ole poistuneet maasta ja joita ei ole voitu pakkopalauttaa lähtömaahan ja jotka vielä ilmeisesti yhä uudelleen ja uudelleen hakevat turvapaikkaa. Nämä turvapaikanhakijat ovat ymmärtääkseni pääosin Irakista, ja Irak ei kansainvälisen oikeuden vastaisesti suostu vastaanottamaan sellaisia omia kansalaisiaan, jotka eivät ole palaamassa vapaaehtoisesti.

Nyt sisäministeriössä selvitetään, voitaisiinko kertatarkaisulla näille noin 3 000:lle kielteisen turvapaikkapäätöksen saaneelle ja yhä uudelleen turvapaikkaa hakeneelle henkilölle kuitenkin myöntää oleskelulupa. Miksi tätä sisäministeriössä selvitetään? Tämä ajatushan on aivan järjetön. Sen lisäksi: miksi sitä selvitetään, kun näyttää siltä, että hallituksessa tällaisella hankkeella ei ole tukenaan ja takanaan hallituksen enemmistö? Miksi laittaa sisäministeriön virkamiehet tekemään tällaista turhaa työtä?

Vihreiden eduskuntaryhmän varapuheenjohtaja, edustaja Hyrkkö, on julkisuudessa puolustanut tätä hanketta ja kertonut, että kyse on ihmisistä, jotka Suomen turvapaikkajärjestelmä on pettänyt. Minä taas ajattelen, että kyse on ihmisistä, jotka ovat pettäneet Suomen turvapaikkajärjestelmän. Nimittäin meidän järjestelmämme kansainvälisen suojelun tilanteessa perustuu siihen, että turvapaikanhakija hakee kansainvälistä suojelua ja sen jälkeen ensi vaiheessa Maahanmuuttovirasto, sen jälkeen hallinto-oikeus ja viime kädessä korkein hallinto-oikeus arvioivat, onko henkilö kansainvälisen suojelun tarpeessa eli joko turvapaikan tai toissijaisen suojelun tarpeessa. Edelleen järjestelmämme perustuu siihen, että mikäli katsotaan, että henkilö ei ole kansainvälisen suojelun tarpeessa vaan hän on ennemminkin siirtolainen, niin silloin tällaisen henkilön pitää palata lähtömaahansa.

Nyt puheena olevat ihmiset ovat siis sellaisia, joiden kohdalla meidän järjestelmämme ja viime kädessä meidän oikeuslaitoksemme on todennut, ilmeisesti useimpien kohdalla useammankin kerran, että he eivät ole kansainvälisen suojelun tarpeessa, ja siitä huolimatta nämä ihmiset ovat jääneet maahan. He ovat jääneet maahan laittomasti. He eivät siis ihmisinä luonnollisestikaan ole laittomia, mutta he ovat laittomasti maassa. Tähänhän on ke-

Pöytäkirja PTK 142/2021 vp

hitetty semmoinen sievistelevä termi kuin että he ovat ”paperittomia”. Kun sanon, että he ovat pettäneet järjestelmän, tarkoitan juuri sitä, että he eivät toimi tämän järjestelmän mukaisesti.

Miksi pidän tätä hallituksen hanketta järjettömänä? No, ensinnäkin, mikäli näille ihmisille, jotka ovat jääneet tänne laittomasti ja jotka yhä uudelleen hakevat turvapaikkaa, nyt myönnettäisiin sisäministeriön selvityksen mukaisesti oleskelulupa, niin silloinhan me palkitsimme nämä ihmiset siitä, että he eivät ole toimineet tämän järjestelmän mukaisesti vaan ovat toimineet tämän järjestelmän vastaisesti jäämällä maahan sen jälkeenkin, kun heillä ei ole laillista oikeutta jäädä maahan.

Toiseksi, mikäli tämä sisäministeriön hanke toteutettaisiin, niin sehän tarkoittaisi sitä, että se veisi pohjan pois koko turvapaikkajärjestelmältä. Mihin me sen jälkeen tarvitsemme turvapaikan hakemista, Maahanmuuttoviraston käsittelyä, hallinto-oikeuden käsittelyä, korkeimman hallinto-oikeuden käsittelyä, jos lopputuloksena hallinto-oikeudessa — tai itse asiassa tämän turvapaikkajärjestelmän ratkaisusta riippumatta — on se, että saa jäädä maahan? Mihin me sen jälkeen tarvitsemme koko turvapaikkajärjestelmää?

Ja kolmas syy, miksi pidän tätä hanketta järjettömänä, on tietysti se, että se muodostaisi huomattavan vetovoimatekijän saapua nimenomaan Suomeen ja juuri niiden henkilöiden saapua Suomeen, jotka ovat liikkeellä, sinänsä inhimillisesti ja ymmärrettävästi, paremman elämän toivossa, mutta jotka eivät ole kansainvälisen suojelun tarpeessa. Heillä olisi huomattava insentiivi jättää turvapaikkahakemuksensa nimenomaan Suomeen, koska he tietäisivät, että Suomeen saa jäädä riippumatta siitä, onko kansainvälisen suojelun tarpeessa vai ei.

On tietysti ongelma, että maassamme on noin 3 000 laittomasti maassa olevaa ihmistä. Mitä pitäisi tehdä? No, ensinnäkin pitäisi tietysti muuttaa lainsäädäntöä siten, että jatkuva turvapaikan hakeminen yhä uudestaan ja uudestaan ja uudestaan ei olisi mahdollista, vaan että uusintahakemus olisi mahdollinen ainoastaan sellaisessa tilanteessa, jossa on todella olemassa joitakin sellaisia tekijöitä, jotka ovat sillä tavoin muuttuneet, että on perusteita hakea uudelleen turvapaikkaa. Esimerkiksi ajatellaan, että maassa olisi tapahtunut joku vallankaappaus tai vallanvaihto, jonka seurauksena nämä Suomessa olevat ihmiset olisivat aidosti vaarassa joutua vainotuiksi tai joka tapauksessa epäinhimillisen kohtelun kohteeksi, jos heidät palautettaisiin maahansa.

Toinen asia, mitä pitäisi tehdä, on tietysti se, että Suomen ja ennen kaikkea Euroopan unionin pitäisi yhdessä painostaa esimerkiksi Irakia siihen, että se ottaa kansainvälisen oikeuden vaatimusten mukaisesti vastaan omat kansalaisensa, ja painostuskeinona pitää käyttää taloudellista painostuskeinoa.

Herra puhemies! Lopuksi sanon, että eri asia mielestäni on se, että meillä on turvapaikanhakijoina maahan saapuneita yksittäisiä ihmisiä, jotka ovat erittäin hyvin kotoutuneet Suomeen. He ovat opiskelleet kielen, he ovat opiskelleet ammatin, he ovat työllistyneet työmarkkinoilla. Näiden yksittäisten tapausten kohdalla voi olla perusteltua, että heille annetaan oleskelulupa työnteon perusteella, [Puhemies koputtaa] vaikka he alun perin ovat saapuneet maahan turvapaikanhakijoina, ja näin tämä meidän järjestelmämme [Puhemies: Kiitoksia!] tällä hetkellä tietääkseni toimiikin.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Purra, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 142/2021 vp

20.37 Riikka Purra ps: Arvoisa herra puhemies! Tämä hallituksen esitys on siinä mielessä jännittävä, että siinä käsitellään laajamittaista maahantuloa ja pyritään vaikuttamaan siihen — tai näin hallitus ainakin itse sanoi.

Tätä aihetta käsiteltiin viime viikolla erityisen syvällisesti, koska oppositio teki aiheesta välikysymyksen. Välikysymykseen vastaamisen yhteydessä hallitus väitti, että se nimenomaan on varautunut ja valmistautunut laajamittaiseen maahantuloon ja hybridioperaatioihin. Kuitenkin tämä kyseinen hallituksen esitys, jota tässä [Puhemies koputtaa] nyt toisessa käsittelyssä käsittelemme, on ainoa hallituksen esitys, jossa on tätä laajamittaista maahantuloa millään lailla käsitelty.

Ja kuten täällä on aiemmissa puheenvuoroissa kerrottu, niin tässä esityksessä tavoite on puhtaasti tekninen. Eli siirretään toiselta viranomaiselta toiselle eli Maahanmuuttovirastolle vastaanotto toimintaan liittyviä velvollisuuksia. Kyse ei ole minkäänlaisesta siirtolaisvirtoihin varautumisesta eikä valmistautumisesta eikä niiltä suojautumisesta, vaan yksinkertaisesti siitä, että operatiivinen viranomainen vaihdetaan toiseksi, mikä tässä yhteydessä onkin hyvin kannatettavaa, ja sitä mekin olemme valiokunnassa kannattaneet.

Sen sijaan, kun Valko-Venäjän rajalla tapahtuva toiminta muuttui yhä intensiivisemmäksi, kun tätä hallituksen esitystä valiokunnassa käsiteltiin, niin alkoi näyttää selvältä, että me haluamme tähän mietintöön myös tähän liittyviä kirjauksia. Hallituspuolueiden edustajatkin näyttivät olevan kanssamme samaa mieltä, mutta se ei sitten kuitenkaan loppuun asti riittänyt, vaan oppositioryhmät joutuivat tekemään tämän vastalauseen, johon kirjasimme tämän lausumaehdotuksen siitä, että hallitus toisi pikimmiten eduskuntaan lainsäädännön, jolla tämä hätätilapykälä saadaan voimaan.

Näillä puheilla siis kannatan edustaja Talvitien tekemää esitystä.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ja edustaja Mäenpää, olkaa hyvä.

20.40 Juha Mäenpää ps: Arvoisa puhemies! Edustajat Purra, Kaleva ja Zyskowiec sekä Talvitie pitivät täällä hyvät puheenvuorot, joihin voi kyllä yhtyä ihan täysin, ja nyt kun tässä nousi hyvin yksityiskohtaisiakin asioita esiin, muun muassa edustaja Zyskowiecin puheenvuorossa, niin haluan kertoa, että keskustelin toissa viikolla erään arabimaasta tulleen henkilön kanssa, joka on tullut tänne pakolaisstatuksella, kiintiöpakolaisena, ja hän nosti esiin merkittäviä asioita ja omakohtaisella kokemuksellaan kertoi, mikä täällä meillä niin kuin pielessä on.

Hän nosti esiin muun muassa sen, että kun Suomeen tulee kiintiöpakolaisena, niin pitäisi sitoutua elämään Suomessa ihan niin kuin maassa maan tavalla eletään. Hän puhui Suomessa pakolaisstatuksella olevien halusta noudattaa muun muassa šarialakia, ja hän viittasi tällä erilaisiin kunniarikoksiin.

Hän myös näki, että suomalainen kotoutus toimii juuri päinvastoin kuin me odotamme kotoutuksen toimivan. Hän näki näin, että siellä on semmoisia asiakohtia, jotka toimivat juuri vastaan, ja hän nosti niistä esiin sen, että hän viittasi maahanmuuton kotouttajiin tai siellä työskenteleviin, jotka opettavat kaikki mahdolliset keinot hakea ilmaista rahaa, mikä johtaa jatkossa sosiaaliturvalla elämiseen, sekä kaikki keinot valittaa toistuvasti oleskeluluvan saamiseksi julistautumalla esimerkiksi homoksi tai kristityksi.

Nyt jallitus, anteeksi hallitus on vielä sisäministeriön hankkeella tekemässä paperittomille henkilöille eli laittomasti maassa oleville henkilöille oikeuden jäädä joka tapaukses-

Pöytäkirja PTK 142/2021 vp

sa Suomeen, vaikka heillä ei ole oikeutta kansainväliseen suojeluun, eikä tämä näin voi olla. Jopa kiintiöpakolaisena tänne maahan tullut henkilö [Puhemies koputtaa] näkee tämän ongelmana. — Kiitoksia.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Risikko, olkaa hyvä.

20.43 Paula Risikko kok: Arvoisa puhemies! Saimme viime viikolla kuulla, että sisäministeriössä valmistellaan kielteisen turvapaikkapäätöksen saaneiden Suomessa oleskelun laillistamista ja laillistaminen koskisi arviolta ainakin 3 000:ta turvapaikkaa hakenutta, eli heitä, jotka tulivat silloin 2015—2016 ja ovat jostain syystä jääneet Suomeen ilman, että heille kuitenkaan olisi myönnetty turvapaikkaa. Osa on siinä prosessissa edelleen, siis turvapaikanhakuprosessissa. Tässä hankkeessa laadittaisiin kaksi selvitystä, joista toinen koskee pitkään maassa olevien oleskeluoikeutta ja toinen niitä, jotka ovat työllistyneitä kielteisen turvapaikkapäätöksen saaneita henkilöitä. Tällainen tieto tuli.

Olen huomannut nyt sitten median kautta, että hallituspuolueet, toiset hallituspuolueet ovat olleet tosi hämmästyneitä tällaisesta. Ja sehän on totta, että hallitusohjelmassahan puhutaan nimenomaan niistä henkilöistä, jotka ovat työllistyneitä ja saaneet kielteisen turvapaikkapäätöksen, mutta tähän meni aivan ylitse hallituksen ohjelmankin tämä toinen selvitys. No, sitten sai vielä kuulla sen, että se ei ole mikään pelkkä selvitys, että Rajavartiolaitos, poliisilta ja Maahanmuuttovirastolta Migriltä olisi kysytty, onko tämä järkevää vai ei, vaan siellä oli ihan pykälämuutokset. Elikkä siellä oli pykälät jo valmiina, että ottaa näihin kantaa. Eihän se ole mikään selvitys, onko tämä järkevää vai ei.

No, joka tapauksessa me, jotka olemme tämän kokeneet, jotka olemme toimineet, esimerkiksi allekirjoittanut, voimme sanoa, että tämä ei ole ollenkaan järkevää. Nimittäin tällä lähen menetettäisiin täysin tämä turvapaikkamenettely, mitä Suomessa on nyt monien vuosien ajan harjoitettu ja kehitetty. Sehän menettäisi täysin merkityksensä, ja myöskin se olisi täydellinen houkutus tulla tänne Suomeen. Ei missään nimessä.

Viime viikolla me kuulimme tuolta aitiosta, että ei lähdetä tekemään valmiuslakiin nopeasti muutoksia. Mehän oikeasti tarvitaan tämän Puolan ja Valko-Venäjän tilanteen vuoksi valmiuslakiin muutokset, että rajat voidaan sulkea ja turvapaikanhaku keskeyttää, mikäli Suomen kantokyky ei kestä. Se on se toinen vaihtoehto. Tai toinen vaihtoehto, että on kyseessä selkeästi toisen maan hybridi vaikuttaminen.

Lisäksi kannattaa nyt kiirehtiä EU:n rajamenettelysäädöksiä, jotka antavat mahdollisuuden rajoittaa turvapaikan hakua maamme rajoilla ja nopeasti, pikaisesti käännyttää, jos sellainen tilanne Suomessa on. Mielestäni on täysin pään pistämistä pensaaseen, että tässä ei nyt lähdetä tätä lainsäädäntöä muuttamaan. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Talvitie, olkaa hyvä.

20.46 Mari-Leena Talvitie kok: Arvoisa puhemies! Saimme tosiaan mediasta viime viikolla lukea, että mahdollisesti olisi tulossa tällaista valmistelua, jossa laittomasti maassa oleville annettaisiin oleskelulupa ja romutettaisiin näin meidän koko turvapaikkajärjestelmä.

Muistan, kun pari kuukautta sitten tässä salissa kysyimme ministeri Ohisalolta muussa yhteydessä siitä, mikä on hyväksyttävää toimintaa ja mikä on laitonta toimintaa, ja ministeri monta kertaa totesi, kun oli kyse tästä Elokapina-mielenilmauksesta, että ”se, mikä on

Pöytäkirja PTK 142/2021 vp

laitonta, on laitonta”. Jos meillä on turvapaikkajärjestelmä, joka perustuu lainsäädäntöön, perustuu myöskin kansainvälisiin ja EU-tason linjauksiin ja sovittuihin sopimuksiin, niin vaikka tiedämme, että aina on yksittäisiä tapauksia, joissa on epäoikeudenmukaisuutta ja epäreiluutta ja voi olla uudelleen tarvetta hakuun ja muuta, me emme voi lähteä siitä Suomessa yhtenä EU:n ulkorajavaltioista, että me romuttaisimme tätä meidän turvapaikkajärjestelmää sillä, että yhtäkkiä nyt todettaisiin, että niille, jotka ovat saaneet kielteiset päätökset ja ovat laittomasti maassa, oleskelulupa sittenkin myönnettäisiin. Se ei ole kestävää politiikkaa, ja se ei myöskään luo sitä tulevaisuudenuskoa ja sitä luottamusta, jota tarvitaan lainsäädäntöön ja järjestelmien ylläpitämiseksi. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitos. — Edustaja Risikko, olkaa hyvä.

20.48 Paula Risikko kok: Arvoisa puhemies! Ihan lyhyesti vielä jatkan. Tässä muutama viikko sitten käytiin keskustelua siitä, kun oli lausunnoilla tämä perheenyhdistämisen helpottaminen, että toimeentulovaatimus määrätyiltä ryhmiltä poistettaisiin, eli perhettä voisikin yhdistää ihan ilman, että täällä edellytetään toimeentulovaatimusta. Se oli nimenomaan kahdelta ryhmältä, joilta se on tällä hetkellä vaadittu, ja nyt sitä ei enää vaadittaisi. Jo se herätti kovin paljon hämmennystä, että miten tällainen voidaan tehdä, ja nyt sitten tuli tämä, ja jotenkin olen lukevinani näistä median tiedoista, että tämä tehtiin nyt myöskin osalta hallituskumppaneista salaisesti. On hyvin hämmäntävää se, että esimerkiksi eduskunta lukee tällaisista asioista ihan vain median kautta ja tilanteessa, jossa me tällä hetkellä olemme. Meillä on hybrdivaikuttaminen Puolan ja Valko-Venäjän rajalla, ja se on todella erittäin vakava tilanne, ja samanaikaisesti Suomessa tehdään tällaisia höllennyksiä aivan kuin me emme tietäisi, mitä siitä voi seurata. Minä olen hyvin hyvin hämmäntynyt, että on tällainen tilannetajun puute, ja nimenomaan korona-aika on vielä sellainen aika, että sen koronan takana voidaan tehdä mitä vain, niin kuin tämä hallitus on pakannut tekemään, että kaikkia mahdollisuuksia tehdään siellä koronan varjossa. Mutta nyt on oikeasti katsottava myös Suomen turvallisuutta, eikä voi lähteä tällaisiin hullutuksiin. Katsotaan sitten, kun tilanne rauhoittuu, että mitä voidaan tehdä, mutta nyt ei ole sen aika.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Purra, olkaa hyvä.

20.50 Riikka Purra ps: Arvoisa puhemies! Kuten täällä edellä olevat ovat puhuneet, niin aivan totta tällainen hanke, jota sisäministeriössä ollaan valmistelemassa, romuttaa turvapaikkajärjestelmän, mutta ollaan nyt rehellisiä: turvapaikkajärjestelmä niin tässä maassa kuin Euroopassa yleisemminkin on romutettu jo aikaa sitten.

Ensinnäkin turvapaikkajärjestelmä on hajalla siksi, että vaikka ihminen ei olisi oikeutettu kansainväliseen suojeluun, niin hänestä ei monestikaan päästä eroon — ja se tietenkin liittyy näihin laittomasti maassa olevien oleskelulupiin: Koska meillä ei toimi palautuspolitiikka, ihminen, joka on saanut kielteisen turvapaikkapäätöksen, usein hakee turvapaikkaa uudelleen ja vielä kolmannen kerran ja neljännen ja viidennen ja vielä useammankin. Perusteet saattavat muuttua tai saattavat olla muuttumatta. Lopputulos joka kerta on kielteinen, mutta se ei varsinaisesti muuta mitään. Kielteisen turvapaikkapäätöksen saaneet, joita jotkut kutsuvat paperittomiksi, kuitenkin saavat yhteiskunnan monia palveluita veronmaksajan rahalla tavalla tai toisella ja elävät tässä yhteiskunnassa. Tämä on jo itsessään romuttanut turvapaikkajärjestelmän.

Pöytäkirja PTK 142/2021 vp

Palautussopimusten puute on yksi ongelma: Niitä voitaisiin tehostaa, mikäli haluttaisiin, mikäli ne liitettäisiin esimerkiksi kauppapolitiikkaan, kehityspolitiikkaan, viisumipolitiikkaan, eli saataisiin tietynlaista keppiä sinne taakse. Samaten ylipäättänsä palauttamisen liittäminen kehitysyhteistyöhön ja kehitysapuun sillä tavalla, että maa, joka ei ota palautettavia kansalaisiaan vastaan, ei voisi saada kehitysapua, voisi olla tehokasta. Perussuomalaiset ovat myös useasti esittäneet säilöönottoa, joka mahdollistaisi sen, että mikäli maasta ei suostu poistumaan, sille vaihtoehto on säilöönotto. Tämä itsessään olisi jo eräänlainen karkotustekijä, jolloin tällaista niin sanottujen paperittomien eli laittomasti maassa oleskelevien ihmisten joukkoa ei syntyisi.

Toisaalta turvapaikkajärjestelmää on romutettu monenlaisilla muillakin toimilla, joita on tehty myös viime hallituskauden loppupuolella. Samaten tällä hallituskaudella on esimerkiksi tullut lainsäädäntöä, joka on mahdollistanut kielteisen turvapaikkapäätöksen saaneiden jäämisen maahan välillä koronatoimien takia, välillä siksi, että he voisivat paikata jonkinlaista työvoimapulaa esimerkiksi maataloussektorilla.

Nämä kaikki ovat erilaisia toimenpiteitä, jotka sotivat alkuperäistä turvapaikkajärjestelmän tarkoitusta vastaan ja poistavat sen oikeutusta, ja näitä kaikkia tietenkin meidän pitäisi yhtä lailla kritisoida, eikä vain tätä tällä hetkellä sisäministeriössä pöydällä olevaa hanketta. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitos. — Edustaja Risikko, olkaa hyvä.

20.53 Paula Risikko kok: Arvoisa puhemies! Edustaja Purra täällä luutteli, kuinka turvapaikkajärjestelmään on jo tehty heikennyksiä. Niin, itse kun olen elänyt turvapaikkajärjestelmän osana ja tehnyt siellä päätöksiä ja sen selvittänyt — kaikki mahdolliset kivet ja kannot on käännetty siinä vaiheessa, kun mietittiin, miten voitaisiin palautuksia toteuttaa tehokkaammin — niin voisin ihan, jos edustaja Purralle sopii, teille kahden kesken kertoa, mitkä ne ongelmat siinä ovat. Se kuulostaa kauhean helpolta luetella, mitä pitäisi tehdä. Minä toivon, että te otatte tarkemmin selvää siitä, mitkä ovat olleet ne syyt, miksi Suomesta ei ole voitu palauttaa. Siellä on todella sellaisia syitä, että jos olisi tehty jotenkin toisin, niin meillä olisi voinut olla vieläkin pahempi tilanne. Ja ne vain ovat sellaisia asioita, joista ei kauheasti silloin keskustella julkisesti, mutta toivon, että edustaja Purra ottaa niistä selvää ennen kuin luettelee besserwissermäisesti, mitä kannattaisi tehdä.

Joka tapauksessa myöskään sitä, että viime kaudella olisi heikennetty tätä turvapaikkajärjestelmää, en kyllä usko. Vaikka olinkin silloin puhemiehenä täällä, niin seurasin tätä asiaa erittäin tarkasti siitä syystä, että olin määrättyjä tiukennuksia itse ollut tekemässä siellä sisäministeriaikana, ja sitten pidin myös huolen siitä, että ne eivät heikentyneet siellä, joten en allekirjoita myöskään tuota edustaja Purran väitettä.

Mutta totean vain sen, että paljon on tehtävää vielä Suomessakin, ja varsinkin täytyy pitää tästä turvapaikkajärjestelmästä nyt kiinni. Me olemme osa EU:ta. Myöskin EU:n pitää toimia tässä, ja se johtajuus osittain myöskin puuttuu. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Nyt totean, että me ollaan aika pitkään keskusteltu tästä asiasta, ja nyt ollaan aika kaukana siitä varsinaisesta hallituksen esityksestä, josta mietintö on laadittu, että pyydän, että keskitytään nyt tähän asiaan. — Edustaja Purra.

Pöytäkirja PTK 142/2021 vp

20.55 **Riikka Purra ps:** Arvoisa puhemies! Vastaan kuitenkin edellisen puhujan minulle kohdistamiin syytöksiin. En ymmärrä, miksi edustaja Risikko nyt närkästyi tästä puheen-
vuorostani, kun se ei ollut lainkaan osoitettu entiselle sisäministerille eikä edustamallenne puolueelle. Ongelmat palautuspolitiikassa liittyvät esimerkiksi juuri siihen, että sisäasiain-
hallinto ja sisäministeri ovat tässä niin yksin. Kyseisen alan ministeri tarvitsisi taakseen
sekä ulkoministerin että pääministerin, jotta palautuspolitiikasta kyettäisiin tekemään riit-
tävän tehokasta.

Se, että viittasin kauppa-, kehitys- ja viisumipolitiikan mukaanottoon, ei suinkaan ole
oma henkilökohtainen eikä edes perussuomalaisten idea. Tähän samaan on viitannut hal-
lintovaliokunta tällä kaudella useissa lausunnoissaan ja mietinnöissään. Samaten tämä on
Euroopan unionin uuden, tai jälleen kehitteillä olevan, maahanmuuttopolitiikan yksi perus-
kirjaus, juuri se, että palautuspolitiikkaa onnistuttaisiin tehostamaan liittämällä se politi-
kan erilaisiin sektoreihin.

Keskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.

13. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi yritysten määräaikaisesta kustannustuesta anne- tun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 207/2021 vp

Valiokunnan mietintö TaVM 33/2021 vp

Toinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyk-
sen 13. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotus, jonka sisällöstä päätettiin ensim-
mäisessä käsittelyssä. — Avaan keskustelun. Edustaja Vallin, olkaa hyvä.

Keskustelu

20.56 **Veikko Vallin ps:** Arvoisa herra puhemies! Käsittelyssä on talousvaliokunnan mie-
tintö hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi yritysten määräaikaisesta kustannustuesta
annetun lain muuttamisesta. Mietintö on kohtalaisen hyvä, ja sen voi pääosin hyväksyä.

Siellä on kuitenkin kohta, jossa vihjataan koronapassin käytön laajentamiseen. Sellai-
nen laajennus voi johtaa rokotepakkoon. Emme valiokunnassa käsitelleet tätä passiasiaa
juuri lainkaan, joten tässä kyseisessä kohdassa on menty asioiden edelle.

Herra puhemies! Perussuomalaiset vastustavat koronatoimenpiteiden ohjaamista käy-
tännössä rokotepakon suuntaan. Koronapassin yhä laajempi edellyttäminen yhdistettynä
testaamiseen liittyviin hankaluuksiin ja kustannuksiin olisi käytännössä sama asia kuin ro-
kotteen edellyttäminen. Tämä, mitä esitän, ei ole koronarokotevastaisuutta, koska rokot-
teesta on osoitettu olevan hyötyjä. Tässä asiayhteydessä me vastustamme rokotepakkoon
mahdollisesti johtavia toimenpiteitä.

Yleisellä tasolla totean omana mielipiteenäni, että sen, mitä rokotteita kukin meistä ot-
taa tai ei ota, pitää olla vapaaehtoista eikä ketään pidä uhkailla tai pakottaa ottamaan esi-
merkiksi näitä koronarokotteita. Näin siis oma mielipiteeni.

Arvoisa puhemies! Esitän, että vastalauseessa 1 esitetty perusteluteksti poistetaan mie-
tinnöstä. — Kiitos.

Pöytäkirja PTK 142/2021 vp

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Mäenpää, olkaa hyvä.

20.58 **Juha Mäenpää ps:** Arvoisa puhemies! Suomalaisella tulee olla itsemääräämisoikeus omaan kehoonsa, ja mielestäni rokotuspakkoa ei tule sallia missään muodossa, eikä toimia, jotka siihen suuntaan tilannetta vievät.

Vallinin puheessa esiin noussut kriittinen suhtautuminen koronarokotteeseen on mielestäni ymmärrettävää. Rokote on aika pikaisella aikataululla kehitetty ja on tavallansa käytössä niin sanotun hätäkäyttöluvan johdosta, joten on selvää, että kaikki ihmiset eivät halua niitä rokotteita ottaa, koska monen mielestä niistä ei ole riittävästi kokemusta ja tiedossa ei ole pitkäaikaisvaikutuksia.

Kannatan edustaja Vallinin tekemää ehdotusta.

Keskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.

14. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi ulkomaalaislain ja henkilötietojen käsittelystä maahanmuuttohallinnossa annetun lain 3 ja 5 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 122/2021 vp

Valiokunnan mietintö HaVM 16/2021 vp

Ensimmäinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 14. asia. Käsittelyn pohjana on hallintovaliokunnan mietintö HaVM 16/2021 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä. — Avaan yleiskeskustelun. Esittelypuheen vuoro, edustaja Purra, olkaa hyvä.

Keskustelu

21.00 **Riikka Purra ps** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Pääministeri Sanna Marinin hallituksen hallitusohjelman tavoitteena on lisätä osaajien työperusteista maahanmuuttoa. Tässä esityksessä ehdotetaan ulkomaalaislain ja henkilötietojen käsittelystä maahanmuuttohallinnossa annetun lain muuttamista. Ulkomaalaislakiin ehdotetaan lisättäväksi säännökset uudesta pitkäaikaiseen oleskeluun tarkoitetusta viisumista erityisasiantuntijoille ja kasvuyrittäjille sekä heidän perheenjäsenilleen. Suomessa viisumin myöntäminen on perustunut yksinomaan Euroopan unionin viisumisäännöstöön, joka on suoraan sovellettavaa oikeutta, ja lainsäädäntö mahdollistaa ainoastaan lyhytaikaisten viisumien myöntämisen. Euroopan unionin viisumisäännöstö asettaa yksityiskohtaiset puitteet lyhytaikaisten viisumien myöntämiselle. Nyt ehdotettu pitkäaikaista viisumia koskeva sääntely perustuu Schengenin sopimuksen soveltamisesta tehtyyn yleissopimukseen.

Ehdotuksessa esitetään, että Maahanmuuttovirasto myöntäisi pitkäaikaisen viisumin sellaisille kolmannen maan kansalaisille, joille on myönnetty erityisasiantuntijan tai kasvuyrittäjän oleskelulupa, sekä heidän perheenjäsenilleen, joille on myönnetty oleskelulupa perhesiteen perusteella. Pitkäaikaisen viisumin avulla nopeutettaisiin oleskeluluvan saaneiden maahantuloprosessia. Pitkäaikaisen viisumin voimassaoloaika olisi 100 vuorokautta.

Pöytäkirja PTK 142/2021 vp

Arvoisa puhemies! Hallituksen esityksen laajempaan tavoitteeseen on helpottaa yritysten mahdollisuuksia rekrytoida ulkomaista työvoimaa ja saada Suomeen enemmän erityisasiantuntijoita ja kasvuyrittäjiä. Valiokunta toteaa, että ehdotetulla pitkäaikaista viisumia koskevalla sääntelyllä ei ole vaikutusta oleskelulupahakemusten käsittelyyn tai ratkaisemiseen eikä näin ollen myöskään hakemusten käsittelyaikoihin Maahanmuuttovirastossa. Ehdotuksella kuitenkin tuetaan edellä mainitun pikakaistan mukaista maahantuloa, koska pitkäaikaisen viisumin avulla henkilö voi matkustaa heti oleskeluluvan saatuaan Suomeen eikä hänen tarvitse odottaa oleskelulupakorttia ulkomailla. Oleskelulupakortti toimitetaan näille henkilöille vasta Suomessa. Maahantulo nopeutuu 1–2 viikolla.

Hallintovaliokunta toteaa, että ehdotetut muutokset eivät yksin lisää merkittävästi erityisasiantuntijoiden tai kasvuyrittäjien määrää. Sen sijaan nopeutettu maahantulomenettely voi yhdessä pitkäaikaisen viisumin käyttöönoton kanssa lisätä yritysten kiinnostusta kansainvälisen rekrytoinnin hyödyntämiseen ja ehdotuksen kohderyhmän kiinnostusta hakeutua Suomeen töihin. Valiokunta pitää selvänä, että viimeksi mainittuun vaikuttavat myös monet muut tekijät kuin lupamenettelyn kesto, esimerkiksi Suomen korkeat elinkustannukset ja ansiotulojen verotuksen taso, jotka eivät houkuttele osaajia valitsemaan Suomea.

Arvoisa puhemies! Esityksessä ei käsitellä laajemmin työperäisen maahanmuuton sääntelykokonaisuutta eikä siihen liittyviä käytäntöjä ja ongelmia, koska ehdotetut muutokset rajoittuvat erityisasiantuntijoiden ja kasvuyrittäjien maahantulon nopeuttamiseen. Työperäisen maahanmuuton edistämiseksi on käynnissä useita hankkeita. Valiokunta viittaa asiasta aiemmin lausumaansa ja toteaa, että työperäinen maahanmuutto koostuu useista eri osa-alueista, mikä tulee ottaa eri toimenpiteitä suunniteltaessa huomioon. Esimerkiksi korkeaa osaamista vaativaan työhön tulevien erityisosaajien ja niin sanotuille matalapalkkalaioille työllistyvien ulkomaalaisten lähtökohdat ovat hyvin erilaiset. Selvästi eniten erityisasiantuntijan oleskelulupaa ja sinistä korttia ovat hakeneet Intian ja Venäjän kansalaiset. Kasvuyrittäjän oleskelulupaa ovat eniten hakeneet Venäjän, Iranin ja Intian kansalaiset. Kasvuyrittäjän oleskeluluvan myöntämiseksi edellytetään 1 000 euron kuukausittaista tulotasoa. Valiokunta kiinnittää huomiota myös siihen, että ulkomaalaislain kasvuyrittäjän määritelmä eroaa OECD:ssä ja EU:ssa käytettävistä määritelmistä. Pitkäaikaisen viisumin käytön laajentamista ja sen vaikutuksia on käynnistyneessä jatkovalmistelussa arvioitava huolellisesti eri näkökulmista. Arvioinnissa on otettava huomioon ainakin EU-sääntelyn vaatimukset, maahantulon ja oleskeluluvan myöntämisen yleiset edellytykset sekä muutosten tosiasiallinen vaikutus maahantulomenettelyn keston. Lisäksi on huolehdittava siitä, ettei muutoksilla vastoin tarkoitusta lisätä laittoman maahantulon riskiä.

Arvoisa puhemies! Valiokunta pitää tärkeänä, että muutosten toteuttamiseen varataan riittävästi aikaa ennen ehdotetun lainsäädännön voimaantuloa. Valiokunta näkee, että Maahanmuuttovirastolla on oltava riittävät resurssit tehtäviensä asianmukaiseen hoitamiseen, ja on myös huolehdittava siitä, että edustustojen riittävät resurssit turvataan.

Hallintovaliokunta pitää esitystä tarpeellisenä ja tarkoituksenmukaisena. Valiokunta puoltaa lakiehdotusten hyväksymistä muuttamattomina. Mietintöön sisältyy vastalause.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Talvitie, olkaa hyvä.

21.05 Mari-Leena Talvitie kok: Arvoisa herra puhemies! Tässä on tosiaan kyse hallituksen esityksestä, jolla on tarkoitus ulkomaalaislakiin tehdä muutoksia uudesta pitkäaikai-

Pöytäkirja PTK 142/2021 vp

seen oleskeluun tarkoitetusta viisumista eli niin sanotusta kansallisesta viisumista, sen hakemisesta ja myöntämisen edellytyksistä erityisasiantuntijoille ja kasvuyrittäjille sekä heidän perheenjäsenilleen. Valiokunnassa olimme sitä mieltä, että hallituksen esitys on siinä mielessä tarpeellinen ja hyvä, ja vaikkakin siihen yksi vastalause tuli, niin pääosin olemme sen kannalla.

Saadun selvityksen mukaan ulkomailla jätettyjen erityisasiantuntijoiden oleskelulupahakemusten keskimääräinen käsittelyaika Maahanmuuttovirastossa on tämän vuoden loka-kuussa ollut 16 vuorokautta eli reilut kaksi viikkoa ja mediaanikäsittelyaika yhdeksän vuorokautta eli puolitoista viikkoa. Eli siinä mielessä muun muassa osa-automaatiolla ja muutamilla muilla palvelulupauksilla ja sillä, että näihin käsittelyprosesseihin on riittävät resurssit osoitettu — Maahanmuuttovirasto sai tälle vuodelle lisää henkilötövuosia 70 — on pystytty myöskin sitten vastaamaan siihen, että käsittelyajat ovat lyhentyneet. Siinä mielessä se on hyvä suunta, ja valiokuntakin kiinnitti huomiota, että näistä riittävistä resursseista on myöskin tuleville vuosille pidettävä huolta, muuten emme pysty tätä emmekä mitään muitakaan muutoksia lunastamaan. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Purra, olkaa hyvä.

21.07 Riikka Purra ps: Arvoisa herra puhemies! Tosiaan tässä hallituksen esityksessä halutaan luoda pikakaista erityisasiantuntijoiden ja kasvuyrittäjien ja heidän perheenjäsentensä Suomeen houkuttelemiseksi ja saamiseksi nopeammin. Tässä tavoitteessa ei varsinaisesti ole mitään vikaa, ja perussuomalaisten valiokuntaryhmäkin sitä kannattaa. Valitettavasti tämä osaajien houkutteluun ei saa osaajia Suomeen erityisesti saapumaan. Osaajia halutaan, kansainvälisiä osaajia, huippuasiantuntijoita, mutta heitä ei tule. Eli sikäli, vaikka esityksen tavoite on kannatettava, sitä ei tulla tällä hallituksen esityksellä ja näillä keinoilla saavuttamaan.

No ensinnäkin, kuten jo tuossa esittelypuheenvuorossani kuvasin, tämä nopeutus on aika pientä. Se itsessään ei saa ketään valitsemaan Suomea. Kukaan ei tule Suomeen pelkästään sillä perusteella, että pääsee tänne noin viikon tai maksimissaan kaksi viikkoa aikaisemmin. Muut asiat painavat enemmän, kun ihmiset valitsevat, mihin maahan lähtevät. Suosituimmat maat, joihin osaava työvoima suuntautuu, ovat Yhdysvallat, Saksa, Kanada, Yhdistynyt kuningaskunta ja Australia. Suomi on hyvin kaukana tällä listalla näiden toive maiden kärkijoukosta, sillä tutkimusten perusteella Suomi on vasta maailman 22. houkuttelevin maa kansainväliselle työvoimalle. Nyt tämä maahantulon nopeutuminen runsaalla viikolla ei muuta tätä tosiasiaa, varsinkaan kun ne muut ongelmat säilyvät, eli vähäinen vetovoimamme kansainvälisten osaajien silmissä liittyy esimerkiksi sangen vaatimattomaan palkkatasoon, korkeaan verotukseen ja ehkä korkeisiin elinkustannuksiin.

No entä sitten nämä erityisosaajat ja kasvuyrittäjät? Kuten tuossa valiokunnan varsinaisessa mietinnössäkin jo kerrotaan ja tässä meidän vastalauseessamme vielä tarkemmin, niin Suomen ulkomaalaislaissa kasvuyrittäjän määritelmä eroaa merkittävästi siitä, mitä se on EU:ssa tai OECD:ssä. OECD:n ja EU:n määritelmän mukaan kasvuyritys on yritys, jonka lähtötyöllisyys on vähintään kymmenen henkeä ja seuraavana kolmena vuonna työllisyyden keskimääräinen vuosikasvu ylittää 20 prosenttia. Mutta Suomen ulkomaalaislain mukaan kasvuyrittäjän oleskeluluvan saamiseksi riittää, että Innovaatorahoituskeskus Business Finland on antanut puoltavan lausunnon kasvuyrittäjänä toimimisesta. Varsinaista yritystä ei tarvitse olla vielä perustettukaan, ja toimeentuloa vaaditaan 1 000 euroa kuukau-

Pöytäkirja PTK 142/2021 vp

nessa, kuten tuossa valiokunnan mietinnössäkkin todettiin — siis 1 000 euroa kuukaudessa ja perheenjäsenet mukaan. On päivänselvää, että kokonaistaloudellisesti julkisen talouden ja veronmaksajien kannalta tässä ei ole mitään järkeä.

Niinpä suomeksi sanottuna Suomessa ulkomaalaisten kasvuyritys ei ole sellainen innovatiivinen nopean kasvun yritys, jonka liiketoiminta erityisesti tukisi talouskasvuamme. Perussuomalaisen mielestä tämän kasvuyrittäjän oleskeluluvan myöntämisen edellytyksiä on syytä kiristää ja tehdä tämä määritelmä samanlaiseksi kuin EU:ssa ja OECD:ssä, ja olemme tästä laatineet yhden lausuman tähän vastalauseeseemme. Tämä edellä kuvaamani oikeastaan selittääkin sen, miksi Suomeen näitä niin sanottuja kasvuyrittäjiä saapuu nimenomaan Iranista, Venäjältä, Intiasta, Turkista, Ukrainasta ja Pakistanista.

Arvoisa puhemies! Sitten tästä viisumin laajentamisesta, jota monet asiantuntijat, jotka toimivat etujärjestöinä, jotka hyötyvät ulkomaalaisesta työvoimasta, valiokunnassakin jo esittivät. Muutama etujärjestö toivoi myös saatavuusharkinnasta luopumista. Saatavuusharkintahan on kirjattu hallitusohjelmaan, ja hallitus toivottavasti haluaa pitää siitä kiinni. Kuitenkin mikäli esimerkiksi tätä viisumia laajennettaisiin ylipäättänsä työntekijän oleskelulupa, se käytännössä tarkoittaisi sitä, että saatavuusharkinnasta joudutaan kokonaan luopumaan. Me vastustamme tämän pitkäaikaisen viisumin käyttötarkoituksen laajentamista sekä näihin työntekijöihin että muihin ryhmiin. Me emme halua lisätä matalapalkkalajien maahanmuuttoa.

Arvoisa puhemies! Lisäksi nostimme vielä vastalauseessamme esille sen, että pitkäaikainen viisumi saattaa jatkossa laajentua myös humanitaariseksi viisumiksi. Tästä ei hallituksen esityksessä vielä ole mainintaa, mutta valitettavasti tiedämme, että tällaisissa asioissa on tapana, että yksi asia johtaa toiseen ja niin edelleen. Vaadimme, että tämän viisumin myöntämisen edellytysten pitää jatkossakin olla kiinteästi sidottuja oleskelulupa, ja pitkäaikaisesta viisumista ei saa jatkossakaan tehdä itsenäistä oleskeluun oikeuttavaa asiakirjaa.

Arvoisa puhemies! Tuon jo mainitsemani lausuman lisäksi meillä on vastalauseessa myös toinen lausuma, jossa nimenomaan viittaamme siihen, että tätä viisumia ei saa laajentaa uusiin henkilöryhmiin. — Kiitoksia.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ja edustaja Mäenpää, olkaa hyvä.

21.13 Juha Mäenpää ps: Arvoisa puhemies! Meillä on käsittelyssä ulkomaalaislain, maahanmuuttohallinnon muuttamisesta pykälää. Täällä on esiin noussut se, kun puhutaan osaajien saamisesta Suomeen. Taitaa olla jo pari vuotta, kun keskustelin henkilön kanssa, joka vastaa joidenkin tällöisten tietojärjestelmien suunnittelusta, ja hän kertoi, että heillä on ollut ongelmia saada niitä osaajia. Hän on kyllä saanut sitten osaajia, ja he toimivat verkon yli sillä tavalla, että ne osaajat ovat tuolla jossakin eri maissa. Juteltiin sitten siitä, saako hän niitä tänne Suomeen, ja hän kertoi, että Suomi ei ole oikein houkutteleva maa, koska täällä on suhteellisen kova verotus. Tämä on minun mielestäni semmoinen yksi ehkä tärkeä kysymys. Jos semmoisia oikein todellisia osaajia halutaan Suomeen, niin tämä verotus ei houkuttele heitä tänne. Se, mikä ehkä heitä houkuttelee tänne, jos he ovat perheellisiä, niin tämä maa on vielä suhteellisen turvallinen, mutta jos sekin romutetaan, niin sekin yhä edelleen vie tätä vetovoimaa osaajilta.

Pöytäkirja PTK 142/2021 vp

Jollakin tavalla näkisin, että tässäkin tulisi ottaa käyttöön semmoinen vanha, perinteinen fraasi, jota ehkä olen aikaisemmin käyttänyt, elikkä maassa maan tavalla ja maahan työluvalla. Tämä olisi minun mielestä kaikista selkein asia, että tänne Suomeen tultaisiin jonkun niin sanotun työviisumin turvin toimeen. Silloin näkisin, että näitä voisi tulla ehkä tämmöiseen tavanomaisempiinkin tehtäviin, ja silloin kun tulee työluvalla, niin yrittäjä sitoutuu siihen työntekijään aivan eri tavalla kuin jos meillä on haalattuna tänne joitakin turvapaikanhakijoita. Jos he työllistävät niitä, niin he välittömästi ongelmien tullessa irtisautuvat näistä työntekijöistä. Tämä olisi minun mielestä hyvä periaate tässä toimia.

En tiedä, tekikö Purra esityksen, mutta jos teki, niin kannatan sitä.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Sipilä, olkaa hyvä.

21.16 Juha Sipilä kesk: Arvoisa herra puhemies! Täällä puhun vasta perustetun eduskunnan startup-ryhmän puolesta, johon kuuluu noin neljännes eduskunnasta. — Kävimme tutustumassa startup-yhteisöön, jolla on yhteisenä tavoitteena saavuttaa nopeasti 10 miljardin liikevaihto ja sen mukaisesti uusia työpaikkoja Suomeen. Tämän vasta perustetun yhteisön ainoa toive meille kansanedustajille on se, että me nopeuttaisimme erityisasiantuntijoiden saapumista maahan ja maahantuloprosessin nopeuttamista. Jos tällä saadaan viikko nopeutettua, niin sekin vie asiaa eteenpäin.

No siihen, miksi näitä asiantuntijoita tulee näin erikoisista maista, joita täällä keskustelussa on mainittu, syy on se, että monesti näissä maissa kehittyy esimerkiksi pelialan asiantuntijoita pelaamalla, kehittämällä niitä pelejä. Mitä erikoisimmista maista tulee asiantuntijoita, joita esimerkiksi peliyhtiöt mielellään palkkaavat, ja sen takia tämä esitys on äärimmäisen tärkeä ja kannatettava.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Mäenpää, olkaa hyvä.

21.18 Juha Mäenpää ps: Arvoisa puhemies! Yritin tuossa vielä tarkistaa puheenjohtajaltamme, mikä on tämä mahdollinen nopeuttaminen, mihinkä edustaja Sipilä tuossa viittasi. Muistaisin lukeneeni, että tämmöisten erityisasiantuntijoiden maahantulossa heidän papiensa käsittely vie tällä hetkellä yksi—kaksi viikkoa, joten en oikein näe, miten se on mahdollista edelleen siitä nopeuttaa. Eihän tämä voi olla liian pitkä aika, yksi—kaksi viikkoa. Näin muistan lukeneeni, että hallintovaliokunnassa oli asiantuntija vastannut. [Juha Sipilä: Se on tavoite!] — Hän sanoi, että se on käytössä jo.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Talvitie, olkaa hyvä.

21.19 Mari-Leena Talvitie kok: Arvoisa puhemies! [Puhuja aloittaa puheenvuoron mikrofonin ollessa suljettuna]

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Mikrofoni.

Pöytäkirja PTK 142/2021 vp

Kiitoksia, arvoisa puhemies! Kuten tuossa ensimmäisessä puheenvuorossani sanoin, niin esitys on tarpeellinen, ja kun Maahanmuuttovirastoa on resursoitu ja on pystytty ottamaan tämä osa-automaatio käyttöön, niin nyt lokakuussa käsittelyajat ovat tosiaan yhdeksää vuorokautta keskimäärin ja 18:a vuorokautta. Suurin piirtein sillä kohdalla. Eli kuten edustaja Sipilä sanoi tuossa, niin pitkiä ovat prosessit olleet aikaisemmin, mutta nyt tänä syksynä on päästy näihin nopeampiin käsittelyaikoihin. Ja jotta niihin nopeammat käsittelyajat voi olla jatkossakin, niin täytyy olla tietenkin se osa-automaatio käytössä, riittävät resurssit ja Maahanmuuttoviraston muihin prosesseihin ei voi kohdistua sellaista painetta, joka esimerkiksi laajan maahantulon osalta tulisi niitä resursseja heilauttamaan siellä viraston sisällä.

Mutta näissä kuulemisissa tuotiin myöskin esiin se, että perheen yhdistämisen prosessit ovat edelleen pitkiä — kolme kuukautta, kuusi kuukautta, yhdeksän kuukautta. Eli jos asiantuntijan tai startup-yrittäjän puolison tai perheen hakemus ei lähde sillä samalla kohdalla liikenteeseen kuin sen erityisasiantuntijan hakemus lähtee käsittelyyn, niin sitä ei kohdella samalla tavalla kuin erityisasiantuntijan tai startup-yrittäjän, ja näin ollen sitten ne käsittelyajat ovat kohtuuttomia. Ne kestävät kuukausia edelleen.

Sitten edustaja Sipilä viittasi tähän nopeutettuun käsittelyyn. Ymmärrän, että se tarkoittaisi sitä, että jos henkilö on saanut oleskeluluvan, joka on siis tämän D-viisumin taustalla oltava aina, niin hän voisi saada sen D-viisumin jo siinä vaiheessa, kun hän laittaa sen D-viisumin hakemuksen vireille siellä lähtömaassa. Nyt siinä on se viikon, kahden odotusaika, vaikka henkilöllä on pohjalla se oleskelulupa. Ja tätä hallintovaliokunta kuulemisissaan käsitteli, mutta siitä ei ollut sellaista tietoa, että me olisimme voineet mietinnössä ottaa siihen kantaa, mutta sitä varmaan tulevaisuudessa tullaan selvittämään.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Myllykoski, olkaa hyvä.

21.21 **Jari Myllykoski vas:** Arvoisa herra puhemies! Pakko tarttua kanssa keskusteluun. Edustaja Talvitie sanoi oikeastaan sen, mitä olisin halunnut tuossa vielä esille tuoda. — Tämä ei siis ole niin yksinkertaista, että on kysymys vain yhdestä erityisasiantuntijasta. Kysymys on siitä, että hänellä on perhe, ja jos ei meillä se koko järjestelmä toimi, niin me jäämme ilman näitä meille elintärkeitä erityisasiantuntijoita, jos sen perheen lupaprosessi kestää sinne vuoteen asti.

Se on sitten meidän koko yhteiskunnan asia mahdollistaa niin, että ne perheet voivat tänne muuttaa, että heillä on kansainvälisiä perhepäivähoitomahdollisuuksia, että meillä on kielelliset vastaanottomahdollisuudet myös koko perheelle, ja sitten tietysti se, että meillä myös näille puolisoille pystytään mahdollistamaan työpaikkoja.

Siinä voi sitten tulla hankaluuksia meidän saatavuusharkinnan suhteen, jos sitten puoliso on sellaisen alan ammattilainen, missä meillä saatavuusharkinnan kautta asioita pohditaan, mutta kyllä ne nyt lähinnä tänne Uudellemaalle kuitenkin tässä kohtaa tulevat ja keskittyvät. Siinä mielessä tämä ei ole aivan ihan niin yksinkertainen asia kuin ajatellaan, että me mahdollistetaan huippuosaajien tänne tuleminen.

Yleiskeskustelu päättyi.

Pöytäkirja PTK 142/2021 vp

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 122/2021 vp sisältyvien 1. ja 2. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

15. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi eräiden rajat ylittävien hybridijärjestelyjen verotuksesta annetun lain ja tuloverolain 9 ja 10 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 204/2021 vp

Valiokunnan mietintö VaVM 20/2021 vp

Ensimmäinen käsittely

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 204/2021 vp sisältyvien 1.-2. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

16. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi alkoholi- ja alkoholijuomaverosta annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 175/2021 vp

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2021 vp

Ensimmäinen käsittely

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 175/2021 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

17. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi autoverolain 10 §:n ja liitteen sekä ajoneuvoverolain 10 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 176/2021 vp

Valiokunnan mietintö VaVM 23/2021 vp

Ensimmäinen käsittely

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 176/2021 vp sisältyvien 1.-2. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

18. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi arvonlisäverolain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 189/2021 vp

Valiokunnan mietintö VaVM 24/2021 vp

Ensimmäinen käsittely

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 189/2021 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

19. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi valmisteverotuslain ja oma-aloitteisten verojen verotusmenettelystä annetun lain 2 ja 39 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 190/2021 vp

Valiokunnan mietintö VaVM 25/2021 vp

Pöytäkirja PTK 142/2021 vp

Ensimmäinen käsittely

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 190/2021 vp sisältyvien 1.-2. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

20. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi rauhoitettujen eläinten aiheuttamien vahinkojen ennalta ehkäisemisestä ja korvaamisesta

Hallituksen esitys HE 154/2021 vp

Valiokunnan mietintö YmVM 10/2021 vp

Ensimmäinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 20. asia. Käsittelyn pohjana on ympäristövaliokunnan mietintö YmVM 10/2021 vp. Nyt päätetään lakiehdotuksen sisällöstä. — Avaan yleiskeskustelun. Esittelypuheenvuoro, edustaja Sipilä, olkaa hyvä.

Keskustelu

21.25 Juha Sipilä kesk (esittelypuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Hallituksen esityksessä ehdotetaan, että valtion varoista voidaan myöntää harkinnanvaraista tukea viljelys- ja eläinvahinkojen korvaamiseen sekä maakotkan ja kalasääsken pesintään perustuen niiden aiheuttamien vahinkojen korvaamiseen. Nämä korvaukset ovat nykyisin jo käytössä, mutta nyt ne tuodaan lain tasolle. Lisäksi lain hyväksymisen myötä tukea voidaan myöntää rauhoitettujen lajien aiheuttamien vahinkojen ennaltaehkäisemiseen. Tämä on tärkeä uudistus. Avustusten ja korvausten käyttöönotto vaatii kuitenkin vielä komission hyväksynnän, sitten laki voidaan saattaa voimaan.

Me ympäristövaliokunnassa pidämme rauhoitettujen lajien aiheuttamien vahinkojen korvaamista tärkeänä keinona edistää lajien suojelutavoitteita ja rahoitussäännösten yhteiskunnallista hyväksyttävyyttä. Avustus vahinkojen ennaltaehkäisemiseen on askel oikeaan suuntaan, ja se tukee vahinkojen rajaamista. Samalla tulee kuitenkin pitää esillä vahinkojen rajoittamisen koko keinovalikoimaa, kuten rauhoitettujen lajien kannan säätelyä EU:n lainsäädännön puitteissa. Valiokunta ehdottaakin tässä lausumaa erityisesti merimetsoja koskien. Sen mukaan lintudirektiivin poikkeusmenettelyjä tulee soveltaa joustavasti merimetsoihin.

Arvoisa puhemies! Hallituksen esityksessä on paljon hyviä asioita, kuten jo nykyisin käytössä olevat maakotkan porotaloudelle aiheuttamia vahinkoja koskeva reviiiperustainen tuki sekä kalasääsken pesintään perustuva tuki. Näissä on onnistuttu hyvin, ja valiokunta on saanut toimijoilta positiivista palautetta. Valiokunta ehdottaa lausumaa, jotta vastaava järjestelmä saataisiin merimetson kaupalliselle kalastukselle aiheuttamien vahinkojen korvaamiseen selvitystyön ja lainvalmistelun kautta. Ympäristöministeriö on luvannut selvittää myös merikotkan porotaloudelle aiheuttamia vahinkoja sekä merimetson ja harmaahaikaran kalanviljelylaitoksille aiheuttamien vahinkojen korvaamista.

Näinhän se täytyykin olla, että asioissa edetään tutkittuun tietoon perustuen ja huolellisesti valmistellen. Tutkimustuloksia pitää hyödyntää laajasti ja tulostakin pitää tulla, kun asia on kypsä päätettäväksi.

Pöytäkirja PTK 142/2021 vp

Valiokunta ehdottaa muutamia täsmennyksiä pykäliin, ja niissä on kyse lähinnä siitä, miten parhaiten näitä perustuslain vaatimuksia ja valtioneuvoston joustoja toteutetaan.

Sitten on 30 §:ssä sisältömuutos, joka koskee korvausten ja tukien hakua. Valiokunnassa pidetään tärkeänä, että korvaus- ja tukihakemukset käsitellään ilman aiheutonta viivytystä sinä vuonna, jona vahinko on syntynyt. Ei voi olla niin, että esimerkiksi keväällä valkoposkiahnenvahingon kärsinyt viljelijä joutuu odottamaan korvausta seuraavaan kevääseen. Hyvässä yhteisymmärryksessä päädyimme valiokunnassa siihen, että tässä pitää ajatella vahingon kärsijää, ei pelkästään hallinnon näkökulmaa.

Lopuksi, arvoisa puhemies, mietinnössämme kiinnitämme huomiota siihen, että viljelyvahinkojen arvioinnissa käypiä arvoja pitää päivittää niin, että paremmin huomioidaan sadon erityislaatu, kuten luomu ja satomäärien vaihtelut. Tätä työtä on Luonnonvarakeskuksessa luomun hintatilastojen osalta aloitettu, ja kannustamme kehittämään tilastoja myös satomäärien osalta. Samoin eläinvahinkojen korvaamisessa on eläinten käyvän arvon määrittelyä kehitettävä. Tämä on koko korvausjärjestelmän uskottavuuden kannalta tärkeä. Korvaukset koetaan oikeudenmukaisiksi, kun korvausmäärät perustuvat käytännön toiminnan huomioiviin tilastointiin ja selvityksiin.

Arvoisa puhemies! Valiokunta ehdottaa mietinnössään eduskunnalle hyväksyttäväksi kahta lausumaa:

Ensimmäinen lausumaehdotus: ”Eduskunta edellyttää, että lintudirektiivin mahdollistamia poikkeusmenettelyjä sovelletaan joustavasti merimetsokannan aiheuttamien vahinkojen ehkäisemiseksi.”

Ja toinen lausumaehdotus: ”Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto selvittää viipymättä merimetson aiheuttamia vahinkoja kaupalliselle kalastukselle ja valmistelee erillisen tukijärjestelmästä annettavan hallituksen esityksen, mikäli selvitys osoittaa, että merkittäviä vahinkoja aiheutuu. Valmistelun etenemisestä on esitettävä selvitys vuoden 2022 loppuun mennessä, mikäli hallituksen esitystä ei ole annettu eduskunnalle.”

Arvoisa puhemies! Valiokunta oli mietinnössään yksimielinen, mistä kiitokset kaikille valiokunnan jäsenille.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia esittelystä. — Edustaja Myllykoski, olkaa hyvä.

21.31 **Jari Myllykoski vas:** Arvoisa herra puhemies! On hyvä, että tämä pitkään valmistella ollut lainvalmistelu on nyt saanut mietinnön muotoisen ja kohtuullisen painokkaan muodon vielä näillä lausumilla ryyditettynä koskien varsinkin merimetson aiheuttamia vahinkoja kaupalliselle kalastukselle. Toki jo tässä hallituksen esityksessä oli sisällä kaupalliselle kalastukselle aiheutuneiden vahinkojen selvittäminen, mutta se sisällöllisesti tarkoitti sitä, että pyydyksiin vahingoittuneitten osalta tätä selvitystä tehdään. Jos tässä ollaan pontevia, niin näitä selvityksiä on Suomessa ja Pohjoismaissa kyllä jo semmoinen yksi pärekopallinen, niin että niitä kyllä löytyy tästäkin maasta, joten selvityksen ei todellakaan... Tai sanotaan näin, että jos selvitys viivästyy ja sitä lakia ei tuoda tänne, niin se on enää tahdosta kiinni ja ei olla haluttu edes noudattaa käytettyä ja tehtyä tutkimustulosta. [Petri Huru: Juuri näin!]

Tässä hallituksen esityksessä ei kuitenkaan ole laajemmin käsitelty vahinkojen kasvun hillitsemisen keinoja. Sen sijaan siinä on tuotu esille harkinnanvaraiseen korvaukseen käytettävissä olevien määrärahojen riittävyys ja tarve sopeuttaa vuosittain maksettavia kor-

Pöytäkirja PTK 142/2021 vp

vauksia. Valiokunnan puheenjohtaja oikein esittelypuheenvuorossaan kiinnitti siihen huomiota, että ei pidä olla niin, että kaikkia korvauksia leikataan, jos niitä vain kerran vuodessa haetaan. Eli se on silloin sitä tasausta, ja tällöin ne todelliset vahingot eivät tule korvatuiksi.

Yhtenä pienenä puutteena varmasti tämän lainvalmistelunkin osalta, joka tässä sitten ei ole voinut tulla mietinnössäkään lihaksi, on se, että meillä on tällainen tilanne, että kun ennen on ollut citykaneja, niin nyt meillä on cityhanhia. Olisikin ollut hyvä, jos maa- ja metsätalousvaliokunnan lausumaesitys omaisuudelle olevasta korvausvelvollisuudesta olisi tullut selkeämmin vielä valiokunnankin lausumissa, koska meillä on tälläkin hetkellä erittäin paljon Helsingissä ja Espoossa näitä Suomessa pesiviä valkoposkiahania, jotka aiheuttavat puistoille ja nurmialueille ja osittain vesistöihin käyttömääräysten rajoituksia, eli haitat ovat selkeästi todennettavissa ja niitten torjumisesta tulee kustannuksia. Espoossa toimi hyvin koirilla häätäminen alueilta, mutta tälle vuodelle niitä poikkeuslupia ei saatukaan riittävän ajoissa ja tällainen karkottaminen ja vahinkojen ehkäisy ei ollut mahdollista. Joten lupaviranomaisen resurssit ovat alimitoitettuja, ja ehkä niitä pitäisi alueittain enemmänkin tarkastella, että Itä-Suomessa olisi Itä-Suomen ely-keskuksessa luvitus ja niin edelleen. [Petri Huru: Myös tahtotilaa voi parantaa!] — No, tätä prosessia kun on tullut seurattua tässä muutama vuosi, niin täytyy sanoa, että valtioneuvostossa miekkailu kahden ministeriön välillä on ilmeinen ja tahtotila tämän asian hoitamiseksi on puutteellinen. Se on vahingollista, sillä näiden lintujen hyväksyttävyys, sanotaanko, aiheuttaa oman käden oikeuden ottamista käsiin. — On turha väittää, etteikö ammattikalastukselle tästä olisi vahinkoja. Vaikka se on luonnollinen kalakannan syöjä, niin kysymys on siitä, että merimetso aiheuttaa omalla käyttäytymisellään ahvensaaliin siirtymisen muualle ja niiden, jotka ovat kalastuslupia saaneet kalastusalueille, elinkeino viedään. Minun mielestäni tämä on perustuslain vastainen tila, että yksi ammatinharjoittaja- ja elinkeinoryhmä on ulkona näitten korvausten osalta, ja se pitää kyllä pyrkiä korjaamaan, vaikka sitten sieltä meripuolen korvauspotista voidaan jotain saada.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Elo poissa, edustaja Kalli poissa. — Edustaja Huru, olkaa hyvä.

21.37 Petri Huru ps: Arvoisa herra puhemies! Hallituksen esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki rauhoitettujen eläinten aiheuttamien vahinkojen ennalta ehkäisemisestä ja korvaamisesta. Lain tavoite onkin kannatettava ja ehdotetut säännökset tarpeellisia. Lakiehdotukseen sisältyvä vahinkojen ennaltaehkäisy on kannatettava uudistus, ja valiokunta oli mietinnössään yksimielinen. Rauhoitettujen eläinten aiheuttamien vahinkojen merkittävä lisääntyminen viimeisten viiden vuoden aikana on kasvattanut tarvetta kehittää nykyistä kansallista tukijärjestelmää.

Valiokunnan mietinnössä tuotiin esille harkinnanvaraiseen korvaukseen käytettävissä olevien määrärahojen riittävyys ja tarve sopeuttaa vuosittain maksettavat korvaukset käytettävissä olevaan määrärahaan siten, että kaikkia korvauksia leikataan samassa suhteessa, mikäli määräraha ei ole riittävä kaikkien vahinkojen korvaamiseen. Maksettavien korvausten leikkaaminen on sinänsä mahdollinen mutta valiokunnan käsityksenkin mukaan erittäin epätoivottava vaihtoehto.

Pöytäkirja PTK 142/2021 vp

Korvausjärjestelmään on kohdistunut myös kritiikkiä, joka koskee soveltamisalan rajoituksia, määrärahan riittävyyttä, vahingoittuneen omaisuuden käyvän arvon määrittelyssä käytettäviä perusteita ja korvauksen maksamisessa noudatettavaa menettelyä.

Soveltamisalan osalta kritiikki kohdistuu erityisesti merikotkan, merimetson ja harmaa-haikaran aiheuttamien vahinkojen rajaamiseen korvauksen ulkopuolelle. Ratkaisua tulisi hakea ennaltaehkäisevien toimenpiteiden keinovalikoiman lisäksi korottamalla määrärahan tasoa vastaamaan vahinkojen määrää.

Rauhoitettujen lajien kantojen kasvun myötä tulisi tarkastella myös elinvoimaiseksi luokiteltujen ja edelleen vahvistuvien lajien rauhoituksesta luopumista sekä poikkeuslupamenettelyiden sujuvoittamista ja kannan kasvun säätelyä esimerkiksi metsästämisellä. Metsästyksen aloittaminen edellyttää lintudirektiivin liitteiden muuttamista, ja tätä vaihtoehtoa tulee edelleen pitää esillä. Jatkossa on myös syytä selvittää esimerkiksi Ruotsissa oleva käytäntö suojametsästyksen sallimisesta vahinkojen ehkäisemiseksi eri lajien osalta sekä ihmisravinnoksi kelpaavien ja poikkeusluvalla ammuttujen eläinten hyötykäytön sallimiseksi hävittämisen sijaan.

Hyötykäyttöä ei tässä valiokunnan mietinnössä mainittu, mutta sitä koskien on eduskunnassa edustaja Myllykosken tekemä lakialoite, jonka on allekirjoittanut yli sata kansanedustajaa. Toivonkin menestystä eduskunnan käsittelyssä tälle Myllykosken lakialoitteelle.

Arvoisa puhemies! Vahingon johdosta maksettavan korvauksen täysimääräisyys on keskeinen tekijä lakiehdotuksen tavoitteiden saavuttamisessa. Koko korvausjärjestelmän uskottavuus riippuu siitä, että korvausten rahoittamiseen myönnetään vahinkomäärien näkökulmasta riittävä rahoitus joko momentin sisäisellä kohdentamisella tai momentin määrärahatasoa korottamalla.

Vahinkojen korvaamiseksi keskeistä on omaisuuden käyvän arvon määrittely ja korvauksen ehdot. Luonnonvarakeskuksen laatimia satotilastoja tulee kehittää siten, että ne paremmin vastaavat tosiasiallisia satomääriä aktiivisessa normaali- ja luomutuotannossa. Myös hintatilastointia tulee edelleen kehittää ja huomioida luomusatojen käyvän arvon määrittely. Asetuksessa on tärkeää myös huomioida kaavamaisesti määritellyjä arvoja paremmin jalostettujen ja koulutettujen eläinten todellinen arvo.

Arvoisa puhemies! Valiokunta nosti esiin myös korvauksen oikea-aikaisuuden. Korvauksen merkitystä vähentää olennaisesti se, jos korvausta voisi hakea lakiehdotuksen mukaan kerran vuodessa, ja valiokunta pitikin erittäin tärkeänä, että korvaus maksetaan käytettävissä olevien määrärahojen puitteissa ilman aiheetonta viivytystä sen vuoden aikana, jona vahinko syntyi. Säännöksen toteuttamiseksi onkin tarpeen varmistaa riittävät resurssit korvausasioita käsitteleville ely-keskuksille sekä edistää sähköistä asiointia asian käsittelyssä.

Arvoisa puhemies! Lopuksi haluan kiittää valiokuntaa yksimielisistä lausumaehdotuksista, joissa eduskunta edellyttää, että lintudirektiivin mahdollistamia poikkeuslupamenettelyjä sovelletaan joustavasti merimetsokannan aiheuttamien vahinkojen ehkäisemiseksi ja että valtioneuvosto selvittää viipymättä merimetson aiheuttamia vahinkoja kaupalliselle kalastukselle ja valmistelee erillisen tukijärjestelmästä annettavan hallituksen esityksen.

— Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Lundén, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 142/2021 vp

21.42 **Mikko Lundén ps:** Kiitos, arvoisa herra puhemies! Tässä onkin kaikki tärkeät asiat sanottu, mutta minäkin tahdon mainita vielä muutamana asiaa tästä asiasta.

Nytkin käsitellään tärkeää asiaa. Tämän johdosta pidän erittäin tervetulleena ehdotusta, jonka mukaan jatkossa voidaan myöntää avustusta myös viljelys- ja eläinvahinkojen ennalta ehkäisemiseen. Hiljattain saadut kokemukset osoittavat, että on erittäin tärkeää edistää valkoposkiahnien karkottamistoimia monin eri tavoin, jotteivät karkotustoimet johda ahnien siirtymiseen viljelykseltä toiselle. Lakiehdotuksen mukaan avustusta voitaisiin myöntää myös rakennusvahinkojen ehkäisemiseen, mitä sitäkin itse pidän kannatettavana ehdotuksena. On tärkeää, että avustusta voidaan myöntää yhteisöjen lisäksi myös elinkeinonharjoittajana toimiville luonnollisille henkilöille. Lisäksi tulee muistaa, että rauhoitettujen lajien aiheuttamat omaisuusvahingot on korvattava henkilöille täysimääräisesti. Sama koskee mielestäni riistaeläinten, kuten suden ja ahman, aiheuttamia omaisuusvahinkoja.

Arvoisa herra puhemies! Niin ikään katson, että jatkossa tulee kiinnittää huomiota rauhoitettujen lajien aiheuttamien korvausten hakumenettelyyn ja viranomaisten käytössä oleviin resursseihin. Nyt esityksessä ehdotetaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle uusia tehtäviä, kuten vahinkojen ennaltaehkäisyn edistäminen. Täten haluan korostaa sitä, että myös korvausten toimeenpanotehtäviin tulee osoittaa näin ollen riittävät resurssit.

Arvoisa puhemies! Lopuksi korostan vielä sitä, että itse henkilökohtaisesti näen, että linnun ampumisen mahdollistavaan poikkeuslupaan olisi niin EU-pykäliden kuin Suomen lain puolesta mahdollisuus myös kirjoittaa lupa saaliin hyödyntämiseksi esimerkiksi myynnin muodossa, jos tahtoa löytyy. Näin on todennut aikaisemmin myös Suomen Metsästäjäliitto. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Mäenpää, olkaa hyvä.

21.44 **Juha Mäenpää ps:** Arvoisa puhemies! Itse en tätä asiaa kauhean hyvin tunne, mutta muistaisin, että allekirjoitin tämän edustaja Myllykosken aloitteen, [Jari Myllykoski: Kyllä!] jossa nämä linnut, joita hävitetään, voitaisiin käyttää ravintona. On suotavaa, että tämä etenisi.

Mutta nyt kun valiokunnan puheenjohtaja, edustaja Sipilä on täällä paikalla, niin minä haluaisin kertoa teille semmoisen esimerkin, mikä on mieleen tullut, ja muistaisin, että kyseessä olivat nämä hanhet juuri. Tuolla Etelä-Pohjanmaalla oli eräs semmoinen isohko tila, ja heillä oli tämmöistä Highland-karjaa ja siellä todettiin salmonella. Eläinlääkärikin totesi sen, että tämä on todennäköisesti näitten lintujen aiheuttamana levinnyt karjaan, ja tämä karja valvontaeläinlääkäriin päätöksellä päätettiin lopettaa. Vahinko oli muistaakseni 140 000 euroa. Kuuluuko tällainen esimerkinomainen — mitenkä minä sanoisin — järkyttävä, iso vahinko, joka koitui yhdelle maatilalle, tämän lain soveltamisalaan? Tämä on todella merkittävä, iso ongelma, ja jos tämä lintumäärien kasvu jatkuu, niin näitä saattaa tulla jatkossa vielä enemmän. Kuka tämän karjan jatkossa korvaa?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Totean, että meillä on kymmenen puheenvuoroa varattuna ja istunto päättyy kello 22 tasan, jotenka jos meinataan asioita viedä eteenpäin sillä tavalla, että nämä keretään kaikki, niin pyydän keskittymään nyt tässäkin asiassa vain tähän asiaan. — Edustaja Myllykoski, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 142/2021 vp

21.47 **Jari Myllykoski vas:** Arvoisa herra puhemies! Ei korvaa, koska kysymyksessä oli naakan aiheuttama salmonella ja eduskunta teki viime kaudella päätöksen, että naakkaa saa tappaa niin paljon kuin kerkeää, mutta ei tule sitten korvauksiakaan enää. Mitkään naakan aiheuttamat vahingot eivät ole korvattavia. Ja tässä tapauksessa oli kysymys naakasta, mikä sitten todettiin, mutta tarkastuseläinlääkäri teki hätiköidyn päätöksen, ja lopetettiin se karja.

Mutta sanottakoon tässä, että kun merimetso ei kuulu lintudirektiivin liitteeseen yksi eikä kaksi vaan on se luokalle jäänyt lintulaji, niin tässä kohtaa on hyvä nähdä tämä valiokunnan lausumaehdotus erittäin oikeutettuna, jolloin sitä joustavampaa luvitusta voitaisiin käyttää vahinkojen ehkäisemiseksi. [Juha Mäenpää: Juuri näin!]

Eli kuitenkin aina pitää olla aika varovainen, kun joku laji metsästettäväksi säädetään. No, toki se on edelleen lintudirektiivin piirissä, ja silloin Riistakeskus antaisi ne luvat, mutta kun EU-käytäntö mahdollistaisi sen, että me ilmoitettaisiin, kuinka paljon niitä lintuja on metsästetty. No, tällä kertaa niitä ei metsästetä, ne tapetaan poikkeusluvalla, ja siinä mielessä on. Mutta kun puhutaan, että omaisuuden suoja pitäisi olla tässäkin kohtaa, niin kyllä minä näen, että kaupunkilaiset veronmaksajina kärsivät siitä omalla verorahallaan ylläpidettyjen virkistysalueiden käyttömahdollisuuden rajoittamisesta. Ja minun mielestäni siihen pitää kyllä pystyä puuttumaan. Mutta ei muuta.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Sipilä, olkaa hyvä.

21.48 **Juha Sipilä kesk:** Arvoisa puhemies! Lyhyesti vielä:

Tosiaan vastaus tuohon kysymykseen jo tulikin, että pitäisi olla kyse rauhoitetun eläimen aiheuttamasta vahingosta.

Kyllä tämä meidän keskustelu pyöri valkoposkikihanhien ja merimetsojen ympärillä, ja tosiaan merimetsoa koskien, niin kuin edustaja Myllykoski tuossa jo hyvin nosti esille, komissiostakin meille on tullut kehoitus käyttää lintudirektiivin mahdollistamia joustoja paremmin hyväksi, ja nyt kun se on meillä tuolla lausumassa ja jos eduskunta sen hyväksyy, niin sitä tulee myöskin sitten käyttää. [Petri Huru: Juuri näin!] Elikkä sitä kannan leviämistä sitten rajoitetaan niillä keinoilla, mihin laki antaa mahdollisuuden. Kyllähän ne tuhot ovat ihan hirvittävän näköisiä, miten saari kerrallaan siellä kuolevat puut pystyvät merimetsojen aiheuttamana, sen lisäksi mitä ne sitten kalastukselle aiheuttavat.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 154/2021 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

21. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi Tanskan, Suomen, Norjan ja Ruotsin välillä puolustusmateriaalialan teollisuuden yhteistyön tukemisesta tehdyn sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta annetun lain kumoamisesta

Hallituksen esitys HE 174/2021 vp

Valiokunnan mietintö PuVM 3/2021 vp

Pöytäkirja PTK 142/2021 vp

Ensimmäinen käsittely

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 174/2021 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

22. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kuluttajansuojalain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 180/2021 vp
Valiokunnan mietintö TaVM 34/2021 vp

Toinen käsittely

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyn, hallituksen esitykseen HE 180/2021 vp sisältyvän lakiehdotuksen. Lakiehdotuksen toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

23. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi ammattipätevyyden tunnustamisesta annetun lain ja ulkomailla suoritettujen korkeakouluopintojen tuottamasta virkakelpoisuudesta annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 155/2021 vp
Valiokunnan mietintö SiVM 11/2021 vp

Toinen käsittely

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyn, hallituksen esitykseen HE 155/2021 vp sisältyvät 1.-2. lakiehdotuksen. Lakiehdotusten toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

24. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi oppilas- ja opiskelijahuoltolain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 165/2021 vp
Valiokunnan mietintö SiVM 12/2021 vp

Toinen käsittely

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyn, hallituksen esitykseen HE 165/2021 vp sisältyvän lakiehdotuksen. Lakiehdotuksen toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

25. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi eräiden Alankomaiden kanssa Aruban osalta tuloverotuksesta tehtyjen sopimusten lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 184/2021 vp
Valiokunnan mietintö VaVM 18/2021 vp

Pöytäkirja PTK 142/2021 vp

Toinen käsittely

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyn, hallituksen esitykseen HE 184/2021 vp sisältyvän lakiehdotuksen. Lakiehdotuksen toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

26. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi eräiden Alankomaiden kanssa Alankomaiden Antillien osalta tuloverotuksesta tehtyjen sopimusten lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 185/2021 vp

Valiokunnan mietintö VaVM 19/2021 vp

Toinen käsittely

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyn, hallituksen esitykseen HE 185/2021 vp sisältyvän lakiehdotuksen. Lakiehdotuksen toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

27. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi arpajaisverolain 4 §:n väliaikaisesta muuttamisesta

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi arpajaisverolain 4 §:n väliaikaisesta muuttamisesta annetun hallituksen esityksen (HE 145/2021 vp) täydentämisestä

Hallituksen esitys HE 145/2021 vp

Hallituksen esitys HE 218/2021 vp

Valiokunnan mietintö VaVM 26/2021 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 1.12.2021 pidettävään täysistuntoon.

28. Hallituksen esitys eduskunnalle energiaverotusta koskevan lainsäädännön muuttamiseksi

Hallituksen esitys HE 212/2021 vp

Lakialoite LA 79/2020 vp

Valiokunnan mietintö VaVM 29/2021 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 1.12.2021 pidettävään täysistuntoon.

29. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi ammatillisesta koulutuksesta annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 191/2021 vp

Valiokunnan mietintö SiVM 15/2021 vp

Pöytäkirja PTK 142/2021 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 1.12.2021 pidettävään täysistuntoon.

30. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi lastensuojelulain 13 b §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 170/2021 vp

Valiokunnan mietintö StVM 34/2021 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 1.12.2021 pidettävään täysistuntoon.

31. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi sähköntuotannon ja -kulutuksen välistä tasapainoa varmistavasta tehoreservistä annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 199/2021 vp

Valiokunnan mietintö TaVM 35/2021 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 1.12.2021 pidettävään täysistuntoon.

32. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi tuontipolttoaineiden velvoitevarastoinnista annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 158/2021 vp

Valiokunnan mietintö TaVM 36/2021 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 1.12.2021 pidettävään täysistuntoon.

33. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi rekrytointitukikokeilusta ja siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 160/2021 vp

Valiokunnan mietintö TyVM 16/2021 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 1.12.2021 pidettävään täysistuntoon.

34. Seuraava täysistunto

Eduskunnan seuraava täysistunto on keskiviikkona 1.12.2021 klo 14.00. Täysistunto lopetettiin klo 22.01.

Pöytäkirja PTK 142/2021 vp

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Maija-Leena Paavola